

AZ ALTERNATÍV KÖZGAZDASÁGI GIMNÁZIUM

**13 éves egységes iskola programjának általános iskolai képzési szakaszára
készült programtanterve**

2018.

**AKG ALAPÍTVÁNY
1035 Budapest, Raktár utca 1**

Tartalomjegyzék

I.	Bevezető	2
II.1.	Kulcskompetenciák	9
II.2.	Többszörös intelligencia	13
II.3.	Kulcskompetenciák és intelligenciaterületek mátrixa	17
II.4.	Kiterjesztett iskolafunkció.....	19
II.5.	Az óvodából iskolába történő átmenet	21
II.7.	A kísérő	24
II.8.	Az 1-6. évfolyamon az alapiskola szerkezeti felépülése.....	27
II.9.	A tanulásszervezés keretei - Napirend.....	32
II.10.	Egyéni út - Egyéni fejlesztési terv	43
II.11.	Egységesség és differenciálás.....	45
	DIFFERENCIÁLÁS A TÖBBSZÖRÖSINTELLIGENCIA-MEGKÖZELÍTÉSSEL.....	45
	MOZGÁSFEJLESZTÉS	50
	A SZABAD JÁTÉK SZEREPE A TANULÁSBAN	51
II.12.	Értékelés.....	53
II.13.	Előnyben részesített módszerek és munkaformák	59
II.	Kompetenciaterületek 1-6. évfolyamra szóló fejlesztési programjai.....	61
III.1.	Anyanyelvi kommunikáció	61
III.2.	Idegennyelvi kommunikáció - angol nyelv	124
III.3.	Matematikai kompetencia.....	158
III.4.	Digitális kompetencia	260
III.5.	Egészség- és mozgáskultúra	300
III.6.	Szociális kompetenciák.....	391
III.7.	Kulturális kompetencia	414
III.8.	Tanulási kompetenciák	427
III.9.	Személyközi, interkulturális és állampolgári kompetencia.....	435
III.10.	Természettudományi és technológiai kompetencia.....	449
III.11.	Vállalkozói kompetencia	502
IV.	Összesített éves időkeret – Óraszámok az 1-6. évfolyamokon	509

I. Bevezető

Jelen programmódosítással az AKG már meglévő és jól bevált pedagógiai koncepciójával kongruens, valamint a közoktatási feladatok teljes spektrumának gyakorlati megvalósítását szolgáló, általános iskolai képzési szakaszra szóló programmal egészítjük ki az AKG engedélyezett kerettantervét (12080-3/2013 KOIR). Az általános iskolai programmal, mely a hatévfolymos gimnáziumi képzést megalapozó első hat évre szól, az AKG egy 13 éves egységes képzéssé bővül. Az egyes képzési szakaszok önmagukban nem alkotnak önálló intézménytípust, kizárólag egymásra épülve valósítják meg az AKG egységes 13 éves kerettantervi programját, így tesznek eleget a Nkt. által előírt közoktatási feladatok ellátásának.

Az egyéges 13 éves programon belül a szakaszok egymásra épülése a következő módon valósul meg.

Általános iskolai képzési szakasz: 1-6. évfolyam, az alsó középfokot megalapozó és a kulcskompetenciákat fókuszba állító fejlesztő szakasz. Nem alkot önállóan lezárt képzést, a nyolcosztályos általános iskolai képzés a középfokú szakasz 7-8. évfolyamának programjával folytatódik. Osztálytanítás rendszerű, tantárgyi integrációban, projekt módszerrel működő, az alapkészségek intenzív fejlesztésének képzési szakasza. Jelen programterv a középfokú képzés alap iskolai programja. Az egyéni haladási ütem támogatása az életkori sajátosságokhoz igazított mentori - *kísérői* rendszerben valósul meg.

Alsó középfokú kultúraközvetítő szakasz: a hét évfolyamos gimnáziumban a 7–10. évfolyam, szaktanári rendszerű, az általános műveltség stabil megalapozását szolgáló, epochális rendszerben és projekt módszerrel működő képzési szakasz. Ez a szakasz épít az 1-6. évfolyamon megvalósuló intenzív kompetenciafejlesztésre. A képességfejlesztés, kiemelten a szociális kompetenciák fejlesztése tovább folytatódik a 7-8. évfolyamon. Ebben a szakaszban a projekt módszerű tanulás hangsúlyosan, az életkori sajátosságokhoz igazítva, éves szinten négy témahétben és az epochák keretében is folytatódik. Az egyéni haladási ütem támogatása az életkori sajátosságokhoz igazított mentori - *patrónusi* rendszerben valósul meg.

Nyelvi kommunikációs év: a 11. év. A hét évfolyamos gimnáziumban „keszon év” az alsó és felső középfok között. Egy választott második idegen nyelv napi 3–4 órás tanulása. A tanulósszervezés az alsó középfokhoz hasonló, de a tanulók önállóan végzendő feladatai megnőnek. A felső középfokra lépés kritériuma egy egyénileg, vagy csoportban szabadon választott önálló projekt téma kidolgozása és prezentációja is. Az iskola konzulenszt biztosít. Az

alsó középfokú képzés projektbeszámolóval zárul. Az egyéni haladási ütem támogatása az életkori sajátosságokhoz igazított mentori - *patrónusi* rendszerben valósul meg.

Felső középfokú pályaorientációs szakasz: 11-12. évfolyam. Szakrendszerű, lezárt képzést nyújtó, **érettségivel** záruló képzési szakasz, amelyben az egységes iskola lehetőséget biztosít az eltérő érdeklődésű, felkészültségű és motivációjú tanulók számára, hogy iskolán belül különböző irányban folytathassák tanulmányaikat. Az egyéni haladási ütem támogatása az életkori sajátosságokhoz igazított mentori - *patrónusi* rendszerben valósul meg.

Az AKG alapelveinek és a korosztályi sajátosságoknak megfelelően az alábbi lényegi elemekkel dolgoztuk ki az egységes iskola 1-6. osztályára szóló programját.

- ✓ A program szerves részeként megvalósul a vegyeskorcsoportos tanulás a relatív homogén korcsoportú gyerekek együtt tanulása mellett. A vertikális csoportok a tanulás bizonyos időszakában a teljes iskolát bevonóan alakulnak.
- ✓ Egy osztály mellett három pedagógus dolgozik; a párban és a párhuzamosan tanítás mindennapos. Egy tanító (kísérő) 6-10 gyerek egyéni útját segíti.
- ✓ Az 1-6. évfolyamon nincsenek tantárgyak, hiszen a kompetenciafejlesztés interdiszciplináris megközelítést tesz szükségessé. A kompetenciaterületeket fejlesztési részterületekre osztjuk, melyekhez pontosan megfogalmazott szinteket rendelünk. A szintek nem feleltethetők meg osztályfokoknak. Az osztályfokoktól elrugaszkodó, szintek szerinti haladás lehetővé teszik az egyéni tanulási utak megvalósítását.
- ✓ Az értékelési rendszernek a belső kontrollós működés megalapozása az egyik fő feladata. Ezért iskolánkban az 1-6. évfolyamon a szintek szerinti haladást követő, egyénre szabott szöveges értékelést alkalmazunk, amely alapos és részletes képet mutat a hozzánk járó gyerekekről.

Kiindulási pontként és erőforrásként kezeljük az új generációk eltérő tanulási útjait, gondolkodásmódját és ismeretszerzési technikáit. Jogszerű intézményi keretek között akarjuk kiszolgálni azt az elmúlt évtizedekben körvonalazódott társadalmi igényt, hogy a gyerekek egyéni haladási ütemükben sajátíthassák el a jövőbeni boldogulásukhoz szükséges tudásokat (kompetenciákat), és az iskola felkészítse őket a változáshoz való rugalmas alkalmazkodásra. Ennek megfelelően közösségben, csoportokban gondolkodunk, miközben a gyerekek egyéni fejlődését tartjuk szem előtt. Elsősorban a kritikai gondolkodásra, az információk konstruktív rendszerezésére és felhasználására, a közös munkára tanítjuk meg a hozzánk járó gyerekeket.

Programunkban az iskola a mobilizálható tudás megszerzésének helye és szocializációs terep is. Olyan közösségi tér, ahol a gyerekek nem elszenvedői, hanem aktív résztvevői a folyamatoknak és ami épít a gyerekek felelősségteljes közreműködésére. ***Ahol a gyerek nem az életre készül, hanem él.***

A programterv NAT kompatibilis. A hatályos 2012. évi NAT (110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet) meghatározza a fejlesztendő kulcskompetenciákat. Programunk a jogi és tartalmi szabályozó eszközök biztosította keretek között nagy hangsúlyt fektet az egyéni igények figyelembevételén alapuló hatékonyabb tanulásszervezésre, a kompetenciák fejlesztésére. A programnak kifejezett célja, hogy felkészítse a gyerekeket intézményünk 7 évfolyamos képzésére.

Az általános iskolai program kidolgozását az indokolja, hogy a 21. század kihívásaira tudatos, érvényes és előremutató válaszokat kell adnunk a pedagógusok kompetenciájába tartozó, alábbi kérdéskörökben:

- Az információs robbanás és a digitális forradalom hatásai.
- A család átalakulása, a szülők megváltozott szerepe a gyermekek mindennapjaiban
- A gyerekek megváltozott igényei, szokásai, előzetes tudásuk
- A tanulási környezet dinamikus változása és a sokféleség, mint hétköznapi tapasztalat.
- Az iskola megváltozott feladatai és a pedagógus szerepének átalakulása.
- A tanulás szervezésében az egyéni utak előtérbe kerülése és mindezek érdekében új módszerek, eszközök, eljárások és struktúrák fejlesztése és használata.
- A társadalmi változásokra és feszültségekre, egyenlőtlenségekre való reagálás

A programterv¹ kialakításánál figyelembe vettük, hogy a nemzetközi mérések által közvetített stratégiai közoktatási cél az, hogy az iskolák feladata a gyerekek számára mobilizálható tudás átadása.

A kompetenciamérés legfontosabb tartalmi elemei:

1. Matematikai eszköztudás

- az egyénnek az a képessége, amely által érti és elemzi a matematika szerepét a valós világban,

¹ 110/2012 (VI.4.) Korm. Rendelete a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról 65

- az elsajátított tudás alkalmazása a valós élethelyzetekben, a matematikai eszköztár készség szintű használata.

2. Szövegértési képesség

- az írott nyelvi szövegek tartalmi vagy formai elemire való koncentráció,
- szövegek megértése és használata; összefüggések, ellentmondások felismerése,
- szövegekre való reflektálás képessége vagy állásfoglalás megfogalmazása annak érdekében, hogy az egyén elérje céljait, fejlessze tudását, képességeit, sikerrel alkalmazkodjon vagy vegyen részt a mindennapi kommunikációs helyzetekben

Programunk a fenti céloknak megfelel. Kidolgozásánál azt tartottuk szem előtt, hogy a gyerekek a mindennapi életben való boldoguláshoz, a továbbtanuláshoz, a munkába álláshoz, vagyis a változó környezethez való megfeleléshez szükséges tudásokat megszerezhessék, olyan tartalommal, olyan módszerek és eszközök alkalmazásával, amely az életkoruknak a leginkább megfelel.

Olyan hatéves szakasz ez, ami az alapkészségek stabil megalapozását és a szociális kompetenciák fejlesztését szolgálja. Közösségben megvalósuló, differenciált tanulásszervezésre épített, egyéni képességfejlesztő program. Az AKG hatosztályos elemi képzését alapiskolának nevezzük.

Célok, feladatok

Az *alapiskola* (1-6. évfolyam) legfontosabb feladatának a komplex képességfejlesztést (személyiségfejlesztés, tanulási képességek, szociális kompetenciák) és a tananyagtartalmak életkornak megfelelő, integrált megjelenítését tartjuk. A tanulási folyamat élményalapú tanulással, problémahelyzetekből kiinduló tanulói tevékenységekkel, a kreativitásnak teret nyújtó és az együttműködést is ösztönző feladatokkal egyaránt fejleszti a kompetenciákat felépítő ismereteket, készségeket és attitűdöket.

Ez a pedagógiai szakasz kiemelten fontos, hiszen az első hat évben alapozódnak meg azok a kulcskompetenciák, amelyek az iskola későbbi szakaszaiban meghatározóvá válnak a tanulás hatékonysága és eredményessége szempontjából.

A gyermekek általánosan leírt jellemzőire, életkori sajátosságaira, szükségleteire és igényeire alapozunk. Ezen túlmenően figyelembe vesszük a gyerekek sajátos és egyedi vonásait, aktuális tudásait, egyéni érdeklődését, képességeit, tempóját, lehetőségeit, érettségét

és érzelmi állapotát. Kifejezetten építünk a gyerekek kíváncsiságára, a mozgásra és a játékra, mint a tanulás természetes módjára.

Programunk figyelembe veszi és segíti a személyiségfejlődés és az érés természetes folyamatát. Elősegíti az egészséges énkép és önismeret kialakulását, hozzájárul a pozitív kapcsolatok kiépítéséhez.

Képessé teszi a gyermekeket az őt körülvevő világ (a szűkebb és tágabb környezet, a természet, a társas kapcsolatok, a társadalmi folyamatok) működésének kritikai látásmóddal való befogadására.

Fejleszti a gyermekben a felelősségtudatot, a kitartást, az önállóságot, megalapozza a reális önértékelést.

Megőrzi, továbbfejleszti és kielégíti a gyermekekben lévő tudásvágyat, a megismerés, a megértés és a tanulás iránti nyitottságot és támogatja a tehetség kibontakoztatását. Emellett inkluzív szemléletéből következően megfelelő kereteket biztosít különböző tényezőkre visszavezethető tanulási hátrányok kompenzációjára. Segíti továbbá a tanulási nehézségekkel való megküzdés folyamatát.

A program legfőbb célja, hogy a hatodik évfolyam végére minden gyermek egészséges önismeretre tegyen szert és képessé váljon a közösségben való együttműködésre, megalapozzuk és megerősítjük a továbbtanuláshoz, az egészséges életvitelhez, az önmegvalósításhoz, az önálló tanuláshoz és problémamegoldáshoz szükséges kompetenciákat.

Programunk egységesen kezeli az alapfokú képzés első hat évét. Az alapképességek fejlesztésére fordított hosszabb idő lehetővé teszi az óvodából iskolába való átmenet megkönnyítését, az eltérő haladási ütemű és életkorú tanulók együtt tanulását, valamint az alapképességek stabilizációját. A program kiindulópontja az alapképességek fejlesztésére fordított idő meghosszabbítása és a szaktanári jelenlét fokozatos bevezetése mellett, az osztálytanítós rendszer új módon való megközelítése és az egész szakaszra való kiterjesztése.

Ennek gyakorlati megvalósítása feltételezi, hogy egy osztállyal 3 pedagógus (tanító, fejlesztő, szaktanár vagy művésztanár vagy pedagógiai asszisztens) dolgozik együtt, miközben mindegyikük felelős a hozzá tartozó 6-10 gyermek egyéni útjának támogatásáért (*kísérő* szerepben vannak **II.7. A kísérő**). Ez a megoldás lehetővé teszi, hogy az életkori sajátosságoknak megfelelő, a napi együttlétből és a személyre szóló figyelemből fakadó személyes kapcsolat épüljön ki felnőtt és gyerek között. Magával hozza, hogy szoros partneri viszonyokon alapuló együttműködés alakuljon ki a három pedagógus és az egész osztály között. Ezen túl elősegíti az aktuális tanulócsoporthoz való hatékony alkalmazkodást, a rugalmas helyi

tervezést, az eltérő hosszúságú tananyagegységek kialakítását, a differenciált tanulásszervezést, és így lehetővé teszi az egyéni ütem szerinti haladás megvalósulását

Programunk elméleti és tapasztalati háttere

Tapasztalati háttér

A program kidolgozásának tapasztalati háttérét a hazai alternatív iskolák több évtizedes működésének tapasztalatai nyújtják:

az *Alternatív Közgazdasági Gimnázium* működésének elmúlt közel három évtizede, az általános iskolai korosztályban több évtizedes múltra visszatekintő, nagy tapasztalattal bíró alternatív iskolák: a *Rogers Személyközpontú Általános Iskola*, a *Lauder Javne Iskola*, a *Kincskereső Iskola* és a *Gyermekek Háza*; Külföldi nagy múlttal rendelkező iskolák tapasztalatai: (pl. *Summerhill*)

Elméleti háttér

A program kialakításakor az alábbi fő pszichológiai és pedagógiai irányzatok és elméletek eredményeire támaszkodtunk:

- reformpedagógiai irányzatok elméletei, különös tekintettel: Motessori-pedagógia (Maria Montessori), Waldorf-pedagógia (Rudolf Steiner), Jena Plan (Peter Petersen)
- kritikai pedagógia (Paulo Freire)
- élménypedagógia (John Dewey)
- felfedeztető tanulás (Jerome Bruner)
- projektmódszer (William Kilpatrick)
- kooperatív tanulás (Spencer Kagan)
- pszichológia kutatások eredményei
 - szociális kognitív tanuláselmélet (Albert Bandura)
 - motiváció-elmélet, a szükségletek hierarchiája (Abraham Maslow)
 - konstruktivista pszichológia eredményei, különös tekintettel:
 - kognitív interakcionista tanuláselmélet (Jean Piaget)
 - „legközelebbi fejlődési zóna” és „állványozás”-elmélet (Lev Vigotszkij)
 - a humanisztikus pszichológia eredményei, különös tekintettel:
 - személyközpontú, fejlődés alapú megközelítés (Carl Rogers)
 - kommunikáció és konfliktuskezelés (Thomas Gordon)

- erőszakmentes kommunikáció (Marshall Rosenberg)
- a pozitív pszichológia kutatási eredményei, különös tekintettel:
 - pozitív érzelmek, kapcsolatok, autentikus életöröm (Martin Seligman)
 - flow-elmélet (Csíkszentmihályi Mihály)
- intelligencia-elméletek
 - érzelmi intelligencia (Daniel Goleman)
 - többszörös intelligencia (Howard Gardner)

Az AKG a személyközpontúságot állította programja középpontjába. Célunk, hogy a gyerekek minél több pozitív élményt élhessenek át, hogy támogassuk pozitív személyiségjegyeik erősítését, pozitív kapcsolataik kialakítását, mert ezek örömforrást jelentenek számukra, ösztönzőleg hatnak tanulásukra, hozzásegítik őket a sikerhez, életük teljesebbé tételéhez. Iskolánkban fontos módszertani elemként jelenik meg az elfogadó attitűd, a fejlődésbe vetett hit, az erősségek és erények felfedezése és azokra való építkezés.

Az 1-6. évfolyamok programjának jellemzői

II.1. Kulcskompetenciák

EU kulcskompetenciák²

Programunk az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciák európai referenciakeretét veszi alapul³. Ezek a kompetenciák tantárgyaktól függetlenek és a hagyományos tantárgyakra tagolt oktatási struktúrában keresztntanervi célokra épülnek. Általában az egyén saját tanulásának irányításával, társas és személyközi kapcsolataival és kommunikációjával állnak kapcsolatban, és a tanítástól a tanulás felé történő, általánosan megfigyelhető hangsúlyeltolódást tükrözik.

A referenciakeret az 'alapkészségek' kifejezéssel szemben a 'kompetencia' és a 'kulcskompetencia' kifejezéseket részesíti előnyben, mert az előbbit általában az alapvető írás-olvasási és számolási készségekre, illetve a „túlélési” vagy más szóval az „élethez szükséges” készségekre vonatkozóan használják, és így jelentése túlságosan behatárolt.

A meghatározott nyolc kulcskompetencia a tudás alapú társadalomban az ismeretek, készségek és attitűdök olyan transzferábilis (egyik helyzetről a másikra átvihetők), többfunkciós egysége, amely mindenki számára nélkülözhetetlen ahhoz, hogy személyiségét kiteljesíthesse és fejleszthesse, be tudjon illeszkedni a társadalomba és foglalkoztatható legyen. A kulcskompetenciákat, a kötelező oktatás, illetve képzés időszaka alatt kell elsajátítani, mert a későbbiekben, az egész életen át tartó tanulás során mindenféle tanulás alapját ezek a kompetenciák képezik.

A kulcskompetenciák az élet során nyújtott megfelelő egyéni teljesítmény, munka és a későbbi tanulás előfeltételei. Olyan kompetenciák, amely az élet következő három összetevőjének valamelyike szempontjából döntőek:

- a személyiség kiteljesítése és az egész életen át tartó fejlődés,
- az aktív állampolgári szerepvállalás és beilleszkedés a társadalomba,
- foglalkoztathatóság.

² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM:c11090>

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32006H0962>

³ <http://ofi.hu/tudastar/nemzetkozi-kitekintes/egesz-eleten-at-tarto>

A folyamatosan változó társadalomban az egyén a különböző helyzetekben mindig más és más követelményekkel szembesül. Ezért a feladatok bizonyos körében a megoldásához szükséges alapkészségeken túl az egyénnek rugalmasan alkalmazható, általános és az egyik helyzetről a másikra átvihető kompetenciákkal kell rendelkeznie ahhoz, hogy a készségek, ismeretek és attitűdök változatos helyzetekben felhasználható együttesét birtokolhassa.

Anyanyelvi kommunikáció

Az anyanyelv a korai gyermekkorban elsajátított, a gondolkodás és a kommunikáció természetes eszközévé váló nyelv. Az anyanyelven folytatott kommunikáció annak a képessége, hogy az egyén igényeinek és szükségleteinek megfelelően, nyelviileg helyes és kreatív módon kapcsolódik be a társadalmi és kulturális tevékenységek teljes körébe a családi életben és a szabadidőben, az oktatásban és később a képzésben és a munkahelyen.

Idegen nyelvi kommunikáció

Az idegen nyelvi kommunikáció a gondolatok, érzések, tények és vélemények szóban és írásban történő megértésének, kifejezésének és értelmezésének képessége a társadalmi és kulturális kontextusok megfelelő skáláján a családi életben, a szabadidőben, az oktatásban és később a munkahelyen az egyéni igények és szükségletek szerint. Az idegen nyelveken folytatott kommunikáció továbbá olyan készségeket igényel, mint a közvetítés és az interkulturális megértés.

Matematikai kompetencia

A matematikai kompetencia alapvető szinten az összeadás, kivonás, szorzás, osztás, a százalékok és a törtek használatának képességét foglalja magában fejben és írásban végzett számítások során, különféle hétköznapi problémák megoldása céljából.

Ez a kompetencia különböző absztrakciós szinteken foglalja magába a matematikai gondolkodásmód (logikus és térbeli gondolkodás) és a valóság magyarázatára és leírására egyetemesen használt matematikai kifejezésmód (képletek, modellek, geometriai ábrák, görbék, grafikonok) használatát, a konvergens (analógiás, algoritmikus) és divergens (intuitív, kreatív) gondolkodási stratégiák használatát és a közöttük való váltás képességét.

Természettudományi és technológiai kompetenciák

A természettudományi kompetencia azoknak az ismereteknek és módszereknek a használatára való képesség és készség, amelyekkel a természettudományok a természeti világot magyarázzák. A technológiai kompetencia ennek a tudásnak az alkalmazása a természeti környezet átalakításában az ember felismert szükségleteire és igényeire válaszolva. Magába foglalja az emberi tevékenység által okozott változások és az egyes ember felelősségének megértését is.

Digitális kompetenciák

A digitális műveltség az információs társadalom technológiáinak magabiztos és kritikus használatára való képesség a munkában, a szabadidőben és a kommunikációban. Az információs és kommunikációs technológiák alkalmazásával kapcsolatos készségek a multimédiás technológiák által közvetített információk keresését, értékelését, tárolását, létrehozását, bemutatását és átadását, valamint az internetes kommunikációban és a hálózatokban való kritikai szemléletű, felelős és biztonságos részvétel képességét foglalják magukba.

Tanulási kompetenciák

A tanulás tanulása a saját tanulás önállóan és csoportban történő szervezésének és szabályozásának a képességét foglalja magában. Részt képezi a hatékony időbeosztás, a problémamegoldás, az új tudás elsajátításának, feldolgozásának, értékelésének és beépítésének, valamint az új ismeretek és készségek különböző kontextusokban – otthon, a munkahelyen, az oktatásban és képzésben – történő alkalmazásának képessége.

Személyközi, interkulturális, szociális és állampolgári kompetenciák

Ehhez a kompetencia területhez tartoznak azok a viselkedésformák, amelyeket az egyénnek el kell sajátítania ahhoz, hogy képes legyen hatékony és konstruktív módon részt venni mind a köz-, mind a magánéletben, és hogy szükség esetén meg tudja oldani a felmerülő konfliktusokat. Az állampolgári kompetenciák az egyén számára lehetővé teszik az állampolgári szerepvállalást, hogy aktívan és felelősségteljesen tudjon részt venni a közügyekben és a demokratikus döntéshozatalban. Ezeknek a kompetenciáknak alapeleme az alapvető emberi jogok elfogadása, és a mellettük való kiállás, mert ez a modern demokratikus társadalmakban megjelenő szolidaritás és felelősség alapja. Az ehhez a kompetencia területhez

tartozó kompetenciák teszik lehetővé az egyenlőség és az igazságosság elveinek érvényesülését, továbbá azt is, hogy az egyén részt vállaljon a helyi és szélesebb közösséget érintő problémák megoldásában.

Vállalkozói kompetencia

A vállalkozói kompetencia magában foglalja a változások beindítására való törekvést, a kezdeményezőkészséget, valamint a külső tényezők által kiváltott újítások elfogadásának, támogatásának és alkalmazásának képességét is. A vállalkozói kompetenciának része a változások és újítások iránti pozitív viszonyulás, az egyén felelősségvállalása saját (pozitív és negatív) cselekedetei iránti, a stratégiai szemléletmód, a célok kitűzése és megvalósítása, valamint a sikerorientáltság. Mindezekkel szoros összefüggésben az etikus magatartás és az erkölcsi értékekkel kapcsolatos tudatosság – így az erkölcsi nevelés is része ennek a kompetenciaterületnek.

Kulturális kompetencia

A kulturális kompetencia gondolatok, élmények és érzések különféle művészi módon – többek között zene, tánc, irodalom, szobrászat és festészet – történő kreatív kifejezésének, továbbá annak a képessége, hogy az egyén össze tudja kapcsolni saját kreatív és kifejező nézőpontját mások véleményével. Ez a kompetencia lehetővé teszi a kulturális tevékenységben rejlő gazdasági lehetőségeknek felismerését. Alapja a saját kultúra alapos megértése és a stabil identitásérzés, mert erre tud épülni a kulturális kifejezés sokfélesége iránti pozitív, nyitott attitűd és tisztelet.

II.2. Többszörös intelligencia

A többszörös intelligencia (TI) megközelítés segítségével az emberi sokféleség figyelembe vétele pedagógiai gyakorlatra fordítható. Vagyis a különféle adottságok és tehetségek kibontakoztatásának elősegítését teszi lehetővé a tanítás-tanulás folyamatában.

A többszörösintelligencia-elméletek közül az 1-6. évfolyam programja Howard Gardner Többszörös Intelligencia modelljét alkalmazza. A különböző intelligenciák mindegyike egy bizonyos típusú információ feldolgozásán alapuló problémamegoldó és alkotó képesség. Értelmezhető egy specifikus észlelési kompetenciaként is. Egy magas intelligenciájú személy tehát olyasvalaki, akinek az információátalakító képessége igen hatékony egy (vagy több) adott információs és tartalmi spektrumban. Minden egyén birtokolja a különböző intelligenciákat valamilyen szinten, de mértékében és kombinációjában nagy egyéni különbségek vannak.

Programunk az EU által meghatározott kulcskompetenciákon alapul, vagyis a hagyományos tantárgyi struktúra helyett az élethosszig tartó tanuláshoz szükséges kompetenciák fejlesztése áll a fókuszában. Ugyanakkor számunkra a teljes személyiség fejlesztése ezeken a kompetenciákon túlmutató, egyúttal a kompetenciaterületeket is magába foglaló értelmezési keretet jelent. Ez a keret a többszörös intelligencia modell (TI). Az intelligenciaterületek és a kulcskompetencia-területek viszonya egymással többretegű és kölcsönös. Minden kulcskompetencia-terület kapcsolatban van a teljes intelligenciaprofíllal, de egyénre jellemző, hogy az egyes kompetenciák milyen információ feldolgozási módon tudnak a leginkább megerősödni és a leginkább használhatóvá válni. A teljes intelligenciaprofil fejlesztése a mobilizálható tudás megszerzését segíti elő. Számunkra ez a cél. Iskolánkban ezért a többszörösintelligencia-megközelítéssel dolgozunk.

A Gardner által meghatározott 8+1 intelligencia terület mindegyikét egyrészt tudatosan fejlesztjük, másrészt erőforrásként is kezeljük és beemeljük a differenciálás szempontjai közé. Hiszen ezek az intelligenciaterületek "vivő anyagok" is egyben és olyan csatornák, amiket hasonló hangsúllyal használva a tanulás-tanítás hatékonysága nagyságrendileg növelhető. A mobilizálható tudás megszerzését tartjuk szem előtt, ez pedig akkor valósul meg, amikor a gyerekek tanulás közben jól érzik magukat, örömmel, érdeklődéssel, motiváltan vesznek részt a tevékenységekben, feladatok elvégzésében, problémák megoldásában.

Jelen programunk segíti és lehetővé teszi a különböző intelligenciaterületek kiegyensúlyozottabb munkába fogását és fejlesztését is, a differenciálás ilyen szempontú megvalósítását.

Teljes intelligenciaprofil fejlesztése

Az intelligenciaprofil egyes területei kapcsolódnak a NAT fejlesztési területeihez, nevelési céljaihoz és/vagy a műveltségterületek tartalmaihoz.

1. Intraperszonális intelligencia

Kapcsolódás a NAT-hoz: Fejlesztési területek-nevelési célok: Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése, Erkölcsi nevelés, Pályaorientáció

Az intraperszonális intelligencia olyan kompetenciák együttese, amelyek fontos szerepet játszanak abban, hogy sikeresen tudjunk megküzdeni a környezet kihívásaival. Ennek az intelligenciaterületnek egy tartományát érzelmi intelligenciaként (EQ) is ismerjük. Ez az intelligencia magába foglalja az érzelmekkel való bánásmódot, a saját érzelmek észlelését, azonosítását, megértését, elfogadását és kifejezését. Meghatározza, hogy a kapcsolatainkban az érzelmeinkkel és érzéseinkkel legyünk képesek részt venni, hogy képesek legyünk jól érezni magunkat.

2. Interperszonális intelligencia

Kapcsolódás a NAT-hoz: Fejlesztési területek-nevelési célok: Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése; Testi és lelki egészségre nevelés; Erkölcsi nevelés; A családi életre nevelés; Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

Az interperszonális intelligencia olyan kompetenciák együttese, amelyek fontos szerepet játszanak abban, hogy sikeresen tudjunk válaszolni, reagálni a környezet kihívásaira, megtaláljuk a helyünket a szűkebb és tágabb környezetünkben, beilleszkedjünk a társadalomba. Ezek a kompetenciák lehetővé teszik mások érzelmeinek, motivációinak, szükségleteinek, szándékainak és céljainak észlelését, azonosítását, megértését, megkülönböztetését és elfogadását, azt, hogy átérzzük mások helyzetét. Képesse tesz arra, hogy egyszerre vegyünk figyelembe különféle nézőpontokat és mások szemszögéből legyünk képesek egy-egy szituációra rálátni. Képesse tesz az ellentmondásos helyzetek és konfliktusok rugalmas, türelemmel való kezelésére. Ez az intelligenciaterület magába foglalja a kötelességtudatot, a mértéktartást, a mások iránti tiszteletet és tisztességet. Meghatározó abban, hogy konstruktív és pozitív kapcsolatokat alakítsunk ki és tartsunk fenn, hogy támogassunk és segítsünk másokat, hogy bátorítani tudjunk másokat is az (ésszerű) kockázatvállalásra, kezdeményezésre, az aktív

állampolgárságra, a lokális felelősségvállalásra, a korrupció elleni fellépésre. Meghatározza azt is, hogy képesek legyünk a szabályok kontextusnak megfelelő újraértelmezésére

3. Egzisztenciális intelligencia

Kapcsolódás a NAT-hoz: Fejlesztési területek-nevelési célok: Erkölcsi nevelés; Felelősségvállalás másokért, önkéntesség; Fenntarthatóság, környezettudatosság; Ember és társadalom műveltségterület

Ez az intelligencia a létezés természetéről való elmélkedés képességéhez kötődik. Ehhez az intelligenciaterülethez kapcsolható a „hatodik érzék”, az intuíció, az éleslátás/lényeglátás és az én-meghaladás képessége is. Az egzisztenciális intelligencia révén az egyén képessé válik arra, hogy a kollektív értékeket és a globális felelősségvállalás fontosságát képviselje, és hogy intuitív módon megértse más emberek és a minket körülvevő világ működését.

4. Természeti-környezeti intelligencia

Kapcsolódás a NAT-hoz: Fejlesztési területek-nevelési célok: Felelősségvállalás másokért, önkéntesség, Fenntarthatóság, környezettudatosság, A testi és lelki egészségre nevelés

A természeti-környezeti intelligencia lehetővé teszi, hogy megértsük az élet körforgását. Megértsük azt, hogy a természet és a civilizáció hogyan hat kölcsönösen egymásra és milyen módon függ egymástól. Lehetővé teszi számunkra, hogy észrevegyük és értékeljük a környezetünkben lejátszódó kedvező és kedvezőtlen folyamatokat, és saját mikrokörnyezetünkben olyan változásokat javasoljunk, amelyek annak minőségét javítják.

5. Testi-kinesztetikus intelligencia

Kapcsolódás a NAT-hoz: Fejlesztési területek-nevelési célok: A testi és lelki egészségre nevelés; Testnevelés és sport műveltségterület

A test változásainak, a testmozgás, egyensúly, testtartás, statikus helyzetek intenzív, tudatos érzékelése, irányítása. Ennek az intelligenciának a segítségével könnyedén tudjuk a testünket és testrészeinket tökéletes egyensúlyban mozgatni, képesek vagyunk a testünkkel (mimika, gesztikuláció, tánc) érzelmeket kifejezni, különböző mozgásformákat (sport, tánc) elsajátítani, vagy tárgyakat, eszközöket használni, elkészíteni. Ez az intelligencia a problémák fizikai úton való megoldásának, az érzelmek és gondolatok kifejezésének képességeit foglalja magába, a testmozgáson, a manuális, előadó és képzőművészeti alkotó tevékenységeken keresztül.

6. Térbeli-vizuális intelligencia

Kapcsolódás a NAT-hoz: Művészetek műveltségterület

Ez az intelligencia annak a képessége, hogy képekben, látványban, színekben, ábrákban gondolkodjunk, hogy képesek legyünk mentális vagy valóságos képalkotásra, vizuális-térbeli formák létrehozására, azok gondolati vagy tényleges átalakítására és értelmezésére egyaránt. Ehhez a területhez szorosan kapcsolódik a képi memória, a téri forgatás, a perifériás látás és a téri tájékozódás képessége.

7. Zenei intelligencia

Kapcsolódás a NAT-hoz: Művészetek műveltségterület

A zenei mintázatok felismerésének, követésének, létrehozásának, fenntartásának és értékelésének egyfajta képességét nevezzük zenei intelligenciának. A zenei előadás és a zenei hallás készsége, amelybe beletartozik a hangok, dallamok és ritmusok hallásának és látásának képessége, a különböző hangszínek, hangfekvések megkülönböztetése, az ezekkel való játék, valamint a zene írása, átírása. A zenei intelligencia révén mintázatokban gondolkodunk, mintázatok azonosítunk a környezetből érkező ingerek, az információk feldolgozása, rendszerezése során. Ez az intelligenciaterület szorosan kapcsolódik a matematikai intelligenciához.

8. Nyelvi intelligencia

Kapcsolódás a NAT-hoz: Magyar nyelv- és irodalom, Idegen nyelvek műveltségterületek

Az értelmi fejlődés szorosan összefügg a fogalmi gondolkodás és a beszéd fejlődésével, éppen ezért az összes intelligenciaterület közül kiemelten hangsúlyos az oktatásban. A nyelvi intelligencia olyan egyetemes intelligenciaterület, amit minden egészséges ember képes magas szinten használni, minden ember megtanul beszélni és amennyiben lehetősége van rá, írni is. A nyelvi-verbális intelligencia képessé tesz arra, hogy a szóbeli és az írásbeli kommunikációt megértsük, nyelvet tanuljunk, gondolatainkat szavakba öntsük, ismereteinket átadjuk és elmagyarázzuk. A retorikát mások meggyőzésére használjuk, a mnemotechnika eszközeivel emlékezetünkbe vessük az elhangzott vagy olvasott információt, metakommunikációnkban képesek vagyunk a nyelvről is beszélni.

9. Logikai-matematikai intelligencia

Kapcsolódás a NAT-hoz: Matematika műveltségterület

Ez az intelligenciaterület a nyelvi intelligencia mellett a másik alappillére a jelenlegi oktatási rendszereknek. Azoknak a képességeknek az összessége, amelyek révén megértünk, átlátunk rendszereket és összefüggéseket, stratégiai terveket tudunk megalkotni. A tudományos fejlődés nagyrészt matematikai alapokon nyugszik.

II.3. Kulcskompetenciák és intelligenciaterületek mátrixa

A kompetenciaterületek és az intelligenciaterületek közötti kapcsolat sokszoros. Az alábbi mátrixában jelöltük azokat a pontokat, ahol a két terület között szoros kapcsolat vagy átfedés van. Munkánk során tudatosan figyelünk arra, hogy a kevésbé nyilvánvaló pontokon is megtaláljuk a kapcsolódás lehetőségét, hogy a gyerekek egyéni különbségeihez jobban alkalmazkodhassunk, számukra természetesebb módon dolgozhassanak fel információkat, oldhassanak meg problémákat. Ezért úgy tervezzük munkánkat, hogy építünk a gyerekek intelligenciabeli erősségeire a kompetenciafejlesztés során, illetve eltérő intelligenciaterületek erősítésére is összpontosítunk a kompetenciafejlesztésük folyamatában.

Egyszerűbben fogalmazva néhány matematikai összefüggés verses-zenés megjelenítése hozzájárul a matematikai kompetenciájuk fejlesztéséhez mozgósítva a zenei intelligenciájukat. Anyanyelvi kompetenciájukat is mozgósítják, amikor egy-egy szöveg képi megjelenítésén dolgozva a kulturális intelligenciaterületüket aktivizálják. Ezért fontos, hogy egy-egy tartalomhoz többféle tevékenységlehetőséget kapcsoljunk és támogassuk, hogy a gyerekek válasszák ki a számukra éppen akkor és ott megfelelőt. Amennyiben a két terület összekapcsolódási lehetőségeivel alkotó módon bánunk, a tanulási folyamat élvezetesebb, motiválóbb, eredményesebb lesz.

KOMPETENCIA \ INTELLIGENCIA									
	Intrapersonális intelligencia	Interperszonális intelligencia	Egyszisztenciális intelligencia	Természeti-környezeti intelligencia	Testi-kinesztetikus intelligencia	Térbeli-vizuális intelligencia	Zenei intelligencia	Nyelvi intelligencia	Logikai-matematikai intelligencia
Anyanyelvi kommunikáció	X	X	X	X			X	X	
Idegen nyelvi kommunikáció	X	X	X	X			X	X	
Matematikai kompetencia	X			X		X	X		X
Természettudományi és technológiai kompetenciák			X	X	X	X	X		X
Digitális kompetencia		X				X	X	X	X
Tanulási kompetenciák	X	X			X	X	X	X	X
Személyközi, interkulturális, szociális és állampolgári kompetenciák	X	X	X	X				X	
Vállalkozói kompetencia	X	X							X
Kulturális kompetencia	X	X	X		X	X	X	X	

1. táblázat A kompetenciaterületek és intelligenciaterületek mátrixa

II.4. Kiterjesztett iskolafunkció

Programunk az iskolai feladatok ellátására vonatkozóan az alábbi - az AKG pedagógiai programjában foglaltakkal és a 2011. évi CXCV. a nemzeti köznevelésről szóló törvény egész napos iskolára vonatkozó rendelkezéseivel is összhangban álló - jellemzőkkel bír.

- (1) A hagyományos gyakorlattól eltérően az egyéni tanulást, illetve a gyakorlást is az iskolai feladatok részének tekintjük. Ezért a gyerekek egész napos programban részesülnek, ami azt is jelenti, hogy az iskolai feladatellátás része a NAT által meghatározott napközi otthonos, illetve tanulószobai időszak is, ezzel lehetővé tesszük a tanulásszervezés rugalmas, differenciált kialakítását.
- (2) A hagyományos gyakorlattól eltérően a nemformális és informális tanulási színtereken megszerezhető tudást is az iskolai tanulás részének tekintjük és elismerjük.
- (3) A tudásmegosztás fontos számunkra. Ezért kiemelt figyelmet fordítunk arra, hogy minél több iskolán kívüli tanulási lehetőséget teremtsünk (intézményi környezetkutatással előkészítve) és minél több szakembert lássunk vendégül, elsősorban a szülői erőforrásokra támaszkodva.
- (4) A kerettanterv az iskola szocializációs funkcióját kiemelt célként kezeli. Az iskolát a felnövekvő generációk olyan szociális tereként értelmezi, ami a tanulás, a játék, a tapasztalatszerzés, a személyiségfejlődés, az étkezés, a pihenés, a mozgás, az önkifejezés és alkotás színtere egyaránt. Tudatosan viszonyulunk ahhoz a tényhez, hogy a gyerekek iskoláskoruk idejének nagy részét az iskolában töltik.
- (5) Nyitott iskola. Ezek a feladatok feltételezik az érintettek (gyerek, szülő, pedagógusok, közvetlen és tágabb környezet) bevonását; a nyitott, helyi közösségbe szervesen illeszkedő intézményt; a szülőkkel és családokkal való szoros kapcsolatot; a civil szervezetekkel való kölcsönös együttműködést és a szektorközi (forprofit, nonprofit, szolgáltató, kereskedelmi) megközelítést. A közösségi funkció egyben a település kulturális életében és szociális hálózataiban való részvételt is jelent.

(6) A szülőkkel való együttműködés kölcsönös bizalmon és partneri viszonyon alapul. A családok/szülők részt vesznek az iskolai döntéshozatalban és az iskolai életben. A szülők hozzáférnek a megfelelő információkhoz. A kölcsönös kommunikáció intenzív, a szülők bejöhetnek az iskolába, mindennap lehetőségük van odalépni az iskolában dolgozó pedagógusokhoz, tiszteletben tartva a foglalkozásokat, a folyamatban lévő munkát.

(7) A tanulás megosztott felelősség. A tanulási folyamat és így a tanulás eredménye már nemcsak az iskolai közösség, hanem az iskolát körülvevő szűkebb és tágabb környezet közös felelőssége is. Az iskola szerves része a társadalomnak, a 21. században érvényes iskolára pedig úgy kell gondolnunk, mint egy metszéspontra, ahol tetszőleges számú út futhat össze és ágazhat el, és ahol az emberek között létrejövő kapcsolatok, interakciók, hálózatok hordozzák a megszerzendő legfontosabb tudásokat.

.

II.5. Az óvodából iskolába történő átmenet

Az iskolakezdés nagy változás a 6-7 éves gyermekek életében. A megszokott közösséget egy új közösség váltja fel, új személyek válnak meghatározóvá az életükben, megváltozik a környezet, a napirend, megváltoznak a velük szemben támasztott elvárások és szabályok.

A mi kiindulópontunk az, hogy az iskolát kezdő gyermek valójában még óvodás. Hosszú az út az óvodából az iskolába, és igazi iskolássá válni nem a biológiai életkor vagy beiratkozás kérdése, hanem érés, fejlődés és fejlesztés eredménye. Azokat a kompetenciákat, amellyel egy kisiskolásnak kell rendelkeznie, nem az iskolát megelőző években, hanem csak fokozatosan, az iskolában fogják elsajátítani a gyerekek. Ezek fejlesztése az iskola feladata.

Fokozatosság, odafigyelés, türelem és hozzáértés, tudatos pedagógusi jelenlét szükséges ahhoz, hogy az iskolakezdekő a gyerekek biztonságérzete, a tanuláshoz való pozitív viszonyuk megmaradjon és megerősödjön. Éppen ezért kiemelt fontosságot tulajdonítunk az első osztály kezdő időszakának.

Pozitív, befogadó és támogató légkört teremtünk. A gyerekek kíváncsiságára építünk és a számukra ismerős tevékenységekre alapozunk az első időszakban. Biztonságos közegben a gyermek aktivizálja saját erőforrásait, tudását és sikeresen fog megküzdeni az új helyzettel, az új kihívásokkal.

Elfogadjuk és tudatosan kezeljük, hogy a gyerekeknek nem egyedül, hanem a család szövetében kell megküzdeniük ezzel az átmeneti időszakokkal. Szorosan együttműködünk a szülőkkel, nekik is támogatást nyújtunk ebben az izgalmas, újdonságokkal teli, sok esetben életvitelbeli változásokat is jelentő folyamatban. Fontos a bizalmi viszony kiépítése és hogy a tanévet megelőzően a gyerekek, pedagógusok és szülők megismerkedjenek egymással.

Az átvezető időszakot a mindenkori gyerekközösség fejlettsége határozza meg időben és tevékenységekben egyaránt. Az alapozó előkészítés időszakára jellemző tevékenységeket, módszereket, eljárásokat a tanítók (*kísérők*) az átvezetésre általánosan szánt időn túl is alkalmazzák a tanulás folyamatában, amíg azt a gyerekek aktuális fejlettsége, egyéni fejlesztési szükséglete megköveteli. Figyelembe vesszük, hogy több évnyi különbség is lehet az egy évfolyamra érkező gyerekek között valós és mentális életkorukat nézve egyaránt.

Az iskolai élet kezdetén folytatjuk és bővítjük az óvoda tevékenységeit, tartalomban és formai keretekben egyaránt. Ebben az időszakban kiemelt fontosságot tulajdonítunk a játéknak, a játékosságnak, a sikerélménynek. A szabad játék a gyerekek létformája, és mindannak, ami a

játékban megvalósul, a keresgélésnek, tájékozódásnak, próbálkozásnak, az alkalmazkodásnak komoly fejlesztő hatása van. A játék ismeretfejlesztő gyakorlás, a sokoldalúság, a rugalmasság és az alkalmazkodóképesség forrása. Gyarapítja a gyermek műveltségét, a tanulási utakat, a későbbi életkorokban alkalmazható problémamegoldási technikákat, a társakkal való együttműködés és konfliktuskezelés lehetőségeit. A világ értelmezésének és a bennük lévő feszültségek feldolgozásának tökéletes terepe is egyben. Bizonyos értelemben szimulációs gyakorlat.

Az átmeneti időszakban rugalmas napirendet alakítunk ki. A reggeli megérkezést egy egyórás intervallumban tesszük lehetővé, amikor tere van a szabad játéknak és reggelizésnek egyaránt. A pihenőidőt és a hazamenetel időpontját szintén rugalmasan, a gyerekek egyéni igényeihez igazodva kezeljük. A szabad, kötetlen játék és a kötött foglalkozások arányát a gyerekek életkori sajátosságainak megfelelően alakítjuk, a foglalkozások időtartamát fokozatosan növeljük, figyelembe véve az egyéni eltérő sajátosságokat is, helyet adunk a napirendben a megfelelő aktív és pihenő szakaszoknak/időknek is.

A mindennapos mese szerepe különösen fontos ebben az időszakban, mert egyrészt a gyermeki lélek számára mással csak nehezen pótolható támogatást tud nyújtani. Másrészt azok a gyerekek, akiknek rendszeresen olvasnak, mesélnek, másfél évvel előzhetik meg nyelvi fejlettség szempontjából a mesét nem, vagy alig hallgató kortársaikat. Vagyis különösen fontos az olvasóvá nevelés szempontjából is.

Olyan napi rituálékat alakítunk ki, melyek örömforrások is egyben, így segítik az átmeneti időszakban (és későbbiekben is) az új helyzethez való kudarcmentes alkalmazkodást (pl.: reggeli egyéni köszöntő rituálé, napkezdő mondóka, ritmusok, az evés, a mesehallgatás, pihenés, közös éneklés, napzáró rituálé).

A készségfejlesztés főbb területei:

- nagymozgásfejlesztés pl. izomtónus fejlesztő feladatok, egyensúlygyakorlatok, utánzó játékok,
- ritmusérzék fejlesztése,
- grafomotoros készség fejlesztése,
- a lateralitás, a kéz-szem koordináció,
- időbeli és térbeli tájékozódás fejlesztése: testséma-fejlesztés, irányok megkülönböztetése, szerialitás,
- diszkriminációs és differenciáló képesség fejlesztése,

- érzékelés, észlelés fejlesztése: hallás, látás, szaglás, tapintás, kinesztetikus érzékelés,
- nyelv - és beszéd fejlesztése: percepció és az artikulációs bázis, fonémahallás, beszédészlelés, beszédmegértés, beszédhasználat,
- figyelem fejlesztése,
- emlékezet fejlesztése,
- logikai készség fejlesztése.

A felsorolt képességek gyakoroltatása, fejlesztése mozgásos tevékenységekkel, ritmusos játékba ágyazott feladatokkal, rajzos és manuális tevékenységekkel történik.

Ebben az időszakban a kísérők számára nagyobb lehetőség van a gyerekek megfigyelésére, megismerésére, ami alapján az egyéni utakat tervezhetik. Ekkor derül ki a tanítók számára, hogy a csoportban kinek milyen erősségei és milyen fejlesztésre szoruló területei vannak. Hogy ki milyen jellegű és intenzitású fejlesztést igényel, mennyire terhelhető, illetve milyen haladási tempót bír el.

A belső terek kialakításánál ebben az időszakban kiemelt figyelmet fordítunk arra, hogy legyenek olyan kuckók, helyek, ahova egyéni igény szerint elvonulhatnak a nyugalomra, csendre vágyó gyerekek. Fontos, hogy minden gyermek az új környezetben is megélhesse a személyes tereit. Ezért velük együtt hozunk létre olyan otthonos, motiváló, inspiráló helyeket, ahol mindenki megtalálja az érdeklődésének megfelelő lehetőségeket. Ezzel a környezettel is megerősítjük a gyerekek teljes elfogadását, befogadását.

II.7. A kísérő

Iskolánkban a pedagógus szerepét újfogalmazzuk, kiterjesztjük. A tanító nálunk egyszerre coach, mentor, a tanulás facilitálója, szakértő, csapattag és társ. A pedagógus tehát több, mint a klasszikus értelemben vett tanító, ezért megnevezésére új fogalmat - *kísérő* - használunk. Minden gyerek egyéni fejlődését és haladását ez a speciális szerepben lévő felnőtt szakértő követi, aki a osztály mellett a tanítói feladatokat látja el.

A *kísérő* 6-10 gyerek személyes támogatója az alapiskolában. Az a kompetens felnőtt, aki a legjobban ismeri a hozzá tartozó gyerekeket, közvetlen és közvetett formában is tudatos érték- és normaközvetítő. Mintát ad, utat mutat, ugyanakkor rugalmasan kezeli, ha eltérnek útmutatásától. Feltárja a helyzetet, új megközelítést hoz, és változtat, ha ezt látja szükségesnek, tudatosan építi kapcsolatát a gyerekekkel és segíti őket, hogy egyre magabiztosabban és önállóbban éljék iskolai életüket. Egyfajta védőhálót hoz létre a gyerekeknek, megteremtve az adott életkorban szükséges és fontos biztonságot, miközben megadja a fejlődéshez szükséges szabadságot is.

Iskolánk alapelve, hogy közösségben valósulnak meg a gyerekek egyéni útjai. A *kísérő* két *kísérőtársával* és az osztálypárhoz tartozó három másik *kísérőtársával* szoros együttműködésben végzi munkáját.

A kísérő feladatai

- Részt vesz az iskolánkba jelentkező családok kiválasztásában, a felvételi folyamat előkészítésében, zökkenőmentes lebonyolításában és a döntéshozatalban.
- Két kísérőtársával szoros együttműködésben a bevezető szakasz végéig közösen dönt arról, hogy kik lesznek azok a gyerekek (6-10 fő), akiknek a személyes támogatója lesz a hat év során.
- A gyerekek személyiségjegyeinek, otthoni körülményeinek, adottságainak, érdeklődésének, motivációinak és képességeinek feltérképezése, a változások és a fejlődés figyelemmel kísérése.
- A *kísérő* szoros kapcsolatot tart a szülőkkel. Tájékoztatja őket a gyerekek iskolai jelenlétéről és haladásáról, egyeztetni velük az egyéni fejlesztési terveket, az iskolai programokat.
- Tervezetten, a többi *kísérővel* együttműködve, végzi a gyerekek életkorához igazodó mentálhigiénés, önismereti és kommunikációs fejlesztést, segíti szociális készségeik fejlesztését és csoportba történő beilleszkedésüket.

- A gyerekek egyéni útjának tudatos, személyre szabott támogatásához hosszú távú fejlesztési program kidolgozása, és az aktuális helyzetnek megfelelő folyamatos korrigálása.
- Tájékoztatja a gyerekekkel foglalkozó többi szakembert. Megosztják egymással a gyerekekkel kapcsolatos tudásukat, benyomásaikat, észrevételeiket azzal a céllal, hogy a *kísérők* a lehető legtöbb szempontot figyelembe véve tervezzék az egyéni utakat.
- Szükség esetén a közösségi beilleszkedés, illetve az egyéni út érdekében a napi tevékenység személyes támogatásához egyéni eljárásokat, személyesen kiemelt szabályokat, eszközöket alakít ki, amiket a szülőkkel és a pedagógusokkal egyeztet, a tanulóval közös megállapodásban rögzít.
- A *kísérő* napi szinten segítséget nyújt a gyerekeknek célkitűzéseik végiggondolásában és tevékenységeik megtervezésében. Erőfeszítéseiket, elért eredményeiket követi. Elemző, konstruktív, és pozitív megerősítésre hangsúlyt fektető, rendszeres visszajelzést ad és ösztönzi az önértékelésüket.
- Spontán helyzetben facilitáló és mediáló szerepben szólal meg a *kísérő*, kérdésfeltevésekkel és nem kész válaszokkal segíti a gyereket a helyzet, saját viselkedése, érzései, tettei, feladatvégzése stb. megítélésében.
- Félévkor és év végén az értékelőhöz kapcsolódó kiemelt egyéni beszélgetéseket folytat a gyerekekkel és szülőkkel.
- Részt vesz a gyerekeket érintő iskolai döntésekben, azokban a hozzá tartozó gyerekek érdekeit képviseli, illetve részt vesz a rájuk vonatkozó intézményi, szakmai, pedagógiai döntésben.
- A *kísérő* feladata a gyerekek egyéni útjához kapcsolódó adminisztratív feladatok ellátása és az ehhez kapcsolódó digitális rendszerek kezelése.
- Elvégzi a gyerekek nyilvántartásával, tanulói jogviszonyával kapcsolatos feladatok rá eső részét.

A kísérő feladata az osztály és az osztálpár tevékenységének szervezése során:

- Együttműködés a 3 fős szűkebb és a 6 fős kisiskolai tanítói csoporttal tervezésben, tevékenységirányításban és szervezésben a közösen kialakított munkamegosztás alapján.
- A csoportdinamikai folyamatok tudatos értelmezése, elemzése és a csoportkohézió megteremtésének tudatos segítése.
- A gyerekcsoportokra vonatkozó szabályok és normák közös kidolgozásában való részvétel és szerepvállalás az egyeztetett normák érvényesítésében, és az ezt támogató környezet közös kialakításában.
- Aktív szerepvállalás a reggeli kezdőkör tervezésében és vezetésében, a kisebb és nagyobb csoportok együttműködésének fejlesztésében, irányításában.
- Mindennapi részvétel az alapkészségek sáv tevékenységének irányításában, projektek és a délutáni sávok tevékenységeinek kidolgozásában és irányításában.
- A közösen szervezett szülői találkozók előkészítése, lebonyolítása.
- Résztvevő szerepvállalás a közös programok szervezésében, lebonyolításában, a többi kísérővel közösen, az azokon való részvétel, illetve a gyerekek aktív részvételének támogatása. A nagyobb vagy teljes iskolai közösséget érintő programok, hagyományok adott kisiskolára vagy csoportra vonatkozó részének előkészítése, lebonyolítása, és az azokon való részvétel.
- Az aktuális időszak céljához kapcsolódó iskolán kívüli lehetőségek felkutatása, külső programok, összefüggések szervezése, segítése, támogatása.

II.8. Az 1-6. évfolyamon az alapiskola szerkezeti felépülése

Célunk, hogy minden gyerek a saját tempójában, ütemében haladhasson, ezért a hagyományostól eltérően kell megszerveznünk a tanulás kereteit és rugalmas iskolaszervezetet alakítunk ki.

Céljaink megvalósulása érdekében elrugaszkodunk az osztályfokok szerinti egységes haladástól, a szigorúan vett homogén korcsoportban zajló tanulástól és a tartalmak tantárgyak szerinti tanításától is. Az elsősorban frontális és egységes haladást lehetővé tevő szervezési módok helyett az indirekt tanulásszervezési módokat részesítjük előnyben.

Iskolánk minden évfolyamán (1.-6. évf.) két osztályt indítunk. Az egy osztályhoz tartozást elsősorban csoportképző erőként kezeljük és nem az egységes haladás keretként. Ezért a tanulás nem kizárólagosan az osztályokon belül valósul meg, hanem nagy hangsúlyt fektetünk a vegyeséletkorú csoportokban folyó munkára is. Az azonos osztályba járó gyerekek a különböző kompetenciaterületeken nagyon eltérő szinteken tarthatnak, éppen ezért nem az életkor és az osztályfok lesznek a tanulócsoporthoz kialakításának kizárólagos szempontjai.

A csoportalakítások során pedagógiai céljaink megvalósulását elősegítő egyéb szempontokat is figyelembe veszünk. (1) Kiemelten azt is, hogy a gyerekek egymástól való tanulása olyan erőforrás, amit jelenleg nem használ ki az oktatás. Mi ezt a potenciált tudatosan beépítjük a programunkba. (2) Emellett fontos számunkra, hogy a nálunk tanuló gyerekek rugalmasak legyenek, könnyen teremtsenek kapcsolatokat, barátságokat, nyitottak és elfogadók legyenek. Az osztálypárokban való tanulás azt is jelenti, hogy egyszerre tud megfelelni a gyerekek életében az állandóság és a változás.

Állandóságot jelent számunkra, hogy egy osztály és három kísérőjük a hat év alatt stabil közösséget alkot. Egy-egy osztályközösség hat év alatt azonban több szerepbe kerül és több másik osztállyal fog osztálypárban szorosan együttműködni. Ezzel a munka világára ma (és a jövőben várhatóan még inkább) jellemző gyorsan változó és sokszínű munkatársi közeget is modellálni tudjuk. A gyerekek így megtanulnak ehhez alkalmazkodni és képessé válnak a változó környezetben is biztonságban érezni magukat, magabiztosan helytállni, pozitív kapcsolatokat teremteni.

A fentieket szem előtt tartva az alapiskola szerkezeti alapegysége az osztály. Az együttműködés következő szerkezeti egységei az **osztálypárok**, amik önálló pedagógiai műhelyként, **kisiskolaként** működnek.

Az AKG alapiskola hat, tervezetten változó összetételű kisiskolából áll:

- 1. - 3. osztálypár / két kisiskola
- 2. - 4. osztálypár / két kisiskola
- 5. - 6. osztálypár / két kisiskola

Az **osztálypárok** egymás melletti termekben, sokféle tevékenységben, napi szinten együttműködve, vegyes csoportokban is tanulnak. A kisiskolák/osztálypárok kísérői között szoros együttműködés van.

Az **osztálypárokbán** megvalósuló tanulás közös szervezése az első évfolyamra lépő gyerekek számára fokozatosan valósul meg. Az alapkészségek fejlesztésének időtartamában fokozottan figyelünk az írás, olvasás, számolás alapjainak stabil elsajátítására, ennek érdekében kellő időt biztosítunk a gyerekek elmélyült, önálló tanulására, gyakorlására. Az alapkészségek-sávban így fokozatosan, a délutáni időszakban, a projektek, projektnapok, témahetek során hangsúlyosabb jelenik meg az osztálypárok együttes munkája.

évfolyam	1.	2.	3.	4.	5.	6.
tanév						
1.	A1	B2	C3	D4		
2.	G1	A2	B3	C4	D5	
3.	H1	G2	A3	B4	C5	D6
4.	I	H2	G3	A4	B5	C6
5.	J	I	H3	G4	A5	B6
6.	K	J	I	H4	G5	A6

2. táblázat: Egy osztály (A) útja.

Bevezető szakasz / első két év Az iskolában első osztályt kezdő gyerekek az első két évben náluk nagyobb gyerekekkel működnek együtt. Az első két évben támaszkodhatnak a nagyobb gyerekek helyismeretére, tapasztalataira, tudására, segítségére. Az első két évben ugyanaz a két osztály alkot egy kisiskolát.

Kezdő szakasz / második két év A harmadik évben új szerepbe kerül a közösség, ők lesznek az újonnan érkező elsősök számára a nagyok, és ekkortól mindazt a segítséget, amit eddig ők kaptak, maguk nyújtják a kicsik számára a beilleszkedésben, a tanulásban, a

szabadidőben, az étkezésben. A második két évben tehát egy másik, tőlük fiatalabb osztállyal alkotnak osztálpárt/ kisiskolát.

Alapozó szakasz / harmadik két év Az ötödik és hatodik évben az osztályok még több területen tanulnak együtt. Ez alatt a két év alatt további két másik osztályközösséggel alkotnak egy kisiskolát.

Összefoglalva: a nálunk töltött hat évben az egyes osztályok három évig (1., 2., 5., osztályok) dolgoznak együtt náluk idősebb, és szintén három évig (3., 4., 6.,) náluk fiatalabb gyerekekkel. A teljes képzés ideje alatt egy osztály összesen négy másik osztályközösséggel folytat közös munkát és alkot kisiskolát (2. táblázat). A kisiskolák összetétele minden évben, az osztálpárok változásával összhangban szerveződik (3. táblázat).

	1-4. osztály				5-6. osztály	
	Egyik kisiskola		Másik kisiskola		Harmadik osztálypár	
	1. Terem	2. Terem	3. Terem	4. Terem	5. Terem	6. Terem
1. év	ABC – 1. osztály	GHI – 3. osztály	DEF – 2. osztály	JKL – 4. osztály		MNO – 5. osztály
2. év	ABC – 2. osztály	GHI – 4. osztály	DEF – 3. osztály	PQR – 1. osztály	JKL – 5. osztály	MNO – 6. osztály
3. év	ABC – 3. osztály	MNO – 1. osztály	DEF – 4. osztály	PQR – 2. osztály	JKL – 6. osztály	GHI – 5. osztály
4. év	ABC – 4. osztály	MNO – 2. osztály	JKL – 1. osztály	PQR – 3. osztály	DEF – 5. osztály	GHI – 6. osztály
5. év	GHI – 1. osztály	MNO – 3. osztály	JKL – 2. osztály	PQR – 4. osztály	DEF – 6. osztály	ABC – 5. osztály
6. év	GHI – 2. osztály	MNO – 4. osztály	JKL – 3. osztály	DEF – 1. osztály	PQR – 5. osztály	ABC – 6. osztály
7. év	GHI – 3. osztály	ABC – 1. osztály	JKL – 4. osztály	DEF – 2. osztály	PQR – 6. osztály	MNO – 5. osztály
8. év...	GHI – 4. osztály	ABC – 2. osztály	PQR – 1. osztály	DEF – 3. osztály	JKL – 5. osztály	MNO – 6. osztály

3. táblázat: Az osztályok és a kísérők rotációja kisiskolákban

A betűjelek a kísérők trióját jelölik. A kísérő-trió következő osztályát **félkövér, dőlt betű** jelöli.

Az így szerveződő kisiskolai rendszerben az iskola kultúrájának, értékeinek átadása sokkal inkább válik közös felelősséggé és feladattá, elősegítve a külső szabályozó eszközöktől való eltekintést. A mindennapokban sokkal inkább láthatóvá és így természetessé válik, hogy az egyes kompetenciaterületeken belül meghatározott szintek szerinti haladás nincs egyértelmű összefüggésben az életkorral.

A létrejövő tanulóhálózatban nem csupán tervezetten, hanem spontán módon is megvalósul a gyerekek egymástól tanulása, éppen úgy, ahogyan a családban és a mindennapokban is történik. Az önismeret fejlesztésére, az együttműködésre, segítségnyújtásra, a szerepgyakorlásra, az elfogadás megtapasztalására szintén több és árnyaltabb lehetőség nyílik.

II.9. A tanulásszervezés keretei - Napirend

Az időfelhasználás, illetve a munkarend a program lényegi eleme. Az új fókuszú tananyagtartalmak elsajátítása, a kompetencia elvű tanítás nem valósítható meg a tradicionális 45 perces, homogén korcsoportban tartott, 21. századi szaktudományokhoz kötődő tantárgyszerkezetben és időstruktúrában. Szükséges ennek újrafogalmazása. A tanításnak és tanulásszervezésnek igazodnia kell a gyerekek eltérő sajátosságaihoz, a különböző kompetenciaterületek szakmai sajátosságaihoz, az adott fejlesztési feladathoz kapcsolódó alapvető tartalmi elemek megértésének, elsajátításának, rendszerezésének, gyakorlásának időigényéhez.

Érkezés (minden nap 7.30 – 8.30)

Érkezés az iskolába. Az osztályokban az egyik *kísérő* várja a gyerekeket. Ez előtt szükség szerint ügyeletet biztosítunk az azt igénylők számára.

Nyitás (minden nap 8.30 – 9.00)

A napot fél 9-kor egy közös reggeli nyitással, beszélgetőkörrel kezdjük. Lehetőséget adunk a gyerekeknek örömeik, bánataik, a világ aktualitásainak megbeszélésére. Közben figyelünk aznapi állapotukra, igényeikre.

Ez a kb. 30 perc eredményesen használható a szociális kompetenciák fejlesztésére is a felvetődő kérdésekkel, konfliktusokkal és azok kezelésével. Ez az az időszak, amely egyrészt az egyéni jóllétre, másrészt a közösségi működésre koncentrálna. Ugyanakkor lehetővé teszi a nap során elvégzendő tevékenységek tudatos végiggondolását. A mindennapjaink olyan eleme, amely segít letenni vagy enyhíteni a terheket, megosztani az örömöket, megkapni a szükséges figyelmet, egymásra hangolódni, és elhárítani a közös munka előtti akadályokat.

TAN-ösvény (hétfő, kedd, szerda, csütörtök 9.00 – 11.30 / 12.30)

A TAN-ösvény (Tanulás, Alapozás, Növekedés) az alapkészségek sávja – a péntek kivételével –, a délelőtti néhány órás szakasza. Ebben az időben a gyerekek életkori sajátosságaihoz illeszkedő alapkészségeinek fejlesztésére fókuszálunk. Alapkészségeknek tekintjük:

- az anyanyelvi kommunikációt (írás, olvasás, szövegértés, szövegalkotás),
- a matematikai kompetenciát (összeadás, kivonás, szorzás, osztás, százalékok és törtek),

- a digitális kompetenciát (digitális eszközök technikai és tartalmi, értő alkalmazása),
- az idegennyelvi kommunikációt (iskolánkban: angol beszéd, olvasás, szövegértés, írás),
- valamint az egészség- és mozgáskultúrát.

Ebben az időszakban a gyerekek tevékenységüket a *kísérők* közvetett vagy közvetlen irányításával, együttműködve, egymást támogatva csoportokban, párokban vagy önállóan végzik. Ez az új ismerettel való találkozás és a gyakorlás terepe, a dolgok megértésének, a jártasságok megszerzésének, az elmélyülésnek, kitartó feladatvégzésnek az ideje. Az alapkészség sávbán elvégzett tevékenységet és megismert tartalmat minden gyereknél egyénileg is követik a *kísérők*.

Ebben az időben a gyerekcsoport sokszínű képet mutathat: valaki önállóan olvas egy sarokban, más digitális eszközt használva gyakorol, az egyik asztalnál párban megbeszélnek feladatokat, a terem közepén egy pedagógus egy kis csoporttal együtt dolgozik, esetleg a terem másik végében egy másik csoport egy kisebb projekten dolgozik. Olyan gyermek is lehet, aki a folyosón hangosan olvas egy társának, vagy éppen mozgásos gyakorlatot végez, illetve valaki a fejlesztőjével párban dolgozik. Az is előfordulhat, hogy a 24 gyerek kooperatív csoportokban dolgozik. Ezek a szervezési módok maximálisan lehetővé teszik akár a tevékenység módjában, akár a feladatok szintjében, tartalmában való egyéni vagy csoportos differenciálást.

Az adott sávon belül a tevékenységek és ahhoz kapcsolódó tartalmak nincsenek fixen rögzítve – kivéve, ha azt valamilyen teremszükséglet (pl. tornaterem), illetve nyelv vagy speciális tanári szükséglet indokolja. A sávon belül a tevékenységek a gyerekek életkori sajátosságaihoz, adott állapotához és az elérendő célhoz szükséges időhöz alkalmazkodva rugalmasan alakulnak. A tevékenységváltások egyes gyerekeknél, kisebb csoportoknál időben is eltérhetnek egymástól. Tartalomként a fejlesztési fókuszhoz kapcsolható szövegek, feladatok vagy a saját projekten való munka jelenik meg.

Ezt az időszávot levegőzés, tízórai, rövidebb-hosszabb mozgásos tevékenységek tagolják a gyerekek igényeihez igazodva. A sávokhoz rendelt idő felhasználása tehát rugalmas, az időkereten belül mindig az adott pedagógus/pedagógusok kompetenciája a blokkok időbeli tagolása és tartalmi strukturálása. Ennek fő szempontja, hogy az adott csoportot alkotó gyerekek igényeinek, terhelhetőségének, érdeklődésének, haladási ütemének, aktuális állapotának a lehető legjobban megfeleljen. Ugyanilyen fontos, hogy a *kísérő* az idő felhasználását a feldolgozásra kerülő ismeretekhez, témákhoz és a fejlesztés fókuszához igazítsa, az alkalmazott módszerek maximális figyelembevételével.

Ebben a sávban a gyerekek tevékenysége és az azon keresztüli kompetenciafejlesztés van a középpontban, miközben a pedagógus facilitátorként van jelen. Éppen ezért nagyon tudatos jelenlét szükséges a részéről. A tevékenységek tervezéséhez, egyeztetéséhez, elindításához nyújt támogatást a gyerekeknek. Ha szükséges, közvetlenül irányítja tevékenységüket, vagy a háttérből figyel munkájukat. Jelenléte természetes módon szolgálja ki, támogatja a gyerekek tevékenységét, a gyerekek számára olykor nagyon határozottan van jelen, olykor alig észrevehető. A pedagógus és a gyerekek együttes munkájának természetességét az adja, hogy olyan partneri viszonyra épül, melyben a szerepek tiszták és megélték. A pedagógusi cél a gyerekek minél nagyobb önállóságának biztosítása, a gyerekek részéről pedig a saját fejlődésükért vállalt felelősség átélése ebben az időszakban is.

Ebéd (minden nap 11.30 – 13.00 között)

Az 1. és a 2. osztályok egy időben, majd ezt követően a 3. és a 4. osztályok, majd az 5. és a 6. osztályosok ebédelnek.

Pihenő sáv és levegőzés (minden nap 13.00 – 14.30)

Az ebédet követően pihenésre, relaxálásra, meseolvasásra, csendes pihenőre (a kisebbeknél alvásra) lesz lehetőség.

A pihenőt követően levegőzésre, udvari szabad játékokra, mozgásra vagy sétára kerül sor. Bizonyos osztályokban a testnevelés foglalkozások egy része is ebben az időben valósul meg, akár a szabadban, akár a tornateremben. Ez az időszáv a mindennapos testnevelés megvalósulását is szolgálja.

Szabad játék és alkotás (hétfő, kedd, csütörtök, péntek 14.30 – 16.00)

A délután további része a szabad játék, a szabad alkotás ideje. Ilyenkor a gyerekek felnőtt irányítása nélkül, de felügyelete mellett játszhatnak, tevékenykedhetnek. A *kísérőknek* lehetőségük van kezdeményezésre, a gyerekek érdeklődésének felkeltésére egyes tevékenységek iránt (kézműves-, játékos-, mozgásos stb.). Ekkor nyílik lehetősége arra is, hogy a kísérő egyéni vagy kisebb csoportos beszélgetéseket vezessen, kezdeményezzen, segítve ezzel tanítványai egyéni útját, támogatva fejlődésüket. Egyéni és kiscsoportos fejlesztésekre is sor kerülhet a délutáni időkeretben is. Ez az időszáv a legkisebb gyerekeknél a leghosszabb – a korosztályi sajátosságokat figyelembe véve. Későbbi évfolyamokon csökken az erre fordítható idő mennyisége.

Barangoló (péntek délelőtt és csütörtökön 14.30 – 16.00)

Iskolánkban délelőttönként a fő hangsúly az alapkészségek fejlesztésére esik (anyanyelvi kompetencia, matematika, digitális kompetencia, egészség- és mozgásfejlesztés, angol nyelv). A délután és a péntek délelőtt más hangsúlyt kap. Itt teremtünk lehetőséget (időt és teret) arra, hogy a pihenés és a szabad levegőn töltött idő mellett a többi kulcskompetencia is megfelelő módon előkerüljön. Ezek:

- a természettudományi és technológiai kompetenciák (technikai),
- a tanulás tanulása (hatékony önálló tanulás),
- a személyközi és állampolgári kompetenciák (szociális és állampolgári kompetenciák),
- a vállalkozói kompetencia (kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia),
- a kulturális kompetencia (esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség).

Holisztikus szemléletünkéből adódóan ezekhez a kompetenciaterületekhez tartozó tartalmak természetesen nem válnak külön – sem egymástól, sem pedig az alapkészségektől. Délelőtt nem csak az alapkészségeket, péntekenként és egyes délutánokon pedig nem csak a többi kulcskompetenciát fejlesztjük. A tanulás tartalmai a maguk természetes módján, integráltan jelennek meg, komplex módon, alapvetően projekt keretben. Egyik kompetenciaterület sem létezik a másik nélkül, egyiket sem lehet kizárólagosan önmagában fejleszteni.

Vertikális szervezésű tanulócsoporthoz, kisebb és nagyobb csapatokban bonyolítjuk ezeket a foglalkozásokat. Az így létrejövő tanulóhálózatban spontán módon is megvalósul a gyerekek egymástól tanulása. Az önismeret fejlesztése, az együttműködés, a segítségnyújtás, a szerepgyakorlás, a bizalom, az elfogadás megtapasztalása más helyzetekben mutatkozik meg. Az ilyen módon szervezett tanulás során nem számít, hogy ki hányadikos. Megmutathatják magukat a gyerekek bármilyen tevékenységben, felismerhetik, gyakorolhatják, próbára tehetik saját erőforrásaikat, kipróbálhatnak újabb és újabb tevékenységeket. Lehetőséget kapnak minél több munkaforma kipróbálására és minél több téma megismerésére. Célunk, hogy a kompetenciafejlesztés jegyében a gyerekek minden fontos témával találkozzanak, és emellett minden fontos készségük fejlődhessen. Így az is, hogy a számunkra oly fontos egyéni út megélhető legyen.

6-8 hetes ciklusokban gondolkodunk. A tanév során öt nagy egységben öt nagyobb, átfogó témával ismerkednek a gyerekek kis csoportban, osztályszinten, osztálpárok bevonásával vagy iskolai keretben. A Barangolót péntekenként délelőtt minden évfolyamon, a 4-6. évfolyam számára pedig csütörtökön délután is szervezzük.

Egy-egy ciklust két fontosabb szakaszra osztunk.

A ciklus egy bevezető időszakkal kezdődik, melyben elsősorban az adott téma felvezetésére, a téma meghatározására kerül sor. Ebben az időszakban új ismeretekkel is gyarapodnak tanulóink – leginkább osztálykeretben. Ezek tematikája illeszkedik azokhoz a tananyagokhoz, melyek az egyes évfolyamokhoz köthetők, és szükségesek a további munkához.

Az első szakaszt egy hosszabb időszak követi. Ebben az időben leginkább projektekben dolgozunk, alapvetően osztálypárokban. Ennek megfelelően 6, esetleg 12 fős pedagógus csapat kompetenciájába tartozik a projekt megvalósítása, a lehetőségek kiaknázása.

Iskolai projektek esetén az egész alapiskola testülete dolgozza ki a tematikát, a feladatokat.

Műhely (kedd 14.30 – 16.00)

A projekteken alapuló munka mellett az egyéni érdeklődés kielégítésére, az egyéni út megélésére, megerősítésére is biztosítunk időt a délutánok folyamán.

A megszokott, hagyományos szakköri keretekhez hasonlóan „műhelyeket” szervezünk a gyerekeknek, heti egy alkalommal kb. másfél órában. Ezekben a műhelyekben egyéni érdeklődésük mentén, de vegyes korosztályú csoportokban dolgozhatnak. A változatosság biztosítása érdekében a tanév rendjéhez és a gyerekek igényeihez igazodva más és más műhelyeket indítunk el számukra. Ennek megfelelően egy-egy műhely 6-8 alkalmat jelenthet, de egy egész tanéven át is tarthat. Ezek lehetnek kézműves, mozgásos, dramatikus, zenei, angol nyelvű, természet-, társadalomtudománnyal foglalkozó stb. műhelyek. A műhelyekben zajló munka erősítheti, támogathatja a párhuzamosan futó projektek tematikáját is. A gyerekek maguk választhatnak a felajánlott szakköri lehetőségek közül, de kíváncsúnak tartjuk, hogy a választott szakkörön az adott időszakban vegyen részt a ciklus végéig akkor is, ha közben meggondolta volna magát. Ennek eléréséhez a kísérő is támogatást, segítséget nyújt.

Útkereső (hétfőn 14.30 – 16.00)

A műhelyek mellett a nagyobb korosztály (5., 6. évfolyam) számára délután biztosítunk időt arra is, hogy az egyéni tanulásukban támogassuk őket. A kísérők segítségével lehetőségük lesz saját érdeklődésük alapján vagy az éppen futó projektekhez kapcsolódóan egyéni projektjeiket, egyéni kutatásaikat megvalósítani. Segítjük őket az egyre bővülő ismeretanyagok rendszerezésében, támogatjuk felkészülésüket az önálló tanulásra.

Zárás (általában 15.30 – 16.00)

Napirendünk részét képezi a nap végi zárás. Ekkor az aznapi események rövid értékelése, visszajelzése zajlik. Ezek pontos időpontját és menetét a *kísérők* határozzák meg közös megegyezés alapján. A pénteki zárást az ebéd utáni pihenő végén tartjuk egységesen.

Keretjáték

Az elmélyült foglalkozást a különböző témákban egyfajta utazásnak tekintjük (ahogy az iskolában való jelenlétet is, lásd: egyéni út), ezért szándékunk szerint egy keretjátékba helyezzük majd ezt a tevékenységsort – valójában egy kreditrendszerrel dolgozunk ki. Ennek segítségével a gyerekek (szülők és kísérők is) nyomon követhetik, hogy mely tevékenységekben vettek már részt, és azt hogyan teljesítették. Ezzel támogatjuk önértékelésüket is. Utazásuk során bejárnak különböző világokat, országokat, városokat. (A különböző tevékenységek különböző országokat, városokat jelölnek, pl.: Digitália, Festőország, Kerámia-sziget, Írók Egyesült Királysága, Jóga-vidék, Zene-folyam stb.) Az Útleveél pedig lehetőséget ad arra, hogy mindezt pontosan „adminisztráljuk”, pecséttel, aláírással, rajzzal igazoljuk.

A Barangolón és a Műhelyeken való részvétel is része az egyéni útnak, vagyis választott állomásokat jelent a gyermek iskolai utazása során. Útleveelébe bejegyzés kerül az adott műhelyen való részvételről.

	1. évfolyam				
	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
7.00-7.30	Reggeli ügyelet	Reggeli ügyelet	Reggeli ügyelet	Reggeli ügyelet	Reggeli ügyelet
7.30-8.00	Érkezés - Fogadás	Érkezés - Fogadás	Érkezés – Fogadás	Érkezés - Fogadás	Érkezés - Fogadás
8.00-8.30					
8.30-9.00	Nyitás	Nyitás	Nyitás	Nyitás	Nyitás
9.00-9.30	TAN-ösvény	TAN-ösvény	TAN-ösvény	TAN-ösvény	Barangoló
9.30-10.00					
10.00-10.30					
10.30-11.00					
11.00-11.30					
11.30-12.00	Ebéd	Ebéd	Ebéd	Ebéd	Ebéd
12.00-12.30	Pihenő	Pihenő	Pihenő	Pihenő	Pihenő
12.30-13.00					
13.00-13.30	Levegőzés / Mozgás	Levegőzés / Mozgás	Levegőzés / Mozgás	Levegőzés / Mozgás	Zárás
13.30-14.00					
14.00-14.30			Hazatérés – Ügyelet		Hazatérés – Ügyelet
14.30-15.00	Szabad játék / Alkotás	Szabad játék / Alkotás			
15.00-15.30	Szabad játék / Alkotás				
15.30-16.00	Szabad játék / Zárás	Szabad játék / Zárás		Szabad játék / Zárás	
16.00-16.30	Hazatérés - Ügyelet	Hazatérés - Ügyelet	Hazatérés - Ügyelet	Hazatérés - Ügyelet	
16.30-17.00					

	2. évfolyam				
	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
7.00-7.30	Reggeli ügyelet	Reggeli ügyelet	Reggeli ügyelet	Reggeli ügyelet	Reggeli ügyelet
7.30-8.00	Érkezés - Fogadás	Érkezés - Fogadás	Érkezés – Fogadás	Érkezés - Fogadás	Érkezés - Fogadás
8.00-8.30					
8.30-9.00	Nyitás	Nyitás	Nyitás	Nyitás	Nyitás
9.00-9.30	TAN-ösvény	TAN-ösvény	TAN-ösvény	TAN-ösvény	Barangoló
9.30-10.00					
10.00-10.30					
10.30-11.00					
11.00-11.30					
11.30-12.00	Ebéd	Ebéd	Ebéd	Ebéd	Ebéd
12.00-12.30	Pihenő	Pihenő	Pihenő	Pihenő	Pihenő
12.30-13.00					
13.00-13.30	Levegőzés / Mozgás	Levegőzés / Mozgás	Levegőzés / Mozgás	Levegőzés / Mozgás	Zárás
13.30-14.00					Levegőzés / Mozgás
14.00-14.30			Hazatérés – Ügyelet		
14.30-15.00	Műhely	Szabad játék / Alkotás			
15.00-15.30				Szabad játék / Zárás	
15.30-16.00	Hazatérés - Ügyelet	Hazatérés - Ügyelet			Hazatérés - Ügyelet
16.00-16.30					
16.30-17.00					

	3. évfolyam				
	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
7.00-7.30	Reggeli ügyelet	Reggeli ügyelet	Reggeli ügyelet	Reggeli ügyelet	Reggeli ügyelet
7.30-8.00	Érkezés - Fogadás	Érkezés - Fogadás	Érkezés – Fogadás	Érkezés - Fogadás	Érkezés - Fogadás
8.00-8.30					
8.30-9.00	Nyitás	Nyitás	Nyitás	Nyitás	Nyitás
9.00-9.30	TAN-ösvény	TAN-ösvény	TAN-ösvény	TAN-ösvény	Barangoló
9.30-10.00					
10.00-10.30					
10.30-11.00					
11.00-11.30					
11.30-12.00					
12.00-12.30	Ebéd	Ebéd	Ebéd	Ebéd	Ebéd
12.30-13.00	Pihenő	Pihenő	Pihenő	Pihenő	Pihenő
13.00-13.30	Levegőzés / Mozgás	Levegőzés / Mozgás	Levegőzés / Mozgás	Levegőzés / Mozgás	Zárás
13.30-14.00					Levegőzés / Mozgás
14.00-14.30					
14.30-15.00	Szabad játék / Alkotás	Műhely	Hazatérés – Ügyelet	Szabad játék / Alkotás	Szabad játék / Alkotás
15.00-15.30					
15.30-16.00				Szabad játék / Zárás	
16.00-16.30	Hazatérés - Ügyelet	Hazatérés - Ügyelet		Hazatérés - Ügyelet	Hazatérés - Ügyelet
16.30-17.00					

	4. évfolyam					
	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek	
7.00-7.30	Reggeli ügyelet	Reggeli ügyelet	Reggeli ügyelet	Reggeli ügyelet	Reggeli ügyelet	
7.30-8.00	Érkezés - Fogadás	Érkezés – Fogadás	Érkezés – Fogadás	Érkezés - Fogadás	Érkezés - Fogadás	
8.00-8.30						
8.30-9.00	Nyitás	Nyitás	Nyitás	Nyitás	Nyitás	
9.00-9.30	TAN-ösvény	TAN-ösvény	TAN-ösvény	TAN-ösvény	Barangoló	
9.30-10.00						
10.00-10.30						
10.30-11.00						
11.00-11.30						
11.30-12.00						
12.00-12.30	Ebéd	Ebéd	Ebéd	Ebéd	Ebéd	
12.30-13.00	Pihenő	Pihenő	Pihenő	Pihenő	Pihenő	
13.00-13.30	Levegőzés / Mozgás	Levegőzés / Mozgás	Levegőzés / Mozgás	Levegőzés / Mozgás	Zárás	
13.30-14.00					Levegőzés / Mozgás	
14.00-14.30			Hazatérés – Ügyelet	Barangoló		
14.30-15.00	Szabad játék / Zárás	Műhely				
15.00-15.30						
15.30-16.00						
16.00-16.30	Hazatérés - Ügyelet	Hazatérés - Ügyelet		Hazatérés - Ügyelet	Hazatérés - Ügyelet	
16.30-17.00						

	5-6. évfolyam				
	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
7.00-7.30	Reggeli ügyelet	Reggeli ügyelet	Reggeli ügyelet	Reggeli ügyelet	Reggeli ügyelet
7.30-8.00	Érkezés - Fogadás	Érkezés - Fogadás	Érkezés – Fogadás	Érkezés - Fogadás	Érkezés - Fogadás
8.00-8.30					
8.30-9.00	Nyitás	Nyitás	Nyitás	Nyitás	Nyitás
9.00-9.30	TAN-ösvény	TAN-ösvény	TAN-ösvény	TAN-ösvény	Barangoló
9.30-10.00					
10.00-10.30					
10.30-11.00					
11.00-11.30					
11.30-12.00					
12.00-12.30					
12.30-13.00	Ebéd	Ebéd	Ebéd	Ebéd	Ebéd
13.00-13.30	Levegőzés / Mozgás	Levegőzés / Mozgás	Levegőzés / Mozgás	Levegőzés / Mozgás	Zárás
13.30-14.00					Levegőzés / Mozgás
14.00-14.30			Hazatérés – Ügyelet		
14.30-15.00					
15.00-15.30					
15.30-16.00	Útkereső	Műhely			
16.00-16.30					
16.30-17.00					
	Hazatérés - Ügyelet	Hazatérés – Ügyelet		Hazatérés - Ügyelet	Hazatérés - Ügyelet

II.10. Egyéni út - Egyéni fejlesztési terv

Iskolánk minden tanulója képességei és érdeklődése szerint, saját tempójában, egyéni haladási ütemében sajátítja el az alapkészségeket, aminek megvalósulását a csoportmunka és a kooperatív tanulás tudatos alkalmazása is segíti. Az egyéni feladat a közösségi tevékenység részévé válik. Nem siettetünk senkit, hiszen tudjuk, hogy a gyerekek eltérő adottságokkal, képességekkel rendelkeznek és eltérő ütemben fejlődnek. Az **egyéni út** iskolánkban azt jelenti, hogy mindezek figyelembevételével a *kísérők* minden gyerek számára egyéni stratégiai programot dolgoznak ki. Az egyéni haladást dinamikusan fogjuk fel, vagyis a stratégiai tervezés folyamatos helyzetelemzést és újratervezést is jelent egyben.

Az egyéni tanulási utak biztosítása nem egyenlő a korrepetálással vagy a tehetséggondozással. A lényeg, hogy a tanulás személyre szabottan valósuljon meg. Ennek érdekében tanulási célokat tűzünk ki, illetve a célokhoz segítő lépéseket tudatosan tervezzük meg. Ebben a folyamatban kiemelt szerepe van azoknak a témáknak, amelyek a tanuló érdeklődéséhez szorosan kapcsolódnak, és annak, hogy a tanuló fejlődése szempontjából kulcsfontosságú területekre nagyobb hangsúlyt helyezünk az adott időszakban. Az egyéni stratégiai programot annak érdekében készítjük el, hogy a gyerekek sikerélményein keresztül a tanulás minél hatékonyabb legyen.

Rugalmasan kezeljük a kijelölt célokat és elvárásokat aszerint, hogy kinek milyen haladási ütemre van szüksége az egyéni terv szerint, vagyis ez azt is jelenti, hogy az egy évfolyamhoz tartozás nem feltétlenül jelenti azt, hogy mindenki, minden alapkészséget tekintve egy időpontban, egy osztályfokhoz tartozik. Ez viszont nem jelenti azt, hogy ne lennének objektív követelmények. Az alapiskola lezárásakor, a gyerekek egységesen meghatározott és mindenki által ismert továbbhaladási követelményeknek felelnek meg. Az oda vezető út sajátos egyedi térképet rajzol ki minden gyerekénél. Ezek az utak akár időben is eltérők lehetnek.

A hosszú távú terv készítéséhez segítséget nyújt az a tantervi elem, hogy az alapkompenciákon belüli fontosabb részterületek mindegyikére több fejlődési szintet határoztunk meg. Ezek a szintek egy-egy minőségi lépcsőfokot jelentenek a gyermekek fejlődésében az adott részterületen. Egy-egy szint nem feleltethető meg sem osztályfoknak sem osztályzatnak. Nincs egységesen meghatározva sem időben, sem a kötelezően elvégzendő tevékenységek tekintetében, hogy egy adott pillanatban hol kell tartania egy-egy gyermeknek a fejlődési szintek vonatkozásában. Az egyéni út lényege abban rejlik, hogy minden gyerek a „rá méretezett” kisebb lépcsőfokokon keresztül jut tovább az egyes fejlődési szinteken, illetve

a többféle útelágazási lehetőségek közül az akkor legcélravezetőbbnek tartott útvonalat járja végig.

A NAT által előírt tantárgyi tartalmak elsajátítását az általunk kidolgozott szintek szerinti haladással követjük. A fejlődési szintek között megjelöltünk egy-egy szintet (ez lehet a szintek bármelyike), amire egységesen elérendő célként tekintünk, ezek elérését szükségesnek tartjuk az alapiskola lezárásához. Ha valaki elérte ezt a szintet, alapkompenciái alapján képes arra, hogy tanulmányait az AKG alsó középfokú szakaszában (6+1 éves középiskolai képzésben) a hetedik évfolyamon folytathassa. Ezek a meghatározott szintek bármikor elérhetők, akár jelentős időbeli eltérésekkel. Az is lehetséges, hogy valaki a az előírt szintnél jóval magasabb szintet ér el a különböző kompetenciaterületek bármelyikén. Szintén lehetséges, hogy egy-egy gyermek bizonyos kompetenciaterületen hosszú időn át stagnál, míg más területen ugrásszerűen fejlődik. Ezeknek az egyenletlenségeknek a kezeléséhez a hosszú távú tervek segítő keretet adnak.

Az éves terveket szakaszokra bontjuk és a tényleges tevékenységek, tapasztalatok alapján folyamatosan monitorozzuk. A tervezés fontos építőkövei azok a heti tervek, amelyet a kísérők a gyerekekkel minden héten személyesen egyeztetnek, és közösen értékelik megvalósulásukat. Felrajzolják a lehetséges tevékenységtérképet, amelynek bejárásáért minden gyerek saját maga is felelősséget vállal, és arra reflektál. Önreflexiójuk tartalma és célja egyfajta tevékenységleltár és a hozzá kapcsolódó képességfejlődés, ismeretbővülés számbavétele. A tevékenységhez kapcsolódó érzések, erőfeszítések, az eredményt hozó munkaformák, a bejárt utak és tévutak, a korrekciós lehetőségek, a segítő társak, csoportok meglétének tudatosítása az évek előrehaladásával egyre inkább belsővé válik a gyermek élete során. Eljut oda, hogy egyre inkább képes legyen az önálló tervezésre, önértékelésre.

Az egyéni út heti közös tervezésének célja a gyerekek életkori sajátosságainak és egyéni adottságainak megfelelő önállósodása. Legyenek képesek reális célokat megfogalmazni, az eléréshez szükséges tevékenységeket felismerni, időtervet készíteni, a segítő és nehezítő tényezőket számba venni, az így kitűzött célokat megvalósítani és értékelni már a kísérő nélkül is. Ez a folyamat segíti a gyerekek metakognitív és tanulásmódszertani fejlődését.

II.11. Egységesség és differenciálás

DIFFERENCIÁLÁS A TÖBBSZÖRÖSINTELLIGENCIA-MEGKÖZELÍTÉSSSEL

A differenciálás fontos szempont a gyerekek tanulásának szervezésében és a komplex személyiségfejlesztésben. Ennek sokrétű a megvalósítását szolgálja a többszörösintelligencia-megközelítés szerint tervezett tanulási lehetőségek biztosítása. Ehhez a legfontosabb alapot az egyes intelligenciaterületekhez tartozó fejlesztési célok, valamint a fejlesztést elősegítő lehetséges tevékenységek és módszerek alábbi rendszerezése nyújtja.

Intrapersonális intelligencia

Az intelligenciaterülethez tartozó fejlesztési területek: belső motiváció, önbecsülés, autonómia, magabiztosság, önmegvalósítás, éntudat, önismeret, önkifejezés, impulzuskontroll, önmeghaladás képessége, megbízhatóság, a változáshoz való alkalmazkodás, optimizmus, kitartás, elmélyülés, az önálló tanulás és ismeretszerzés képessége, tudatosság, személyes felelősségvállalás, kíváncsiság, problémamegoldó képesség, kreativitás, innovativitás, kezdeményezőkészség

Az intelligenciaterülethez kapcsolódó ajánlott tevékenységek, módszerek:

- reggeli nyitó és zárókör
- a kísérővel folytatott heti rendszerességű egyéni út tervezése
- önálló projektek, kutatómunkák megvalósítása
- napi vagy heti rendszerességű naplóírás
- scrapbook készítés (szövegek, fotók, rajzok, kommentek, matricák)
- gondolattérképek készítése
- életkornak megfelelő, szóbeli vagy írásos személyes reflexiók az introspektív és reflektív gondolkodás ösztönzésére
- „időutazás”: képzeljék magukat más történelmi korokba
- Szituációs és asszociációs játékok, kontextusok értelmezése, drámapedagógia, csoportjáték
- relaxáció, meditáció, jóga

Interperszonális intelligencia

Az intelligencia területhez tartozó fejlesztési területek:

kommunikáció, szolidaritás, empátia, visszajelzést adni és elfogadni, nézőpontváltás, közösségi felelősségvállalás, társadalmi tudatosság, kapcsolatmenedzsment képessége: kapcsolatteremtés, kapcsolatépítés; együttműködő tanulás, proszociális magatartás, megbízhatóság, etikus magatartás, kooperáció, változás kezdeményezése és kezelése, vezetői képességek: tervezés, szervezés, irányítás; a sokszínűség erőforrásként kezelése, politikai tudatosság: behelyezkedés, konfliktuskezelés (egyezségre jutás, kompromisszumkötés, aszertivitás)

Az intelligenciaterülethez ajánlott tevékenységek, módszerek:

- projektek
- problémamegoldás csapatban (pl. szabaduló szoba, activity)
- kooperatív technikák
- vitákban való részvétel, disputa
- események, találkozók, megbeszélések tervezése, szervezése, lebonyolítása (sport, kulturális programok, kézműves foglalkozások, kirándulások, táborok)
- közvetítő szerep, konfliktuskezelés
- kortárs segítség
- interjúkészítés; kutatások, felmérések tervezése, szervezése és lebonyolítása
- óravezetés, mikrotanítás
- közösségi tevékenységek, iskolaújság, szövivőség

Egzisztenciális intelligencia

Az intelligenciaterülethez tartozó fejlesztési területek:

absztrakció, lényeglátás, problémalátás, kérdések megfogalmazása, rendszerszemléletű gondolkodás, filozofikus gondolkodás, intuíció, a hatodik érzék, altruizmus, önmeghaladás, nézőpontváltás, globális felelősségvállalás, metakogníció, kritikai gondolkodás

Az intelligenciaterülethez kapcsolódó javasolt tevékenységek, módszerek:

- gyermekfilozófia
- csillagászat
- játékonyság, mások segítség
- közösségi szolgálat
- önkéntesség
- vallások megismerése és összehasonlítása

- különböző korok adott szempont szerinti összehasonlítása (pl. bölcsesség, gazdagság/szegénység, iskola, gyereknevelés, lakhatás)
- a mai világ különböző részeinek összehasonlítása adott szempont szerint (mi a gazdagság különböző kultúrákba, mi számít bölcsességnek, divat stb.)
- ugyanazt a témát különböző nézőpontokból láttassuk – pl.: háborúk, országok közötti konfliktusok elemzése mindkét fél nézőpontjából
- összegezzék az órán/aznap/foglalkozáson tanultakat

Természeti-környezeti intelligencia

Az intelligenciaterülethez tartozó fejlesztési területek:

rendszerzés, elemi természettudományos megismerési képességek, nyitottság, lokális és globális felelősségvállalás, kritikai gondolkodás, tudatos fogyasztói magatartás, környezettudatosság, egészségtudatosság

Az intelligenciaterülethez kapcsolódó javasolt tevékenységek, módszerek:

- terrárium, akvárium, osztály állat, osztályteremben élő sarok létrehozása és gondozása (állatok, növények)
- botanikus kertek, állatkertek, vadasparkok látogatása
- túra, természetjárás, növények, állatok természetes környezetben (madárles, vadászles stb., és "laboratóriumi" körülmények közötti megfigyelése (mikroszkóp, távcső használat stb.)
- erdei iskola
- múzeumok, múzeumpedagógiai foglalkozások, kiállítások látogatása (pl.: Mezőgazdasági Múzeum, Magyar Természettudományi Múzeum stb.)
- kertépítés, kertrendezés, veteményes gondozása, a változások megfigyelése, dokumentálása.
- különböző, a természetben megtalálható tárgyak, anyagok gyűjtése, osztályozása, összehasonlítása, bemutatása, ezekkel való kísérletezés
- a természetben, közvetlen környezetben végzett munka, tevékenység (pl. szervezett szemétszedés).
- természeti jelenségek megfigyelése, a természethez való kapcsolódás megélése (pozitív és negatív értelemben is)
- megfigyelések, feljegyzések, adatok gyűjtése, elemzése blogban vagy naptárban
- megfigyelések dokumentálása rajzok, vázlatok, fotó, videó segítségével

- az élettelen és élővilág modellezése, mérése, lerajzolása
- állati lábnyomok, növények, levelek, bogyók, termések, tollak, elhagyott fészkek gyűjtése és beazonosítása, meghatározása
- különbségek és hasonlóságok felfedezése, osztályozás, kategorizálás, csoportosítás, szétválasztás, értékelés megfigyelt jellemzők alapján
- hangok beazonosítása

Testi-kinesztetikus intelligencia

Az intelligencia területéhez tartozó fejlesztési területek:

szem-kéz koordináció, mozgáskoordináció, finommozgások, nagymozgások, játékinelligencia, kézügyesség, időzítés, motoros kontroll, izom koordináció, izolált mozgások, testtudat, testkép, kézügyesség, érintés-kapcsolatteremtés, időzítés, időérzékelés, reflexek, motoros kontroll, fizikai állóképesség, ügyesség (mozgáskultúra)

Az intelligenciaterülethez kapcsolódó javasolt tevékenységek, módszerek:

- sport, sportversenyek
- mozgások, sport technikák bemutatása
- jóga
- tánc, forgás, kreatív mozgás, mozgásos improvizáció
- ritmusgyakorlatok
- euritmia
- jelbeszéd, mimika, gesztikulálás, testbeszéd, érintés
- stressz- és feszültségoldó technikák, légzőgyakorlatok
- mimika, mozgás utánzása
- szétszedni, összerakni dolgokat, barkácsolni, építő és szerelő játékok
- eszközhasználat, kézművesség
- drámapedagógia, szerepjátékok, színjáték
- mozgással és bármely művészeti, alkotó tevékenységgel kapcsolatos élmények, tapasztalatok verbális vagy képi megfogalmazása
- érintés, letapogatás

Térbeli-vizuális intelligencia

Az intelligenciaterülethez tartozó fejlesztési területek:

esztétikai igény, érzék, képolvasás, látvány értelmezés, vizuális térképek olvasása, képekben gondolkodás, kreativitás, térérzékelés, téri forgatás, térkihasználás, tájékozódás, ábrázolás, reprodukív és produktív képzelet, kreativitás

Az intelligenciaterülethez kapcsolódó javasolt tevékenységek, módszerek:

- képkalkító tevékenységek: fotózás, filmezés, timelapse, stopmotion
- design
- arculat, logó tervezés
- történelmi kosztümök tervezése, divattervezés, szabásminták
- modellépítés, konstrukciós játékok, alkotások, kézművesség
- különböző képzőművészeti alkotások: rajzolás, festés, szobrászat, installációk
- különböző képzőművészeti alkotások értelmezése
- épület tervezés, belsőépítészet
- tájépítészet, park, játszótér, iskolaudvar építés
- táblázatok, grafikonok, diagrammok, infografika készítése
- térképek olvasása és készítése
- műszaki rajzok, szabásminták
- navigáció, tájfutás, geocaching,
- csillagászat
- lego, építőkocka, puzzle
- bármilyen információ megjelenítése térképpel gondolattérkép, pókháló ábra stb. segítségével
- labirintusok rajzolása, építése
- útvesztők és a rejtvények megoldása és készítése
- útvonalrajz, útvonal tervezése

Zenei intelligencia

Az intelligenciaterülethez tartozó fejlesztési területek:

hallás, ritmusérzék, időzítés, hangészlelés, nyelvérzék, ritmikus mozgás, ütemérzék

Az intelligenciaterülethez kapcsolódó javasolt tevékenységek, módszerek:

- éneklés, kórus
- ritmusgyakorlatok

- eurytmia
- zenei improvizáció
- Kokas -módszer
- másokat segíteni a hangszeren játszani
- zenélés, zenekar
- zeneszerzés

Nyelvi intelligencia (verbális)

A kulcskompetenciák között

Mivel a nyelv eszköz a tudás megszerzéséhez, így az iskolai oktatásban történetileg kiemelt szerepe van. A verbális intelligencia fejlesztése az anyanyelvi és idegennyelvi kommunikációs kompetenciákon belül kiemelt fejlesztési terület.

Logikai-matematikai intelligencia

A kulcskompetenciák között

Ez az intelligencia terület szintén hangsúlyosan van jelen az iskolai tanulásban, így a fejlesztésben is. Részletes fejlesztési terve a matematikai kompetenciákon belül került kidolgozásra.

MOZGÁSFEJLESZTÉS

Mivel minden egyedi sajátosságot erőforrásként és feladatként fogunk fel, ez igaz a mozgásfejlesztésre is. Az iskolai egyéni tanulási utak kialakításához és követéséhez egységes kiindulópont a hozzánk kerülő gyerekek megismerése és egyéni felmérése, ennek hangsúlyos szakasza az iskolába lépés első, körülbelül két hónapja. Ebben az időszakban alapozzuk meg a következő évek fejlesztő munkáját. Lehetőség szerint beazonosítjuk, hogy mik az egyes gyerekek erősségei és melyek azok a területek, ahol nagyobb odafigyelést, esetleg speciális segítséget igényelnek.

Programunk lehetőséget teremt a gyerekek eltérő és egyenetlen fejlődésének támogatására, bizonyos keretek között a fenti nehézségekkel bíró gyermekek egyéni fejlesztésére is.

A kompetenciafejlesztésre épülő, egyéni tanulási utakat biztosító programunk azt is jelenti, hogy a tanulási szakasz teljes folyamatában, az iskolába lépés első szakaszban pedig kiemelten, zajlik a gyermekek megfigyelése és helyzetelemzése.

A diagnosztikus értékelés, felmérés során azt vizsgáljuk, hogy az iskola által állított kihívásokkal való megküzdéshez szükséges készségek aktuálisan milyen szinten állnak és milyen területen/területeken szükséges egyéni célokat kijelölni. A sikerélmény alapvetően fontos a pozitív tanulási motiváció megtartásához, éppen ezért a gyerekek önmagukhoz mért fejlődése lesz az értékelés és az egyéni haladás tervezésének kiindulási alapja. A sikerélmény és az elfogadó közeg növeli az önbizalmat, csökkenti a szorongást, így mindennek természetes hozadéka lesz a jobb iskolai teljesítmény, de nem önmagában ezért történik a fejlesztés, hanem az egyéni sikerek megélése érdekében.

A kognitív fejlődés rendkívül szoros összefüggésben van a mozgásfejlődéssel, a fejlődés alapja a mozgás. A mozgásfejlesztés éppen ezért alapvető szerepet kap az 1-6. évfolyamon a gyerekek mindennapjaiban. A mindennapos testnevelés keretében és az azt meghaladó mozgásos játékokkal, gyakorlatokkal, gyermek jogával, a drámapedagógia eszköztárával színesítve az életkornak megfelelően fejlesztjük a gyerekek idegrendszerét, érzékszerveiket, vázrendszerüket, izomzatukat. Érzékenyítjük őket, önismeretre, relaxációra és a társakhoz való kapcsolódásra is tanítjuk őket. Mindez nagyban felgyorsítja és megerősíti a tanulási részképességek fejlődését, stabil alapokat teremtve ezzel a későbbi, már a 7–8. évfolyamon megkezdődő kultúráközvetítő, általános műveltséget megalapozó tanulásnak.

Ennek személyi feltételeit az biztosítja, hogy minden osztálypárban a hat *kísérő* közül minimum egy fejlesztő vagy gyógypedagógus dolgozik, aki részt vesz a tervezésben és a napi szintű munkában *kísérőként*. A *kísérőkkel* szemben alapvető elvárás, hogy elfogadó és elemző módon viszonyuljanak a gyerekekhez. Birtokában legyenek a problémák felismeréséhez és kezeléséhez szükséges alapvető pszichológiai ismereteknek. Fontos, hogy képesek legyenek rálátni a tanulási, magatartási, beilleszkedési nehézségek mögött a valódi képességekre, az egyéni érdeklődésre, a tehetségre, és segítsék azokat kibontakoztatni.

A SZABAD JÁTÉK SZEREPE A TANULÁSBAN

A tanulás és a fejlesztés egyik további fontos elemeként tekintünk a szabad játékra. Az irányítás, de nem kontroll nélküli, külső céloktól független tevékenységekre, ahol a gyerekek saját tempójukban és érdeklődésüknek, igényeiknek megfelelően választhatnak elfoglaltságot, ahol az ösztönös énjük kerülhet előtérbe. Különösen fontos terep ez a saját felelősségük megéléséhez, az önkifejezéshez, elősegíti a kognitív, szociális és fizikai fejlődésüket egyaránt. A szabad játéktevékenységek során a gyerekek természetes kíváncsiságuk és saját egyéni

érdeklődésük mentén, belső motivációjuk által vezérelten érzékelik, dolgozzák fel és hasznosítják az őket érő ingereket, ismereteket.

A játék a tanulás és a fejlődés természetes útja, amely segíti a gyerekeket felnőtté válni. A szabad, irányítás nélküli tevékenységek során mélyül el, vésődik be mindaz, ami később a hosszú távú memóriában raktározódik, a rutinszerű tevékenységek sorába kerül. Így mindaddig, amíg a gyerekek számára az alapképességek biztos elsajátítása a legfontosabb feladat, azaz az első néhány iskolai évben, addig tudatosan van jelen a begyakorlást és a szintetizálást egyaránt elősegítő, naponkénti 1,5-2 órás, a pedagógus biztonságot adó és facilitáló jelenlétét nem nélkülöző, szabad tevékenység. Gyakran a mai iskolás generáció számára nehéz, vagy kevésbé ismert terep már ez a fajta szabad játék, hiszen nagyon sok irányított foglalkozáson, tevékenységen vesznek részt. Céljaink között éppen ezért szerepel az életkori sajátosságokhoz igazítva a szabad játék megtapasztalása, megélése, hogy ezáltal mind mentálisan, mind a kognitív folyamatokban megerősítést kapjanak a gyerekek.

A szabad tevékenység mindemellett az énerőt, a gyermek saját hozzáértését, kompetenciáját is fejleszti. Rendszeresen megélheti, hogy hatással van a dolgokra, és befolyásolni tudja a körülötte lévő eseményeket, ezzel a magabiztossága is erősödik, amit aztán az iskolai feladatoknál is kamatoztat.

II.12. Értékelés

Értékelési rendszerük egészét áthatja az a szemléletünk, amely szerint a tanuló nem passzív elszenvedője, hanem aktív részese a tanulási folyamatnak.

Az alapiskola egy hatéves egység, az itt eltöltött idő alatt azonban nem határozzunk meg évenkénti kimeneti követelményeket. Ez a képzési szakasz nem kimenet központú, hanem folyamatorientált, éppen ezért az értékelés a tanulási folyamat egyik alapvető és folyamatos része. Felgyorsult világunkban megváltoztak a gyerekek ismeretszerzési és tanulási szokásai, ami együtt jár az intenzív, azonnali visszacsatolás igényével. A vágykésleltetés képessége ettől függetlenül továbbra is alapvető fontossággal bír a személyiségfejlődésben, meg kell tanulnia ezt is a gyerekeknek. Vagyis számunkra a gyerekek igényeinek gyorsasága és azonnalisága plusz információ, amit erőforrásként kezelünk és tágitjuk vele az értékelési rendszerünk kereteit, erre reflektálva bővítjük értékelési gyakorlatainkat, módszereinket.

A tanulók számára elengedhetetlenül fontos a rendszeres, konkrét, személyre szabott visszajelzés. Az értékelés ily módon külső szabályozó tényező a személyiségfejlődésben. Amennyiben ez tudatos, sokszempontú folyamat és nem pillanatnyi állapotot rögzítő kinyilatkoztatás, akkor előrevivő hatással van a teljes személyiségfejlődésre. Ezért óriási felelősség, hogyan valósul meg, milyen elvárásokat, értékeket képvisel és tükröz egy iskola értékelési rendszere.

Az egyéni, személyre szabott értékelésünk célja a pozitív énkép, az egészséges önértékelés, az önreflexió és az önkorrekciós képesség kialakítása. Ezért kifejezetten fejlesztő hatású, támogató célú, nem minősítő jellegű. Stratégiai célja a sikerélmények és teljesítmények növekedése által az önszabályozó tanulás és az egyéni felelősségvállalás kialakítása, valamint a belső kontrollós működés megerősítése.

Célunk a komplex személyiségfejlődés támogatása, amit nem külső szabályozó eszközökkel, fegyelmezással (osztályozás, piros pont, büntetés stb.), hanem a belső kontrollós működést támogató értékelési módszerekkel és informálással érünk el (közös szabályalkotás, önreflexió, felelősségvállalás, következmények stb.).

A pozitív énkép és a reális önértékelés alacsony szorongási szintet eredményez, ami a tanulás folyamatához elengedhetetlen állapot. A magabiztos gyermeknek több a tanulásra fordítható energiája, magas a belső motivációja, nagyobb a kognitív teljesítménye, hosszú távon pedig könnyebb az iskolai és társadalmi beilleszkedése is.

Az értékelés nálunk pedagógiai módszer és értékrendbeli állásfoglalás is egyben, ugyanakkor tanulási tartalom is. Az értékelés fontos mind a gyerek, mind a szülő, mind a

pedagógus számára. Szöveges értékelésünk egyformán szolgálja mindhárom szereplő tájékoztatását. Visszajelzés, bátorítás, megerősítés, támogatás, viszonyítási alap is egyben. Mivel a hagyományos ötfokozatú osztályozás szűk skálán méri a gyerekek teljesítményét, nem mutat valós képet a tanuló állapotáról és fejlődéséről, ezért tudatosan és célzottan a saját magunk által kidolgozott, szintek szerinti haladást biztosító és szöveges értékelésen alapuló rendszerünket használjuk.

A szintek szerinti haladás lehetővé teszi, hogy elrugaszkodjunk az évfolyamoktól és az osztályzatoktól, a szöveges értékelés pedig lehetőséget ad arra, hogy alaposan és részletesen jellemezzük a diákok teljesítményét, felhívjuk a figyelmüket az erősségeikre és a fejlesztendő területekre, tanácsokat adjunk nekik a további munkához, kérdéseket fogalmazzunk meg, amik segítenek a gyerekeknek saját megoldásaik kidolgozásában.

A visszacsatolás egyrészt az erőfeszítések és az elért eredmények elismerése, információt ad arról, hogy hol tart a tanuló, megerősítést, támpontot ad. Másrészt annak érdekében, hogy fejlesztő hatású legyen, pozitív kritikai látásmódot igényel a pedagógus részéről a lehetőségek feltárása érdekében. A pedagógusok számára az értékelés és mérés lehetővé teszi a korrekciót a célok, tartalmak, módszerek terén, majd a szükséges feladatok kijelölésében és továbbhaladás irányának meghatározásában.

Mindeközben az értékelés a gyerekek számára lehetőség az önkorrekcióra, a hibákból való tanulásra. Fontosnak tartjuk a kísérletezés bátorítását. Arra törekszünk, hogy a múlt tapasztalatait konstruktívan építsük be a fejlődésbe, a kudarcokat, hibázásokat pedig erőforrásként használjuk fel.

Értékelési rendszerünk jellemzői:

- **Leíró-fejlesztő:** nem minősítő, de kritikai, lehetőséget ad az önértékelés kialakítására.
- **Pozitív:** arra fókuszál, ami van, ami sikerült, ami jó volt. Az eredményekre, az erőfeszítésekre, az újszerűségre, és a kreativitásra. Cél, hogy a gyerekek maguknak fogalmazzák meg (eleinte több, majd egyre kevesebb külső segítséggel), a felmerülő problémákat, teljesítendő feladatokat. Megbízunk a gyerekekben és az egyén természetes én-fejlesztési tendenciájában, abban, hogy maguk felismerik, hogy mik a hiányosságaik, mit lehetett volna máshogy, jobban megvalósítani.
- Írásos értékeléskor azokat a pontokat emeljük ki, amikor a gyerek képes volt meghaladni önmagát, változtatni, komfortzónájából elmozdulni. Vagyis a fejlődés mozzanataira fókuszálunk, miközben pontosan megfogalmazzuk a negatívumokat is.

Egyéni haladás követése - 360°-os értékelés

A 360°-os értékelés olyan értékelési módszer, melynek lényege, hogy a hagyományos alá-fölé rendeltségi viszonyon alapuló méréssel szemben nemcsak a pedagógus értékeli a gyerekek teljesítményét, hanem minden irányból, a lehető legtöbb szempontból ránézünk a haladásukra, fejlődésükre, tanulásukra. Értékel a kísérő, a gyerekekkel foglalkozó team, a szülő és maga a gyermek is. Az esetleges szubjektív vélemények így jobban összemosódnak, és nagyobb teret nyer az objektivitás.

Formái:

- Szóbeli és írásos
- Verbális és vizuális
- Spontán és tervezett
- Aktuális és összegző, szakaszonként

Útvonaltervező - iránytű:

- A kísérő heti rendszerességgel leül a gyerekekkel, hogy együtt ránézzenek a korábban kitűzött célokra, hogy hol tart a gyermek, mit sikerült megvalósítani és mivel vannak további feladatok. Közösén meghatározzák, kitűzik a következő időszak céljait.
- Ennek időpontja a kísérő-gyerek párostól függ - lesz, akinek fix időpontra van szüksége, arra, hogy minden héten ugyanakkor beszélhessen kísérőjével, és lesz, akinek rugalmasságra van szüksége. Ennek kialakításában az elsődleges szempontunk, hogy a gyermek számára biztonságos szokásokat alakítsunk ki. Mindig vele beszéljük meg a visszatekintés, előretekintés következő időpontját.
- Az útvonaltervezőn elhangzottak tartalmilag megjelennek a rendszeres írásbeli összefoglaló értékelésekben. Ez képezi az alapját a szülőknek szóló negyedéves értékelőnek.
- A negyedéves értékelő az e-naplóban érhető el a szülők számára.
-

Negyedévenkénti visszajelzés

A kísérők negyedévente értékelőt készítenek 6-10 gyerek számára. Ennek részei:

- az egyéni út nyomon követése,
- a kitűzött célok, feladatok értékelése,
- új célok kitűzése, továbblépés lehetőségei,
- élete a közösségben,

- szintek szerinti haladásról híradás: most itt tartasz.

A negyedéves visszajelzések alapja minden esetben a heti rendszerességű tervezés és visszajelzés.

Félévi és évvégi értékelés

A kísérők félévkor és év végén összesített értékelést, visszajelzést készítenek 6-10 gyerek számára. Ennek részei:

a) Szöveges értékelés írásban és/vagy videóban (a bizonyítvány betétlapjaként tartalmazza)

- kompetenciaterületenként kap visszajelzést a gyerek: *ebbe fogtál bele, itt tartasz.*

b) Portfólió

- kiemelt munkák, eredmények, teljesítmények dokumentumai,
- a portfólió közös gyűjtögetése a heti megbeszélések része,
- a gyerekek rendszeresen hazaviszik év közben is, de a tanév végén, az éves lezáró, értékelés részeként mindenképpen.

c) A gyerekek önértékelése - Útinapló

- Minden héten megteszi szóban, írásban csak félévente,
- Formája: életkorhoz igazodva – kép, rajz, szöveg.

d) Szülők által a gyerekről, a gyerekeknek írt értékelés

- ha a szülő úgy szeretné, akkor a pedagógussal is megosztja, ezt ő dönti el,
- félévkor és év végén kérjük a szülőktől.

e) Útlevél

- mutatja az egyéni úton haladást,
- a Barangoló, Műhely, Útkereső, Keretjáték keretein belül szervezett fejlesztésekben, tevékenységekben való haladást.

Szöveges értékelés

A szöveges értékeléssel a tanulók önmagukhoz viszonyított fejlődését tükrözzük vissza. Fontos, hogy minden gyerek megértse az értékelése tartalmát és képessé váljon felhasználni azt a továbblépéshez. A mi feladatunk megtanítani őket erre. Az értékelés módja a tanulók életkori sajátosságaihoz igazodik. Kezdetben mesékhez, dramatizáláshoz, művészeti eszközökhöz kapcsoljuk, rajzokkal, képekben is megfogalmazzuk, hogy a gyerekek még a stabil olvasási-szövegértési készség kialakulását megelőzően is képesek legyenek önállóan vagy kis segítséggel értelmezni.

Szintek szerinti haladáshoz kapcsolódó kompetencia alapú mérés és értékelés

Az értékelés és mérés egyik alapvető funkciója a tanulók megismerése, az állapotfelmérés, a helyzetfeltárás. A mérés a mi rendszerünkben az információgyűjtés eszköze, ami nem a tanulók rangsorolásához, hanem az egyéni haladás követéséhez nyújt támpontokat. Egyszerre szolgálja a tanulási, tanítási stratégiák, módszerek tesztjét, a differenciált tanulásszervezés és az egyéni utak kidolgozásának alapját.

A program nem évfolyamokhoz kötötten fogalmazza meg a haladás és az alapiskolából való továbblépés feltételeit, hanem az egyes kompetenciaterületeken belül meghatározott szintek eléréséhez köti azt. A NAT 2012-ben foglaltakkal⁴ egybevágoan nagyon fontosnak érezzük, hogy minden tanuló számára önmagához viszonyított fejlődési tempót, fejlesztési módszert és tananyagtartalmat biztosítsunk. Figyelembe vesszük a fejlődési fáziseltolódásokból adódó egyéni eltéréseket és a mindennapi megfigyelésekből diagnosztikus következtetéseket levonva építkezünk tovább.

A mérés és értékelés iskolánkban a kulcskompetenciákhoz kapcsolódik. Az egyes kompetenciaterületeken belüli fejlesztési területeket jól körülhatárolható részterületekre bontjuk. A részterületekhez szinteket rendelünk, amelyek száma nem egységes, függ az adott részterülettől. Van olyan részterület, amiből kettő és van, amiből hét szintet határozzunk meg. Emögött minden esetben szakmailag megalapozott okok állnak. Az utolsó meghatározott szint

⁴ 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet, *III. Glosszárium: Tanári, tanítói tevékenység* (10847.o.): A tanulói tevékenységek hatékonyságát segítő pedagógiai eljárások: például motiválás, az információhoz jutás szervezése, egyéni tanulási utak segítése, a csoportbeli tanulási kooperáció előmozdítása, diagnosztikus, formatív és szummatív értékelések elvégzése, diagnózisok és prognózisok felállítása.

nem feltétlenül a mindenki számára elérendő szintet jelöli, hanem aminek az elérését az alapiskolában, 12 éves korig mindenképpen támogatni tudjuk, abban az esetben, ha egy gyermek gyorsabban halad az adott területen.

Egy-egy szint nem feleltethető meg sem osztályfoknak, sem osztályzatnak. A meghatározott szintek egy-egy minőségi lépcsőfokot jelentenek a gyermekek fejlődésében az adott területen belül, vagyis kategorikusan eldönthető, hogy ki melyik szinten tart. A szintek elérése egy állomás, ahová vagy elérkezett már egy gyermek, vagy nem. Az alapiskolában sem időben, sem a tevékenységek, feladatok tekintetében nincs egységesen meghatározva, hogy egy adott pillanatban hol kell tartania a gyerekeknek a fejlődési szinteken belül. Egységes azonban az elvárás az alapiskola lezárásakor. Ekkorra teljesíti mindenki a NAT 2012 által meghatározott, 6. osztály végén elvárt követelményeket.

Értékelési rendszerünkben kiemelten kezeljük az alapiskolát lezáró, összegző értékelést, ami a kompetenciaterületeken belül egyedileg meghatározott, elérendő szintek összegzése. Ez egyben a következő iskolafokra való továbbhaladás feltétele is.

Az alapiskola befejezésekor egységes cél minden kompetenciaterületen. az egységes elvárt tudásszint elérése, ami a részterületekre meghatározott minimum szintek összege. Ezeket az alapiskola végén elvárható eredményeket vizuálisan is kiemeltük, - félkövér betűvel szedve – a könnyebb áttekinthetőség kedvéért. Ennek teljesítése azt is jelenti, hogy a gyermek felkészült az általános iskola vagy a hatosztályos gimnáziumok 7. osztályában tanulmányai folytatására. Minden ettől eltérő esetre az AKG pedagógiai programjával egybevágó egyedi elbírálás vonatkozik.

Szöveges értékeléseinket és a szintek szerinti haladást szükség esetén meg tudjuk feleltetni az ötfokú skálán való osztályzatokon alapuló értékelési rendszernek. Abban az esetben, amikor egy tanuló más oktatási intézményben folytatja tanulmányait, és erre szüksége van, hagyományos bizonyítványt állítunk ki számára. Az egyéni utak követése lehetővé teszi, hogy amennyiben valaki a 6. év befejezése előtt lép ki az iskolánkból, és erről a szülők előzetesen, írásban tájékoztatnak minket, akkor felkészítjük a gyermeket a választott másik iskolába való zökkenőmentes átlépésre.

II.13. Előnyben részesített módszerek és munkaformák

Programunk a tanulás jelentését kiterjeszti, és minden tevékenységformára értelmezi. Elszakadunk a hagyományos tanórai keretektől és tantárgyi struktúrától. A világot a maga valóságában közelítjük meg a gyerekekkel, az ismereteket nem a hagyományos tantárgyak adta szétszabdaltságban, hanem integrált megközelítésében tárjuk a gyerekek elé. Megszüntetjük a hagyományos tantárgyi és tananyag besorolást.

Munkaformák

A program célkitűzéseiből következnek a javasolt tanítási-tanulási módszerek és munkaformák, így ezeknek minden esetben önmagukban is lehet funkciója a tanulási folyamatban. Az indirekt tanítási módszereket, a *csoportmunkát* és a *kooperációt* részesítjük előnyben, de megfelelő funkcióval helyet kaphat a frontális osztálymunka és az *egyéni foglalkoztatás* is. Egyetlen alapelv, hogy a gyerekek alkotó részesei, tevékeny résztvevői, és ne passzív elszenvedői legyenek a tanulás folyamatának. Ebből az alapelvből következik, hogy a tanulásszervezési módokat úgy hangoljuk össze a tartalommal, hogy a gyerekek számára a tevékenység érdeklődést kiváltó, motiváló, a meglévő tudásukra építő, optimális erőfeszítést igénylő, aktivitásra építő és együttműködési lehetőséget biztosító legyen. A *vertikális csoportok* szervezése kiemelten fontos programunk céljainak megvalósulása szempontjából. A *gyerekek egymástól való tanulása* hatékonyabbá teszi az egyéni fejlődést.

Módszerek - Cselekvő-résztvevő tanulási technikák

- Probléma alapú oktatás: a gyerekek ilyenkor a mindennapokban felmerülő problémákra keresnek (ideálisan kis létszámú csoportokban) válaszokat. A folyamat során a gyerekek kooperatív munkával, konstruktív vitával, közös álláspontot alakítanak ki. A közös munka fejleszti az együttműködési képességet és a kritikai gondolkodást.
- Projekt módszer: a módszer használatával az együtt gondolkodás eredménye minden esetben valamilyen produktum, ami lehet valamilyen kézzel fogható tárgy vagy mások előtt bemutatható drámajáték, kiállítás vagy bemutató. Dizájn alapú oktatás esetén a felfedezés együtt jár az alkotással.
- Kooperatív technikák: a tananyagtartalmakat a gyerekek együttműködve dolgozzák fel. A részeket tudatosan úgy osztjuk szét, a feladatokat úgy határozzuk meg, hogy a tartalmak

egymással történő megosztásán túl közös gondolkodásra sarkalljon, lehetőséget adjon segítségnyújtásra, önálló feladat- és felelősségvállalásra és ezeken keresztül az együttműködési készségek fejlesztésére is. Fontosnak tartjuk, hogy a kooperatív feladatokat úgy tervezzük, hogy azok a gyerekek meglévő együttműködési készség szintjéhez igazodjanak. Így lehet eredményes a közös tevékenységük mind az ismeretszerzés, mind az együttműködésük fejlesztése terén.

- Kutatás: a hagyományos oktatás során a tényeket készen kapva a gyerekek feladata a befogadás. Ezzel szemben a kutatás módszerét akkor alkalmazzuk, amikor a tények nem, vagy csak hiányosan állnak a tanulók rendelkezésére. Ilyenkor a feladat a tudományos igazság, az információk és a tudás keresése, melynek alapja a megfelelő, a célhoz közelebb vinni tudó kérdések megfogalmazása, illetve az erre kapott válaszok szelektálása, következtetések levonása. A kutatás, mint módszer lehetőséget ad arra, hogy a tanulók akár önállóan, akár csoportban dolgozzanak.
- Falakon kívüli programok: (erdei iskola, kirándulás, intézménylátogatás, koncert, múzeum stb.) A gyerekek valós környezetben ismerkednek a természet értékeivel, jellemzőivel, a tudomány, technológia legfrissebb eredményeivel, a művészetekkel és a társadalom aktualitásaival. Olyan látogatások, programok ezek, amelyek nem csak megerősítik a tanulást, de új perspektívákból mutatnak meg egy-egy kérdést, valamint további hozzáadott értéket jelent, hogy a foglalkozásokat a legtöbb esetben nem pedagógusok, hanem az adott folyamatban, témában jártas előadók vezetik.
- Tudásmegosztás program: Minél több téma, projekt vagy akár kisebb feladat kapcsán törekszünk arra, hogy behozzunk az iskola falai közé olyan szakembereket, akik az adott területet a leghitelesebben tudják képviselni, valamint naprakész tudást adnak át a gyerekeknek és a pedagógusoknak egyaránt.

II. Kompetenciaterületek 1-6. évfolyamra szóló fejlesztési programjai

III.1. Anyanyelvi kommunikáció

1-6. évfolyam

Alapelvek

Az *Anyanyelvi kommunikáció* programját az első hat iskolai évre úgy alakítottuk ki, hogy – a Nemzeti alaptantervre épülve – alapul szolgáljon olyan helyi tantervek, oktatási programcsomagok elkészítéséhez vagy adaptálásához, amelyek

- képesség-, illetve kompetenciafejlesztésre koncentrálnak,
- tanulói tevékenységre,
- differenciálásra, egyéni út bejárására (tartalomban, tevékenységben és tempóban) és
- tanulói együttműködésre építenek.

Programunkban az anyanyelvi nevelést a kommunikáció, szövegértés-szövegalkotás kompetenciaterület komplex fejlesztési feladatrendszerében értelmezzük. Adaptív pedagógiai szemléletmódot és kompetenciaalapú tanítási stratégiát képviselünk. Az anyanyelvi kompetenciák megalapozását és megerősítését *hat tanévre* szólóan tervezzük.

Az anyanyelv, illetve az anyanyelv használata - benne az: írás-, olvasás készségével, a szövegértés, szövegalkotás, továbbá általánosabban a nyelvi és metanyelvi viselkedés kompetenciáival – különleges helyzetben van, mert egy meglévő tudást és képességet bővít, mélyít, tudatosít, differenciál. Nem korlátozódik egyetlen, a NAT-ban meghatározott műveltségterületre, valamennyi iskolai és iskolán kívüli tevékenység alapja. Ez indokolja, hogy az anyanyelvi kommunikáció tudatos egymásra épülő fejlesztésére napi szinten időt biztosítsunk az alapkészség sávjában végig a 6 év során.

Természetesen az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése az életkori sajátosságoknak és a képességfejlesztési céloknak megfelelően a hat év során a tartalmat, tevékenységet és képességfejlesztési dominanciáit illetően változik. Abból indultunk ki, hogy a gyerek tudja az anyanyelvét, nyelvhasználata kreatív. Az iskolába lépéskor anyanyelvhasználatára jellemző, hogy elsősorban a konkrét tartalmakat fogja fel, a mögöttes jelentéseket alig. Beszédét nem tudatosan szerkeszti, a pragmatikai szempontokhoz, pl. a partner előzetes ismereteihez nem tud alkalmazkodni. Az első három évben a napi szintű olvasás és írás alapozáson és megerősítésen

van a hangsúly. A 10 éves gyerek már kompetens anyanyelvhasználó grammatikai szempontból is. Ebben az életkorban már az olvasási, szövegértési és szövegalkotási stratégiák megerősítése, az ehhez közvetlenebbül kapcsolódó fejlesztési területek válnak hangsúlyossá, a napi alapkészség-sávjában megjelenő rendszeres tevékenységgé.

Az anyanyelvi kultúra és az irodalmi szempontú szövegmegközelítés a negyedik évtől egyre gyakrabban jelenik meg a napi tevékenységek során. Illetve tantervünkben olyan téma- és tartalomajánlásként szerepel, mely tartalmak a gyerekek érdeklődésére és tevékenységére építve, mindkét területen választási lehetőséget adva a délutáni tanuló sávjában jelennek meg.

Az alapozás során kitüntetetten építünk a tanulók tapasztalatszerzésére, a fogalmak tartalmának lassú érlelésére, az értelmes és fejlesztő célú gyakoroltatásra. Az olvasás- és írástanulás kezdő időszakában kiemelt szerepet szánunk a cselekvéses tanulásnak.

Az anyanyelvi kompetencia alapozása és fejlesztése a szövegértés-szövegalkotás tevékenységrendszerébe ágyazva valósul meg. A nyelvtani szabályok felismertetése a korosztály értelmi fejlődésének jellemzőihez igazodik. Az ismeretszerzés e területen nem a leíró nyelvtan rendszerére épül, hanem kommunikációs helyzetekben, a kommunikációs szándék és a közlésben betöltött szerep szempontjából vizsgálja a nyelv alkotó elemeit, irányítja a nyelvhasználat tudatosításának és igényessé fejlesztésének folyamatát. Így a nyelvtani fogalom meghatározások és a szabályok bevésése helyett a képességfejlesztés kerül a tanulási folyamat középpontjába, melyben a megfigyelés, a tapasztalás, a problémamegoldó feladathelyzetekből kiinduló, készségeket fejlesztő gyakorlati tevékenység a vezető szerep.

Ily módon a gyerekek az elemi szintű anyanyelvi ismereteikhez egy sokrétű és elnyújtott tapasztalatszerző tevékenység eredményeképpen jutnak, mintegy felfedezik azokat, és - az eddig megszokott gyakorlattól eltérően - az ismeretek absztrakt szintre emelkedése (pl. a szófajtan, mondattan), kiteljesedése, rendszerezése majd a későbbi iskolaszakaszokban történik meg.

A kerettanterv pedagógiai koncepciója megköveteli, hogy a tanulási tempó a gyerekek aktuális fejlettségéhez és fejlődési jellemzőihez igazodjon. Pl. a tanító szükség szerint nyújtja meg a nyelvi tevékenységek tanulásának alapozását, és a fejlesztés kritikus pontjain hosszabb fejlesztő szakaszokat iktasson be a tanulási folyamatba. Ezzel megelőzheti a korai tanulási kudarcok kialakulását, ébren tartja és fejleszti a tanulási motiváltságot, és feltételt teremt a sajátos nevelési igényű tanulók eredményes együtt neveléséhez.

Ebből a rugalmas, differenciálásra épülő tanulásirányításból következően az anyanyelvi kompetenciák fejlődésének előrehaladását a program nem tanévekkel méri, nem

tanév végi követelményekkel szabályozza, hanem olyan - hierarchikusan egymásra épülő - fejlettségi szintekben ragadja meg, amelyek a továbblépés, a következő fejlődési szakasz teljesülésének előfeltételét, alapját képezik, ám – a dolog természetéből adódóan - egybeesésük a tanévek lezárásával nem szükségszerű, hanem folyamatos előre haladást tesz lehetővé a tanulók egyedi sajátosságai szerint. Ezért:

- reális esélyt teremt a tanulók kulturális, képességbeli és tanulásbeli szükségletekben jelentkező különbözőségeinek kezeléséhez,
- hatékonyabbá teszi az alapozó munkát,
- megelőzi a korai tanulási kudarcok kialakulását.

Fentiekből következően ez a programterv nem évfolyambontásban adja meg a tanítási tartalmakat a tantárgyi programok készítéséhez, hanem a kompetenciafejlesztés területei szerinti bontásban:

- a fejlesztés fókuszában elhelyezkedő képességeket sorolja fel,
- szempontokkal jelöli ki a fejlesztés fő irányait,
- egymásra épülő szintekben határozza meg a fejlesztés várható eredményeit.

Mivel a fejlesztés tan éveken átívelő is lehet és a tanulók nem azonos időpontokban lépnek át az újabb fejlődési szakaszba, de a 6. évfolyam végére mindenképpen teljesítik a nemzeti alaptantervben foglaltakat, az alapiskolai program az alapiskolai szakasz végére tantervi követelményeket határoz meg. Ezek – az egyes fejlesztési területek végén megjelenő tanulási eredmények táblázaton belül vastagon szedett szintek – kimeneti követelményt jelentenek a 6. tanév végén. A tanulási eredmények a kijelölt kimeneti követelményszinteken felül még több szintet is tartalmaznak, melynek elérése lehetséges elérendő célként, motivációs eszközként támogatja az egyéni utak minél eredményesebb bejárását az anyanyelvi kompetenciák területén.

Az anyanyelvi kompetenciák fejlesztésének célja és kiemelt pedagógiai feladatai

A kisiskolás korosztály anyanyelvi kompetenciafejlesztésének célja, hogy az iskolába kerülést megelőző nyelvi tapasztalatokra építve megindítsa a gyerekek anyanyelvi tudatosodásának folyamatát, megalapozza annak – a későbbiekben kiteljesedő – igényes és működőképes eszközi használatát. A fejlesztés eredményeképpen a spontán anyanyelvhasználat a harmadik tanév végére egyre tudatosabbá válik. Az új nyelvhasználati

módok megtanulásával kiszélesedik a nyelvi tevékenységek köre, gazdagodik eszköztára, pontosabbá válik a megértés és a kifejezés, és differenciálódik az információs forrásokhoz való hozzáférés feltételrendszere.

Az anyanyelvi kompetenciák fejlesztése komplex folyamat, mely a speciális műveltségterületi célok megvalósítása során jelentős mértékben hozzájárul többféle kulcskompetencia és a nemzeti alaptantervben meghatározott kiemelt fejlesztési feladatok eredményes megvalósulásához is.

A fejlesztés eszköze a tanulói aktivitást feltételező, integrált szemléletű változatos tevékenységrendszer, melynek középpontjában a szóbeli és írásbeli szöveg megértése, valamint a szó- és írásbeli szövegalkotás áll.

Ebben a folyamatban - miközben megalapozást nyernek, fejlődnek, tökéletesednek a kommunikáció különféle (verbális, nem verbális, képi, hangzó, elektronikus) módjai – célirányosan fejleszthetők az önálló tanulás képességei, és természetes feladathelyzetekben nyílik lehetőség a digitális kompetencia fejlődésének megindítására és értelmes aktivizálására.

A különböző anyanyelvi kompetenciák fejlesztéséhez felhasznált feladatok szövegkörnyezete és a szövegértés fejlesztéséhez feldolgozott olvasmányok szöveganyaga modellként szolgál az igényes anyanyelvhasználat elsajátításához, gazdag terepet kínál az anyanyelvi tapasztalatszerzéshez és feltételt teremt az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség élményszerű megalapozásához. A különféle funkciójú és témájú szövegek tartalmi elemzése során gazdagodik a tanulók világról való tudása, értékes társadalmi tapasztalatok birtokába jutnak (pl. a családról, a hazáról, a munkáról, az alapvető emberi kapcsolatokról), mely fejleszti erkölcsi értékrendjüket, megindítja nemzeti azonosságtudatuk megalapozását, növeli szociális érzékenységüket, természeti környezetük iránti felelősségüket.

Az adaptív pedagógiai megalapozottságból szükségszerűen következik a differenciálás preferenciája a tanulásirányításban, mely kedvező feltételt teremt a befogadható sajátos nevelési igényű tanulók eredményes fejlesztéséhez, együttneveléséhez is. A tanulás folyamatában követelmény a differenciált tanulásirányítás, a kooperatív technikák és a drámapedagógia alkalmazása, valamint a digitális eszközök és programok fejlesztési célú használata az egyéni utak támogatásában. Ezek feltételt teremtenek a tanuláshoz való pozitív viszonyulás megerősödéséhez, megkönnyítik a kapcsolatteremtést, az együttműködést, egymás elfogadását, a digitális eszközök munkaeszközként történő használatát és kialakítják a segítségadás természetes és célravezető módjait, gyakorlóterepet kínálva a szociális és állampolgári kompetenciák fejlesztéséhez és az élethosszig tartó tanulás megalapozásához.

Fő célok

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztésében a legfontosabb cél, hogy megfelelő keretet adjon olyan programok, tananyagok alkalmazásához, amelyek

- A tanulók szövegértési és szövegalkotási készségeit, képességeit kiépítik és megszilárdítják.
- Képessé teszik a gyerekeket a problémamegoldó, normatív, kreatív és a különböző célokhoz adekvát kommunikációs viselkedésre.
- Képessé teszik a kommunikációs partner ismereteihez, érzékenységehez való alkalmazkodásra, a kommunikációs helyzetben történő együttműködésre.
- A fentiek megvalósulásához az anyanyelvvel kapcsolatos ismereteket járnak körül.
- A nemzeti alaptanterv kiemelt fejlesztési területe az erkölcsi nevelés. Megvalósulását jelen tantervben kiemelten is szolgálja több kompetenciaterületre kidolgozott program. Ezek egyike az anyanyelvi kommunikációs program, amely magában foglalja azokat, az 1-6. osztályban Magyar nyelv-és irodalom műveltségterületen megjelenő fejlesztési követelményeket és közműveltségi tartalmakat, amelyek az életkori sajátosságoknak megfelelő beszélgetési témákat kínálnak.

Részcélok

Az alábbiakban részletezzük a készségek és képességek intenzív fejlesztését, kiépítését, az automatizmusok, rutinok kialakítását szolgáló célokat.

- Pontos és az életkornak és a szöveg nehézségi fokának megfelelő tempójú olvasás- és írástechnika.
- A beszédképesség, a szóbeli szövegalkotás és a szövegértés érdekében
 - a beszédhangok helyes képzése,
 - a helyes beszédleégzés,
 - a mondanivalóhoz igazodó beszédtempó, artikuláció, hangintenzitás, hangsúly, hanglejtés,
 - a társakkal való kommunikatív együttműködés,
 - a társakra való odafigyelés,
 - az írás jelrendszerének és technikájának begyakorlása, automatizálása, a megfelelő írástempó kialakítása,

- a szóbeli és írásbeli szövegértés és szövegalkotás: a kreatív és a normákhoz igazodó anyanyelvhasználat, amely magába foglalja az adatgyűjtést és az adott témában való kutatás eljárásainak elsajátítását,
 - az információk felhasználását, szűrését, csoportosítását, tömörítését, a vázlatkészítést,
 - az információk összefoglalását, rendszerezését,
 - a szövegtanulási technikákat, egyedi tanulási stílusok kialakítását,
 - a megtartó emlékezet határainak kiterjesztését.
- Szókincsfejlesztés.
 - A közlési helyzet – hely, idő, szereppartnerek, kommunikációs szándékok – értelmezése és értékelése.
 - A közlési helyzetnek, a beszélő szándékának és az elérni kívánt hatásnak adekvát – verbális és nonverbális – kommunikációs magatartás.
 - A különböző közlő, leíró, befolyásoló és kapcsolatápoló szövegműfajok nyelvi és nem nyelvi sajátosságainak alkotó alkalmazása.
 - Olvasási, szövegalkotási és szövegtanulási stratégiák elsajátítása.
 - Lineáris és hipertextuális olvasási stratégiák kialakítása.
 - Nyelvhasználati önellenőrzés, önkorrekció.
 - Tapasztalatszerzés a mondat és a szöveg szabályszerűségeinek megfigyelésében, felismerésében.
 - A helyesírási készség megalapozása.
 - Eszköztudások elsajátítása és alkalmazása: digitális, könyvtár- és egyéb forráshasználat.

Fejlesztési követelmények

A szövegértés-szövegalkotás kompetenciaterület többféle anyanyelvi kompetencia fejlesztését foglalja magában. Ezek sok szállal kapcsolódnak egymáshoz, bonyolult rendszert alkotnak. Fejlődésük összefügg, a gyakorlatban elválaszthatatlanok egymástól. Most is csupán csak a könnyebb értelmezhetőség miatt kerül sor az összetevők fejlesztésben betöltött szerepének egymástól elkülönült bemutatására.

Éves időkeret - Óraszámok

Évfolyam	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam	5. évfolyam	6. évfolyam
óraszám	288	288	252	252	216	216

	Anyanyelvi kompetenciához kapcsolódó területek	
Fejlesztési terület	NAT-hoz	Kompetenciaterületek
1. Az olvasástanulás előkészítése	Magyar nyelv és irodalom, Testnevelés és sport, Művészetek	Művészeti, Természettudományos technológiai, Kulturális, Digitális
2. Írásbeli nyelvhasználat alapozása	Magyar nyelv és irodalom, Testnevelés és sport, Művészetek, Matematika	Művészeti, Természettudományos technológiai, Kulturális, Digitális
3. Beszéd – beszédértés – szóbeli szövegalkotás	Magyar nyelv és irodalom, Ember és természet, Ember és társadalom, Matematika, Informatika, Művészetek	Művészeti, Természettudományos technológiai, Kulturális, Digitális
4. Olvasás - az írott szöveg megértése	Magyar nyelv és irodalom, Ember és természet, Ember és társadalom, Matematika, Informatika, Művészetek	Művészeti, Természettudományos technológiai, Kulturális, Digitális
5. Írás – íráshasználat- írásbeli szövegalkotás	Magyar nyelv és irodalom, Ember és természet, Ember és társadalom, Vizuális kultúra, Informatika,	Művészeti, Természettudományos technológiai, Kulturális, Digitális
6. Anyanyelvi kultúra - anyanyelvi ismeretek	Magyar nyelv és irodalom, Ember és természet, Ember és társadalom, Művészetek, Informatika	Művészeti, Természettudományos technológiai, Kulturális, Digitális

Tematikai egység / Fejlesztési terület	1. Az olvasástanulás előkészítése		
Előzetes tudás	Iskolaérettség		
A tematikai egység fejlesztési céljai	Az olvasástanulás célja a napi rendszerességgel ismétlődő tevékenység a <i>közös beszélgetés</i>, a <i>mindennapi mesemondás</i> és a ritmust érzékeltető <i>versmondás</i>. A közös élmény erejével, a csoport és a csoporttagok életével kapcsolatos őszinte beszélgetésekkel alapozzák a <i>szociális kompetenciák fejlődését</i> (közel hozzák egymáshoz a gyerekeket, fokozzák összetartozásuk érzését), oldott légkört teremtenek a tanuláshoz, keretet adnak a szóbeli <i>kommunikáció</i> (a beszéd, a szóbeli szövegértés), a <i>kognitív képességek</i> és az <i>erkölcsi érzék fejlődéséhez</i>. A mesemondás soha nem oktató célzatú, hanem magáért a mesehallgatás élményéért való, a belefeledkezés, a gyönyörködés, az átélés, a mesével való ismételt találkozás örömeivel, a képzelet szabad szárnyalásával ajándékozza meg a gyerekeket. A népmesék világa betekintést enged a <i>magyarság és más népek kultúrájába</i>, közelebb viszi a gyereket önmaga és a világ megértéséhez. Mesehallgatás közben gyarapodik a szókincs, fejlődik a szövegértés és a belső képteremtés képessége.		
Ismeretek: problémák, jelenségek	Fejlesztési követelmények: képességek, készségek, attitűdök	Kapcsolódási pontok	
Társas kapcsolatok jellemzői: - az énkép, az önismeret - a szocializáció - a befogadói magatartás - erkölcsi, esztétikai érték - szókincs Beszélgető körrel, napi mesehallgatással: - a társas kapcsolatok alakítása - az énkép, az önismeret fejlesztése	Beszédkedv Beszéd bátorság Szabálykövetés Kognitív képességek Auditív és vizuális észlelés, képteremtés Beleélés Ritmikus mozgások Figyelemkoncentráció Mozgáskoordináció	<i>Művészetek; testnevelés és sport:</i> helyes légzéstechnika <i>Művészetek:</i> képek, képzetek, képi kompozíciók; egyszerű (pl. kitalált vagy átélt) cselekmény megjelenítése képekkel (pl. rajzzal, képsorozattal, fotóval) megfelelő hanghatásokkal (pl. zörejjel, énekhanggal) kiegészítve. <i>Dráma és tánc:</i> szituációs játékok.	

- a szocializáció támogatása - a befogadói magatartás fejlesztése - erkölcsi, esztétikai értékközvetítés - szókincsfejlesztés Ritmust érzékeltető versmondás Oldott csoportléggkör		
Fogalmak / kulcsfogalmak	Tempó, ritmus, szünet, hangerő, hangsúly, arcjáték, tekintet, testtartás, bemutatkozás, bemutatás, köszönés, megszólítás, kérés, mese,	
Ajánlott egyéb tevékenységek	Vizuális, auditív, kinezetikus percepciót és a figyelemkoncentrációt fejlesztő játékok önálló feladatként és komplex feladatokba ágyazottan. Mondókákkal, versekkel kísért nagy és finommozgást fejlesztő játékok. Grafomotoros, a kéz izomzatát mozgató mondókákkal, versekkel kísért játékok. Játékos artikulációs- és légzőgyakorlatok végzése hangutánzó gyakorlatokkal és ritmusos mondókákkal, bővülő mondatok után mondásával. A levegő felhasználás gyorsítását és lassítását lehetővé tevő hangutánzások. Az artikulációs izomzat erősítése, akusztikomotoros képességek fejlesztése nyelvtörőkkel, nehéz szavak utánmondásával. A beszédritmus megfigyelése és utánzása versekben, mondókákban, mondatokban. Beszédintonáció megfigyelése és alkalmazása mondatokban, szövegekben, mesemondáskor, nyelvi játékokban. Különféle zajforrások hangjának elkülönítése. Hangfelismerő játékok. Szókincsfejlesztés képolvasással, tematikus szógyűjtésekkel, szóláncokkal, szójátékokkal, szövegkörnyezetben való értelmezéssel, szómagyarázatokkal. Hallott/olvasott mesék tartalmának felidézése, elmondása. Beszélgetés a hallott/olvasott/tanult dolgokról. A kézügyességet fejlesztő változatos feladatok.	

Az olvasástanulás előkészítése – képességszintek

Részterületek:	A szint	B szint	C szint	D szint
<i>Kommunikációs készség</i>	Részt vesz a beszélgető körben. Gondolatait közli.	Követi a beszélgetés menetét. Érdeklődik a társak mondanivalója iránt. Értelmes mondatokkal közli a gondolatait.	Bekapcsolódik a beszélgetésbe. Bátran beszél. Türelmesen meghallgatja a társait.	Spontán beszéde tudatossá alakul. Igazodik a beszélgetés csoportban kialakult szabályaihoz. Megérti társai gondolatait, érzéseit, és reagál a hallottakra. Nem tér el a témától.
<i>Kognitív képességek</i>	Várja a mesehallgatás rítusát.	Van kedvenc meséje, amit szívesen meghallgat ismételten is.	Több összefüggő mondattal reagál a hallottakra. Tovább szövi a mese fonalát. Helyszínnel, helyzettel, szereplőkkel kapcsolatos egyszerű kérdésekre tud válaszolni.	Hosszabb mesék követésére is képes. Kifejezően mesél másoknak. Kérdéseket tesz fel a témával kapcsolatban.
	Rajzot készít a meséhez.	Eljátssza társaival a mesét.	Elképzei a helyszínt, a helyzeteket, szereplőket	Kreatívan mesét alkot.

			stb. (belső képek aktiválása).	
<i>Tempó, ritmus, emlékezet</i>	Megjegyez rövid verseket, mondókákat, az elmondásokat utánozó mozgásokkal kíséri.	Érzékeli a versek ritmusát.	A versmondást összekapcsolja mozgással.	Képes a vers ritmusának érzékeltetésére.

Tematikai egység / Fejlesztési terület	2. Írásbeli nyelvhasználat alapozása		
Előzetes tudás	Iskolaérettség Nyelvre, írott nyelvre, olvasásra vonatkozó, az adott korosztály képességfejlődése szempontjából releváns ismeretek.		
A tematikai egység fejlesztési céljai	Az alapozás az írásbeli nyelvhasználat elsajátítását készíti elő, alapozza meg. A fejlesztő munka arra irányul, hogy minél zavartalanabb, minél inkább örömszerzőek legyenek az új nyelvi tevékenységek: az olvasás és az írás elsajátítása. Ez nemcsak az eredményesség, hanem a kezdeti tanulási motiváltság megőrzése és tovább fejlesztése érdekében is elengedhetetlen, hiszen a kezdeti tanulási sikeresség képezi az élethosszig tartó tanulás egyik legfőbb alapját. Az e területen folyó alapozó munka folyamatában különösen kitüntetett szerepe van a differenciálásnak, a személyre szabott fejlesztésnek, mert ez teremti meg a feltételét annak, hogy a gyerekek akkor kezdjék el az olvasás és az írás jelrendszerének elsajátítását, amikor arra már felkészültek, és olyan tempóban haladjanak a tanulás folyamatában, amelyik leginkább megfelel egyéni fejlődésüknek, fejleszthetőségüknek, amelyik igazodik sajátos nevelési igényeikhez.		
Ismeretek: problémák, jelenségek	Fejlesztési követelmények: képeségek, készségek, attitűdök	Kapcsolódási pontok	
A figyelem tartósságának, a megfigyelés pontosságának fokozása, követő szemmozgás Auditív és vizuális ingerek sorba rendezése Alak-háttér megkülönböztetése A relációs szókincs tartalmának pontosítása Fonémahallás: a hangok szeriális meghatározottsága a szavakban	Nagy és finommozgások, beszédmozgás Beszédhanghallás, tudatosodó hangképzés A saját test érzékelése, testséma Tájékozódás térben, síkban Oldaliság (lateralizáció) Szem, fül, kéz, láb dominancia Szem-kéz koordináció A két kéz tevékenységének összehangolása	<i>Vizuális kultúra:</i> ábra, illusztráció, reprodukció. <i>Ének-zene:</i> ritmus, tempó, dallam. <i>Matematika, Testnevelés és sport:</i> irányok azonosítása, megnevezése	

A szavak kezdő és utolsó hangjának auditív leválasztása	Auditív és vizuális észlelés	
A hangok száma és helye a szavakban	Formaérzék, arányérezék	
A beszéd tagoltsága (tapasztalati úton történő tudatosítás)	A finommotorika és a gondolkodás kapcsolatának erősítése	
A hang és a jel összekapcsolása	Figyelem, megfigyelés, emlékezet	
Írásalapozó jelek vázolója	Szerialitás	
Tanesszközök és használatuk	Ritmusérezék	
Önálló feladatvégzés alapozása	Nyitottság, kíváncsiság, céltudatosság, kezdeményezőkézség	
Gyermeklexikonok használatának alapozása	Önálló tanulási képesség	
Könyvtári látogatások, könyvkölcsönzés szabályai	Szabálykövetés	
Az életkori sajátosságoknak megfelelő elektronikus ismeretszerzés	Önállóság	
Önálló tanulás alapozása	Tudatos normaalkalmazás	
Az olvasás és az írás megtanulásának előkészítése	Önkifejezés	
Mozgáskoordináció	A nyelvi és nem nyelvi jeleket (ábrák, képek, térképek) egyaránt tartalmazó szöveg értelmezése	
A mozgás és a ritmus kapcsolatának megerősítése	A kommunikációs helyzethez, illetve a partner a partner előzetes ismereteihez való alkalmazkodás	
Az ujjak mozgékonyságának fejlesztése	Könyvtárhasználat, internet-, szótár-, lexikonhasználat	
Beszédlevegzés, tiszta artikuláció	Adatokkal (információval) való műveleti képességek – válogató, osztályozó, rendszerező	
A fonémahallás tökéletesítése	képesség	

Testtudat, egyensúlyszabályozás Biztonságos tájékozódás Viszonyítások, relációs szókincs elsajátítása A dominancia megerősítése	Adatgyűjtés megadott szempontok alapján Logikai képességek: összehasonlítás (azonosítás-megkülönböztetés), analízis, szintézis, általánosítás, következtetés, absztrakció, konkretizálás, csoportosítás, szabálykövetés	
Fogalmak / kulcsfogalmak	Nagymozgás, mozgáskoordináció, finommotorika, szerialitás, lateralitás, fonémahallás, betű, hang, beszédhang	
Ajánlott egyéb tevékenységek	A testrészek nevének gyakorlása. A tájékozódás gyakorlása térben és síkban játékos és valódi helyzetekben. A helyzetet meghatározó kifejezések (relációs szókincs) megismerése és használata játékos és valódi szituációkban és tapasztalatszerzéssel (alatt, felett, mellett, között, közelebb, távolabb stb.). A tér és a síkbeli viszonyok hármas tagoltságának gyakorlása cselekvéssel, verbálisan, játékos és valódi helyzetekben is (hol? honnan? hová?). A síkbeli balról jobbra indított tevékenység gyakoroltatása, bal, jobb játékos gyakorlása sajáttesten, saját testhez viszonyítva. Eseményképek időrendi sorba rendezése (előbb, később, most, majd, azután stb.). Vizuális differenciálás és diszkrimináció fejlesztéséhez kapcsoltan forma és alakfelismerési játékok (tárgyakon, képeken, elvont jeleken). Kéz-szem koordinációt fejlesztő játékok (zseblámpás követések, labirintusok, átrajzolások). Az auditív differenciálást és diszkriminációs képességet fejlesztő játékokhoz kötötten hangleválasztások, hangbújtatások, beszéd, értelmetlen szósorok ismétlése Hangok kiemelése szavak elejéről, végéről, belsejéből. A mondatok szavakra, a szavak szótagokra, a szótagok hangokra tagoltsága játékos feladatokban: szófüzések, fogyasztások. Mondatalkotások képekről.	

	Szótagolás, hangokra bontás, a hangok szintézisével hangösszevonások, szavak alkotása. Hangok és jelek összekapcsolása. A vizuális, auditív és a beszédmotoros elemek együttesének megfigyelését és összekapcsolását szolgáló feladatok. Az íráselemek nagyformátumú és vonalközben történő vázolása. Ceruzafogás, nyomatékképzés gyakorlása. Az önálló feladatvégzés lépéseinek gyakorlása: néma olvasás, szóbeli és írásbeli instrukció értelmezése utáni önálló feladatvégzéssel, differenciáltan, az egyéni különbségekhez igazodva. Képek és a szövegek összefüggésének megfigyelése. Szépirodalmi és ismeretterjesztő művek jellemzőinek felismerése, művek csoportosítás. Könyvtárlátogatás. Válogatás a korosztálynak készült könyvekből: leporellók, képeskönyvek, képregények mesekönyvek, ismeretterjesztő könyvek megfigyelése. A könyvtárban szokásos viselkedési szabályok tanulása, gyakorlása. Szavak jelentésének kikeresése gyermeklexikonokból, tanári segítséggel. Könyvkölcsönzések a szerzők és a művek címének alapján. Keresések a könyvekben a tartalomjegyzék és az oldalszámok alapján. Olvasás és képnézegetések gyermekújságokban, az újságok szerkesztésének jellemzői (pl. rovatok). Kedvenc újságok, újságcikkek ajánlása másoknak. Beszámoló kedvenc könyvekről. Kedvenc könyvek közös olvasása. A könyv bibliográfiai adatainak megkeresése: író, cím, kiadó, a kiadás éve.
--	---

Az írásbeli nyelvhasználat alapozása – képességszintek

Részterületek:	A szint	B szint	C szint
Auditív és vizuális észlelés	Utánmondással, helyes beszédlégzéssel elmond verseket, mondókákat.	Utánoz mozgássorokat, versmondását, a mondókázását mozgással kíséri.	Meg tudja különböztetni a hangokat, és utánzással tisztán ejti ki őket.
Testséma	Megfigyeli testrészeit.	Megnevezi a testrészeit.	A testséma és az egyensúlyszabályozás kialakult.
Relációs szókincs	Utasításra változtatja testhelyzetét, irányok szerint mozgat bábukat, tárgyakat.	Megérti az irányokat, viszonyításokat kifejező szavakat. Páros testrészeit irányok szerint megkülönbözteti.	Nagy-, finom - és beszédmozgása összerendezett, megbízható a szem-fül-kéz-láb koordinációja. Az irányokat tükörképen is felismeri. Biztonsággal használja a relációs szókincsét. Biztonsággal tájékozódik a térben és a síkban.
Mozgáskoordináció, finommotorika	Formakövető mozgásokat végez (fonalazás, agyagozás, gyöngyfűzés, kötés, testtel formázás stb.).	Két kezét összehangoltan mozgatja. Követő szemmozgásra képes. Auditív és vizuális ingereket sorba rendez.	Határozottá vált az oldalisági dominancia. Megfigyeléseit figyelemmel irányítja, auditív és vizuális

		Térbeli formák síkbeli ábráit felismeri.	ingerek összehasonlítására képes. Egyszerű algoritmusokat követ. Felfedezi a rész-egész kapcsolatot. Képes az alak-háttér szétválasztására. Auditív és vizuális ingereket összekapcsol, ilyen ingersorokat követ.
--	--	---	---

Tematikai egység / Fejlesztési terület	3. Beszédkészség, szóbeli szöveg megértése és alkotása		
Előzetes tudás	A beszédre, a beszédkészségre, a szóbeli szöveg megértésére vonatkozó, az adott korosztály képességfejlődése szempontjából releváns ismeretek.		
A tematikai egység fejlesztési céljai	A fejlesztés középpontjában ezen a területen az igényes szóbeli <i>kommunikáció</i> megalapozása áll: a szóbeli gondolatközlés tartalmának, nyelvi megformáltságának és hangzó oldalának csiszolása, finomítása. Az egyéni, a páros és a csoportos beszédhelyzetekben a gyerekek <i>anyanyelvi tapasztalatok</i> birtokába jutnak, kipróbálhatják alakuló kommunikációs képességeiket, az önkifejezés szóbeli formáit, nyelvhelyességi szabályokat ismernek meg és alkalmaznak, tovább fejlesztik szókincsüket, aktivizálják <i>verbális és nem verbális eszköztárukat</i> .		
Ismeretek: problémák, jelenségek	Fejlesztési követelmények: képességek, készségek, attitűdök	Kapcsolódási pontok	
A beszéd és a szövegek tartamának és a beszédfonetikai eszközök összefüggései A beszéd tartalma, hangzása, stílusa, hanglejtése, és a metakommunikáció összefüggései A szövegalkotás szabályai: mondatok összekapcsolása változatos és egyre nehezedő formában A mindennapi érintkezés viselkedési szokásai, kapcsolódó nyelvi fordulatai Nem nyelvi kommunikációs elemek a beszédben	Beszédértés Szóbeli szövegalkotás Helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez Önismeret Kooperáció Figyelem Megfigyelés Koncentráció Lényegkiemelés Nyelvi igényesség Kreativitás	<i>Minden terület:</i> összefüggő beszéd, érvelés <i>Természettudomány:</i> önfenntartás, légzés <i>Művészetek:</i> Műalkotások megfigyelése, jellemzése, értelmezése, értékelése. Médiaszövegek közötti különbségek (pl. televíziós műsortípusok, animációs mesefilmek, sorozatok) felismerése saját médiaélmények felidézésén, megjelenítésén (pl. szerepjáték) és közvetlen példákon keresztül	

Tömörítés Vita, egyetértés, ellenvélemény Helyes beszédlevegzés: a levegővel való gazdálkodás, levegővétel, szünettartás Helyesejtés: mássalhangzó kapcsolatok és magánhangzó időtartam mássalhangzótorlódások Handlejtés, hangsúly, beszédfonetikai eszközök Beszélgető körrel, mesemondással, szituációs játékokkal: - beszélgetés; a beszélgetésbe való bekapcsolódás; az értelmes gondolatközlés - a társakra figyelés - érzelmek kifejezése, megélése - egymás iránti érzékenyítés - egymásra hangolódás, Szóbeli közlések tartalmi és nyelvi kritériumoknak való megfelelése: - a szókincs bővítésével, pontosításával - jelentésárnyalatok érzékelésével - mondatalkotásokkal	Szövegkoherencia Érzelmek, beszélői szándék kifejezése Kérdés-válaszadás Megfigyelés, emlékezet, reprodukció Beszédhanghallás Beszédmozgások, beszédlevegzés, hangképzés, artikuláció, beszédritmus és –tempó, hangerő, handlejtés, hangsúly A tanultak alkalmazása új feladathelyzetekben A szöveg mikrostruktúrájának (mondaton belüli viszonyok) a megértése A mondatok közötti logikai kapcsolatok megértése A szövegben ábrázolt szerepek (magán és publikus) meghatározása A kommunikációs helyzethez, illetve a partnerhez való alkalmazkodás Kérdéstechnika Intonációs érzékenység Helyesejtés Auditív és vizuális figyelem, differenciálás, emlékezet, auditív és vizuális szeriális készségek Logikai képességek: összehasonlítás (azonosítás-megkülönböztetés), analízis, szintézis, általánosítás,	<i>Digitális:</i> vlog, videóchat, videókonferencia, online tanulás videók alapján
---	--	---

- szavak beszerkesztésével mondatokba - mondatkapcsolásokkal - beszélői szándék érzékeltetésével Szókincs fejlesztése: rokon és ellentétes jelentésű szavak, szinonimák, fő fogalmak az olvasmányokhoz és a beszélgetések tartalmához igazítottan Beszédértés, beszédhasználat: szóbeli közlések, kérdések, feladatadás, mesék, rövid szövegek megértése, az értés visszajelzése (reprodukálással, verbális válaszadással, cselekvéssel) A beszéd hangzó oldalának fejlesztése: ritmikus mondókák, versek, nyelvtörők, rövid szövegek pontos, kifejező elmondásával, tréningyszerű ismétlésével, összekapcsolásával testmozgással, zenei és ritmuskíséréssel. A témataartás gyakorlása Páros, kiscsoportos formában szóbeli szövegalkotó gyakorlatok a kommunikációs tapasztalatok felhasználásával: - szerepjátékok	következtetés absztrakció, konkretizálás, csoportosítás, analógiák felismerése és követése Együttműködési készség: tolerancia, segítőkészség, konszenzuskérés, konfliktuskezelés, alkalmazkodás, empátia, decentrálas, nézőpontváltás, kritikusság, tapintat, szabálykövetés, kezdeményezőkészség, előítélet-mentesség Én-képességek: önérvényesítés, önkifejezés, önmeghatározás adott kommunikációs helyzetben A kommunikációs helyzethez való alkalmazkodás, a humor, a gúny, az irónia és a túlzás nyelvi eszközeinek értelmezése és használata Témataartás	
---	--	--

- szógyűjtő játékok (szinonimák, ellentétek, rokon értelmű szavak) - szavak mondatba foglalása jelentésárnyalatokkal -a párbeszédes forma jellemzői - párbeszéd, utánzása, módosítása, bemutatása társaknak - párbeszédek alkotása mindennapi élethelyzetekben (köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdezés, válaszadás) Kérésre, felszólításra tevékenységek, mozgások, mozdulatok végrehajtása Ismert versek, szövegek reprodukálása többféle hangsúllyal; a mondatfonetikai eszközök alkalmazásával Versek, szövegek felkészülés utáni bemutatása hallgatóság előtt Helyesejtés: hanglejtés és nyomaték A lényeges és kevésbé fontos információk elkülönítése: tempó, szünet, nyomaték, hanglejtés A hosszú mássalhangzókat tartalmazó szavak helyesejtése		
---	--	--

Zöngés, zöngétlen mássalhangzók ejtése A helyes artikuláció Hangerő, hangsúly, hanglejtés, artikuláció, tempó és szünet együttes alkalmazása a felolvasáskor Kerekasztal-beszélgetés Személyközi kommunikációban a helyzethez és a partnerhez igazodó: artikuláció, tempó, mondatfonetikai eszközök alkalmazása Monologikus és dialogikus beszédformák Párbeszéd: szereptartó és szerepadogató dialógus		
Fogalmak / kulcsfogalmak	Betű, hang, beszédhang, beszédértés, beszédhasználat, szókinésfejlesztés, artikuláció, hangerő, hangsúly, hanglejtés, tempó, szünet, beszédértés, testtudat, térérzékelés, párbeszéd, kommunikáció	
Ajánlott egyéb tevékenységek	Beszédleégzés, beszédészlelés, fonetika: hangok, hangkapcsolatok, szavak, szósorok, mondókák, versek, nyelvtörők, bővülő mondatok, szövegek helyes levegőgazdálkodással történő utánmondása, artikulációs ügyesség fejlesztése. Hangok zöngességének, időtartamának tapasztalása, megfigyeltetése. Légzőgyakorlatok és beszédfonetikai elemek összekapcsolás. Légző és stílusgyakorlatok összekapcsolása. A helyes beszédleégzés és pótlevegő vétel gyakorlása beszéd közben, szövegek felolvasásával. Szünet, hatásszünet, metakommunikációs elemek használata a tartalom jobb megértetése érdekében. A hangerő, tempóváltás és a hangsúlyozás szerepének gyakorlása drámapedagógiai és valódi helyzetekben is. Helyesejtés:	

	Másképp írjuk-mondjuk, mássalhangzó-torlódások, a hangok időtartamában eltérő szavak (sok, sók, hal, hall) ejtése. Mondatok reprodukálása helyesejtéssel, az intonáció hozzáigazítása a mondanivalóhoz, hangsúly, emelkedő és ereszkedő hanglejtés reprodukálása és gyakorlása beszéd és drámapedagógiai helyzetekben. A lényeges mondanivaló kiemelése hangsúlyozással, nyomatékosítással. Szókincsfejlesztés: Szinonimák, ellentétes és általános (fő fogalom) jelentésű szavak gyűjtése, értelmezése a szövegkörnyezetben elfoglalt helyük szerint, nyitott mondatokba és szövegekbe való behelyezéssel. Különféle stílusú szavak, kifejezések gyűjtése adott kommunikációs helyzetben. Szakszókincs alapozása más tantárgyak szókészletéből. Állandó szókapcsolatok gyűjtése. Ritkán használt szavak gyűjtése, tartalmi pontosítása. Hiányos mondatok/szövegek kiegészítése hiányzó szóval. Rokon értelmű szavak árnyalatnyi különbségének felfedezése, gyakorlása mondatba foglalásokkal. Barchoba és activity-szerű játékok. Beszédértés, beszédhasználat: Szfínx szójáték (pl. libarigólya). Szóbeli közlések, kérdések, feladatadás, mesék, rövid szövegek megértése, az értés visszajelzése, reprodukálása, verbális válaszadással, cselekvéssel. Beszélgetések adott és szabadon választott (a gyerekeket érdeklő) témákban, kérdésfeltevések, a kérdésekre történő adekvát válaszadás. Mindennapi beszédfordulatok, udvariasság, megszólítás, tegezés, magázás és ezek változtatása valódi és drámapedagógiai helyzetekben. Viselkedés mindennapi élethelyzetekben (pl. boltban, orvosnál, telefonáláskor, az iskola különböző helyszínein, családban).
--	--

	A kommunikáció hozzáigazítása a szituációhoz, helyzethez és helyszínhez, a beszélgető partnerhez. A mondanivaló nem verbális eszközökkel történő kiegészítése/kísérése, hangsúlyozása. Beszéd nélküli kommunikációs helyzetek megfigyelése, értelmezése és eljátszása. Mondatok összekapcsolása történetté, hiányos történetek kiegészítése. Összefüggő mondatok megfogalmazása képsorokról, esemény sorrendekről, saját élményekről. Szövegek, mesék tartalmának elmondása. Rövid, néhány mondatos beszámoló és vélemény megfigyelésekről, eseményekről, viselkedésmódokról. Történetek tanulságának megfogalmazása. Nem nyelvi kommunikáció és a különféle beszéd, felolvasási, előadói helyzetek összekapcsolása. Kifejező, beszédfonetikai eszközök felhasználásával, hangsúlyozással, megfelelő hanglejtéssel, szünettartásokkal, szemkontaktus tartásával végzett előadások, felolvasások. Felolvasások, hosszabb közlések, figyelő követésének gyakorlása. Mások véleményének, beszéd tartalmának meghallgatása, egymásra figyelés gyakorlása. Vélemények árnyalt megfogalmazása mások mondandójáról, viselkedésről, tárgyakról, jelenségekről, olvasottakról. Játékok szabályának, üzenetek, felhívások, figyelmeztetések tartalmának megértése és tolmácsolása. Olvasmányok, elbeszélések tartalmának tömörítése néhány mondatba, szóba. Tömörített vázlat segítségével tartalom elmondása. A kulturált vita szabályainak gyakorlása drámapedagógiai és valódi helyzetekben, saját vélemény egyértelmű megfogalmazása, képviselése vitában, mások véleményének meghallgatása, kompromisszumkeresések. Párbeszédes formák gyakorlása. Kommunikációs szerepcserék. Szólások és közmondások szimbolikus jelentésének megértése. Gyermeklexikonok használata.
--	---

	Vita és a vita megfigyelése és elemzése (vita megfigyelővel). Kapcsolatápoló szövegtípusok gyakorlása: csevegés, sztorizás; monologikus és dialogikus szövegalkotás, dramatikus játék, szerepcsere. Lényegkiemelő felolvasás. Dramatizálás. Helyesejtési gyakorlatok: magánhangzó-párok hosszú-rövid. A mondatfonetikai eszközök megfigyelése. Kérdés-válaszpárok alkotása (félreproduktív, szövegkiegészítéses és kreatív szövegalkotással). Párbeszéd eljátszása. 1. adott témára szempontváltással: a partner számára újszerű tartalmak változtatásával, 2. a párbeszéd helyesírásának gyakoroltatása, 3. a mondatvégi írásjelek gyakorlása a beszélő szándékának figyelembevétele. Különféle párbeszéd felolvasása szempontváltással, a mondatfonetikai eszközök alkalmazásával. Szempontok: a kommunikációs helyzet jellemzése (tér, idő, alkalom, szereppartnerek viszonya stb.). A párbeszédhez kommunikációs helyzet alkotása (Kik, hol, mikor, milyen céllal). "Hírolvasás" szempontváltással: cél, hallgató, helyszín stb.: a lényeges és kevésbé lényeges információk megkülönböztetése: szünettel, tempó és hangerőváltással, nyomatékkal, intonációval. A beszélgetés levezetése a vita és a beszélgetés normáinak betartásával (mások véleményének meghallgatása, az ellenvélemény tényszerű megfogalmazása, állítások megfogalmazása indoklással). Tanácskérés. A probléma átfogalmazása. A problémamegoldás lehetőségeinek felvázolása. Az én véleményem szerint... kezdetű mondatok alkotása.
--	---

Beszédkésztség, szóbeli szöveg megértése és alkotása – képességszintek

Részterületek	A szint	B szint	C szint	d szint	E szint	F szint
Beszédkésztség, szóbeli szöveg megértése	Kérdésre mondattal válaszol.	Követi a beszélgetést, válaszol a kérdésekre.	Megérti a szóbeli utasításokat.	Megért egyszerű metakommunikációs jelzéseket. Követi a hosszabb szóbeli magyarázatokat. Értelmező kérdéseket képes feltenni a vita során. Képes a konfliktus azonosítására. Képes a tények és a vélemény megkülönböztetésére. Reagál a vitában elhangzott érvekre.	Azonosítja a vitapartner érveit. Képes megkülönböztetni a konszenzusos és a kompromisszumos megoldást. A meggyőzőési, rábeszélési technikákat képes azonosítani. Felismeri, ha érzelmei eluralkodnak a vita során. Felismeri a vita során a közös pontokat, amelyek a lehetséges	Érzelmeit háttérbe szorítva a vita tartalmára koncentrálnak.

					konszenzus felé vihetnek.	
Beszédkésztség, szóbeli szöveg alkotása	Tisztán ejti a hangokat.	Érthetően beszél, érzékelteti az időtartamot.	Helyes kiejtéssel és hanglejtéssel beszél.	Beszéde jól érthető, hangerejét a helyzethez igazítja.	Versmondás, mesélés, prózai szövegmondás közben alkalmazza az értelmi szünettartást, kapcsolatot tart a hallgatósággal.	
	Kérdésekre válaszol.	Kérdésre egész mondatral válaszol.	Követi a beszélgetést, válaszol a kérdésekre. Kérdésekre kibővíti a mondatait.	Beszélgetés közben alkalmazkodik a kommunikációs helyzethez, kérdéseket tesz fel és válaszol a hozzá intézett kérdésekre.		
	Részt vesz beszélgetésben. Helyesen alkot mondatot.	Ismeri a köszönés és a kérés különféle módjait. Több mondatot összekapcsol.	A helyzetnek megfelelően köszön, szólít meg, kér.	Beszélgetés közben az elfogadott illemszabályok szerint reagál a	Verset, prózai szöveget pontosan, értelmet tükrözően és	

	Rövid mesét, verset elmond segítséggel.	Szövegmondáskor érezkelteti a mondat végét. Felidézi olvasmányai tartalmát. Szöveghűen mond verset.	Pontosan közvetít üzeneteket. Gondolatait tömörebben és bővebben is el tudja mondani. Verset, prózai szöveget pontosan és értelmet kifejezően mond.	hallottakra, figyel társaira. Segítő feljegyzés alapján beszámol megfigyeléseiről, olvasmányairól, eseményekről.	érzelmeket kifejezően mond.	
	Véleményt nyilvánít a vita során.	Véleményét pontosan megfogalmazza.	Képes meghallgatni másokat és véleményt alkotni.	Értő figyelemmel hallgatja meg társait és vesz részt a vitában. Értelmező kérdéseket képes feltenni a vita során.	Reagál a vitában elhangzott érvekre Állításaihoz érveket tud megfogalmazni.	Reagál a vitában elhangzott érvekre, azokra érvekkel válaszol. Felismeri a vita során a közös pontokat, és képes ezek alapján a konszenzusos

						javaslat megfogalmazására.
--	--	--	--	--	--	-------------------------------

Tematikai egység / Fejlesztési terület	4. Olvasás – az írott szöveg megértése		
Előzetes tudás	Nyelvre, írott nyelvre, olvasásra vonatkozó, az adott korosztály képességfejlődése szempontjából releváns ismeretek.		
A tematikai egység fejlesztési céljai	Az olvasástanulás célja, hogy a gyerekek érdekeltek legyenek az olvasottak megértésében, az első próbálkozásoktól kezdve keressék az elolvasott szó, szókapcsolat, mondat vagy szöveg értelmét. <i>Olvasásuk</i> a fejlesztés eredményeképpen egyre jobban <i>működő eszközzé</i> váljon irodalmi élmények megszerzéséhez, az írásos információhordozók használatához és kiszolgálja önálló tanulási, információszerzési, művelődési igényeiket. Az olvasástechnika fejlesztése, automatizálása, a folyékony olvasás kialakításának segítése, olvasási stratégiák bevezetése, különböző szövegtípusok megismertetése, biztos olvasási készség, az értő olvasás kialakítása.		
Ismeretek: problémák, jelenségek	Fejlesztési követelmények: képességek, készségek, attitűdök	Kapcsolódási pontok	
Az olvasás jelrendszere, szavak, szókapcsolatok, mondatok, rövid szövegek A szövegbefogadás tartalma és olvasástechnika Az elsődleges megértéstől a mélyebb megértéshez való eljutás szövegelemző műveletek alkalmazásával Ismeretlen szavak jelentésének megismerése A szöveg nyelvi megformáltságának, kifejezőmódjának, stílusának megfigyelése	Önismeret Kreativitás Érzelmi viszonyulások, szociális érzékenység Erkölcsei ítélőképesség Empátia Kritikai gondolkodás Önkritikusság Önkorrekció Önérvényesítés Önkifejezés Önmeghatározás adott kommunikációs helyzetben	<i>Matematika:</i> szöveges feladatok. <i>Ember és természet:</i> szövegfeldolgozás kialakítása. <i>Ember és társadalom:</i> önálló tanulás <i>Művészetek:</i> Személyes élmények és irodalmi szöveg alapján képek készítése. Képzőművészeti műfajok. Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok felismerése, médiaszöveg olvasása.	

Művészi kifejezésformák, nyelvi eszközök szerepének megtapasztalása A szöveg tartalmában rejlő nevelési lehetőségek felhasználása: - az önismeret fejlesztéséhez - a magyar és az egyetemes kultúra értékeivel való ismerkedéshez - a nemzeti identitástudat alapozásához - az állampolgári neveléshez - a környezettudatos magatartás fejlesztéséhez - az erkölcsi és esztétikai értékrend formálásához, komplex esztétikai élmények nyújtásához Anyanyelvi tapasztalatok szerzése a megismert szövegek felhasználásával: - a gondolatközlés adekvát módjai, nyelvi illetan - közlési stílusok (magyarázó, mesélő, beszélgető, udvarias, közvetlen, hivatalos, igényes, igénytelen stb.)	Figyelem Megfigyelés Analízis Szintézis Általánosítás Következtetés Koncentráció Lényegkiemelés Ellentmondások felismerése Szocializáció: (Időbeliség, térbeliség, szereplők azonosítása, szereplők egymáshoz való viszonya, szereplők tulajdonságai, információ-rangsor) Decentrálás Kooperáció Általánosítások: téma megállapítása a cím és a téma, tartalom viszonyának megállapítása a főtéma és az altémák elkülönítése Képolvasás Jelfelismerés Látás, hallás és a beszédmozgás összekapcsolása Olvasástechnika	Kérdések megfogalmazása a látott információra, ismeretre, élményre vonatkozóan. Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása <i>Ember és társadalom:</i> történetekben a valós és a fiktív elemek megkülönböztetés <i>Művészetek:</i> kifejező beszéd, mesemondás.
--	---	---

- a szavak jelentése (cselekvések, történések, nevek, tulajdonságok, számok, mennyiségek; hasonló és ellentétes jelentés) - a szójelentés és a mondatban elfoglalt hely kapcsolata - szótó és toldalék - a cselekvések, történések idejének kifejezése - a cselekvő száma és személye - a tulajdonságok, mennyiségek különböző mértékének kifejezése Egyszerűen belátható nyelvhelyességi és helyesírási szabályszerűségek megfigyelése: - toldalékok (ba, -be, -ban, -ben, -nál, -nél stb.) helyes használata - szó elválasztási szabályszerűségek - a nagy kezdőbetű használata - mondatvégi írásjelek - felszólítást kifejező szóalakok - a tiltás kifejezése - időtartam a szótóban és a toldalékokban - az igekötők használata	Szövegértő néma olvasás Szövegben való elmélyülés képessége Képi és írott információk összekapcsolása Belső képek aktiválása, sémák előhívása Szövegkoherencia Érzelmek, beszélői szándék kifejezése Kérdezés-válaszadás Megfigyelés, emlékezet, reprodukció Algoritmus követése, alkalmazása Nyelvi jelenségekkel kapcsolatos megfigyelések, nyelvi érzékenység Értelmezés Lényegkiemelés Összefüggések felismerése Következtetés Véleményalkotás, reflektálás, kritikai olvasás Esztétikai értékek felismerése A tények és a személyes vélemény közötti különbség felismerése A szövegben ábrázolt szerepek (magán és publikus) meghatározása Nézőpontváltás képessége Önálló tanulás	
--	---	--

- kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok jelölése - hagyományos írásmódú szavak - számok írása Az olvasástechnika fokozatos tökéletesítése a tanulási feladatokat kiszolgáló folyamatos, szöveghű olvasás eléréséhez A gyerekeknek készült könyvek, segédkönyvek (lexikon, enciklopédia, kétnyelvű szótár, elektronikus adathordozók) használata. A tananyaghoz kapcsolódó ábrák, grafikonok, táblázatok megfigyelése, értelmezése Helyesírási szótár Szinonimaszótár Angol szótár használata Tájékozódás az interneten Keresők: pl.: Google Szövegek megkeresése és letöltése adott témában	Információs források használata Információk felhasználása új feladathelyzetben A szöveg mikrostruktúrájának (mondaton belüli viszonyok) a megértése A szöveg makrostruktúrájának megértése A mondatok közötti logikai kapcsolatok megértése Cselekményszálak és a szerkezet azonosítása Hely, idő és személymegjelölések azonosítása, kapcsolatuk feltárása elbeszélésben, leírásban, társalgásban Ok-okozati kapcsolatok a szövegben; párhuzamok és ellentétek A szöveg igazságtartalmának vizsgálata A nyelvi és nem nyelvi jeleket (ábrák, képek, térképek) egyaránt tartalmazó szöveg értelmezése Szövegtípusok megkülönböztetése Háttérszövegek értelmezése Metaforikus jelentés értelmezése	
Fogalmak / kulcsfogalmak	Betű, hang, beszédhang, szerző, író, olvasó, cím, szöveg, mondat, bekezdés, írásjel, összefoglalás, olvasástechnika, olvasási stratégiák, szövegfeldolgozás, kulcsszó, lényeg, tartalom, gondolatterkép, vázlat, főtéma, altéma	

Ajánlott egyéb tevékenységek	Olvasástechnika: A levegő helyes beosztása a hosszabb vagy összetett mondatok fölolvadásakor Gyorsolvasási, fixációs, látótérnövelő gyakorlatok Némaolvasási technika begyakorlása Szövegfeldolgozás: Előfeltevések, jóslatok a cím alapján Az olvasmányokhoz köthető saját élmények elmondása Az olvasmányok szerkezetének, tagoltságának felfedezése, részekre bontása, lényegkiemelés, ezek alapján írásbeli vázlatkészítés tanítói segítséggel A szereplők és a mesélő / elbeszélő megnevezése, tulajdonságaik, a történetben betöltött szerepük, fő és mellékszereplők megnevezése Oksági viszonyok a szereplők tulajdonságai, tettei és a bekövetkező események között. Pozitív és negatív emberi tettek és kapcsolatok felfedezése, ezekről való véleményalkotás Időrendi sorrendek felállítása, hiányzó elemek pótlása Az események fontossági sorrendjének felállítása Szövegekkel kapcsolatos kérdésfeltevések, megválaszolások, olvasásértést vizsgáló feladatok végzése Szövegtartalom elmondása Az olvasottak drámapedagógiai eszközökkel, mozgásos játékokkal történő megjelenítése Manuális és játék tevékenységek, munkafázisok végzése leírások alapján Szövegelemzések gyakorlása: Szerkezet, tér idő, következtetések, kulcsszavak kiemelése, tömörítés, bővítés Művészeti eszközök keresése a szövegekből, és ezek hatása az olvasóra Nyelvi jellemzők gyűjtése a szövegekből
--	---

	Az emberi kapcsolatok és érzelmek több szempontú megfigyelése és kritikai értékelése a szövegekben Az olvasottak tartalmának, problémahelyzeteknek, vagy elképzelt helyzeteknek a megjelenítése drámapedagógiai eszközökkel Vázlatkészítések gyakorlása egyszerűbb szövegekhez Ismeretközlő szövegekhez kérdések megfogalmazása, feladatok készítése A tanultak összefoglaló rendszerezése Adatgyűjtések művek szerzőiről Gondolattérkép készítése Képregény készítése Dramatizálás Különböző szereplők nézőpontjából a történet elmesélése, megjelenítése Jellemzések és jellemzett személyek azonosítása. Hibás jellemzésmozzanatok kiszűrése. Általánosító állítások és alátámasztó részletek összekapcsolása a jellemzésben. Általánosítások és kifejeleti jóslatok megfogalmazása; műfaji minták szerepe a cselekményvezetésben és a szövegszerkesztésben. A szereplők kihagyhatósága. Valószerű és fantasztikus elemek megkülönböztetése. A cselekményéhez kapcsolódó képzelt párbeszéd és monológok alkotása. Jelenetek illusztrálása. Összekevert sorrendű párbeszéd leírása diktálás alapján A párbeszédben elhangzó mondatok sorrendezése A párbeszéd megadott válaszaihoz kérdések szerkesztése Elbeszélő szövegekből rövid hírek, hirdetések, feliratok készítése Címek és alcímek alapján a szöveg fő témájának és altémáinak megállapítása A bekezdések alapján a szöveg további altémáinak megállapítása (tippeléssel, jóslással)
--	--

	A bekezdések tételmondatainak megkeresése. Bekezdésekhez alcímek alkotása Következtetések megfogalmazása, az állítások igazolása a szövegből vett részekkel. Grafikus szervezők használata a szövegfeldolgozás során: T-táblázat, gondolattérkép, kifejeleti jóslatok Az ismeretlen szavak megkeresése: Idegen szavak szótára Értelmező szótár Angol szótár A szövegek alapján kérdések megfogalmazása. A kérdésekre válaszkeresés az internet segítségével. (Kulcsszavak meghatározása, kulcsszó alapján keresés, a keresésekből válogatás, Wikipédia használata) A keresési eredmények alapján válaszok megfogalmazása. Nagy terjedelmű szöveg távoli eseménymozzanatainak össze kapcsolása. A visszautalások szerepének megfigyelése. Vázlatpontok helyes sorrendbe rakása. Hibás történet összefoglaló javítása. Visszatérő motívumok gyűjtése és értelmezése. Hiányos szegényes cselekmény összefoglaló mondatok bővítése különféle vonzatokkal. Egyszerű állításokat tartalmazó mondatok összeépítése egyetlen sokbővítményű eseményösszefoglaló mondattá. Képregény készítés. Képregény aláírások készítése. Képregény elemek sorba rendezése. A szereplők közötti viszony azonosítása Azonos témájú szövegek vizsgálata újságban, folyóiratban, irodalmi és köznyelvi szövegekben A történetstruktúra szöveges megjelenítése „Csomópontok” A történetstruktúra képi megjelenítése Irodalmi ismeretek:
--	---

	A művek csoportosítása tartalmi hasonlóság és műfaji sajátosságok alapján A műfajok jellemzőinek megismertetése Memoriterek tanulása: Szabadon választott versek, szólások, közmondások, verses mese, rövid mese vagy meserészlet elmondása a tartalmat kifejező előadásban, az egyéni képességekhez igazítottan Képek keresése adott szövegekhez Illusztrációk készítése az olvasott szövegekhez, szócikkekhez
--	---

Olvasás – az írott szöveg megértése - képességszintek

Részterületek	A szint	B szint	C szint	D szint	E szint	F szint
Olvasás	Ismeri a betűket, elolvas szavakat, szókapcsolatokat, rövid mondatokat.	Begyakorolt szöveget lassú folyamatossággal felolvas.	Szöveghűen, folyamatosan olvas fel ismert szöveget.	Felolvasása értelmes, értelmező.	Ismert szöveg értelmét tükröző, élményszerű, az érdeklődést fenntartó hangos olvasás.	Ismeretlen szöveg biztonságos hangos olvasása.
Szövegértés	Érti az olvasott szavak értelmét;	Érti a mondat értelmét. Hosszabb és/vagy bonyolultabb	Érti a rövidebb egyszerűbb szöveg értelmét.	Az elolvasott szöveget saját olvasata szerint értelmezi;	Az ismeretlen szavak értelmét nagy biztonsággal ki tudja	A szövegekben megjelenő egyszerűbb képeket,

	a megértést mozgással, rajzzal, egyszerű feladat megoldással bizonyítja.	szövegben néma olvasás közben meg tudja jelöli, amit nem értett meg.	Az ismeretlen szavak értelmére tud következtetni a szövegkörnyezetből, tartalmából.	segítséggel mélyebb összefüggéseket is felismer, következtetésekhez jut.	következtetni a szövegkörnyezetből, tartalmából. Mélyebb összefüggéseket önállóan felismer, következtetésekhez jut.	alakzatokat felismeri, értelmezi.
	Az olvasmány címét, illetve illusztrációját kapcsolatba hozza a szöveg tartalmával.	Kérdésekre felidézi az olvasottak tartalmát.	Röviden megfogalmazza a szöveg részeinek lényegét; néhány összefüggő mondattal beszámol az olvasottak tartalmáról.	Az olvasottak lényegét tömören és kibővítve is el tudja mondani. Értelmezi az olvasottak tartalmát. Képes releváns	Reflektál az olvasottakra. Szövegről szóló reflexióit érvekkel támasztja alá.	

				kérdések feltevésére.		
	Segítséggel képes össze-kapcsolni a szöveghez tartozó ábrákat, képeket, a szöveggel.	Értelmez a szöveghez tartozó egyszerű ábrákat, képeket, gondolattérképet.	Értelmez a szöveghez tartozó összetettebb ábrákat, képeket, gondolattérképet.	Segítséggel képes szöveghez kapcsolódó, értelmezést segítő ábrák, képek, gondolattérkép készítésére.	Képes szöveghez kapcsolódó, értelmezést segítő ábrák, képek, gondolattérkép készítésére.	Eligazodik egyszerűbb táblázatokon, grafikonokon.
	Az iskolai könyvtárban könyveket nézeget, bemutatja kedvenc meséskönyvét.	Segítséggel érdeklődésének megfelelő könyvet keres az iskolai könyvtárban.	Segítséggel megadott témának megfelelő könyvet keres az iskolai könyvtárban.	Önállóan keres könyvet az iskolai könyvtárban.	Segítséggel keres könyvet a lakóhelyének közkönyvtárában.	Önállóan keres könyvet a lakóhelyének közkönyvtárában.
	Segítséggel szómagyarázatot keres	Önállóan szómagyarázatot keres	Segítséggel képes használni az	Önállóan képes használni az		

	gyermeklexikonban.	gyermeklexikonban.	ismert kézikönyvek et.	ismert kézikönyveket.		
	Segítséggel képes a cselekmény egy-egy szakaszának összefoglalására.	Segítséggel képes a cselekmény egy-egy kulcsfordulatának és egy-egy hosszabb szakaszának összefoglalására.	Képes önállóan a cselekmény egy-egy kulcsfordulatának és egy-egy hosszabb szakaszának összefoglalására.	Képes önállóan a cselekmény egy-egy kulcsfordulatának és egy-egy hosszabb szakaszának összefoglalására különböző szereplők nézőpontjából.	Képes egy egyszerű cselekményszál azonosítására, végig követésére.	Képes a több szálon futó cselekmény szálainak megkülönböztetésére, és képes a szálak összekapcsolódási helyének és módjának bemutatására.
	Kérdésekre felelő szavakat megtalál a mondatokban,	Egyszerű, információt visszakereső típusú kérdésekre	Képes információt visszakeresni megadott	Hosszabb szövegben is jól tájékozódik.	Képes a szövegről szóló összetett, de konkrét jelentésrétegre	Képes a szöveg elvont jelentésrétegeire utaló

	és felismeri az összetartozó szavakat.	önállóan képes válaszolni.	kérdés alapján.	Képes a szövegről szóló, egyszerű okozati kapcsolatban lévő kérdések megválaszolására.	utaló kérdések megválaszolására.	kérdések megválaszolására.
	A szereplők külső jellemzőit azonosítja.	A szereplők külső és belső jellemzőit azonosítja.	Képes a szereplők cselekedeteinek megértésére, tulajdonságaik megfigyelésére. Egyszerű oksági összefüggések felismerésére.	Képes a szereplők cselekedeteinek indítékát, kifejtett nézeteiket azonosítani.	A szereplők cselekedeteit, jellemüknek, kifejtett és ki nem fejtett nézeteiket megérti. Képes ez alapján a szereplőket bemutatni.	Képes a cselekedeteket befolyásoló érzelmi tartalmak felismerésére, erkölcsi választások értelmezésére, értékelésére és véleményezésére.

Tematikai egység / Fejlesztési terület	5. Írás – íráshasználat - írásbeli szövegalkotás		
Előzetes tudás	Az írásra, az íráshasználatra, az írásbeli szövegalkotásra vonatkozó, az adott korosztály képességfejlődése szempontjából releváns ismeretek.		
A tematikai egység fejlesztési céljai	A fejlesztés célja, hogy a jelrendszer biztonságos elsajátítására építve jól működő, lendületes és olvasható, tetszetős kézírás alakuljon ki, tehermentesítve ezzel az értelmi erőket az írás technikai kivitelezésének felügyelete alól. Az írástanulás folyamatában a gyerekeknek: szigorúan kötött szabályokat kell elsajátítaniuk (balról jobbra haladás, az írásmozgás iránya, a betűk magassági kiterjedése, a kis-és nagybetűk alakjának eltérése, az írásminta követése), továbbá jelentős értelmi aktivitással kell kontroll alatt tartaniuk az írással közölt tartalmakat, s az írás helyességét.		
Ismeretek: problémák, jelenségek	Fejlesztési követelmények: képességek, készségek, attitűdök	Kapcsolódási pontok	
Ritmikus mozgáskövetés mondókára, versre, dalra Helyzetgyakorlatok irányokkal Nagymozgások térben Kismozgások síkban Egyszerű jelölések, rajzok írófelületen az irányok értelmezésére Irányok és formák érzékelése, követése mozgással Formautánczások, másolások változatos eszközökkel, mozgással, rajzzal, tevékenységgel	Önismeret Kooperáció Figyelem Megfigyelés Analízis Szintézis Általánosítás Következtetés Koncentráció Kreativitás Empátia Önkritikusság, Kritikusság	<i>Ember és társadalom; Ember és természet; Matematika:</i> érthető, világos szövegalkotás. <i>Művészetek:</i> Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok kreatív alkalmazása, médiaszöveg írás. Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal (pl. rajz, digitális fotó, rövid animációs film) és hangokkal. <i>Informatika:</i> blog írása, honlap készítése	

Mozgások, alakzatok létrehozása térben, áttétele síkba Képkészítések az arányok és méretek érzékeltetésével Az érzékelés és az észlelés tökéletesítése: - mozaik és puzzle játékok - illesztések, képalakítások Egészséges és praktikus testtartás felvétele, szokássá alakítása rajzoláshoz, festéshez Betűformák elemzése, részek jelölése, részekből betűk összeállítása A kötővonalak szerepének belátása, alkalmazásuk automatizálása Szabályos írás mintakövetéssel Az írás eszközként való használatának megtapasztalása: szóírások, mondatírások, íráshasználati módok kipróbálása Formai és tartalmi szempontú korrekciók módja Írás önelemzéssel Javítási módok, önellenőrzés alkalmazása A mondatvégi írásjelek helyesírása	Önbemutató Önértékelés Önkifejezés Mozgás és ritmus összekapcsolása Tájékozódás síkban, térben Saját test érzékelése Szem-kéz koordináció Oldaliság, sorrendiség Oldaliság az írófelületen Az írás iránya, iránykövetés Formaérintés, formák megkülönböztetése érzékeléssel Formák létrehozása A tér és a sík kapcsolata Arányok, méretek érzékelése Összehasonlítások. Az íráshoz szükséges testtartások Íróeszközök célszerű használata Rész és egész megfigyelése A betűforma és a betűkötés megkülönböztetése Formaemlékezet, a jelrendszer tartós megőrzése Algoritmikus gondolkodás Algoritmus követése, alkalmazása	
---	--	--

A párbeszéd helyesírása Az ige múlt idejének helyesírása Az igekötő és az ige helyesírása A felszólító mód helyesírása A kiemelés tipográfiai eszközei: félkövér, dőlt, aláhúzás, kiemelőszín A szóvégi hosszú magánhangzók helyesírása A jelek és jelzések Az írott szövegben alkalmazott jelek és a szövegfeldolgozás A beszélő szándéka és az elérni kívánt hatás: mondatvégi írásjelek	Automatizálódó, lendületes, ritmusos írás-mozgás A jelrendszer értelmes használata Önellenőrzés, hibafelismerés Reproduktív és fél reproduktív szövegírás Önálló szövegalkotás és írás Írástempó, lendület, írásritmus Eszköz szintű egyéni kézírás Lényegkiemelés Nyelvi igényesség Szövegkoherencia Érzelmek, beszélői szándék kifejezése Kérdés-válaszadás Megfigyelés, emlékezet, reprodukció Tervezés: célmeghatározás, útkeresés, az utak közötti választás (döntés) és a haladás módjának meghatározása, az utak közötti választás (döntés) és a haladás módjának meghatározása, a tevékenységek tartalmának tervezése, a tevékenységek ütemezése Vizuális emlékezet Konkretizálás nézőpontváltás Fantázia, képzeleti átalakítás	
---	--	--

	Ellentmondások felismerése A tények és a személyes vélemény közötti különbség felismerése Önmeghatározás adott kommunikációs helyzetben A szöveg mikrostruktúrájának (mondaton belüli viszonyok) és makrostruktúrájának a megértése A mondatok közötti logikai kapcsolatok megértése Vizuális, tárgyi, fogalmi tapasztalatok, azaz a sémák előhívása Események rendezése A tematikus kulcsszavak és helyettesítők (névmások, szinonimák) megfeleltetése Szótár-, lexikonhasználat Helyesírási készség Csoportosítás, sorba rendezés Kronologikus és nem kronologikus kifejtés Tématartás Összefüggések felismerése: - előzmény-esemény-következmény - cím és tartalom	
Fogalmak / kulcsfogalmak	Írásjelek, vizuális memória, mondatalkotás, események sorrendisége, szövegalkotás, szövegkoherencia, helyesírás, téma, főtéma, altéma, cím, tartalom, kulcsszó	

Ajánlott egyéb tevékenységek	Az írás gyakorlása változatos íráshelyzetekben, az írás eszközzé fejlesztéséhez: lendületes, ritmikus írásmozgás, jó olvashatóság, helyesség, esztétikus összkép, tanulást kiszolgáló tempó, egyéni jellemzők kiérlelése Egyéni írások olvasása Írás saját tempóban, egyéni jegyek érvényesítésével A megszerzett anyanyelvi tapasztalatok felhasználása és gyakorlása különféle írástevékenységekben A szóalak helyes írásképeinek rögzítése és előhívása, automatizálása Önellenőrzés, hibajavítás Mondatok között tartalmi kapcsolat teremtése Mondatbővítés, - szűkítés A szöveg szerkezetéről, a kifejtés sorrendjéről, a különböző szövegformák tartalmi kritériumairól szerzett tapasztalatok alkalmazása önálló írásbeli szövegek alkotásakor Nyers fogalmazványok korrigálása, tartalmi továbbfejlesztése, véglegesítése Leíró, magyarázó, meggyőző és instruáló szövegek alkotása Általánosító állításokhoz alátámasztó részletek gyűjtése személyjellemezésben A hasonlítás, a párhuzam és az ellentét szerepe a szöveg jelentésének megteremtésében Mesefolytatások, mesebefejezések írása; meseírás minták alapján (pl. láncmese, hazudós mese) A mondanivaló tagolása: központosítás, felsorolás, gondolatjel, kettőspont, pontosvessző, bekezdések: a témaváltás, figyelemfelkeltés: a kiemelések A vizuális jelek alkalmazása a szövegfeldolgozás során A levéllel kapcsolatos helyesírási tudnivalók (Megszólítás, búcsúzás) A keltezés helyesírása A hagyomány szerinti helyesírás: j-ly, személynevek Hír, Hirdetés, Riport, Reklám, Interjú, Leírás, Levél, Üzenet
-------------------------------------	--

	A levél műfaja Levelek régen és most (Nagy történelmi személyek, irodalmi hősök és ma írott levelek) Magán szerep szerinti és publikus levelek A levelek stílusa, terjedelme, tagolása A levelek formai jellemzői és a szóbeli kommunikáció Kézzel és géppel írt levelek: az e-képeslapok, az e-mail, a levél és az üzenet, papíron írt üzenetek, az SMS, MSN stb. A levél feladása (Prioritás, tértivevény), csekkfeladás és a közlemény rovat A leírás logikája. Az olvasó számára rekonstruálható térbeliség és időbeliség Jellemzés A meghatározás Ismeretterjesztő szövegek Tény és vélemény elkülönítése Elbeszélés, elbeszélés párbeszédese részekkel Cselekvést előíró szövegtípus: Recept, Használati utasítás, Instrukció, Instrukció, Jellemzés, Instrukció SMS-ben Terjengősség Háttérszöveg Gúny, túlzás, tapintat nyelvi eszközei Az ige egyeztetése Szövegszerkesztő használata Szinonimaszótár használata Egyszerű szövegszervező elvek felismerése és mintakövető, reprodukív alkalmazása
--	--

Írás – íráshasználat - írásbeli szövegalkotás – képességszintek

Részterületek	A szint	B szint	C szint	D szint	e szint
Írás-íráshasználat	Ismeri és vonalrendszer segítségével le tudja írni az írott betűket. Írott és nyomtatott írásmintáról leír szavakat, szókapcsolatokat, rövid mondatokat. Szavakat szótagolva le tud írni.	Írástechnikai hiba nélkül ír. Írása folyamatos, betűi normához közelítők. Jelöli a mondatkezdést és a mondatzárást. A sor végén elválasztja a szavakat.	Írása lendületes, írásmozgása harmonikus, írásképe tiszta, rendezett (megjelenhetnek az egyéni írás vonásai). Gyakorlott az íráshasználati tevékenységekben.	Eszközként használja az írást. Írásmozgása automatizált. Írása jól olvasható, egyéni vonásokat mutat. Tempója és tartóssága kiszolgálja a tanulási igényeket.	Írása jól olvasható, de egyénre jellemzően formált. Tempója és tartóssága alkalmas a hallott szöveg egy-egy lényeges elemének rögzítésére.
	Felismeri a helyesírási szabályszerűségeket (pl. magánhangzó időtartama a szótó végén, a toldalékban, nevek nagy kezdőbetűje).	Begyakorolt szókészlet körében alkalmazza a megfigyelt helyesírási szabályszerűségeket.	Ismert szókészlet körében alkalmazza a felismert helyesírási szabályszerűségeket (pl. igeidők, fokozott szóalakok, igekötős igék).	Alkalmazza a felismert helyesírási szabályszerűségeket (pl. igeidők, fokozott szóalakok, igekötős igék).	

	Útmutatás alapján felismeri és kijavítja írástechnikai és helyesírási hibáit.	Segítséggel helyesírási szójegyzéket használ.	Önállóan használ helyesírási szójegyzéket.	Segítséggel helyesírási szótárt, helyesírás ellenőrző programot használ írásbeli szövegeinek javításához.	Önállóan használ helyesírási szótárt, helyesírás ellenőrző programot írásbeli szövegeinek javításához.
Írásbeli szövegalkotás	2-3 összefüggő mondatot alkot írásban. Mondatait kérdések segítségével kibővíti, szavakkal kiegészíti.	8-10 összefüggő mondatból leír eseményeket, bemutat tárgyakat, élőlényeket, helyszíneket.	Adott vagy választott témáról rövidebb koherens írásbeli szöveget alkot, nyelvhasználata igényes.	Adott vagy választott témáról hosszabb koherens írásbeli szöveget alkot, nyelvhasználata igényes. Képes a szöveg transzformálására megadott szempont alapján.	Kreatív, a kommunikációs célnak megfelelő, stilisztikailag igényes, alapos, pontos és jól strukturált szövegalkotásra képes.
	Képes adott forrásokból információ kikeresésére, összegyűjtésére.	Képes az adott témában önálló anyaggyűjtésre.	Képes az önálló anyaggyűjtésre, és az anyagok logikai rendezésére.	Képes az önálló anyaggyűjtésre, és ezeknek a szövegeknek a válogatására,	

				analizálására és szintetizálására.	
	Szokásává válik írásmunkáinak önellenőrzése, javítása.	Írásmunkáit ellenőrzi, javítja, ehhez használja a helyesírási szótárt, helyesírás ellenőrző programokat.	Képes a szövegalkotásának megadott szempont alapján történő önellenőrzésére.	Képes a szövegalkotásának önkritikájára, felülvizsgálatára és javítására.	
	Szövegeket, esztétikus formába rendez.	Segítséggel a szöveghez magyarázó ábrát, táblázatot, grafikont készít.	Önállóan a szöveghez magyarázó ábrát, táblázatot, grafikont készít.		

Tematikai egység / Fejlesztési terület	6. Anyanyelvi kultúra - anyanyelvi ismeretek	
Előzetes tudás	A nyelvre, írott nyelvre, olvasásra vonatkozó, az adott korosztály képességfejlődése szempontjából releváns ismeretek.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Ez a fejlesztési terület azt célozza, hogy a hat év során a tanulók egyre inkább lássák anyanyelvükben rejlő lehetőségeket, érezzék és megértsék, hogyan erősítheti nyelvi tudatosságuk a kommunikációjukat. Igényességet alakítsanak ki saját anyanyelvük használatában. Képesek legyenek rácsodálkozni anyanyelvük játékosságára, minél több örömteli találkozásuk legyen annak szépségével. A helyesírási készség megalapozását követően saját tempójuk és lehetőségeik szerint építkezzenek az egyre biztosabb helyesírás célja felé. A nyelvtani szabályok felismertetését értelmi fejlődésének jellemzőihez igazítjuk. Az ismeretszerzés e területen nem a leíró nyelvtan rendszerére épül, hanem kommunikációs helyzetekben, a kommunikációs szándék és a közlésben betöltött szerep szempontjából vizsgálja a nyelv alkotó elemeit, irányítja a nyelvhasználat tudatosításának és igényessé fejlesztésének folyamatát. Így a nyelvtani fogalom meghatározások és a szabályok bevésése helyett a képességfejlesztés kerül a tanulási folyamat középpontjába, melyben a megfigyelés, a tapasztalás, a problémamegoldó feladathelyzetekből kiinduló, készségeket fejlesztő gyakorlati tevékenysége a vezető szerep. Nem várjuk még el az ismeretek absztrakt szintre emelését (pl. a szófajtan, mondattan).	
Ismeretek: problémák, jelenségek	Fejlesztési követelmények: képességek, készségek, attitűdök	Kapcsolódási pontok
Az elválasztás egyszerűbb esetei A szavak jelentést hordozó szerepének ismerete A mondat, a szó, a hang, a betű Az ábécé hangjai A betűrend	Képes rácsodálkozni a számára ismeretlen nyelvi összefüggésekre. Értékes számára az anyanyelv sokszínűsége. Önismeret Kooperáció Figyelem	<i>Művészetek:</i> Jelek a mindennapi életben. Az időbeliség ábrázolása a képzőművészetben. Narratív szövegek, leírások, érvelő szövegek alkotása.

Magánhangzó, mássalhangzó	Megfigyelés	<i>Ember és természet:</i> tulajdonnevek a térképen, térképvázlat készítése
Zöngéesség, zöngétlenség	Koncentráció	tulajdonnevek feltüntetésével.
Hangalak és jelentés kapcsolata	Lényegkiemelés	
Szótő, toldalék	Nyelvi igényesség	
Szóelemzés	Kreativitás	<i>Matematika:</i> számnevek helyesírása.
Személynév, állatnév	Szövegkoherencia	
Írásjelek, a mondat modalitása	Érzelmek, beszélői szándék kifejezése	<i>Vizuális kultúra; Ember és társadalom;</i>
Igeidők, igeragozás	Kérdezés-válaszadás	<i>Digitális:</i>
Személyes névmás	emlékezet, reprodukció	a tantárgyra jellemző fogalmak,
A főnév gyakori toldalékai	Kérdezéstechnika	tulajdonnevek, földrajzi nevek, digitális
Köznév, tulajdonnév	Intonációs érzékenység	kifejezések helyesírása.
Ige, Főnév, Számnév, Melléknév	Helyesejtés	
Tegezés-magázás	Auditív és vizuális figyelem, differenciálás,	<i>Idegen nyelvek:</i>
Nonverbális kommunikáció	emlékezet, auditív és vizuális szeriális készségek	a tanult idegen nyelv hangállománya,
Sztereotípiák, előítéletek	Logikai képességek: összehasonlítás (azonosítás- megkülönböztetés), analízis, szintézis, általánosítás,	hangtani, szótani szerkezete.
Benyomáskeltés nyelvi eszközei	következtetés absztrakció, konkretizálás,	<i>Ember és természet:</i>
Illeszkedés: magas, mély és vegyes	csoportosítás, analógiák felismerése és követése	az ember hangképző szervei.
hangrendű szavak és toldalékaik	Adatgyűjtés megadott szempontok alapján	
Az eseményekre (folyamatokra, állapotokra stb.) és résztvevőikre való utalás eszközei	Adatok rendszerezése megadott szempontok alapján	<i>Informatika:</i>
Toldalékok hely, idő, körülmény stb. jelölő szerepe a szövegben	Az adatok között összefüggés-teremtés megadott szempontok alapján	a digitális írásbeliség kapcsolattartó műfajainak ismerete
Képzett szavak – jelentésváltozás	Adatgyűjtés	

Hangalak és jelentés kapcsolata A kommunikáció létrejöttének feltételei: kommunikációs helyzet, első és második személy, üzenet, a partner számára újszerű tartalmak, csatorna és zaj, beszédmód: publikus és magánbeszéd Kapcsolatápoló szövegtípusok: a kapcsolat nyitása és zárás	Együttműködési készség: tolerancia, segítőkészség, konszenzuskeresés, konfliktuskezelés, alkalmazkodás, empátia, decentrálas, nézőpontváltás, kritikusság, tapintat, szabálykövetés, kezdeményezőkészség, előítélet-mentesség Kreativitás Fantázia Megoldástervezés Információ-rangsor (lényeg) Algoritmikus gondolkodás, algoritmusok követése Szabályalkotás A szöveg értelmezése különböző kommunikációs kontextusban A nyelvi és nem nyelvi jeleket (ábrák, képek, térképek) egyaránt tartalmazó szöveg értelmezése A kommunikációs helyzethez, illetve a partner a partner előzetes ismereteihez való alkalmazkodás Hasonlóságok és különbségek megállapítása (párhuzamok, ellentétek) A tematikus kulcsszavak és helyettesítőik (névmások, szinonimák) megfeleltetése Szótár-, lexikonhasználat	
---	--	--

	Összefüggések felismerése A nonverbális jelek értelmezése és alkalmazása	
Fogalmak / kulcsfogalmak	Hang, betű, szó, mondat, hangalak, jelentés, szóelemzés, szófajok, ige, főnév, melléknév, számnév, toldalékok, kommunikáció, nonverbális eszközök, szinonima, rokon értelmű szó, többjelentésű szó, kérdőszó	
Ajánlott egyéb tevékenységek	A mondat, a szó, a hang, a betű felismerése és megnevezése Az ábécé hangjainak felsorolása A betűrend használata gyakorlati feladatokban A hangok csoportosítása A magán – és a mássalhangzók időtartamának jelentést megkülönböztető szerepe gyakorlati feladatokban A szótagolás szabályszerűségeinek felismerése A rokon értelmű és az ellentétes jelentésű szavak használata A többjelentésű és az azonos alakú szavak jelentéshordozó szerepének megfigyeltetése, megfelelő mondatba helyezése A szótő felismerése, a toldalékok jelölése A toldalékos szavak keresése szövegben, szavak toldalékolása Az -e kérdőszó helyes használata Szabályszerűségek felismerése és alkalmazása írásbeli feladatokban, hibajavításkor indoklás a szabály felidézésével A helyesírási probléma felismerése, megoldása a szóelemzés segítségével A helyes kiejtés és az írás együttes alkalmazása A tapasztalat alapján: nagy kezdőbetű használata személynevek, állatnevek írásában A j és ly használata az ismert szókincs körében Szabályismeret és alkalmazás: – a hangok időtartamának jelölése írásban; – az írástól eltérő hangkapcsolatok lejegyzése;	

	– a hagyomány szerinti írásmód; – az elválasztás szabályai; – a kijelentő és a kérdő mondat megkülönböztetése a beszéd-ben és az írásban A mondatkezdő nagybetű és a megfelelő mondatvégi írásjel alkalmazása írásbeli feladatokban A korosztálynak megfelelő lexikonok, szótárak használata Az igeidők (múlt, jelen, jövő) helyes használata beszéd-ben, megkülönböztetésük jelek-vel írásban (a jövő idő kifeje-zése) Az igeragozás és a személyes névmás megfigyelése A főnevek csoportosítása Többes számú főnevek alkotásának megismerése a nyelvhasználatból A -ba, -be, -ban, -ben, -ból/-ből, -tól/-től, -ról/-ről, -t, ragos főnevek helyes használata mondataalkotással, szövegértelmezéssel A melléknév szerepének meg-ismerése a nyelvhasználatból A tanult szófajok (ige, főnév, melléknév, számnév) felismerése Tegezés–magázás szabályai, használata Az udvariasság kifejezése: az ige módjai A nem nyelvi kommunikáció: mimika, gesztus, tekintet Nonverbális eszközök: testtartás, térközsabályozás, kulturális emblémák (öltözködés, hajviselet, jelvények, ékszerek stb.) A nonverbális kommunikáció helyettesítői az írásbeli kommunikációban: csevegés az interneten A tájékozódást és a tájékoztatást szolgáló grafikus jelek: logók, emblémák, kresz táblák, ikonok Benyomáskeltés eszközeinek alkalmazása Magas, vegyes és mély hangrend felismerése Zöngéesség és zöngétlenség- felismerése Hangutánzó és hangfestő szavak felismerése
--	---

	Hangrendi illeszkedés törvényszerűségeinek megfigyelése, majd alkalmazása Jelentésváltozás megfigyelése képzett szavaknál Képzett szavak alkotása Egy és többjelentésű szavak, rokon- és ellentétes jelentésű szavak, azonos és hasonló alakú szavak felismerése A kommunikáció létrejöttének feltételeinek: kommunikációs helyzet, első és második személy, üzenet, a partner számára újszerű tartalmak, csatorna és zaj, beszédmód: publikus és magánbeszéd felismerése
--	--

Anyanyelvi kultúra - anyanyelvi ismeretek – képességszintek

Részterületek	A szint	B szint	C szint	D szint	E szint	F szint
Anyanyelvi kultúra	Többféle kommunikációs folyamat megfigyelése, átélése.	Többféle kommunikációs folyamat kipróbálása, megtapasztalása.	Többféle kommunikációs folyamat alkalmazása helyzetgyakorlatokban.	Felismeri a kommunikáció folyamatának céljait és tényezőit, segítséggel ezeknek megfelelően kapcsolódik be a szóbeli kommunikációs helyzetekbe.	Ismeri a kommunikáció folyamatának lehetséges céljait és tényezőit, aktívan vesz részt a szóbeli kommunikációs helyzetekben (kérdés, kérés; érv, érvelés; kisközösségi kommunikáció, kiselőadás).	A kommunikáció folyamatának célja és tényezőinek ismeretében és figyelembevételével vesz részt a szóbeli kommunikációs helyzetekben (kérdés, kérés; érv, érvelés; kisközösségi kommunikáció, kiselőadás, vita).

	Dramatikus játékok során nyelvi formák megtapasztalása .	Megfigyeli, megtapasztalja és használja a mindennapi kommunikációs helyzetek nyelvi mintáit és magatartási szabályait: a kapcsolatteremtés és -tartás szóbeli és írásbeli formáit, nyelvi viselkedési normákat.	Az egyszerűbb szóbeli és írásbeli kapcsolatteremtés ekben felismeri és alkalmazza nyelvi viselkedési normákat.	A szóbeli és írásbeli kapcsolatteremtésé ben tartja nyelvi viselkedési normákat.	Ismeri és irányított helyzetekben biztonsággal alkalmazza a mindennapi kommunikációs helyzetek nyelvi mintáit és magatartási szabályait: a kapcsolatteremtés és -tartás szóbeli és írásbeli formáit, nyelvi viselkedési normákat.	Ismeri és alkalmazza a mindennapi kommunikációs helyzetek nyelvi mintáit és magatartási szabályait. Ismeri és alkalmazza a kapcsolatteremtés és -tartás szóbeli és írásbeli formáit, nyelvi viselkedési normákat.
	Cselekvéses feladatokban, szövegalkotó kísérletekben a szűkebb környezet szókincsének	A modern társadalom különféle színterein gyakorolt nyelvhasználati jellegzetességek	Különbéle nyelvváltozatokat képviselő konkrét példák alapján a nyelv és a nyelvhasználat rétegzettségének megtapasztalása,	Ismeri a nyelv horizontális és vertikális rétegzettségét, el tudja különíteni őket egymástól.		

	biztonságos használata.	megtapasztalása, felismerése.	felismerése (különösen a szókincs területén).			
Anyanyelvi ismeretek	Felismeri a magánhangzók, a mássalhangzók közötti különbséget.	Felismeri a magánhangzók fajtáit hosszúság szerint.	Felismeri a magánhangzók fajtáit. Felismeri a mássalhangzók fajtáit zöngésség szerint.	Ismeri a magyar beszédhangok rendszerét, a magánhangzókat, a mássalhangzókat. Felismeri az egyes szavak hangsora és írása között meglévő törvényszerű különbségeket, a hangtörvények megjelenését.		
	A nyelvi egységek közötti egyszerűbb rendszerszerű összefüggések felismerése (pl.: hang, betű,	A nyelvi egységek közötti egyszerűbb rendszerszerű összefüggések megtapasztalása (pl.: hang, betű,	A nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyelése mondatépítő eljárásokkal.	A nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyelése szövegépítő eljárásokkal. Szótő és toldalék	Felismeri a szóalkotás módjait. Megfelelő módon alkalmazza a nyelvtani számot, személyt.	Az igemódok használatának megfigyelése, a megfigyelt jelenségek rendszerezése, talált

	hang, betű, szótag, szó).	szótag, szó, szókapcsolat, mondat). felsorolja a magyar ábécé betűit, alkalmazza a betűrendet. Tapasztalati alapon felismeri a szótőt és a toldalékot.	Tudjon megadott szempontok szerint mondatot bővíteni. A mondatok megfelelő logikai sorrendbe állítása.	megkülönböztetése és a toldalékok szerepének felismerése (mondatokban, szövegekben).	Az ige számának, személyének, idejének megfigyelése, a megfigyelt jelenségek rendszerezése, talált problémák feltárása. Tapasztalati alapon jelentésük szerint csoportosítja a szavakat.	problémák feltárása. Ismeri a szavak jelentésének, alaki viselkedésének, mondatbeli szerepének és kommunikációs funkciójának megfelelő csoportosítási lehetőségeket.
	Sokféle anyanyelvi játék, önkifejező gyakorlatok megtapasztalása .	Anyanyelvi játékok során megfigyeli az előírt nyelvtani szabályokat.	Anyanyelvi játékok során tartja az előírt nyelvtani szabályokat.	Kitalál anyanyelvi játékokat.		
	A nyelvi állandóság és változás jelenségeinek	A nyelvi állandóság és változás jelenségeinek	Tudatos nyelvszemlélet, anyanyelv és idegen nyelv	A nyelvi állandóság és változás jelenségeinek megfigyelése. Egy-	Az anyanyelvi és az idegen nyelvi ismeretek összevetése, az	

	megfigyelése a családban és a szűkebb környezetben. (különböző generációk nyelvhasználata).	megtapasztalása különböző szövegek stílusjegyeinek, szókincsének megfigyelése által.	közötti különbségek felismerése.	egy korábbi évszázadban született szöveg megfigyelése a mai és a korábbi nyelvállapot különbségének a felismerése a korosztálynak megfelelő szinten.	egyres jelenségek egyre pontosabb megnevezése. Pl.: (Nyelvtani szám, személy, idő, mód).	
	Beszédben felismeri a nonverbális elemeket.	Mindennapi társalgásban alkalmazza az érzelmekeket kifejező metakommunikatív elemeket.	Különböző helyzetekben, grammatikus játékokban alkalmazza a metakommunikatív elemeket (mimika, gesztikuláció).	Különböző helyzetekben felismeri a beszédet kísérő jelentésmódosító eszközök szerepét.	Beszédében megfelelően alkalmazza a beszédet kísérő nonverbális elemeket, és ismeri ennek jelentésmódosító szerepét (hangerő, hangsúly, hanglejtés, dallam, szünet, tempó).	

	A szavak jelentését azonosítja képek segítségével cselekvés során (kép-szó egyeztetése).	A szavak mondaton belüli jelentésének értelmezése.	A szavak jelentésének kikövetkeztetése a szövegkörnyezet alapján.	Felismeri a szavak jelentésviszonyainak feltérképezési lehetőségeit (stratégiák).	Gyakorlottságot szerez a szavak jelentésviszonyainak feltérképezésében (pl.: az egy- és többjelentésű szavak felismerése, rokon értelmű szavak gyűjtése).	
	Ismerjen fel néhány gyakoribb állandósult szókapcsolatot.	Tudjon értelmezni, adekvát módon használni néhány gyakoribb állandósult szókapcsolatot.	Ismerje a gyakoribb állandósult szókapcsolatokat.	Tudja adekvát módon értelmezni a gyakoribb állandósult szókapcsolatokat.	Tudja adekvát módon használni a gyakoribb állandósult szókapcsolatokat.	Ismerje fel az állandósult szókapcsolatokat; Legyen képes a számára ismeretlen, egyszerűbb, állandósult, szókapcsolatok jelentésének felismerésére.
	Tudjon különbséget tenni a mondatok	Ismerje a különböző modalitások szerepét, és	Ismerje a modalitás szerinti mondatfajtaikat			

	között modalitásuk alapján.	figyelje meg azokat szituációkban.	és a szituációnak megfelelően alkalmazza szóban és írásban.			
	A helyesírás szerepének, fontosságának felismerése.	A magyar helyesírási alapelveket ismeri.	A magyar helyesírás alapvető szabályainak alkalmazása ismert szókészleten belül a szövegalkotás során.	A helyesírás alapvető szabályainak megismerése és alkalmazása ismeretlen szókészleten is.		

III.2. Idegennyelvi kommunikáció - angol nyelv

1-6. évfolyam

Alapelvek

„Annyi ember vagy, ahány nyelven beszélsz.” A 21. században az idegennyelvek ismerete, használata elengedhetetlen fontosságú. Kitágultak a határok, megszűntek a távolságok, egyszerre, egy időpontban több helyen, a Föld különböző részein lehetünk valóságosan és virtuálisan. Ma már elfogadott álláspont, hogy az angol nyelv a posztmodern világ *lingua franca*-ja, éppen ezért mi az angol nyelvtudást alapkészségnek tekintjük. Ez az alapelv egybecseng korunk emberének kommunikációs igényeivel és összhangban áll az Európa Tanács ajánásaival.

Az élő idegen nyelvek ismerete ma különösen fontos tudás. Elengedhetetlen a saját és a világ különböző, sajátunktól eltérő, kultúráinak elfogadásához, értékeinek megértéséhez és megbecsüléséhez, a világ dolgaiban való megbízható tájékozódáshoz, a felelős és szabad döntések meghozatalához, a nemzetközi kommunikációba való bekapcsolódáshoz, a munkaerőpiacon való boldoguláshoz.

Az AKG alapiskolában a gyerekek nem csak a hagyományos módon *tanulják* az angol nyelvet, hanem azzal párhuzamosan *elsajátítják* (language acquisition) azt a mindennapokban megjelenő szituációkban és az életkoruknak megfelelő tudásanyagon keresztül. Ennek érdekében az osztálypárok mellett dolgozó hat kísérő közül legalább egy angol nyelvtanári képesítéssel is rendelkező pedagógus. A hagyományos eszközökön túl ebben a folyamatban új- és korszerű eszközöket is használunk. Iskolánk holisztikus nyelvszemléletet képvisel, ahol a nyelvet, mint organikus rendszert egységében és teljességében kívánjuk megismertetni a gyerekekkel, számukra értelmezhető szituációkon és kommunikációs helyzeteken keresztül, ezzel párhuzamosan megadva nekik azt a biztonságot, hogy meglévő tudásszintjükre építhetnek, onnan fejlődhetnek tovább. Nálunk a diákok az életkoruknak megfelelő, az életkori sajátosságokhoz igazodó és mobilizálható nyelvtudást szereznek a saját érdeklődésük, haladási ütemük figyelembe vételével. Az angol nyelv elsajátításában is egyéni útjaikon támogatjuk őket. Célunk, hogy a gyerekek az alapműveltség részeként az angol nyelv birtokában legyenek képesek önállóan, első kézből információhoz jutni, gondolataikat és kérdéseiket megfogalmazni, tanulási lehetőségeiket kiterjeszteni.

Fejlesztési célok és feladatok

Az alapiskola 1-6. évfolyama alatt célunk, hogy az angol nyelv tanulását a gyerekek ne iskolai követelményként, hanem élményként éljék meg, hogy megtartsuk és támogassuk életkorukból adódó megismerési és tanulási vágyat, motivációjukat és érdeklődésüket. Fontos, hogy kialakuljon és növekedjen bennük a nyelvtanulással általában, valamint a más nyelvek és kultúrák megismerésével kapcsolatos pozitív attitűd. A nyelvtanulással ablakot is nyitunk a gyerekek előtt, amin keresztül kitekintenek az ország határain túlra. Fontos, hogy az angol nyelven beszélő emberek és kultúrájuk iránt nyitottá váljanak, és ezt a nyitottságot későbbi életükben egyéb nyelv(ek) elsajátítására is fordítsák.

Legfontosabb fejlesztési feladataink és céljaink:

- A gyerekek stresszmentesen és örömmel ismerkedjenek az angol nyelvvel, saját élményeken keresztül fedezzék fel az angol nyelvet, hogy így a jövőben ugyanezzel az attitűddel tudják majd tovább képezni magukat és más nyelveket is meg tudjanak tanulni.
- A célnyelvi műveltség és az interkulturális kompetencia fejlesztése: a gyerekek legyenek képesek a saját és más kultúrák különbségeinek, illetve hasonlóságainak értelmezésére, váljanak nyitottá és érzékenyvé más kultúrák iránt.
- A pozitív énkép kialakítása alapvető fontosságú: a nyelvtudás épülése révén fejlődjön önismeretük, önbizalmuk és önbecsülésük.
- A gyerekek váljanak nyitottá, együttműködővé, és legyenek képesek egymást segíteni is a tanulásban.
- Használatban ismerjenek meg alapvető nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiákat, és ezeket részben tanári segítséggel, részben önállóan kezdjék el alkalmazni, folyamatosan növekedjen a kreativitásuk az angol nyelvhasználatban.
- Legyenek képesek az angol nyelvet személyesen és kontextusoknak megfelelően használni, helyes nyelvtannal, ugyanakkor a saját “hangjukon” tudjanak angolul kommunikálni, használható, mobilizálható angol nyelvtudással rendelkezzenek.
- Az IKT alkalmazások készség szintű használata és fejlesztése: a gyerekek szerezzenek tapasztalatokat és jártasságot a kommunikációs és információs technológiák felhasználásában idegen nyelvi tanulmányaik során, ezzel is segítve az autonóm nyelvtanulóvá válást.

- A nyelvtanulási stratégiák kialakítása: a gyerekek legyenek képesek nyelvtudásukat önállóan fenntartani, továbbfejleszteni, emellett újabb idegen nyelvek tanulása során a korábbi sikeres stratégiát hatékonyan és sikeresen tudják alkalmazni.

Programunk a tartalom alapú tanulással tervez. A kompetenciaterületek fejlesztésére fókuszálva maximálisan megvalósuló tantárgyköziesség lehetővé teszi az angol nyelv integrált tanulási lehetőségeinek kihasználását. Célunk, hogy a gyerekek legyenek képesek az iskolai életük során megjelenő számos téma, élethelyzet, program, kirándulás érdekes és fontos kérdését, problémáját a tanult idegen nyelven is megközelíteni. Találkozzon a testmozgás, a kézműves alkotó foglalkozások, a természettudományos és technikai kísérletek, kutatások, illetve bármely más fókuszú projekt vagy iskolán kívüli program kapcsán az anyanyelve mellett az angol megfogalmazásokkal, beszéddel is.

Az információs és kommunikációs technológiák minden eddiginél több lehetőséget biztosítanak a nyelvtanulásban is a nyelvvel és a célnyelvi kultúra, közösséggel kialakítható közvetlen kapcsolatra. Az IKT eszközök bevonása és a digitális kompetenciaterülethez való kapcsolódás jelentősen növelheti a nyelvtanulás eredményességét. Az IKT eszközök használata, aktív bevonása a korszerű differenciált tanulásszervezés és az autonóm nyelvtanulás elengedhetetlen eszköze.

Kimeneti orientáció

- ✓ Célunk, hogy a gyerekek a 6. osztály végére a KER (Közös Európai Referenciakeret) szerint A2-es szinten tudjanak a középiskolába lépni. Ehhez segítséget nyújt az 5+1 szint és azokon belüli részszenetek figyelembe vétele.
- ✓ Figyelembe véve az egyéni utakat, a gyerekek a kívánt kimenettől eltérhetnek, akár ennél magasabb szintre is eljuthatnak (pl. vegyes anyanyelvű gyerekek esetében).
- ✓ Fejlesztési területenként 5 (A-E-ig) szintet különböztetünk meg az 1-6. osztályban, illetve egy úgynevezett E+-os szintet, amely minden további az előzőeknél magasabb szintet magában foglal. Minden lépés fontos lépés az egyéni utak megtétele során.
- ✓ Év közben rengeteg önértékelő gyakorlatot végzünk, hogy a tanulók számára is értelmezhető módon értékeljünk, illetve maguk is hozzájárulhassanak saját értékelésükhöz.
- ✓ Az elért szinteket mérföldköveknek tekintjük, hogy a következő évben erre építhessük a közös feladatokat.
- ✓ Mindenkit egyéni ütem szerint segítünk a nyelv elsajátításában.

Az AKG lehetőséget biztosít arra, hogy a gyerekek nemzetközi összehasonlításban is pontos képet kaphassanak arra vonatkozóan, hol tartanak a nyelvtanulásban. A pozitív visszajelzésekre, a sikerélmények megszerzésére helyezzük a hangsúlyt, ezért a tesztek megírása nem kötelező jellegű, hanem egyénileg választható a kísérővel és a szülővel való egyetértésben. A lehetőségként felkínált tesztek gyermekek számára kialakított, tartalmilag és formailag egyaránt életkoruknak, gondolkodásmódjuknak, érdeklődési körüknek megfelelően felépített anyagok, amik nemzetközi viszonylatban széleskörűen elfogadott, magas szakmai színvonalú visszajelzést biztosítanak. Az általunk javasolt tesztek: WIDA; TELC Mock Examination English junior

A nyelvtanulás felépülése

Az alapiskolai angoltanulás szervezésének legfontosabb alapelvei a fokozatosság, a folyamatosság, a rendszeresség és a koncentrikus bővülés.

Az első két évben az anyanyelvi kompetenciák megerősítése a legfontosabb feladat. Minden további tanulás, így az idegennyelvi is, erre tud felépülni. Éppen ezért nincs kötelező és kötött keretek között zajló angoltanulás ebben a kezdeti időszakban. Az angol fejlesztés elsősorban felkínált lehetőségként van jelen a napi feladatok között, játékos formában. Hétköznapi szituációkba vagy tevékenységekbe ágyazottan ismerkednek meg a gyerekek az idegen nyelvvel. A napi nyitás és zárás folyamán, az étkezések, a levegőzés, a szabad játék részeként a pedagógusok jelenlététől függően megjelenik az „angol szó”, ennek révén pedig a gyerekek számára természetessé válik annak jelenléte. Ezzel valójában csupán a valóság folytatásává válunk és kiegészítjük azt a nyelvi környezetet, ami ma már mindenképpen, akarva vagy akaratlanul, körülveszi a gyerekeket a hétköznapi életükben, otthon, az utcán, az életkoruknak megfelelő digitális játékokban egyaránt.

Az idegen nyelvvel való napi szintű találkozás lényege, hogy ha a gyerekek megszokják az idegen nyelv jelenlétét, befogadását, akkor később sem ijednek meg, ha nem értenek valamit. Így lényegében olyan keretekben találkoznak az idegen nyelvvel, ahogyan az anyanyelvüket is elsajátították, természetesnek fogják venni az így történő kommunikációt.

A délutáni időszámban az 1. osztályban a Szabad játék/Alkotás idejében angol nyelvű foglalkozásokat kínálnak fel a kísérők. Ez lehet zenélés, dráma, kézműves alkotás, sport stb. A gyerekek részvétele önkéntes. Pénteki napokon az Útkereső keretei között projekteken dolgozunk, amin belül az angol nyelv integráltan van jelen. A 2. osztálytól kezdve az angol nyelvi foglalkozás tervezettebben jelenik meg az Útkereső-Műhely foglalkozások keretében.

Ez a bevezető szakasz nagyban segíti a későbbi tudatosabb nyelvtanulást, mert miközben a gyerekek önkéntes bevonódására építünk, hozzá szoknak az idegennyelvi környezethez és természetessé válik számukra, hogy egy-egy témakörön belül organikusan váltsanak a magyar és az angol nyelv között. Valójában már itt megkezdődik a gyakorlati tudás elsajátítása, ahol a nyelv egy eszköz, nem pedig egy elvont tantárgy.

A 3. osztálytól kezdődően az angol nyelvi képzés strukturált formában beépül a napi rutinba a délelőtti alapkészségek sávjában (TAN-ösvény). Az előző évekhez képest ez nem leváltja az addigi gyakorlatot, hanem kiegészíti, bővíti azt. Az angol foglalkozások csoportbeosztása, a csoport létszáma változó lehet, időkerete 30-40 perc. A foglalkozásokon szervezett, tervezett, ugyanakkor a spontaneitásra is épülő módszerekkel dolgozunk. Ilyen lehet pl. a *Daily Five (D5) modell*, melynek lényege, hogy az adott időkeretben a csoporton belül a gyerekek forgó rendszerben dolgoznak a 4 fő fejlesztési terület mentén. A kísérők tervezik, alakítják a napi, heti időbeosztást, így a foglalkozások szervesen és rugalmasan illeszkednek az osztály életébe.

A félig vagy teljesen angol anyanyelvű, illetve E+-os szintű gyerekeket szervesen bevonjuk a foglalkozások alatt, pl. *peer tutoring* rendszert alakítunk ki. A délutáni Műhely/Útkereső foglalkozásokon is lehetőség nyílik ilyen módon együttműködniük. Ez a rendszer erősen épít az önállóságra, felelősségvállalásra és sikerélményt is ad mindkét félnek.

Eleinte a hangsúly továbbra is a szóbeliségen van, elsősorban a beszélt nyelvre koncentrálnunk, megjelenik a betűk, hangok képzésének elsajátítása. Ezzel párhuzamosan lassan teret kap az írás is. A angol esetében az olvasás és a kiejtés elsajátítását különösen nehezíti, a 'nem úgy írjuk ahogy ejtjük'-elv, ezért megfelelő időt biztosítunk a kellő mennyiségű gyakorláshoz, a tudás elmélyüléséhez. A gyerekek fokozatosan megismerkednek azokkal a speciális angol nyelvű instrukciókkal, melyek a tanuláshoz, a pedagógussal folyó kölcsönös kommunikációhoz szükségesek, mindezt az életkorukat szem előtt tartva valósítjuk meg. Elkezdődik a szókincs fejlesztése, a hétköznapi, közvetlen környezetet felhasználva.

A 4. osztályban továbbra is fontos a beszélt nyelv, de egyre hangsúlyosabb az olvasás fejlesztése és hangsúlyosabban jelenik meg az írásbeliség is. A tanulás, az instrukciók nyelve egyre inkább az angol. Fontos, hogy a gyerekek minél többféleképpen találkozzanak a nyelvhasználattal. Továbbra is a gyakorlati, természetes nyelvtanulás van a középpontban, de itt már megjelennek az alapvető nyelvi szabályok, építve a már elsajátított anyanyelvi kompetenciákra. Alapelv az autentikus célnyelvi anyagok használata, videók, dalok, versek, angol gyermekkönyvek, illetve egyszerűsített könyvek felhasználása. Ismerkedünk a célnyelvi országok kultúrájával, pl. szokásaikkal, ünnepeikkel, ételeikkel, a kortársak hétköznapijaival.

A napi munka részévé válik a digitális eszközök használata. A gyerekek életkorának megfelelő, nyelvtanulást fejlesztő alkalmazásokkal, online tartalmakkal támogatjuk a minél magasabb szintű differenciálás megvalósulását és a gyerekek önálló, autodidakta tanulását is.

Az 5. és 6. osztályban még nagyobb hangsúlyt kap az olvasás, a szövegértés és az írás. Ösztönözzük az önálló tanulást, projektek, beszámolók készítését. A tanultakat összehangoljuk az anyanyelvi oktatásban tanultakkal, hogy továbbra se különálló tantárgyként jelenjen meg az idegen nyelv, hanem a hétköznapiak természetes részeként. Ezen a szinten kezd el igazán belépni a tartalomalapú nyelvvoktatás (CLIL), aminek révén életkoruknak megfelelő szinten a matematika, a társadalomtudományok, a művészetek, a természettudományok nyelvével, speciális szókincsével is találkozhatnak a gyerekek, így több dimenzióban bővül a tudásuk. Mi a nyelvre, mint eszközre helyezzük a hangsúlyt és a már meglévő tudásukra építünk, ezzel megkönnyítjük az idegen nyelv elsajátítását.

Éves időkeret -óraszámok

A fejlesztési területek – I. Beszéértés: a hallott szöveg értése, II. Beszédkészség: szóbeli interakció, összefüggő beszéd, III. Olvasás és szövegértés: az olvasott szöveg értése és IV. Írás: az íráskészség - a valóságban nem különíthetők el egymástól. A hatékony nyelvtanítás feltétele, hogy a különböző készségek fejlesztése mindig integráltan történjen, úgy, ahogy azok a valós kommunikációs helyzetekben előfordulnak. Ezért nem szerepelnek óraszámok a fejlesztési egységek mellett. Az óraszámokat évfolyamokhoz rendelt adjuk meg.

Évfolyam	1.évfolyam	2.évfolyam	3.évfolyam	4.évfolyam	5.évfolyam	6.évfolyam
Éves óraszám	40-50	40-50	75-85	75-85	75-85	75-85

50%-ban más kompetenciákba ágyazottan, 50%-ban önmagában tanítva. A táblázatban csak a külön órázámban megjelenő tartalom szerepel.

Fejlesztési területek

Idegen nyelvi kommunikáció – Angol nyelv	
Fejlesztési terület / Témakör	
I.	Beszéértés (Listening)
II.	Beszédkészség (Speaking)
III.	Olvasás és szövegértés (Reading)
IV.	Írás (Writing)

Értékelési szintek

Az értékelési szinteket az I. és II. terület összevonásával határozzuk meg, mivel ezek értékelése szervesen összefügg, ugyanakkor a nyelv elsajátítása szempontjából a területek külön-külön is képezhetők, fejleszthetők.

Szintek: Bevezető szakasz, A1- kezdő szakasz, A2 – alapozó szakasz

Angol – Bevezető szakasz

Fejlesztési terület I. Beszéértés II. Beszédkészség	Kapcsolódási pontok tanterven belül: Anyanyelvi kommunikáció kompetencia Matematikai kompetencia Egészség- és mozgáskultúra Kulturális kompetencia – művészetek Természettudományi és technikai kompetencia	ANGOL Idegennyelvi kommunikáció bevezető szakasz
Előzetes tudás	Nincs	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvi alapozás időszaka, a nyelv eszközként való megjelenése. Nyitott hozzáállás kialakítása az angol nyelv felé. A nyelvtanulás iránti pozitív attitűd megteremtése, a későbbi nyelvtanulás megalapozása, receptív készségek fejlesztése, nyelvtanulási stratégiák kialakításának megalapozása. Szókincsfejlesztés. Hangzókészlet kialakítása és intonáció fejlesztése. Hallás utáni szövegértés fejlesztése. Szóbeliségre épülő szakasz. A nyelv organikus megjelenése.	

Témakörök ismeretek, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódó képesség, készség, attitűd
Mesék szövegértés, szókincsfejlesztés	Egyszerű, autentikus mesék közös meghallgatása vagy a tanító felolvasásában és/vagy eredeti hanganyag formájában Képek, rajzok alapján, a velük kapcsolatos napi események feldolgozása mese, történet által a tanító közvetítésében Animációk, online tartalmak felhasználása	Beszédkedv Beszédbátorság Idegennyelvű szöveg befogadása, dekódolása Kognitív képességek Auditív és vizuális észlelés, képteremtés Beleélés Figyelemkoncentráció Nyitottság
Mozgásos játékok	Dalok, körjátékok célnyelven Tánc Rövid történetek dramatizálása, eljátszása, akár a meghallgatott mesék alapján	Szabálykövetés Idegennyelvű instrukció követése Auditív és vizuális észlelés Beleélés Ritmikus mozgások Mozgáskoordináció Beszédbátorság Anyanyelvtől eltérő hangok képzése, befogadása
Táblás játékok	Egyszerűsített, célnyelvi játékok vagy anyanyelvi játékok adoptálása a célnyelvre egyszerűsített változatban	Beszédbátorság Szabálykövetés Célnyelvi instrukciók befogadása

	Pl. Activity, Rummikub (Számolás)	Kognitív képességek Figyelemkoncentráció Társas kapcsolatok alakítása
Alkotó tevékenységek	Bármilyen kézműves tevékenység, rajz, barkácsolás a célnyelven	Finommozgás Mozgáskoordináció Célnyelvi instrukciók befogadása, követése Auditív, vizuális észlelés Ujjak mozgékonyságának fejlesztése Formaérvék, arányérvék
Dalok, mondókák	Célnyelvi dalok, mondókák tanulása, ismétlése utánzással, hallás és dramatizálás útján. Akár specifikus témákhoz, cselekvésekhez csatolva, mint ünnepek, születésnap, egy körbehatárolt szókincs gyakorlására	Beleélés Beszédbátorság Anyanyelvtől eltérő hangok képzése, befogadása, gyakorlása Társas kapcsolatok alakítása Ritmikus mozgások Ritmusérvék Beszédkedv
Hétköznapi szituációk	Egyszerű, hétköznapi szituációkban való megfelelés, ezen szituációk eljátszása és/vagy képek alapján való feldolgozása Napirend készítése, bemutatása	Beszédbátorság Nyelvtani struktúrák befogadása Beszédkedv Mozgáskoordináció

	A napi tevékenységek bemutatása, elmesélése, eljátszása Bemutatkozás, köszönés, kommunikációs helyzetek gyakorlása Otthoni tevékenységek: főzés, napirend, takarítás, bevásárlás	Célnyelvi instrukciók befogadása, követése Kommunikációs helyzethez való alkalmazkodás Időrendbeliség Viszonyítás térben és időben, relációs szókincs Megfigyelés, emlékezet Nyelvi érzékenység
Tartalmak pl.: színek, számok, állatok, évszakok, testrészek, családtagok, érzelmek, gyümölcsök, ünnepek	Szókincs bővítése képekkel, szókérttyákkal, meséléssel, játékokkal, digitális tartalmakkal (szótanuló app, videók), dramatizálással	
Nyelvtani tartalom/ kulcsfogalmak	Instrukciók, cselekvésre épülő tartalmak, a játékokat, és különböző tevékenységeket, hétköznapi szituációkat kísérő szókincs és utasítások	
Kommunikációs kontextus	Hétköznapi kommunikációs helyzetek. A tanuló az életkorának megfelelő tevékenységeken keresztül találkozik a nyelvvel, mindig kontextusban. Konkrét helyzeteken keresztül, szemléltetéssel, cselekvő megélésen keresztül, illetve számára ismerős tartalmakon keresztül.	

Angol- A1 kezdő szakasz szintleírás

A1, minimumszint (NAT)

Ezen a szinten a diák megérti és használja a mindennapok gyakoribb kifejezéseit és alapvető fordulatait, amelyek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése. Be tud mutatkozni, be tud mutatni másokat; képes válaszolni személyes jellegű (például, hol lakik), valamint ismerős emberekre, dolgokra vonatkozó kérdésekre; és fel is tud tenni ilyen jellegű kérdéseket. Képes egyszerű interakcióra, ha a másik személy lassan, világosan beszél és segítőkész.

Olvasott szöveg értése	Megérti az ismerős szavakat, egyszerű mondatokat feliratokon, reklámokban, katalógusokban.
Hallott szöveg értése	Megérti az ismerős szavakat, fordulatokat, amelyek személyére, családjára, közvetlen környezetére vonatkoznak.
Beszédképesség	Részt vesz egyszerű beszélgetésekben, a partner lassan, jól artikulálva beszél. Feltesz és megválaszol egyszerű kérdéseket ismerős témára és helyzetre vonatkozóan. Egyszerű fordulatokkal le tudja írni lakóhelyét, ismerőseit.
Interakció	Fel tud tenni és meg tud válaszolni személyes adatokra vonatkozó kérdéseket. Képes egyszerűen kommunikálni, de feltétlenül szüksége van ismételtekre, körülírásokra és módosításokra
Írásképesség	Képes egyszerű nyomtatványt kitölteni, rövid üdvözlést megírni.
Nyelvhelyesség	Csupán korlátozott módon tud használni néhány egyszerű, betanult nyelvtani szerkezetet és mondatfajta. Rendelkezik alapszókinccsel, amely bizonyos konkrét szituációkra vonatkozó szavakból és fordulatokból áll.

Fejlesztési terület Beszédértés Beszédkésztség Olvasás és szövegértés Írás	Kapcsolódási pontok tanterven belül: Anyanyelvi kompetencia Matematikai kompetencia Egészség- és mozgáskultúra Kulturális kompetencia – művészetek Természettudományi és technikai kompetencia Személyközi, interkulturális, szociális és állampolgári kompetenciák Digitális kompetenciák	ANGOL Idegennyelvi kommunikáció A1 szint kezdő szakasz
Előzetes tudás	A tanuló alapvető nyitottsággal rendelkezik az angol nyelv iránt, napi tevékenységeken keresztül már van tapasztalata az angol nyelvről, annak hangzókészlete, intonációja nem idegen számára.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló megérti és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket. Be tud mutatkozni, és be tud mutatni másokat, meg tud válaszolni és fel tud tenni személyes jellegű kérdéseket (pl., hogy hol lakik) ismerős emberekre és dolgokra vonatkozóan. Képes egyszerű interakcióra, amennyiben a másik személy lassan, világosan beszél és segítőkész. Megérti a legegyszerűbb ismert utasításokat, kéréseket, és röviden válaszolni tud azokra. <i>Beszédértés</i> Megérti a tanult témákhoz kapcsolódó ismerős szavakat, fordulatokat, melyek személyére, családjára, közvetlen környezetére vonatkoznak. <i>Beszédkésztség</i>	

	Képes egyszerű kérdéseket feltenni, és azokra válaszolni. Képes egyszerű beszélgetésben részt venni, amennyiben a partner lassan, jól artikulálva beszél. Képes feltenni és megválaszolni egyszerű kérdéseket ismerős témára és helyzetre vonatkozóan. Lakóhelyét, ismerőseit képes egyszerű fordulatokkal leírni. <i>Olvasásértés</i> Felismeri és megérti az ismerős szavakat, igen egyszerű mondatokat. Megérti az ismerős szavakat, egyszerű mondatokat a környezetében és az őt körülvevő világban. <i>Írás</i> A tanult szavakat le tudja írni, ismerős szövegbe be tudja írni. Képes rövid üdvözlést megírni.	
Témakörök, ismeretek, tartalmak, feladatok	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódó képesség, készség, attitűd
Család, barátok, kedvenc állatok, hobbik	Személyes példán kedvenc állatok, hobbik bemutatása Családi fotók alapján a saját család bemutatása, családfa rajzolása.	Beszédbátorság Kérdés-válaszadás Kommunikációs készségek Nyelvi és nem nyelvi jelek értelmezése Figyelem, megfigyelés, emlékezet Önállóság Önálló tanulás Nyitottság, kezdeményezés Hang és jel összekapcsolása
Állatok, tulajdonságaik, veszélyeztetett állatok	Állatkerti séta célnyelvi előkészülettel, ott egy-egy állat bemutatása, játékos teszt kitöltése	Beszédbátorság Adatgyűjtés

	Graded readers: témaspecifikus, autentikus olvasmány feldolgozása, tanítóval és akár önállóan is Projekt készítése a veszélyeztetett állatokról	Kommunikációs készségek Nyelvi és nem nyelvi jelek értelmezése Figyelem, megfigyelés, emlékezet Önállóság Önálló tanulási képesség Nyitottság, kezdeményezőkéesség Hang és jel összekapcsolása
Emberek külső és belső jellemzése, öltözködés, alapvető tulajdonságok	Órai „divatbemutató” nézzünk körül a világban: ki, hogyan öltözik, összeköthető az időjárással, évszakokkal is több különböző nép külső bemutatása Graded readers: témaspecifikus, autentikus olvasmány feldolgozása, tanítóval és akár önállóan is	Beszédlátorság Adatgyűjtés Kommunikációs készségek fejlesztése Nyelvi és nem nyelvi jelek értelmezése Figyelem, megfigyelés, emlékezet Önállóság Önálló tanulás Interkulturalitás Nyitottság, kezdeményezőkéesség Hang és jel összekapcsolása
Tágabb környezetünk: a lakóhely, a város, tájékozódás, útbaigazítás kérése/adása	Térkép megfejtése, olvasása Saját rajzolt térkép a közvetlen környezetről Google Earth használata Kirándulás szervezése, lebonyolítása	Vizuális, térben való tájékozódás Kommunikációs szituációhoz való alkalmazkodás Beszédértés Instrukciók adása

	Kincskeresés Geocaching	Kérdezés-válaszadás Finommozgás Nyelvi és nem nyelvi jelek értelmezése Adatgyűjtés Önálló munka
Idő, óra, a hét napjai, napszakok	Napirend elkészítése, órarend bemutatása Óra készítése, napszakokhoz tartozó üdvözlések, kommunikációs helyzetek eljátszása Hány óra van most a világ más részein?	Időbeliség, viszonyok Kommunikációs szituációhoz való alkalmazkodás Beszédbátorság Interkulturalitás Adatgyűjtés Kérdezés-válaszadás
Napirend, mindennapos, szokásos tevékenységek, házimunka, otthoni feladatok	Napirend elkészítése, órarend bemutatása Egyszerű, hétköznapi szituációk eljátszása, dramatizálása Szituációs párbeszédgyakorlása A napi tevékenységek bemutatása, elmesélése, eljátszása Közös főzés, kedvenc recept elkészítése	Időbeliség, viszonyok Kommunikációs szituációhoz való alkalmazkodás Beszédbátorság Interkulturalitás Adatgyűjtés Kérdezés-válaszadás
Szabadidő, szórakozás, kedvenc időtöltés, hétvége	Hobbik, sportok bemutatása, kipróbálása Kulturális ajánló elkészítése (Mit játszanak a moziban, színházban?)	Kommunikációs szituációhoz való alkalmazkodás Beszédbátorság Interkulturalitás

		Adatgyűjtés Kérdezés-válaszadás Mozgáskoordináció
Országok, nemzetiségek	Elsősorban célnyelvi országismeret, szokások, ünnepek megismerése, megtartása változatos eszközökön keresztül Ének, tánc, sport, Ünnepek, étkezés	Nyitottság, elfogadás Interkulturalitás Kommunikáció
Nyelvtani tartalom/ kulcsfogalmak	cselekvés, történés, létezés kifejezése-jelen idejűség, múlt idejűség, jövő idejűség birtoklás kifejezése térbeli viszonyok-irányok, helymeghatározás időbeli viszonyok-időpont, gyakoriság mennyiségi viszonyok minőségi viszonyok modalitás logikai viszonyok szövegösszetartó eszközök	
Kommunikációs szándékok	<i>Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok:</i> köszönés, elköszönés, bemutatkozás, érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás, bocsánatkérés és arra reagálás, gratulációk, jókívánságok és arra reagálás	

	<i>Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:</i> tetszés, nem tetszés, akarat, kívánság, valaki igazának az elismerése, vagy el nem ismerése, <i>Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok:</i> dolgok, személyek, helyek megnevezése, információ, kérése, adása, tudás, nem tudás, <i>A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok:</i> kérés és arra reagálás, javaslat és arra reagálás, meghívás és arra reagálás, kínálás és arra reagálás, <i>Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok:</i> megértés biztosítása, betűzés kérése, nem értés kifejezése, visszakérdezés, ismétlés kérés
--	---

Angol-A2 alapozó szakasz szintleírás

A2, alapszint

Ezen a szinten a diák megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak (pl. nagyon alapvető személyes és családdal kapcsolatos információk, vásárlás, helyismeret, iskola, állás). Az egyszerű és begyakorolt nyelvi helyzetekben képes úgy kommunikálni, hogy egyszerű és direkt módon cserél információt családi vagy mindennapi dolgokról. Tud egyszerű nyelvi eszközöket használva beszélni saját háttéréről, szűkebb környezetéről és a közvetlen szükségleteivel kapcsolatos dolgokról.

Olvasott szöveg értése	Megérti rövid, egyszerű szövegek, köztük történetek lényegét. A kért információt ki tudja keresni.
Hallott szöveg értése	Megérti a leggyakoribb fordulatokat és szókincset, ha számára ismert dologról van szó. Megérti a rövid, világos és egyszerű üzenetek, bejelentések, egyéb gyakori szövegek lényegét.
Beszédkézség	Részt vesz egyszerű, begyakorolt, hétköznapi témáról szóló beszélgetésben, amely ismert tevékenységhez kapcsolódó közvetlen információcserét igényel. Megérteti magát a társasági beszélgetésben. Röviden le tudja írni például a családját, lakóhelyét, tanulmányait.
Interakció	Fel tud tenni kérdéseket, egyszerű állításokra reagál. Képes jelezni, mikor követi a kommunikációt, de ritkán ért meg eleget ahhoz, hogy saját maga fenn tudja tartani a beszélgetést.
Íráskészség	Rövid feljegyzéseket, üzeneteket, magánlevelet tud írni.
Nyelvhelyesség	Néhány egyszerű szerkezetet helyesen használ, de még rendszeresen elkövet alapvető hibákat. Szókincse elegendő az alapvető kommunikációs szükségletek kielégítéséhez.

Fejlesztési terület Beszédértés Beszédkésztség Olvasás és szövegértés Írás	Kapcsolódási pontok tanterven belül: Anyanyelvi kompetencia Matematikai kompetencia Egészség- és mozgáskultúra Kulturális kompetencia – művészetek Természettudományi és technikai kompetencia Személyközi és állampolgári kompetenciák Digitális kompetenciák	ANGOL Idegennyelvi kommunikáció A2 alapozó szint
Előzetes tudás	A tanuló megérti és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a nagyon alapvető fordulatokat, amelyeknek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése. Be tud mutatkozni és be tud mutatni másokat, meg tud válaszolni, és fel tud tenni olyan kérdéseket, amelyek személyes jellegűek (pl., hogy hol lakik), amelyek olyan emberekre vonatkoznak, akiket ismer, vagy olyan dolgokra, amelyekkel rendelkezik. Képes nagyon egyszerű interakcióra, amennyiben a másik személy lassan és világosan beszél és segítőkész.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	Ezen a szinten a tanuló megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak (pl. nagyon alapvető személyes és családdal kapcsolatos információk, vásárlás, helyismeret, állás). Az egyszerű és begyakorolt nyelvi helyzetekben tud kommunikálni úgy, hogy egyszerű és direkt módon információt cserél családi vagy mindennapi dolgokról. Tud egyszerű nyelvi eszközöket használva beszélni saját háttéréről, szűkebb környezetéről és a közvetlen szükségleteivel kapcsolatos dolgokról. <i>Beszédértés</i>	

	Megérti a leggyakoribb fordulatokat és szókincset, ha számára ismert, közvetlen dologról van szó. Megérti a rövid, világos és egyszerű üzenetek, bejelentések, egyéb gyakori szövegek lényegét. <i>Beszédkésztség</i> Részt tud venni egyszerű, begyakorolt, hétköznapi témáról szóló beszélgetésben, mely közvetlen információcserét igényel ismert tevékenységgel kapcsolatban. Képes magát megértetni társasági beszélgetésben. Röviden le tudja írni például családját, lakóhelyét, tanulmányait. <i>Olvasásértés</i> Megérti rövid, egyszerű szövegek, köztük történetek lényegét. A kért információt ki tudja keresni. <i>Írás</i> Rövid feljegyzéseket, üzeneteket, magánlevelet tud írni.	
Témakörök ismeretek, tartalmak	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódó képesség, készség, attitűd
Én és a családom: személyi adatok; foglalkozások; otthoni teendők, kötelességek; családi ünnepek	Személyes adatok megadása, írásban is (adatlap kitöltése) Kibővített napirend, családi munkabeosztás elkészítése Családi ünnepek bemutatása, születési meghívó elkészítése Saját otthoni feladataik ismertetése Hétköznapi – különleges foglalkozások megismerése Szülők foglalkozásának meghatározása	Információmegosztás Kérdés-válaszadás Egyszerű szövegek befogadása Adatok gyűjtése Időrendbeliségi viszonyok Kezdeményezőképeség Önálló munka Egyszerű mondatok képzése írásban

	National Geographic könyvek – graded readers	
Emberi kapcsolatok: barátság; emberek külső és belső jellemzése.	Ki vagyok én? Saját magam külső és belső jellemzése. Barátok, család leírása, jellemzése Ki kire hasonlít a családban?	Önismeret, önértékelés Információmegosztás Kérdezés-válaszadás Egyszerű szövegek befogadása Adatok gyűjtése Kezdeményezőkéesség Önálló munka Egyszerű mondatok képzése írásban Viszonyítások
Az iskola világa	Az iskola bemutatása (külső környezet, tanárok, társak) Órarend, napirend Tantárgyak Tanulás, különórák Tanulás segítő appok, online tartalmak bemutatása Quizlet, Mindmap használata, bemutatása Online szótárak használata	Információmegosztás Kérdezés-válaszadás Egyszerű szövegek befogadása Adatok gyűjtése Kezdeményezőkéesség Önálló munka Egyszerű mondatok képzése írásban Önálló tanulás Szótárhasználat
Híres emberek	Célnyelvi civilizáció Történelmi, irodalmi személyek, művészek, tudósok	Szövegértés Információgyűjtés és megosztás

	Kortárs hírességek (színészek, zenészek, youtube vloggerek) Kedvencek	Kezdeményezőkéesség Önálló munka Nyitottság Interkulturalitás Saját preferenciák megfogalmazása
Híres helyek	Célnyelvi civilizáció Látnivalók, természeti és épített környezetünk Nagy-Britannia, USA, Ausztrália nevezetességei	Szövegértés Információgyűjtés és megosztás Kezdeményezőkéesség Önálló munka Nyitottság Interkulturalitás Térbeli fogalmak viszonyok Nagyságrendi viszonyok Esztétikai élmények befogadása
Tágabb környezetünk: falu, kisváros, nagyváros, ország; a lakóhely bemutatása; lakóhelyünk megóvása	Térkép megfejtése, olvasása Saját rajzolt térkép a közvetlen környezetről Google Earth és Maps használata Kirándulás szervezése, lebonyolítása Kincskeresés, Geocaching Hogy mondja a GPS? Budapest és környéke	Képi befogadás Különböző jelek, információk feldolgozása Szövegértés Információgyűjtés és megosztás Kezdeményezőkéesség Önálló munka Nyitottság

	Magyarország	Interkulturalitás Térbeli fogalmak viszonyok Nagyságrendi viszonyok
Természeti környezetünk: a természet megóvása; Földünk nevezetes tájai; veszélyeztetett növények és állatok.	Fotók, képek természeti környezetünkről A világ nevezetességei célnyelven Rövid videók, kisfilmek feldolgozása Külső helyszínek bevonása Erdei séta, anyaggyűjtés, feldolgozás Egyszerű állat, növényhatározó készítése Újrahasznosítás (szókincs)	Képi befogadás Különböző jelek, információk feldolgozása Szövegértés Információgyűjtés és megosztás Kezdeményezőképeség Önálló munka Nyitottság Interkulturalitás Térbeli fogalmak viszonyok Nagyságrendi viszonyok
Egészség és betegség: a leggyakoribb betegségek; a leggyakoribb sérülések.	Testrészek részletesebb bemutatása, orvos-beteg párbeszéd, orvosi látogatás dramatizálása egészséges táplálkozás, egészséges étrend összeállítása, egyes ételek elkészítése egyszerű elsősegély célnyelven	Szövegértés Információgyűjtés és megosztás Kezdeményezőképeség Önálló munka Kérdés-felelet Térbeli fogalmak viszonyok Nagyságrendi viszonyok Testkép

		Beszédbátorság Célnyelvi instrukciók befogadása, használata
Fesztiválok	Célnyelvi civilizáció, ország és nyelvspecifikus ünnepek bemutatása, szokások megismerése, eljátszása, ehhez kapcsolódó zene, dal, tánc feldolgozása, előadása nagyobb, összefogóbb projekt formájában összehasonlítás a magyar ünnepekkel	Képi befogadás Különböző információk feldolgozása Szövegértés Adatgyűjtés és megosztás Kezdeményezőképesség Önálló munka Nyitottság Interkulturalitás Térbeli fogalmak, viszonyok Mozgáskoordináció Esztétikai élmény befogadása Közös munka
Országismeret	Célnyelvi civilizáció Látnivalók, természeti és épített környezetünk Nagy-Britannia, USA, Ausztrália nevezetességei Magyarország nevezetességei, bemutatása Az országok egyszerű összehasonlítása	Képi befogadás Különböző információk feldolgozása Szövegértés Adatgyűjtés és megosztás Kezdeményezőképesség Önálló munka Nyitottság

		Esztétikai élmény befogadása Egyszerű, összefüggő szöveg befogadása Saját preferenciák megfogalmazása, egyszerű mondatokban
Utazás: utazási előkészületek; a kedvenc közlekedési eszközök.	Utazási módok megismerése, földön, vízen levegőben. Párbeszéd, szituációs játékok (reptér, vasútállomás, online jegyvásárlás, szobafoglalás) Egy utazás megtervezése (akár nagyobb projekt keretében) Személyes tapasztalatok – Hol jártál eddig? Hová szeretnél menni? Egyszerű email, képeslap megírása	Képi befogadás Különböző információk feldolgozása Szövegértés Kérdés-felelet Adatgyűjtés és megosztás Kezdeményezőkéesség Önálló munka Nyitottság Egyszerű, összefüggő szöveg befogadása Saját preferenciák megfogalmazása, egyszerű mondatokban
Szabadidő és szórakozás: sport az iskolában és az iskolán kívül; tévé, videó, számítógép és olvasás.	Hobbik, sportok bemutatása, kipróbálása Kulturális ajánló elkészítése (Mit játszanak a moziban, színházban?) Online „jegyvásárlás” Tévéműsorok, tévézési szokások	Képi befogadás Különböző információk feldolgozása Szövegértés Adatgyűjtés és megosztás Kezdeményezőkéesség Önálló munka

	Online élet (mit, mikor, hogyan, kivel) saját tapasztalatra építve Olvasási élmények megosztása Célnyelvi gyermekirodalom egyszerűsített változatának olvasása, feldolgozása	Nyitottság Mozgáskoordináció Esztétikai élmény befogadása Egyszerű, összefüggő szöveg befogadása Saját preferenciák megfogalmazása, egyszerű mondatokban
Nyelvtani tartalom/ kulcsfogalmak	cselekvés, történés, létezés kifejezése-jelen-, múlt-, jövőidejűség birtoklás kifejezése térbeli viszonyok-irányok, helymeghatározás időbeli viszonyok- már, még, éppen, gyakoriság, időpont, időtartam mennyiségi viszonyok minőségi viszonyok modalitás logikai viszonyok szövegösszetartó eszközök	
Kommunikációs szándékok	<i>Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok:</i> megszólítás, köszönés, elköszönés, bemutatkozás, érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás, bocsánatkérés és arra reagálás, gratulációk, jókívánságok és arra reagálás, megszólítás személyes levélben, elbúcsúzás személyes levélben <i>Érzelmek és lelkiállapotok kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:</i> öröm, sajnálkozás, bánat, elégedettség, elégedetlenség, bosszúság, csodálkozás, remény	

	<i>Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:</i> tetszés, nem tetszés, akarat, kívánság, valaki igazának az elismerése, vagy el nem ismerése, véleménykérés és arra reagálás, egyetértés, egyet nem értés kifejezése, kötelezettség, ígéret, szándék, kívánság, dicséret, kritika, <i>Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok:</i> dolgok, személyek, helyek megnevezése, információ, kérése, adása, tudás, nem tudás, bizonyosság, bizonytalanság <i>A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok:</i> kérés és arra reagálás, javaslat és arra reagálás, meghívás és arra reagálás, kínálás és arra reagálás, tiltás, <i>Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok:</i> megértés biztosítása, visszakérdezés, betűzés kérés, ismétléskérés, nem értés kifejezése, magyarázatkérés, magyarázat, értés ellenőrzése, felkérés hangosabb beszédre
--	---

Képességszintek a nyelv elsajátítása során:

Fejlesztési terület: Verbális kommunikáció			*A2 szint		
I. Beszédfértés és II. Beszédkészség					
	A szint	B szint	C szint	D szint	E szint
Részterületek					
Beszédfértés Beszédkészség, szóbeli szöveg megértése Beszédkészség, szóbeli szöveg alkotása: <i>Kommunikációs készség</i>	Gesztusokkal való válaszadás; Egyszerű szavak használata; Képekre, ábrákra való válaszadás valamilyen egyszerű formában (pl. cselekvéssel); Közvetlen környezetben található tárgyak, személyek megnevezése; Rutinszerű helyzetekben	Hosszabban figyel, hallgat nyelvi szöveget; Rövidebb és egyszerűbb történeteket megért, valamilyen - pl. vizuális, orális vagy írott - formában részleteiben vagy egészben visszaadja; Megjegyez egyszerűbb szövegeket, bekapcsolódik szövegmondási (pl.	*Megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak (pl. alapvető személyes és családdal kapcsolatos információk, vásárlás, helyismeret, állás); Hallás után megérti az elhangozott szövegben	Olykor szinonima használatát is alkalmazni tudja; Pro-aktívan használja a nyelvet releváns helyzetekben; Megért hosszabb eredeti nyelvű, életszerű szöveget (pl. film); Néhány saját szóval is visszaad szöveget, helyzeteket; *Egyszerű formában ki tudja fejezni	Kifejezi érzelmeit, gondolatait érthető formában; Elhangzó szövegből következtetéseket tud levonni, azt meg tudja toldani, hozzá tud tenni; Kérdéseket tud feltenni egy témában, mely előbbre viszi a kommunikációt; Alapvető dialógust tud folytatni;

kommunikációra való törekvés; Saját indíttatású kommunikáció tárgyakon, képeken, egyszerű szavakon keresztül; Egyszerű szavak visszamondása, utánzása; Kontextusban egyszerű szavak vagy kifejezések említése; Versek, rövid mondókák ismétléssel való elmondása, belőle szavak felismerése pl. rajzolóval; Egyszerű kérdések megértése,	mondóka) tevékenységbe; Követi a rutinszerű instrukciókat és megfelelő választ ad rájuk, esetleg orálisan; Tudatosabban ejti, hangsúlyozza a szavakat; Törekszik arra, hogy egy helyzetben - akár fordítással - kifejezze a gondolatát, véleményét az adott nyelven; Megért szavakat, egyszerű mondatokat életszerű (pl. film) kommunikációs helyzetekben; Lassan érlelődő szórend, esetleg	az alapvető információkat; Több lépésű instrukciókat is képes követni; Próbálja a nyelvtant tudatosabban, de még inkább saját stílusában használni; *Az egyszerű és rutinszerű nyelvi helyzetekben tud kommunikálni mindennapi dolgokról; Olykor javítja kiejtési hibáit; Párhuzamos kommunikációból is értelmezni képes az	viszonyulását valamihez a közvetlen környezetében és olyan területeken, amelyek a legalapvetőbb szükségleteket érintik; Tudatosan javítja hibát, leginkább hangsúlyozás terén és kiejtésben; Párhuzamos kommunikációs helyzetekbe is be tud kapcsolódni; Alapvető nyelvi formulákat (pl. be- és elköszönés) rutinszerűen használ;	Többször tudatosan használ nyelvtani szerkezeteket; Saját szóval ad vissza szöveget, helyzeteket; Könnyedén használja a szókincsét; Képes párhuzamos kommunikációs helyzeteket kezelni alapszinten; Nem riad vissza a hibázástól, képes tudatosan javítani egyszerűbb nyelvtani hibákat is; Szórend tekintetében tudatosan vált az anyanyelve és az angol nyelv között;
---	--	---	--	--

	cselekvéssel való reagálás; Annak megértése, hogymás nyelven beszélnek hozzá.	kezdetleges nyelvtani formák használata.	alapvető információkat (pl. csoport beszélgetés).	Magyarázatot tud adni történetekre alapvető helyzetekben.	Humort és olykor szóvicceket is megért; Rövidebb prezentációt meg tud tartani.
--	---	---	---	---	---

Fejlesztési terület: III. Olvasás			*A2 szint		
	A szint	B szint	C szint	D szint	E szint
Részterületek					
Olvasás Szövegértés	Figyelmesen meghallgatja a hangosan felolvasott szavakat/szöveget; Részt vesz felolvasás utáni ismétléses vagy olvasást imitáló foglalkozásokon; Felismer szavakat a felolvasott szövegből, melyeket már hallott; Kezdetlegesen fel tud ismerni leírt rövid szavakat; El tudja olvasni a saját nevét;	Megismeri a már begyakorolt írott szavakat és könnyedén kiolvassa őket; Követni tudja, hogy egy már megismert írott szöveg felolvasása hol jár; Egyes szavak és/vagy rövid mondatok felolvasása rutinszerűvé válik; A már rutinszerű írott szavak és/vagy rövid mondatok tartalmával tisztában van, azt	*Alapszinten képes saját szavaival visszaadni egyszerű olvasott szöveget; Egyszerű szöveget már ismeretlenül is el tud olvasni és meg tud érteni; A gyakran használt szavakat egyre rutinszerűbben olvassa el/fel; Felismert mintákat és formulákat pl. a kiejtés terén; Egyre több szót képes felidézni;	*Egy egyszerűbb történetet el tud olvasni és saját szavaival vissza tudja azt adni; Az olvasott szöveg tartalmának elemeit (pl. karakterek, helyszín stb) nagy pontossággal felismeri; Az általa már ismert szavak olvasásában már nem ejt hibát; A szövegben előforduló szavak nagy részét már felismeri, megérti;	Olvasott szöveget képes a saját szavaival visszaadni; Az szövegben előforduló gyakran használt szavak helyett szinonimákat tud használni, amikor azt verbálisan vagy írott formában felidézi; Probléma nélkül kiolvas soha nem látott szavakat a korábban elsajátított minták (fonetikus stratégiák segítségével; Könnyen vissza tud térni egy megszakított

	Képeket és szöveget tisztán meg tudja különböztetni; Érzékeli az anyanyelvi és angol nyelvi írott szöveg közti különbséget; Próbál egyes sokat ismételt szavakat kiolvasni.	valamilyen más kommunikációs formában (pl. vizuális vagy verbális) vissza tudja adni; Hosszan és figyelmesen hallgatja a hangos olvasást; Hangsúllyal képes egyes, már megismert rövid szöveget felolvasni.	Különböző hanglejtéssel tud differenciálni a hangos olvasás közben; A gyakran használt szavak kiolvasása már rutinszerűvé válik; Érzelmeket visz a felolvasásba; Folyékonyan olvas már számára ismert, egyszerű szöveget.	Folyékonyan olvas egyszerűbb, ismeretlen szövege; Be tud fejezni nyitva hagyott szöveget, akár saját szavaival is.	olvasási tevékenység után a szöveghez; Meg tudja különböztetni a verset a prózától, valamint érzékeli a szövegben a humort, a rejtett jelentést is.
--	--	--	---	--	---

Fejlesztési terület: IV. Írás			*A2 szint		
	A szint	B szint	C szint	D szint	E szint
Részterület					
Íráshasználat Írásbeli szövegalkotás	Szimbólumok, betűk, írásjelek kezdetleges elkülönítése, felismerése; Hang-betű összefüggésre való tudatos odafigyelés; Utánzás alapján betűk, rövid szavak írása (másolás); Már begyakorolt szavak önálló írása; Saját és közvetlen társak nevének leírása; A 10 leggyakrabban használt szó rutinszerű írása;	Egyszerű szavakkal rövid szövegek leírása (pl. bevásárlólista); Már írásban begyakorolt szavakban esetleges hibák felismerése (saját vagy másoké); Alapvető, egyszerű szavak önálló leírása; Rövidebb szöveg utánzással való visszaadása (másolás); Az 50 leggyakrabban használt szó rutinszerű írása;	Saját gondolatok kijegyzetelése: néhány szóval lejegyezni vagy visszaadni egy élethelyzetet (pl. családi program); Eseményeket, olvasott történetet vagy egyéb vizuális élményt néhány, egyszerű mondatban vissza tud adni; Az 50 leggyakrabban használt szó rutinszerű használata;	*Egyszerű formában vissza tudja adni írásban a viszonyulását valamihez a közvetlen környezetében és olyan területeken, amelyek a legalapvetőbb szükségleteket érintik (pl. üzenet, meghívó stb.); Figyel az írásjelek helyes használatára, a szórendre és a szavak helyesírására; A 100 leggyakrabban használt szó rutinszerű írása;	Legtöbbször helyesen használja az írásjeleket, a szórendet és a helyesírást; A100 leggyakrabban használt szó rutinszerű használata írás közben; Szókincséről árulkodik, hogy a szóismétléseket kerüli és szinonímákat keres; Saját maga írt vázlatos szövegből tisztázott szöveget tud készíteni; Írásaiban el tud különíteni részeket (pl.

	Anyanyelvben nem vagy alig használt betűk és hangok írásban való megjelenítése hallás után (pl. w).	Két-három szavas saját mondat megalkotása írásban; Saját leírt szövegéhez illusztrációt tud készíteni; Szavakat mondatokká tudja rendezni; Hallott vagy olvasott szöveget néhány szó vagy egyszerű mondat erejéig “kijegyzetel”.	Írott vagy szóbeli kérdésekre írásban válaszolni tud; Rövid mondatokat össze tud kötni, akár összetett mondattá vagy hosszabb szöveggé tudja rendezni (pl. instrukciók, meghívók). Megérti az esetlegesen ejtett hibák mibenlétét (pl. szórend); Olykor szótárt alkalmaz; Csoportmunkában hosszabb, összefüggő szöveget képes előállítani.	Nem okoz nehézséget sem a kézzel, sem a digitálisan előállított szöveg írása; Mondatokra rendezve képes saját gondolatait saját megszerzett szókincsét használva megírni. Saját írásait képes egyedül javítani és továbbfejleszteni; Mások írását véleményezni tudja, ötleteket, javaslatokat tud nekik adni; Gyakran alkalmaz szótárt; Olykor már használ jelzőket.	bevezetés-tárgyalás-befejezés); Rutinszerűen használja a szótárt; Mások írásait képes javítani és továbbfejleszteni; Különböző stílusú és műfajú szöveget tud írni (pl. vers, vagy dialógus); Saját “írói” stílusa kezd körvonalazódni; Részleteket is képes egy-egy történetben írásban megjeleníteni; Gyakran használ jelzőket; Alapvető fordítási feladatokat el tud végezni.
--	--	---	---	---	---

III.3. Matematikai kompetencia

1-6. évfolyam

A matematika tanításának elsődleges célja a gondolkodás örömeinek és hasznosságának felfedeztetése. A tanítás során érdemes megmutatni, hogy a matematika nemcsak kész, merev ismeretrendszer, hanem mindig megújul, és a tanulása közben a gyerekek rátalálhatnak összefüggésekre, megismerhetik azokat. A matematikán keresztül a világ megismerésének egy módja sajátítható el. Emellett megismerteti a tanulókat környezetük mennyiségi és térbeli viszonyaival, megalapozza a korszerű, a mindennapi életben, a többi tantárgy tanulása során és különböző probléma-szituációkban jól használható matematikai műveltségüket.

Ezen cél megvalósításának folyamatában elsősorban a matematikai kompetencia különböző komponenseit fejlesztjük, valamint hozzájárulunk a többi kulcskompetencia megerősítéséhez is. Kihasználjuk a gyermekekben meglévő többszörös intelligenciák lehetőségét a matematikai kompetenciák és ismeretek fejlesztéséhez, elmélyítéséhez.

Az ehhez a kompetenciához kapcsolódó elengedhetetlen ismeretek, készségek és attitűdök:

- A matematika nyelvének ismerete, a számok, mértékegységek és alapvető matematikai kifejezőmódok (grafikonok, képletek, statisztikák) ismerete és a mindennapi kontextusban való használata (háztartás, vásárlás, utazás, szabadidő). A matematika nyelve és a természetes nyelv közötti összefüggés felismerése.
- A matematikai gondolkodás és érvelés (absztrakció, általánosítás, modellezés) elsajátítása.
- Matematikai feladatok, jelenségek, szituációk különféle leírásainak, ábrázolásainak megértése és alkalmazása és ezek közötti váltás a helyzet követelményeinek megfelelően.
- A kritikai gondolkodásra való hajlam.
- Digitális és nem digitális segédeszközök használata.

A hagyományos, tantárgyakon alapuló elméleti oktatással szemben egyre nagyobb szerepet szánunk az integrált ismereteket közvetítő, a valós élethelyzeteken alapuló

tanulásszervezésnek. A merev tantárgyi határok oldódását jelentősen segíti a cselekvésre, mint alapvetően meghatározó tartalmi elemre épülő tanulás.

A tapasztalatszerzés és az élményszerű tanítás és tanulás a legfontosabb jellemzője kell legyen iskolánknak. A matematika tanulása érzelmi és motivációs vonatkozásokban is formálja, gazdagítja a személyiséget, fejleszti az önálló, rendszerezett gondolkodást, és alkalmazásra képes tudást hoz létre. A matematikai gondolkodás fejlesztése emeli a gondolkodás általános kultúráját.

Az első évek legfontosabb feladata számunkra, hogy:

- segítsük a problémamegoldó gondolkodás fejlesztését,
- megalapozzuk a biztos műveletfogalmat és számolási készséget,
- kialakítsuk a természetes számok fogalmát 10 000-res számkörben,
- megteremtsük a biztos eligazodást a tízes számrendszerben,
- megalapozzuk az alapvető geometriai fogalmakat,
- megismertessük a sorozatok és tapasztalati függvények fogalmait,
- megalapozzuk a valószínűségi szemléletet,
- kialakítsuk a tanulók szemléletét a valóság és a matematikai modellek kapcsolatáról,
- megerősítsük a szövegértést a matematika keretein belül és kívül,
- keressünk és teremtsünk lehetőséget a robotika és a programozás alapjainak megismerésére,
- keressük a táblás játékok lehetőségeit a matematikai gondolkodás erősítésére,
- alkalmazási lehetőségeket keressünk a digitális technikáknak a tantárgy kereti között.

Egy másik jellegzetes változás, amit a tevékenységközpontú tantervvel érjük el, hogy a tanulásszervezési eljárások rugalmasabbá, sokkal inkább az egyéni szükségletekhez alkalmazkodóvá váljanak. Ez szükségszerű módszertani váltást vár az oktatástól, a tanítótól. A tevékenységek és a képességek fejlesztésének középpontba állítása az aktív és együttműködő tanuláson alapuló megközelítési módokat megerősíti.

Alapvető célunk a diákok érdeklődésének fenntartása, a tanulás tanulásának megtanítása, a nyitott gondolkodás megőrzése, problémahelyzetek felismerése, törekvés a helyzetekben a megoldásra, több megoldás keresése, a kutató, megfigyelő magatartás kialakítása, az együttműködő, konstruktív munka, nem utolsósorban pedig ösztönzés a kitartó munkára. Ily módon támogatjuk és használjuk azokat a módszereket, melyek segítségével

diákjaink egymástól is tanulhatnak (kooperatív technikák, csoport munkák, páros tevékenységek).

Bizonyos területek, ismeretek feldolgozásához az alapkészségek fejlesztési sávja mellett a projekteket is kihasználjuk. Hiszen az életben való helytálláshoz, a folyamatos továbbfejlődéshez legalább annyira hozzájárul a nem formális és az informális úton megszerzett tudás.

A tanulás iránti érdeklődés fenntartásának egyik fontos része a motiváció ébrentartása. Az általunk tervezett tanulási környezetben lehetőség van arra, hogy a pedagógusok ne a kudarcokat, hanem a sikereket erősítsék. A tevékenységet középpontba állító tanulásszervezés lehetővé teszi az egyes diákok egyéni képességeihez illeszkedő tanulásszervezési eljárások és megoldások alkalmazását is.

A cselekedtető tanulásszervezési eljárások következtében a frontális tanítás aránya csökken - de meg nem szűnik. Megnő viszont az egyéni és a csoportos munkára, a problémamegoldásokra és a megbeszélésekre fordított időkeret. A tapasztalatok szerint: amint a diákok többségénél kialakult az önálló vagy csoportokban önállóan végzett munka szokása, a pedagógusoknak lényegesen több idejük maradt a tanulásra kevésbé motiváltakkal való foglalkozásra.

A programterv az 1–6. évfolyamokon folyó kompetencia alapú matematikai nevelés fejlesztési feladatait konkretizálja a következő területek megjelenítésével - ebben a sorrendben:

- Javasolt időkeret,
- Kapcsolódási pontok,
- Fejlesztendő területek, melyeken belül;
 - Képességek, készségek, attitűdök,
 - Ismeretek, tartalmak, feladatok,
 - Ajánlott tevékenységek,
- Fejlesztési területek képességszintjei.

Részletesebben:

- A javasolt időkeret éves időkeretet ad meg, melyet a tanítók az adott időszak feladataihoz mérten szabadon és rugalmasan használnak fel – keresve a kapcsolódási lehetőségeket a többi kompetenciaterülettel is.
- Kapcsolódási pontokkal lehetőségeket jelölünk nemcsak a többi kompetenciaterülethez, hanem a Nemzeti Alaptantervhez és a többszörös intelligenciaterületekhez is.

- A fejlesztendő területek részletes leírása tartalmazza azokat a képességeket, készségeket, attitűdöket, melyek a fejlesztés során előkerülhetnek. Tartalmazza az ismereteket, tartalmakat és feladatokat, melyeket feldolgozunk, valamint az ajánlott tevékenységek listáját.
- Végül a képességszintek felsorolásával kívánjuk jelezni, hogy melyek azok az állomások a tanulás során, melyeket a diákoknak el kell érniük, hogy azon a részterületen elegendő és hasznos tudást szerezzenek. Egyben elérve azt a szintet is, mely továbblépésükhöz szükséges. Egyéni útjuk során ezeket a szinteket a saját tempójuknak és igényüknek, illetve képességeiknek megfelelő tempóban érhetik el.

Éves időkeretv-Óraszámok

	1. osztály	2. osztály	3. osztály	4. osztály	5. osztály	6. osztály
Matematika óraszám	144	144	144	144	144	144

	Fejlesztési terület	NAT-hoz	Kompetenciaterülethez
1.	Gondolkodási módszerek alapozása	Matematika, Magyar nyelv és irodalom, Ember és természet, Ember és társadalom, Informatika, Testnevelés és sport	Matematikai, Anyanyelvi kommunikáció Digitális, Természettudományi és technológiai, Kulturális
2.	Számelmélet - algebra	Matematika, Magyar nyelv és irodalom, Ember és természet, Ember és társadalom, Informatika, Testnevelés és sport	Matematikai Anyanyelvi kommunikáció Digitális Természettudományi és technológiai, Kulturális
3.	Sorozatok, függvények	Matematika, Magyar nyelv és irodalom, Ember és természet, Ember és társadalom, Informatika, Testnevelés és sport	Matematikai Anyanyelvi kommunikáció Digitális Természettudományi és technológiai, Kulturális
4.	Geometria, mérés	Matematika Magyar nyelv és irodalom	Matematikai Anyanyelvi kommunikáció

		Ember és természet Ember és társadalom Művészetek Informatika Testnevelés és sport	Digitális Művészeti Természettudományi és technológiai, Kulturális
5.	Valószínűség, statisztika	Matematika, Magyar nyelv és irodalom, Ember és természet, Ember és társadalom, Informatika, Testnevelés és sport	Matematikai Anyanyelvi kommunikáció Digitális Kulturális

1. Gondolkodási módszerek

1. szakasz

Tematikai egység / Fejlesztési terület	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok
Előzetes tudás	Tárgyak, személyek, dolgok csoportosítása. Irányok (lent, fent, jobbra, balra) ismerete. Egyszerű utasítások megértése, annak megfelelő tevékenység. A feladat gondolati úton való megoldásának képessége (helykeresés, párválasztás, eszközválasztás). Tevékenységekben (rajzaiban) újszerű ötletek, kreativitás, fantázia megjelenése.

A tematikai egység fejlesztési céljai	Egyszerű matematikai szakkifejezések, jelölések megismertetése. Az összehasonlítás képességének fejlesztése. Tárgyak, személyek, dolgok jellemzése egy-két tulajdonsággal. Halmazszemlélet megalapozása. Gondolatok, megfigyelések többféle módon történő kifejezése.		
Ismeretek: problémák, jelenségek	Fejlesztési követelmények: képességek, készségek, attitűdök	Kapcsolódási pontok a NAT-hoz	
Tárgyak, személyek, dolgok összehasonlítása, válogatása, rendezése, csoportosítása, halmazok képzése közös tulajdonságok alapján.	Összességek alkotása adott feltétel szerint, halmazalkotás. Személyekkel vagy tárgyakkal kapcsolatos jellemzők azonosítása, összegyűjtése, csoportosítása pl. interaktív tábla segítségével.	<i>Környezetismeret:</i> Tárgyak, élőlények összehasonlítása, csoportosítása különböző tulajdonságok alapján, pl. élőhely, táplálkozási mód.	
Állítások igazságtartalmának eldöntése. Több, kevesebb, ugyanannyi szavak értő ismerete, használata. Egyszerű matematikai szakkifejezések és jelölések bevezetése a fogalmak megnevezésére.	Relációszókincs: kisebb, nagyobb, egyenlő. Jelrendszer ismerete és használata (=, <, >). Lehetőség szerint számítógépes, interaktív táblához kapcsolódó oktatóprogramok alkalmazása.	<i>Környezetismeret:</i> Természeti jelenségekről tett igaz-hamis állítások.	
Halmazok számossága. Halmazok összehasonlítása. Megállapítások: mennyivel több, mennyivel kevesebb, hányszor annyi elemet tartalmaz. Csoportosítások.	Állítások megfogalmazása. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Tantárgyi oktató- és ismeretterjesztő programok futtatása.	<i>Testnevelés és sport:</i> Párok, csoportok alakítása.	

Néhány elem sorba rendezése próbálgatással.	Finommotoros koordinációk: apró tárgyak rakosgatása.	<i>Testnevelés és sport:</i> sorban állás különböző szempontok szerint.
Fogalmak / kulcsfogalmak	Több, kevesebb, ugyanannyi, kisebb, nagyobb, egyenlő.	
Ajánlott egyéb tevékenységek	Tárgyak, síkidomok, alakzatok, személyek összehasonlítása (több, kevesebb, kisebb, nagyobb, alacsonyabb, magasabb, szélesebb, keskenyebb, görbe, egyenes stb.). Változások észlelése, megfigyelése. Halmazok képzése azonos tulajdonságok alapján. A finommotorika és a gondolkodás fejlesztése érdekében is, apróbb tárgyak csoportosítása, rendezése megadott szempontok szerint. Sorozatba és sorba rendezésük különféle szempontok szerint. Hiányos tárgysorozatok kiegészítése a szabályosság felfedeztetésével. Rajzban megjelenő egyszerű elemekből álló egy és kétváltozós sorozatok kiegészítése. Ritmikus sorok képzése a szabály felismerésével és a szabályok megtartásával. Mennyiségek előállítása és összehasonlítása számosságuk alapján, jelölések nyíllal. Mennyiségek leképezése tárgyakkal, rajzokkal, egyezményes jelekkel. Igaz és hamis állítások megértése, az értés visszajelzése, igaz, hamis állítások megfogalmazása tárgyokról, síkidomokról. Színek, tárgyak, síkidomok különféle kombinációinak létrehozása a szabályszerűségek elemi megfogalmazása (hányféle-képpen tudod kirakni?). Sorozatok képzése, mozgással és tárgyakkal is, majd rajzban, (egy, két és több változós) egyéni képességek szerint. A szabályszerűség felismerésének visszajelzése, a szabály megtartása. Egyszerű szöveges feladatok megértése, az értés visszaigazolása kirakással, rajzzal.	

	Nyitott mondatok befejezése kirakással, rajzzal. Megfigyelt helyzet, kép olvasása. „Mi változott meg?” játék. A felismert változás kifejezése visszaváltoztatással, szóval. „Kakukktójás” játék. Adott tulajdonságú tárgyak kiválogatása. Tárgyak szétválogatása saját, adott és felismert szempont szerint. Adott szempontú válogatás javítása. Állítások igazságáról való döntés. Nyitott mondatok lezárása egy-egy elem, elempár behelyettesítésével. Tárgyak, személyek, összességek, helyzetek, alakzatok, számok egyes tulajdonságainak kiemelése, megnevezése. Nyitott mondatok lezárása egy-egy elem, elempár behelyettesítésével. Döntés a keletkező állítás igazságáról.
--	---

2. szakasz

Tematikai egység / Fejlesztési terület	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok
Előzetes tudás	Halmazok összehasonlítása. Állítások igazságtartalmának eldöntése. Több, kevesebb, ugyanannyi fogalma. Alakzatok szimmetriájának megfigyelése. Néhány elem sorba rendezése próbálgatással.

A tematikai egység fejlesztési céljai	Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Halmazszemlélet fejlesztése. Nyelvhasználat előtti kommunikáció, eljátszás, mint a gondolatok kifejezése, ezek megértése. Rajz, kirakás értelmezése, a lejátszott történet visszaidézése.	
Ismeretek: problémák, jelenségek	Fejlesztési követelmények: kéességek, készségek, attitűdök	Kapcsolódási pontok a NAT-hoz
Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése konkrét elemek esetén. Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése.	Megfigyelésben, mérésben, számlálásban, számolásban gyűjtött adatok, elemek halmazba rendezése. A logikai „és”, „vagy” szavak használata állítások megfogalmazásában. Összehasonlítás, következtetés, absztrahálás.	<i>Környezetismeret:</i> Élőlények csoportosítása megadott szempontok szerint.
A számítógép működésének bemutatása (be- és kikapcsolás, egér, billentyűzet használata).	Ismerkedés az adott informatikai környezettel.	
Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba. Alaphalmaz és részhalmaz fogalmának tapasztalati előkészítése.	Osztályozás egy, illetve egyszerre két szempont szerint. Síkidomok halmazokba rendezése tulajdonságaik alapján. Sorozatok létrehozása, folytatása, kiegészítése adott szempont szerint. A gondolkodás és a nyelv összefonódása, kölcsönhatása.	

Tantárgyi fejlesztőprogram használata a halmazba soroláshoz.	Osztályozás egy, illetve egyszerre két szempont szerint.	
Néhány elem sorba rendezése, az összes eset megtalálása. próbálgatással.	Konkretizálás képességének fejlesztése.	<i>Ének-zene:</i> Dallammotívumok sorba rendezése.
Fogalmak / kulcsfogalmak	Halmaz, összehasonlítás, csoportosítás, sorba rendezés.	
Ajánlott egyéb tevékenységek	Halmazok létrehozása adott és választott szempontok alapján, a halmazok elemeinek megszámlálása. Rész és kiegészítő halmazok létrehozása tevékenységgel és számokkal. Összehasonlítások, viszonyítások a halmaz tulajdonságai és számossága alapján: hánnyal, hányszor több, hányszor akkora, hánnyal, hányszor kisebb, kevesebb. Tárgyak, elemek sorba rendezése, meg- és leszámolása, számolása kettesével, hármasával. A darabszám, mérőszám és sorszám fogalmak helyes használata változatos feladatokban. Igaz, hamis állítások megfogalmazása tárgyokról, számokról, az igazságtartalom eldöntése kirakással, rajzzal, jelekkel, szóban, a mindegyik, van olyan, egy sincs olyan kifejezések használatával. Sorozatok kiegészítése és folytatása, nyitott mondatok bezárása a felismert és megfogalmazott szabályszerűségek alapján. Szabályszerűségek megfogalmazása változatos feladatokban – szóban és matematikai szimbólumokkal sorozatokról, nyitott mondatokról. Szöveges feladatok megfogalmazása tevékenységekről, tárgycsoportokról, halmazokról és számfeladatokról. Szöveges feladatok megoldása tevékenységgel, kirakással, rajzos megjelenítéssel, számtani műveletekkel. A lehetséges kombinációk megkeresése tárgyak, színek, elemek, számok, pénzkifizetések kombinációba illesztésével (hányféleképpen lehet kirakni, lerajzolni, kiszínezni, lejegyezni, kifizetni).	

3. szakasz

Tematikai egység / Fejlesztési terület	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok		
Előzetes tudás	Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése. Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése. Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba. A változás értelmezése egyszerű matematikai tartalmú szövegben. Több, kevesebb, ugyanannyi fogalma. Állítások igazságtartalmának eldöntése. Néhány elem sorba rendezése, az összes eset megtalálása (próbálgatással).		
A tematikai egység fejlesztési céljai	Ismeretek tudatos memorizálása, felidézése. A megtanulást segítő eszközök és módszerek megismerése, értelmes, interaktív használatának fejlesztése. A rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok megismerése. Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése. Tervezés, ellenőrzés, önellenőrzés igényének kialakítása. Kommunikáció fejlesztése. A saját képességek és műveltség fejlesztésének igénye.		
Ismeretek: problémák, jelenségek		Fejlesztési követelmények: képességek, készségek, attitűdök	Kapcsolódási pontok a NAT-hoz
Elemek elrendezése, rendszerezése adott szempont(ok) szerint. Néhány elem sorba rendezése különféle		A kombinatorikus gondolkodás, a célirányos figyelem kialakítása, fejlesztése.	

módszerekkel. Néhány elem kiválasztása.		
Halmazba rendezés adott tulajdonság alapján. A részhalmaz fogalma. Két véges halmaz közös része. Két véges halmaz egyesítése.	A helyes halmazszemlélet kialakítása. A megfigyelőképesség fejlesztése: tárgyak tulajdonságainak kiemelése, összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, osztályokba sorolás, tulajdonságok szerint, az érzékszervek tudatos működtetésével. A közös tulajdonságok felismerése, tagadása.	<i>Informatika:</i> Könyvtárszerkezet a számítógépen.
Változatos tartalmú szövegek értelmezése. Összehasonlításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata (pl. egyenlő; kisebb; nagyobb; több; kevesebb; nem; és; vagy; minden; van olyan, legalább, legfeljebb).	Értő, elemző olvasás fejlesztése. Kommunikáció fejlesztése a nyelv logikai elemeinek használatával. A lényegkiemelés, a szabálykövető magatartás fejlesztése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés, szövegértelmezés.
Példák a biztos, a lehetséges és a lehetetlen bemutatására. A tanultakhoz kapcsolódó igaz és hamis állítások.	A matematikai logika nyelvének megismerése, tudatosítása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A lényegkiemelés képességének fejlesztése.
Megoldások megtervezése, eredmények ellenőrzése.	Tervezés, ellenőrzés, önellenőrzés igényének a kialakítása.	

Egyszerű, matematikailag is értelmezhető hétköznapi szituációk megfogalmazása szóban és írásban. Definíció megértése és alkalmazása.	Kommunikációs készség, lényegkiemelés fejlesztése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Lényegkiemelés fejlesztése.
Fogalmak / kulcsfogalmak	Halmaz, elem, részhalmaz, egyesítés, közös rész, igaz, hamis, nem, és vagy, minden, van olyan, biztos, lehetséges, lehetetlen, legalább, legfeljebb.	
Ajánlott egyéb tevékenységek	Megadott és választott szempontok alapján halmazképzések. Halmazok tulajdonságainak felismerése, részhalmaz jellemzése. Halmazok kapcsolatainak megfigyelése aszerint, hogy van-e közös elemük vagy nincs. A „mindegyik”, „van olyan”, „egyik sem”, „nem mind” kifejezések használata a halmazok elemeinek jellemzésére. Megkezdett sorozatok folytatása, a szabály felismerés, szabályalkotás, a szabály megfogalmazása. Hozzárendelések, párosítások folytatása. Állítások igazságtartalmának eldöntése. Állítások megfogalmazása tagadó formában. A tagadott tulajdonság, mint közös jellemző használata. Nyitott mondat igazsághalmazának megkeresése tervszerű próbálgatással. Kombinatorikai feladatok végzése tervszerű próbálkozással. Nyitott mondatok lejegyzése, megoldása. Szöveges feladatok értelmezése, megoldása a modell segítségével. Nyitott mondatok készítése szövegekről, többféle megoldás keresésével. Megkezdett sorozatok folytatása adott szabály szerint. Sorozatok képzési szabályának megállapítása, többféle folytatási lehetőség keresése.	

	Önálló sorozat alkotás. Játék valós tárgyakkal, a logikai készlettel. Tárgyak, képek, számkártyák válogatása, rendezése. Adatok sorozatba rendezése, sejtések megfogalmazása a folytatással kapcsolatban. Válogatások két és több szempont figyelembe vételével. Közös tulajdonságú elemek kiválasztása. Barkochba-szerű játékok. Igaz, hamis állítások fogalmazása és eldöntése, elemek kiválasztása adott állításhoz. Táblázat, fa-diagram készítése rendezett párok képzéséhez. Kombinatorikai feladatok gyakorlása, számképzés számkártyákkal. Matematikai játékok pl. dominó készítése.
--	---

Gondolkodási módszerek – képességszintek

Részterületek: Igaz-hamis állítások, Válogatás, Nyitott mondatok, Analógiák, Összehasonlítások, Sorba rendezések, Szöveges feladatok

Részterületek	A szint	B szint	C szint	D szint	E szint
Igaz-hamis állítások	A tanuló képes igaz és hamis állítások megértésére, az értés visszajelzésére, igaz-hamis állítások megfogalmazására tárgyokról, síkidomokról.	A tanuló képes igaz-hamis állítások megfogalmazására tárgyokról, számokról, az igazságtartalom eldöntésére kirakással, rajzzal, jelekkel – szóban. Ismeri és helyesen használja a „mindegyik”, „van olyan”, „egy sincs olyan” kifejezéseket.	A tanuló képes állítások igazságtartalmának eldöntésére. Állítások megfogalmazására tagadó formában. Képes a tagadott tulajdonság, mint közös jellemző használatára.	A tanuló képes alakzatokat összehasonlítani összképük alapján különféle helyzetükben.	A tanuló képes állítások, tagadások megfogalmazására „nem”, „vagy”, „és” szavak használatával. Képes összehasonlítani a „legalább”, „legfeljebb”, „mindegyik”, „van olyan”, „egyik sem” kifejezések használatával.
Válogatás	A tanuló képes válogatásra adott	A tanuló képes konkrét, elvégzett kétfelé	A tanuló képes adott, véges halmaz elemeinek adott,	A tanuló képes arra, hogy egyszerű kombinatorikai	

	tulajdonság szerint.	válogatásokban felismerni az elemek közös, a részhalmazt meghatározó tulajdonságát. Tudja használni a tulajdonság tagadását a részhalmazba nem tartozó elemek közös tulajdonságának megragadására. Helyesen használja a logikai „és” -t, érti a logikai „vagy” -ot. El tud helyezni elemeket két-két különféle viszonyban levő halmazt szemléltető ábrán; érti az egyszerű alá-fölérendelt fogalmak,	illetve választott szempont szerinti szétválogatására. Tudja jellemezni a diagramban elhelyezett elemeket közös, meghatározó tulajdonságaikkal. El tudja helyezni adott alaphalmaz elemeit halmazábrákon. Ismeri és helyesen használja a „mindegyik”, „egyik sem”, „van köztük olyan”, „nem mind” kifejezéseket. Képes a logikai „nem”, „és”, „vagy” értő, tudatos használatára, logikai értelmezésére.	kérdéseket módszeres próbálgatással megoldjon. Képes néhány elem összes lehetséges sorrendjének összeszámlálására fadiagram segítségével. Tudja az összes lehetőséget leolvasni egyszerű fa- és út-diagrammokról.	
--	------------------------------------	--	--	---	--

		illetve a mellérendelt fogalmak viszonyát, azok megjelenését halmazábrákon. Megtalálja elemek különböző sorrendjét, azokat táblázatba tudja rendezni, fa-diagramon el tudja helyezni.			
Nyitott mondatok	A tanuló képes a nyitott mondatok felismerésére, igazzá tételére keresgéléssel.	A tanuló képes nyitott mondatok igazzá tételére konkrét elemek behelyettesítésével. Tud számfeladatokat, nyitott mondatokat alkotni egyszerű, egyenes szövegezésű feladatokhoz. Képes szöveges feladatok alkotására egy	A tanuló képes nyitott mondatok igazsághalmazának meghatározására. Képes több műveletet tartalmazó szöveges feladatok leírására nyitott mondattal. Tud egyenlőségeket, egyenlőtlenségeket megoldani próbálgatással.	A tanuló nyitott mondatokat igazzá, tévessé tud tenni; meg tudja keresni nyitott mondat megoldását adott, véges alaphalmazon. Használja a tervszerű próbálgatás módszerét, sejtéseit a műveletek monoton tulajdonságára	Egyszerű nyitott mondatok megoldásait tudja megkeresni adott alaphalmazon tervszerű próbálgatással, a műveletek tulajdonságai alapján, vagy lebontogatóssal.

		műveletet tartalmazó számfeladatokról, nyitott mondatokról.	Tud választani szöveghez nyitott mondatot, ábrát vagy más modellt.	alapozza. Elképzeléseit kipróbálással ellenőrzi.	
Analógiák	A tanuló képes a felismert analógiák bemutatására konkrét feladatokkal, választott modell alkalmazásával (pl.: $4+3 = 7$, $40+30 = 70$ kirakása játékpénzzel, színes rúddal). Képes ezek megjelenítésére számegyenesen.	A tanuló képes az ismert analógiák készségszintű használatára.			

Összehasonlítások Sorba rendezések	A tanuló képes események, mesék jellemző történeteinek időbeli sorbaállítására.	A tanuló képes tárgyak, képek, rajzok, számok sorba rendezésére, hiányos sorozatok kiegészítésére. Képes a relációs jelek megfelelő alkalmazására.	Összehasonlításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata (pl.: egyenlő; kisebb; nagyobb; több; kevesebb; legalább, legfeljebb; nem; és; vagy; minden, van olyan).		
Szöveges feladatok	A tanuló képes egyszerű szöveges feladatok megértésére, az értés visszaigazolására kirakással, rajzzal.	A tanuló képes szöveges feladatok megoldására tevékenységgel, kirakással, rajzos megjelenítéssel, számítási műveletekkel.	A tanuló képes szöveges feladatok értelmezésére, megoldására a modell segítségével.	A tanuló tud egyszerű szöveges feladathoz egyenletet, vagy egyenlőtlenséget készíteni, azt megoldani és az eredményt a szöveggel összevetni.	A tanuló a szöveges feladatot megérti, átfogalmazza, róla kérdéseket fogalmaz meg. Kiszűri az ellentmondó és felesleges adatokat. A szöveges feladat problémájához felhasználható

					matematikai modellt képes kiválasztani, illetve megalkotni. Az eredményét ellenőrzi, összeveti a becsléssel és a valósággal. A feltett kérdésre válaszol.
--	--	--	--	--	---

2. Számelmélet, algebra

1. szakasz

Tematikai egység / Fejlesztési terület	2. Számelmélet, algebra		
Előzetes tudás	Számolás szóban egyesével 10-ig. Személyek, dolgok számlálása tízig. Számok mutatása ujjakkal. Elemi mennyiségi ismeretek: mennyiségek megkülönböztetése (nagyobb, kisebb, több, kevesebb, semmi). Párba rendeződés képessége (kettesével sorakozás), párok összeválogatása (cipők, kesztyűk).		
A tematikai egység fejlesztési céljai	Számlálás, számolási készség fejlesztése. A tartós figyelem fejlesztése. Kétváltozós műveletek értelmezésének tapasztalati előkészítése. Az összeadás, kivonás, bontás, pótlás fogalmának kialakítása, elmélyítése és a műveletek elvégzése az adott számkörben. A matematikai szaknyelv életkornak megfelelő használata. Elnevezések, jelölések használata, számolási eljárások alkalmazása.		
Ismeretek: problémák, jelenségek	Fejlesztési követelmények: képességek, készségek, attitűdök	Kapcsolódási pontok a NAT-hoz	
Számfogalom kialakítása 20-as, 100-as számkörben. A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak felismerése.	Számlálás, számolási készség fejlesztése. A szám- és műveletfogalom tapasztalati úton való alakítása.	<i>Környezetismeret:</i> Tapasztalatszerzés a közvetlen és tágabb környezetben, tárgyak megfigyelése, számlálása. <i>Testnevelés és sport:</i> Lépések, mozgások számlálása.	

Tárgyak megszámlálása egyesével, kettesével. Számok nevének sorolása, növekvő és csökkenő sorrendben.	Számok közötti összefüggések felismerése, a műveletek értelmezése tárgyi tevékenységgel és szöveg alapján. Fejben történő számolási képesség fejlesztése. A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak felismerése. Tárgyak megszámlálása egyesével, kettesével. Analógiás gondolkodás alapozása.	<i>Ének-zene:</i> Ritmus, taps. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Mesékben előforduló számok.
Számok írása, olvasása 20-ig, 100-ig. Számok képzése, bontása helyi érték szerint.	Egyedi tapasztalatok értelmezése (pl. ujjszámolás). Számjelek használata. Jelek szerepe, írása, használata és értelmezése. A számok számjegyekkel történő helyes leírásának fejlesztése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Számjegyek formázása gyurmából, emlékezés tapintás alapján a számjegyek formájára.
Számok becsült és valóságos helye a számegyenesen (egyes, tízes) számszomszédok. Számok nagyság szerinti összehasonlítása. Számok egymástól való távolsága a számegyenesen.	Mennyiségek megfigyelése, összehasonlítása. A mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal, relációjellel. A tájékozódást segítő viszonyok megismerése: között, mellett. Tájékozódás a tanuló saját testéhez képest (bal, jobb). Tájékozódás lehetőleg interaktív program használatával is.	<i>Testnevelés és sport:</i> Tanulók elhelyezkedése egymáshoz viszonyítva. <i>Vizuális kultúra:</i> Tájékozódás a síkon ábrázolt térben.

Számok összeg- és különbségalakja.	Számok összeg- és különbségalakjának előállítás, leolvasása kirakással, rajzzal. Megfigyelés, rendszerezés, általánosítás. Állítások megfogalmazása.	
Darabszám, sorszám, és mérőszám fogalmának megkülönböztetése. Számok tulajdonságai: páros, páratlan.	Darabszám, sorszám és mérőszám szavak értő ismerete és használata. Tulajdonságok felismerése, megfogalmazása. Számok halmazokba sorolása. Lehetőleg tantárgyi oktatóprogram használata páratlan-páros tulajdonság megértéséhez.	<i>Környezetismeret:</i> természeti tárgyak megfigyelése, számlálása.
A római számok írása, olvasása I, V, X jelekkel. A római számok története.		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Könyvekben a fejezetszám kiolvasása. <i>Környezetismeret:</i> Eligazodás a hónapok között.
Összeadás, kivonás értelmezése. Összeadandók, tagok, összeg. Kisebbitendő, kivonandó különbség. Az összeadás és a kivonás kapcsolata. Az összeadás tagjainak felcserélhetősége.	Műveletfogalom alapozása, összeadás, kivonás értelmezése többféle módon. Műveletek tárgyi megjelenítése, matematikai jelek, műveleti jelek használata. A megfigyelőképesség fejlesztése konkrét tevékenységeken keresztül.	

	Összeadás, kivonás hiányzó értékeinek meghatározása (pótlás). Műveletek megfogalmazása, értelmezése. A műveletek elvégzése fejben és írásban több tag esetén is. Tantárgyi fejlesztőprogram használata.	
Szorzás, osztás fejben és írásban. A szorzás értelmezése ismételt összeadással. Szorótényezők, szorzat. Szorótábla megismerése 100-as számkörben. Osztás 100-as számkörben. Bennfoglaló táblák. Osztandó, osztó, hányados, maradék. Maradékos osztás a maradék jelölésével. A szorzás és az osztás kapcsolata.	Az összeadás és a szorzás kapcsolatának felismerése. Szóbeli és írásbeli számolási készség fejlesztése. Algoritmusok követése az egyesekkel és tízesekkel végzett műveletek körében. Fejlesztőprogram használata a műveletek helyességének ellenőrzésére.	
Műveleti tulajdonságok: tagok, tényezők felcserélhetősége. A zárójel használata. A műveletek sorrendje.	Kreativitás, önállóság fejlesztése a műveletek végzésében.	

Szöveges feladat értelmezése, megoldása. Megoldás próbálgatással, következtetéssel. Ellenőrzés. Szöveges válaszadás. Tevékenységről, képről, számfeladatról szöveges feladat alkotása, leírása a matematika nyelvén.	Mondott, illetve olvasott szöveg értelmezése, eljátszása, megjelenítése rajz segítségével, adatok, összefüggések kiemelése, leírása számokkal. Állítások, kérdések megfogalmazása képről, helyzetről, történeusről szóban, írásban. Lényegkiemelő és probléma-megoldó képesség formálása matematikai problémák ábrázolásával, szöveges feladatok megfogalmazásával.	<i>Vizuális kultúra:</i> Hallott, látott, elképzelt történetek-vizuális megjelenítése. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Az olvasott, írott szöveg megértése, adatok keresése, információk kiemelése.
Fogalmak / kulcsfogalmak	Összeg, összeadandó, tag, különbség, kisebbítendő, kivonandó, szorzat, tényező, osztandó, osztó, hányados, maradék, számegyenes, művelet, zárójel, páros, páratlan, egy- és kétjegyű számok, darabszám, sorszám, tőszám, felcserélhetőség, szorzótábla, bennfoglaló tábla, részekre osztás.	
Ajánlott egyéb tevékenységek	A valóság különböző elemeinek megszámlálása többféleképpen (egyesével, kettesével, csökkenő és növekvő sorokban). A számfogalom elmélyítése számképekkel, ujjakkal. Játékos és változatos feladatok a páros/páratlan fogalom és a sorszámok gyakorlására. Képolvasások, képi elemek, halmazok számosságának megállapítása, lejegyzése. Játékos feladatok a számsorban való elhelyezkedés gyakorlására, számegyenesen elfoglalt hely gyakorlására. Játékos feladatok a számok nagyságrendjének gyakorlására, kifejezés relációs jellel (halmazok számosságának összehasonlítása). Halmazok elemszámának növelése hozzátevéssel, csökkentése elvétellel, a tapasztalatok megfogalmazása Halmazok számosságának megváltoztatása két halmaz elemeinek egyesítésével. A bontás, összeadás és a kivonás gyakorlása sokféle tevékenységbe ágyazottan.	

	Bontás, összeadás, kivonás, rajzos feladatokhoz kötöten. Nyitott mondatok hiányzó elemeinek pótlása, tevékenységgel, rajzos és számfeladatokhoz kötöten. Szöveges feladatok szövegének megértése, a megértés visszagazolása kirakással, eljátszással, lejegyzés számokkal. Szöveges feladatok alkotása tevékenységről, rajzról, műveletről. A számok nagyságviszonyainak gyakorlása, viszonyítások elvégzése: mennyivel / mennyiszer, több, kevesebb. A számok számsorban elfoglalt helyének, egyes, tízes szomszédainak begyakorlása változatos feladatokon. Számok helyének jelölése különféle pontos és közelítő számegyeneseken. Játékok játékpénzzel, számkártyákkal, barkochba-szerű játékok. Csoportosítások a szorzás és osztás előkészítéséhez (kettesével, hármassával, négyesével). Pénzváltások, kötegelések. Kirakásokkal darabszám, mérőszám megállapítása. Egyenlő tagok összeadásának gyakorlása, a szorzás értelmezése. Részekre osztás, bennfoglalás kirakással, jelölés bevezetése. Egy feladathoz több megoldás megkeresése: műveletek közti kapcsolatok felfedezése (pl. műveletek felcserélhetősége, a számok felcserélhetősége a műveletekben). A tanult műveletek változatos formában történő gyakorlása, háromtagú összeadások és kéttényezős szorzások is kikövetkeztetéssel, sorozatalkotással. Egyenes és fordított szövegezésű feladatok megoldása. Zárójeles feladatok megoldása, (összegek és különbségek szorzása) a zárójeles feladatokban a műveleti sorrendek betartásának gyakorlása. Szöveges feladatok megoldása, tevékenységekről, képről, számfeladatról az algoritmus betartásával.
--	--

	Szöveges feladat alkotása tevékenységhez, képhez, számfeladathoz. Zárójeles feladattal megjeleníthető szöveges feladatok értelmezése, lejegyzés gyakorlása. A megoldás megtervezése és visszaidézése. A tanult műveletek felhasználása nyitott mondatok megoldásában és lejegyzésében.
--	--

2. szakasz

Tematikai egység / Fejlesztési terület	2. Számelmélet, algebra
Előzetes tudás	Számok írása, olvasása (100-as számkör). Helyi érték. Római számok írása, olvasása (I, V, X). Számok helye a számegyenesen. Számszomszédok. Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása. Számok képzése, bontása helyi érték szerint. Páros és páratlan számok. Matematikai jelek: +, −, •, =, <, >, (). Összeadás, kivonás, szorzás, osztás szóban és írásban. Szorzótaблица ismerete a száz-as számkörben. A műveletek sorrendje. Szöveges feladat értelmezése, megjelenítése rajz segítségével, leírása számokkal. Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása.

A tematikai egység fejlesztési céljai	Elnevezések, megállapodások, jelölések értése, kezelése. Számok nagyságrendje és helyi értéke. Számok helyes leírása, olvasása 10000-ig. Számok nagyságrendjének és helyi értékének biztos ismerete. Számok képzése, helyi érték szerinti bontása. A helyes műveleti sorrend ismerete és alkalmazása a négy alpművelet körében. A tízes, százaz, ezres számszomszédok meghatározása. A kerekítés és becslés eszközként való alkalmazása. Ellenőrzés, önellenőrzés, az eredményért való felelősségvállalás. Igény kialakítása a matematika értékeinek és eredményeinek megismerésére. A szorzótábla biztos ismerete.		
Ismeretek: problémák, jelenségek	Fejlesztési követelmények: képeségek, készségek, attitűdök	Kapcsolódási pontok a NAT-hoz	
Számfogalom kialakítása 1000-es, illetve 10 000-es számkörben. Számok írása, olvasása 1000-ig, illetve 10 000-ig.	Tájékozódás az adott számkörben. Számmemória fejlesztése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Számok helyesírása.	
Számok helye, közelítő helye a számegyenesen, számszomszédok, kerekítés. Alaki, helyi és valódi érték. Számok képzése, bontása helyi érték szerint. Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása.	Emlékezet fejlesztése, tájékozódás a számegyenesen.		
Számítógépes, interaktív táblához kapcsolódó oktatóprogramok alkalmazása – lehetőség szerint.	Tájékozódás a számegyenesen.		

Számok összeg-, különbség-, szorzat- és hányados alakja.	Megértett állításokra, szabályokra való emlékezés. Tények közti kapcsolatok, viszonyok, összefüggések felidézése.	
A negatív szám fogalmának tapasztalati úton történő előkészítése. Negatív számok a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság).	Negatív számokkal való ismerkedés tapasztalati úton a számegyenes, a hiány és a hőmérséklet segítségével. Adósság, készpénz, vagyoni helyzet fogalmának értelmezése. A negatív szám fogalmának elmélyítése.	<i>Környezetismeret:</i> Hőmérséklet és mérése, Celsius-skála (fagypont alatti, fagypont feletti hőmérséklet).
Matematikai oktató program használata – lehetőség szerint.		
Számok tulajdonságai: oszthatóság 5-tel és 10-zel.	Számok összehasonlítása, szétválogatása az oszthatósági tulajdonság szerint.	
Műveletek közötti kapcsolatok: összeadás, kivonás, szorzás, osztás. Fejszámolás: összeadás, kivonás, legfeljebb háromjegyű, nullára végződő számokkal. Fejszámolás: szorzás, osztás tízzel, százszal és ezerrel. Írásbeli összeadás, kivonás három- és négyjegyű számokkal.	Az ellenőrzési igény kialakítása, a műveletek közötti kapcsolatok megfigyelésén keresztül. A pontos feladatvégzés igényének fejlesztése. A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése; tudatos, célirányos figyelem. A fejszámolás biztonságos használata. A szorzótáblák gyakorlása. Analógiák felismerése, keresése, kialakítása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Kérdések, problémák, válaszok helyes megfogalmazása.

Írásbeli szorzás és osztás egy- és kétjegyű számmal.	Írásbeli műveletek alkalmazás szintű felhasználása. A tanult műveletek elvégzésének gyakorlása, ellenőrzése.	
Matematikai fejlesztőprogram használata – lehetőség szerint.		
Összeg, különbség, szorzat, hányados becslése, a „közelítő” érték fogalmának és jelének bevezetése.	Jelek szerepe, használata. Becslés a tagok, tényezők, osztó, osztandó megfelelő kerekítésével.	
Műveleti tulajdonságok: tagok, tényezők felcserélhetősége, csoportosít hatósága, összeg és különbség, valamint szorzat és hányados változásai.	Változó helyzetek megfigyelése, műveletek tárgyi megjelenítése.	
Zárójel használata; összeg és különbség szorzása, osztása. Műveleti sorrend.	Feladattartás és feladatmegoldási sebesség fejlesztése. Megismert szabályokra való emlékezés. Oktatóprogram alkalmazása a műveleti sorrend bemutatására.	
Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása, ellenőrzés.	Matematikai modellek megértése. Önértékelés, önellenőrzés. Gondolatmenet követése, oksági kapcsolatok keresése, megértése.	

Törtek fogalmának tapasztalati előkészítése. Törtek a mindennapi életben: 2, 3, 4, 10, 100 nevezőjű törtek megnevezése, lejegyzése szöveggel.	Közös munka (páros, kis csoportos munka, csoportmunka), együttműködés vállalása. Törtekkel kapcsolatos oktató program használata. Törtek előállítása hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel, LEGO-val. Animáció lejátszása törtek előállításához.	
Szöveges feladatok. Többféle megoldási mód keresése.	A szöveg értelmezése, adatok kigyűjtése, megoldási terv készítése. Becslés. Megoldás próbálgatással, számolással, következtetéssel. Ellenőrzés, az eredmény realitásának vizsgálata. A szövegértéshez szükséges nyelvi, logikai szerkezetek fokozatos megismerése. Adatok lejegyzése, rendezése, ábrázolása. Összefüggések felismerése. Válasz megfogalmazása szóban, írásban.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Az írott szöveg megértése, adatok keresése, információk kiemelése.
Római számok. A római számok története. Számjelek bevezetése. Római számok írása, olvasása I, V, X, L, C, D, M jelekkel.	Irányított keresés római számok használatáról.	<i>Környezetismeret:</i> A lakóhely története; a római számok megfigyelése régi épületeken.

A gyerekeknek szóló legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismerése.		
Fogalmak / kulcsfogalmak	Számszomszéd, kerekítés, közelítő érték, műveleti sorrend. Három- és négyjegyű szám. Tört szám, negatív szám. Becslés, ellenőrzés. Római szám. Alaki, helyi és valódi érték.	
Ajánlott egyéb tevékenységek	Növekvő és csökkenő sorozatú változatos számlálások. Számok rendezése csökkenő és növekvő nagyságrendjük szerint. Számok képzése, helyi érték szerinti bontása. Barkochba-szerű játékok. Felezések, negyedelések, nyolcadolások tapasztalati úton. Egységtörtek és többszöröseik előállítás tapasztalati úton, tevékenységgel, kirakással, papírhajtogatással, színezéssel, LEGO-val, modellekkel. Az egységtörtek nagyságviszonyainak megállapítása tapasztalati úton. Pótlás egy egészre. Helyiérték-táblázatok kitöltése. Helyi értékek és jelölésük: egyes (e), tízes (t), százaz (sz), ezres (E). Növekvő és csökkenő sorozatú változatos számlálások. Számok rendezése csökkenő és növekvő nagyságrendjük szerint. Számok képzése, helyi érték szerinti bontása változatos feladatokban. Helyiérték-táblázatok kitöltése. Helyiértékek és jelölésük: egyes (e), tízes (t), százaz (sz), ezres (E), tízezres (T). Hőmérséklet, -változások megfigyelése, leolvasása, lejegyzése. Hőmérsékletek leolvasása hőmérőről, beállítások hőmérőmodellen.	

	Játék, vagyon- és adósságcédulákkal a negatív számok gyakorlásához. Több egész törtreszének meghatározása tapasztalati úton. Mértékegységek törtreszének meghatározása, összehasonlítása (pl. fél óra, negyed kg). Műveletek értelmezése: a változás lejátszása, manipulációval, tárgyakkal, pénzzel. Szöveges feladatok (összetett és fordított szövegezésű is) értelmezése, adatainak lejegyzése (ábrákkal és matematikai modellel), megoldási terv készítése. Szöveges feladatról nyitott mondat készítése, többféle megoldási mód keresése. Matematikai modell (sorozatok, táblázatok, rajzok, grafikonok) használata a szöveges feladatok megoldásához. Zárójeles feladatok megoldása, műveleti sorrend megállapításával. Feladatok lejegyzése zárójeles művelettel. Hiányos műveletek hiányzó számának pótlása.
--	---

3. szakasz

Tematikai egység / Fejlesztési terület	2. Számelmélet, algebra
Előzetes tudás	Számok írása, olvasása (10 000-es számkör). Helyi érték, alaki érték, valódi érték. Római számok írása, olvasása. Negatív számok a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság). Törtek a mindennapi életben: 2, 3, 4, 10, 100 nevezőjű törtek megnevezése. Számok helye a számegyenesen. Számszomszédok, kerekítés. Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása. A hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérése. Átváltások szomszédos mértékegységek között. Mérészközök használata. Matematikai jelek: +, −, •, =, <, >, (). A matematika különböző területein az ésszerű becslés és a kerekítés alkalmazása. Fejben számolás száz-as számkörben. A szorzó- és bennfoglaló tábla biztos tudása. Összeg, különbség, szorzat, hányados fogalma. Műveletek tulajdonságai, tagok, illetve tényezők felcserélhetősége. Műveleti sorrend. Négyjegyű számok összeadása, kivonása, szorzás egy- és kétjegyű, osztás egyjegyű számmal írásban. Műveletek ellenőrzése. Szöveges feladat: a szöveg értelmezése, adatok kigyűjtése, megoldási terv, becslés, ellenőrzés, az eredmény realitásának vizsgálata. Páros és páratlan számok, többszörös, osztó, maradék fogalma. Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása.

A tematikai egység fejlesztési céljai	Biztos számfogalom kialakítása. Számolási készség fejlesztése. A műveleti sorrend használatának fejlesztése, készségszintre emelése. Mértékegységek helyes használata és pontos átváltása.		
	Matematikai úton megoldható probléma megoldásának elképzelése, becslés, sejtés megfogalmazása; megoldás után a képzelt és tényleges megoldás összevetése. Egyszerűsített rajz készítése lényeges elemek megőrzésével.		
	Fegyelmezettség, következetesség, szabálykövető magatartás fejlesztése.		
	Pénzügyi ismeretek alapozása.		
	Ellenőrzés, önellenőrzés, az eredményért való felelősségvállalás.		
Ismeretek: problémák, jelenségek	Fejlesztési követelmények: képessegek, készségek, attitűdök	Kapcsolódási pontok a NAT-hoz	
Természetes számok milliós számkörben, egészek, törtek, tizedes törtek. Alaki érték, helyi érték. Számlálás, számolás. Hallott számok leírása, látott számok kiolvasása. Számok ábrázolása számegyenesen.	Számfogalom mélyítése, a számkör bővítése. Kombinatorikus gondolkodás alapelemeinek alkalmazása számok kirakásával.	Természetismeret: Magyarország lakosainak száma.	
Negatív szám értelmezése: adósság, fagypon alatti hőmérséklet, számolások az időszalagon, földrajzi adatok (magasságok, mélységek).	Készpénz, adósság fogalmának továbbfejlesztése. Mélységek és magasságok értelmezése matematikai szemlélettel.	Természetismeret; hon- és népismeret: Földrajzi adatok vizsgálata. Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:	

		Időtartam számolása időszámítás előtti és időszámítás utáni történelmi eseményekkel.
Összeadás, kivonás szóban, (fejben) és írásban, szemléltetés számegyenesen. Alapműveletek negatív számokkal. Ellentett, abszolút érték.	Számolási készség fejlesztése.	<i>Természetismeret:</i> Összehasonlítás, számolás földrajzi adatokkal: tengerszint alatti mélység, tengerszint feletti magasság szűkebb és tágabb környezetünkben (a Földön).
Közönséges tört fogalma.	A közönséges tört szemléltetése, kétféle értelmezése, felismerése szöveges környezetben.	<i>Ének-zene:</i> A törtszámok és a hangjegyek értékének kapcsolata.
Tizedes tört fogalma. A tizedes törtek értelmezése. Tizedes törtek jelentése, kiolvasása, leírása.	Helyiérték-táblázat használata. Mennyiségek kifejezése tizedes törtekkel: dm, cl, mm.	
Egész számok, törtek helye a számegyenesen, nagyságrendi összehasonlítások.	Matematikai jelek értelmezése (<, >, = stb.), használata.	
Összeadás, kivonás az egészek és a törtek körében. Szorzás, osztás az egészek és a törtek körében (0 szerepe a szorzásban, osztásban). A számok reciprokanak fogalma.	Számolási készség fejlesztése. A műveletekhez kapcsolódó ellenőrzés igényének és képességének fejlesztése. Önellenőrzés, önismeret fejlesztése.	

Szorzás, osztás 10-zel, 100-zal, 1000-rel.	A műveletfogalom mélyítése. A számolási készség fejlesztése gyakorlati feladatokon keresztül.	
Összeg, különbség, szorzat, hányados változásai.	Fegyelmezettség, következetesség, szabálykövető magatartás fejlesztése. Algoritmikus gondolkodás fejlesztése.	
Műveleti tulajdonságok, a helyes műveleti sorrend. Műveletek eredményeinek előzetes becslése, ellenőrzése, kerekítése.	Egyszerű feladatok esetén a műveleti sorrend helyes alkalmazási módjának felismerése, alkalmazása. Az egyértelműség és a következetesség fontossága. Az ellenőrzési és becslési igény fejlesztése.	
A racionális számok halmaza. Véges és végtelen szakaszos tizedes törtek.	A mennyiségi jellemzők kifejezése számokkal: természetes szám, racionális szám, pontos szám és közelítő szám.	
Egyszerű elsőfokú egyismeretlenes egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása következtetéssel, lebontogatással. A megoldások ábrázolása számegyenesen, ellenőrzés behelyettesítéssel.	Önálló problémamegoldó képesség kialakítása és fejlesztése. Állítások megítélése igazságértékük szerint. Az egyenlő, nem egyenlő fogalmának elmélyítése. Ellenőrzési igény fejlesztése.	
Arányos következtetések.	A következtetési képesség fejlesztése. Értő, elemző olvasás fejlesztése. Annak megfigyeltetése, hogy az egyik mennyiség	<i>Hon- és népismeret; természetismeret:</i> Magyarország térképéről méretarányos távolságok meghatározása.

A mindennapi életben felmerülő, egyszerű arányossági feladatok megoldása következtetéssel. Egyenes arányosság.	változása milyen változást eredményez a hozzá tartozó mennyiségnél. Arányérzék fejlesztése, a valóságos viszonyok becslése települések térképe alapján.	A saját település, szűkebb lakókörnyezet térképének használata. <i>Vizuális kultúra:</i> Valós tárgyak arányosan kicsinyített vagy nagyított rajza.
A százalék fogalmának megismerése gyakorlati példákon keresztül. Az alap, a százaléérték és a százalékláb értelmezése, megkülönböztetése. Egyszerű százalékszámítási feladatok arányos következtetéssel.	Az eredmény összevetése a feltételekkel, a becslt eredménnyel, a valósággal.	<i>Természetismeret:</i> Százalékos feliratokat tartalmazó termékek jeleinek felismerése, értelmezése, az információ jelentősége. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; pénzügyi, gazdasági kultúra:</i> Árfolyam, infláció, hitel, betét, kamat.
Szabványmértékegységek és átváltásuk: hosszúság, terület, térfogat, űrtartalom, idő, tömeg. Matematikatörténeti érdekességek: a hatvanas számrendszer kapcsolata idő mérésével.	Gyakorlati mérések, mértékegység-átváltások helyes elvégzésének fejlesztése (pl. napirend, vásárlás). Az arányosság felismerése mennyiség és mérőszám kapcsolata alapján. Kreatív gondolkodás fejlesztése. Mennyiségi következtetés, becslési készség fejlesztése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Műszaki rajz készítésénél a mértékegységek használata, főzésnél a tömeg, az űrtartalom és az idő mérése. <i>Hon- és népismeret; természetismeret:</i> Ősi magyar mértékegységek.
Szöveges feladatok megoldása.	Szövegértés fejlesztése. Egyszerű matematikai problémát tartalmazó és a mindennapi élet köréből	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Olvasási és megértési stratégiák

Egyszerű matematikai problémát tartalmazó rövidebb és hosszabb szövegek feldolgozása.	vett szövegek feldolgozása. Algoritmikus gondolkodás fejlesztése, gondolatmenet tagolása. Emlékezés elmondott, elolvasott történetekre, emlékezést segítő ábrák, vázlatok, rajzok készítése, visszaolvasása.	kialakítása (szövegben megfogalmazott helyzet, történés megfigyelése, értelmezése, lényeges és lényegtelen információk szétválasztása). <i>Vizuális kultúra:</i> Elképzelt történetek vizuális megjelenítése különböző eszközökkel.
Egyszerű oszthatósági szabályok (2-vel, 3-mal, 5-tel, 9-cel, 10-zel, 100-zal). Két szám közös osztói, közös többszörösei.	Az osztó, többszörös fogalmának elmélyítése. Két szám közös osztóinak kiválasztása az összes osztóból. A legkisebb pozitív közös többszörös megkeresése. Számolási készség fejlesztése szóban (fejben). A bizonyítási igény felkeltése.	<i>Testnevelés:</i> Csapatok összeállítása.
Osztó, többszörös alkalmazása.	A tanult ismeretek felhasználása a törtek egyszerűsítése, bővítése során. Számolási készség fejlesztése.	
Algebrai kifejezések gyakorlati használata a terület, kerület, felszín és térfogat számítása során.	Számolási készség fejlesztése. Feladatok a mindennapi életből: lakás festése, járólapozása, tejes doboz térfogata, teásdoboz csomagolása stb.	

Fogalmak / kulcsfogalmak	Tízes számrendszer, helyi érték, alaki érték, számegyenes, összeadandók, az összeg tagjai, kisebbítendő, kivonandó, különbség, szorzandó, szorzó, szorzat, a szorzat tényezői, osztandó, osztó, hányados, maradék. Közös osztó, közös többszörös. Kerekítés, becslés, ellenőrzés. Arány, egyenes arányosság. Százalék, százalékérték, alap, százalékláb. Negatív szám, előjel, ellentett, abszolút érték. Közönséges tört, számláló, nevező, közös nevező, reciprok, tizedestört, véges és végtelen szakaszos tizedes tört, racionális szám, egyenlet egyenlőtlenség. Mértékegységek.
Ajánlott egyéb tevékenységek	Színes rúd használata. Törtmennyiségek létrehozása egyenlő részekre osztással, átdarabolása más törtbe, bővítés, egyszerűsítés. Ábrázolás a számegyenesen. Adott kezdőpont és egység esetén számok ábrázolása. Két szám alapján a kezdőpont és a beosztás megkeresése után számok ábrázolása. A számegyenesen bejelölt pontokhoz tartozó szám leolvasása. Ábrázolás után növekvő vagy csökkenő sorba rendezés. Az egység egyenlő részekre bontása alapján keletkezett egyenlő mennyiségek összehasonlítása. A bővítés és egyszerűsítés. Művelet sorok értelmezése, előjelszabályok alkalmazása. Egyenletek megoldása visszafele következtetéssel. Szöveggel megadott művelet sor lejegyzése algebrai jelekkel. Algebrai jelsorozat helyes értelmezése, és a műveletek elvégzése. Az összemérhetőség feltétele: közös egység keresése, a végeredmény meghatározása. Ügyes számolások: a műveletek sorrendjének okos megváltoztatásával a számolás leegyszerűsíthető.

	A műveletek elvégzése előtt a számítási feladat elemzése, és a legrövidebb kiszámítási út megkeresése. Egyenletek megoldása visszafele következtetéssel. Az osztópár fogalmának megalkotása. Az összes osztó megkeresése. Az összes osztó számának meghatározása alapján a prímszám és az összetett szám fogalmának a megalkotása. Két szám osztóinak megkeresése, ezek közül a legnagyobb kiválasztása. Két szám többszöröseinek megkeresése, ezek közül a legkisebb kiválasztása. Öröknaptár készítése. Kísérletezés, próbálgatás, a megfigyelések matematikai formába öntése, indoklás. Az oszthatósági szabályokra vonatkozó visszafele következtetések megoldása próbálgatással, általánosítás a megfigyelhető szabályosságok alapján. Arányok megfigyelése. Aranymetszés ellenőrzése méréssel. Mértani közép mérése a derékszögű háromszög bizonyos adatai közötti kapcsolatként. Pénzveszteség valutaváltásnál. Hitelkalkulátor segítségével kamatos kamat számítása. Grafikon felvétele a különböző futamidőkre. Negatív szám fogalmához kapcsolódó megfigyelések (hőmérő skálája, szintek épületekben). Hiányt jelölő negatív mennyiségek, például adósság stb. Egy család elképzelt költségvetésének elkészítése táblázatos formában: bevételek, kiadások oszloppal, soronkénti összesítéssel → negatív szám hozzáadása kivonás.
--	---

	Abszolút érték meghatározása a számegyenes alapján. Ellentett párok keresése, és ábrázolása, a kapcsolat megfigyelése. Törtek megjelenítése különféle modellekkel, csoki, torta, szalag, színesrúd-készlet, Dienes készlet stb. Törtek előállítása különféle alakban, tizedes tört alakban is. A százalék szemléltetése eszközökkel: korongokkal, négyzethálón stb. Térképek, alaprajzok alapján arányossági következtetések. Műveletek törtekkel – eszközzel vagy anélkül: összeadás-kivonás, szorzás természetes számmal, osztás pozitív egész számmal egyszerű esetekben (a számláló osztható az osztóval, vagy pedig kicsi a nevező).
--	--

Számтан, algebra – képességszintek

Részterületek: Számfogalom, Számkör, Számok írása, Számok helye a számegyenesen, Számok bontása, Számok tulajdonságai, Kerekített érték, Mérés

Részterületek	A szint	B szint	C szint	D szint	E szint	F szint	G szint
Számkör, számok írása, olvasása	A tanuló képes a tanult 10-es számkörben számok írására, olvasására.	A tanulóképes a tanult 20-as számkörben a számok írására, olvasására. Ismeri a tőszám, sorszám fogalmát.	A tanulóképes a tanult 100-as számkörben a számok írására, olvasására. Ismeri római számok írását.	A tanulóképes a tanult 1000-es számkörben a számok írására, olvasására.	A tanulóképes a tanult 10000-es számkörben a számok írására, olvasására.	A tanulóképes a tanult 100000-es számkörben a számok írására, olvasására.	A tanulóképes a tanult 1000000-s számkörben a számok írására, olvasására.
Számok helye a számegyenesen	Képes az egész számok helyét számegyenesen megtalálni, nagyság szerint sorba állítani.	Képes az egész számok helyét számegyenesen megtalálni, nagyság szerint sorba állítani.	Képes az egész számok helyét, közelítő helyét számegyenesen megtalálni,	Képes az egész számok helyét, közelítő helyét számegyenesen megtalálni,	Képes az egész és tört számok helyét, közelítő helyét számegyenesen megtalálni,	Képes az egész és tört számok helyét, közelítő helyét számegyenesen megtalálni,	Képes az egész és tört számok helyét, közelítő helyét számegyenesen megtalálni,

	Képes a számok számegyenesen való ábrázolására, nagyság szerinti rendezésére.	Képes a számok számegyenesen való ábrázolására, nagyság szerinti rendezésére.	nagyság szerint sorba állítani. Képes a számok számegyenesen való ábrázolására, nagyság szerinti rendezésére.	nagyság szerint sorba állítani. Képes a számok számegyenesen való ábrázolására, nagyság szerinti rendezésére. Ismeri a negatív számok jelölési formáját, helyüket megtalálja a számegyenesen.	nagyság szerint sorba állítani. Képes a számok számegyenesen való ábrázolására, nagyság szerinti rendezésére.	nagyság szerint sorba állítani. Képes a számok számegyenesen való ábrázolására, nagyság szerinti rendezésére.	nagyság szerint sorba állítani. Képes a számok számegyenesen való ábrázolására, nagyság szerinti rendezésére.
Számfogalom	Biztos a számfogalma a 10-es számkörben.	Biztos a számfogalma a 20-as számkörben.	Biztos számfogalma van a 100-as számkörben.	Biztos számfogalma van az 1000-es számkörben.	Biztos a számfogalma a 10000-es számkörben.	Biztos számfogalma van a 100000-es számkörben.	Biztos a számfogalma a 1000000-s számkörben.
Számok tulajdonságai	A tanuló ismeri a páros, a páratlan	A tanuló ismeri a páros, a páratlan	A tanuló ismeri a százaz	A tanuló ismeri az ezres	A tanuló ismeri a tízezres	A tanuló ismeri a százezres	A tanuló ismeri a milliós

	fogalmát, az egyes szomszédokat.	fogalmát, az tízes szomszédokat.	számszomszédokat. Tudja, mi az alaki érték, helyi érték, valódi érték.	számszomszédokat. Ismeri a számok oszthatósági szabályait az egyszerűbb esetekben.	számszomszédokat.	számszomszédokat.	számszomszédokat.
Számok bontása	A tanuló képes statikus képek olvasására, a számok képszerinti bontott (összeg-, különbség-) alakjának leolvasására darabszám és mérőszám tartalommal. Képes a	A tanuló képes a számok bontott alakjához megfelelő képeket alkotni. A számokról gyűjtött ismereteket megjegyzi.	A tanuló képes a nagyobb számok kifejezésére többféle alakban is.				

	számokat 10-re pótolni.						
Számok valóság-tartalma	A tanuló ismeri a számok (100-ig) darabszám és mérőszám-tartalmát, ezeket képes kifejezni tevékenységgel.	Ismeri a számokat, mint darabszám, mérőszám, értékmérő, sorszám és megkülönböztette -tő jel. Ezeket meg tudja egymástól különböztetni.	Biztonságos gyakorlati ismerete van a pénz értékéről, használatáról.				
Kerekített érték	A tanuló képes számok kerekített értékének megadására.	A tanuló képes a közelítő szám fogalmának, a helyi értékes szerkezet szerepének gyakorlati megértése.	A tanuló érti, és egyre önállóbban alkalmazza a kerekített értékekkel való közelítő számolást				

			becslésekben és az ellenőrzések során.				
Mérés	A tanuló képes mérni alkalmi egységekkel.	A tanuló képes a mérés pontatlanságát kifejezni a „körülbelül” szó tudatos használatával, vagy más módon; tisztában van a pontosság mértékének jelentésével	A tanuló tudja használni a centiméter, méter, deciliter, liter, dekagramm, kilogramm egységeket mérésekben. Ismeri az óra, nap, hét, hónap, év, perc egységeket.	A tanuló tudja használni a milliméter, centiméter, méter, centiliter, deciliter, liter, gramm, dekagramm, kilogramm egységeket mérésekben. Ismeri az óra, nap, hét, hónap, év, perc, másodperc, kilométer, hektoliter és	A tanuló mérései eredményének mérlegelésében és becsléseiben egyre tudatosabb. Képes felmérni, hogy azonos egységek esetén a 2-szer, 3-szor stb. nagyobb mérőszám és a 2-szer, 3-szor stb. nagyobb mennyiség tartozik össze. Tudja, hogy	A tanuló tud adott pontossággal mérni, szomszédos mértékek között mértékváltásokat végezni tizedes tört váltószámokkal is. Képes értelmezni a különböző egységekkel való mérésekben kifejeződő	

				tonna egységeket.	ugyanazt a mennyiséget fele, harmada stb. nagyságú egységgel mérve 2-szer, 3-szor stb. nagyobb mérőszám fejezi ki, a 2-szer, 3- szor stb. nagyobb egységgel mérve pedig fele, harmada stb. akkora a mérőszám.	viszonyokat, érti a mértékváltás gondolatát.	
Arányos- ság	A tanuló ismeri a különbséget arány és arányosság között.	A tanuló képes egyenés és fordított arányosság felismerésére,					

	Tud egyszerű százalékszámítási feladatokat megoldani, bármelyik hiányzó szereplőt (százalékértéket, százaléklábat, és százalékalapot is) számítani.	hiányzó értékek kiszámítására egyszerű esetekben, összefüggő mennyiségek közötti kapcsolat ábrázolására, mennyiségek arányos szétosztására.					
Matematikai műveletek	A tanuló képes összeadni és kivonni 20-as számkörben. Tapasztalati ismerete van az összeadás tagjainak	A tanuló képes számok összeadására és kivonására a 100-as számkörben. Tudja a számolási	A tanuló képes az írásbeli műveletek végzésére. Ismeri és értve alkalmazza az írásbeli összeadás,	A tanuló képes a négy alpműveletet különféle tartalmaikban értelmezni, a megfelelő műveleteket	A tanuló rendelkezik gazdag valóságtartalmú összeadás-, kivonás-, szorzás- és osztás-	A tanuló képes az írásbeli osztás műveletére kétjegyű osztóval. Tudja a négy alpműveletet, és a műveleti	A tanuló képes megállapítani teljes biztonsággal kéttagú összeadás-kivonás, illetve akárhány tagú

felcserélhetőségéről, az összeadás és kivonás kapcsolatáról, az összeadás tagjainak csoportosíthatóságáról. Ezeket segítséggel fel tudja használni számolásban, számok összehasonlításában. Tudja a kéttagú összegeket és a megfelelő különbségeket 20-ig. Ezeket le tudja jegyezni a	eljárásokat alkalmazni. Ismeri a kisegyszeregyet. A szorzótáblák kapcsolatainak alkalmazására képes a számításokban, ellenőrzésben. Ismeri a kapcsolatot a szorzás és a bennfoglalás között. Egyedi esetekben, a gyakorlatban a tagok, tényezők felcserélhetőségének, a tagok,	kivonás, szorzás eljárásait. Eredményeit tudja ellenőrizni előzetes becslések, műveleti tulajdonságok vagy más műveletválasztás segítségével. Képes a maradékos osztás végzésére, kétjegyű számok osztására egyjegyűvel és analóg esetekben az	megválasztani összetettebb szituációkhoz is. Ismeri, és helyesen alkalmazza a zárójeleket, jól választja meg a műveletek sorrendjét. Alkalmazza a műveletek tulajdonságait és kapcsolatait a tízezres számkörben. Tud fejben számolni összeadásban, kivonásban a 100-as	fogalommal. Képes a műveleti tulajdonságok gyakorlati alkalmazására egyedi, konkrét esetekben. A műveletek értelmezéséhez képes egyszerűsített modelleket is használni (pl. szakaszos ábrát) a számok különféle valóságtartalmától függetlenül is.	sorrendet helyesen alkalmazza. Helyesen választja meg a megfelelő műveleteket összetettebb szituációkhoz is. Tud 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 15, 20, 50, 100 nevezőjű törteket összeadni, kivonni, egész számmal szorozni, illetve osztani. Képes tizedes törteket	szorzás-osztás előjelét. Tud műveleteket végezni: egész számokat összeadni, kivonni, szorozni és osztani eszközök nélkül, viszonylag nagyobb számok körében is. Tudja mit jelent, hogy egy szám osztója-többszöröse egy másikkal.
--	---	---	---	---	---	---

műveleti jelek és az =, <, > jelek szabályos használatával. Meg tud jeleníteni adott összeadást, kivonást tevékenységgel, rajzzal, szöveggel. A műveleteket értelmezni tudja tevékenységről, történésről, kép-párról, képről való leolvasás alapján darabszámokkal és mérőszámokkal	tényezők csoportosíthatóságának ismeretével rendelkezik.	ezres számkörben is. Becslések, számítások során képes megállapítani, hogy nő vagy csökken az összeg, különbség, szorzat, hányados, ha az egyik számot növelem, csökkentem. Ismeri, és értve alkalmazza az írásbeli összeadás, kivonás, egyjegyűvel	számkörben, és az analóg esetekben az 1000-es, 10000-es számkörökben is. Érti a zárójel szerepét, és segítséggel használja műveleti sorrend kijelölésére szituáció, szöveges feladat értelmezése alapján. Az egységül választott mennyiséget a lehetséges	Képes az eredmény ellenőrzésére, összevetésére a becsléssel és a valósággal. Ki tudja számítani az adatok átlagát. Ismeri, és helyesen alkalmazza a két- és háromjegyű szorzóval való szorzást, a kétjegyű osztóval való osztás eljárását. Eredményeit tudja ellenőrizni	helyiérték-táblázatban többféleképpen is megadni, nagyság szerint sorba állítani. Tizedekkel, századokkal számlálni, tizedes törteket összeadni, kivonni, 10-zel, 100-zal, továbbá más természetes számokkal szorozni és osztani egyszerű tizedes törtek (legfeljebb 4 értékes jegyet tartalmazó	Ismeri és tudja alkalmazni a tanult oszthatósági szabályokat. Tud egy számot prímtényezők szorzataként felírni és ebből az alakból osztókat keresni. Képes egy szám osztási maradékának megállapításár a különböző módszerekkel, az osztás elvégzése nélkül is.
--	---	--	--	---	---	---

	(esetleg segítséggel). Eljátszott, képeken megjelenített, vagy szavakban megfogalmazott tevékenységekhez, helyzetekhez hozzá tudja kapcsolni a megfelelő összeadást, kivonást.		való szorzás eljárását. Jól megértett és helyesen működő számolási eljárásokat ismer az összeadásra, kivonásra, szorzásra, osztásra 0-ra végződő 3-jegyű számokkal.	pontossággal osztja egyenlő részekre adott egységtörtnek megfelelően, helyesen megnevezi a leolvasott törtszámot.	előzetes becslések vagy műveleti tulajdonságok alapján. Gyakorlott szorzásban, osztásban 10-zel, 100-zal, 1000-rel, kerek tízesekkel, egyszerű kétjegyűvel.	számok) körében.	Tud két számhoz közös osztókat, közös többszörösöket keresni. Tudja ezt törtek egyszerűsítésére, bővítésére használni.
Becslés	A tanuló képes megérteni és elfogadni a becslés szerepét. Alapszintű becslőképességre tesz szert mind	A tanuló képes a darabszám és mérőszám becslésére, megállapítására a valahányasával					

	a négy alapművelet körében.	való pontos és közelítő számlálással, alkalmi és szabvány egységgel és többszöröseivel való méréssel, adott pontossággal.					
Műveletek alkalmazása	A tanuló képes megérteni, és a megjelenítés közvetítése után számokkal, műveletekkel, jelekkel is leírja az egyszerű szöveggel adott helyzetet. Megérti a	A tanuló képes a műveletek alkalmazására szöveges feladatok és nyitott mondatok megoldása során.	A tanuló képes az egyszerű szöveges feladatok egyre önállóbb megoldására a választott modell segítségével, vagy a nélkül.	A tanuló képes egyszerű, illetve összetett szöveges feladatokhoz alkalmas modellt választani, alkotni (pl.: számfeladat, nyitott mondat,	A tanuló képes egyszerű egyenleteket megoldani lebontogatással vagy mérlegelvvel, és ellenőrizni a megoldás helyességét.		

	kérdést; és megoldja a problémát tárgyi tevékenységgel vagy számfeladattal. Szóban feleletet ad a kérdésre.		Eredményét tudja ellenőrizi.	számtáblázat, diagram, szakaszos ábra).			
--	--	--	---	--	--	--	--

3. Sorozatok, függvények

1. szakasz

Tematikai egység / Fejlesztési terület	3. Függvények, az analízis elemei		
Előzetes tudás	Tárgyak sorba rendezésének képessége (szín-, méret-, forma szerint). Előrajzolás után díszítő sor rajzolása, a minták váltakozásával. Az idő múlásának megfigyelése, periodikusan ismétlődő események a napi tevékenységekben.		
A tematikai egység fejlesztési céljai	Számok, mennyiségek közötti viszonyokra vonatkozóan egyszerű megállapítások megfogalmazása. Változások észrevétele, megfigyelése, indoklása.		
Ismeretek: problémák, jelenségek	Fejlesztési követelmények: képességek, készségek, attitűdök	Kapcsolódási pontok a NAT-hoz	
A sorozat fogalmának kialakítása. Tárgy-, jel- és számsorozatok szabályának felismerése. Növekvő és csökkenő sorozatok.	Sorozat képzése tárgyakkól, jelekből, alakzatokból, számokból. Számsorozat szabályának felismerése, folytatása, kiegészítése megadott vagy felismert összefüggés alapján. Az összefüggéseket felismerő és a rendező képesség fejlesztése a változások, periodikusság, ritmus, növekedés, csökkenés megfigyelésével. Megkezdett sorozatok folytatása adott szabály szerint.	Ének-zene: Periodikusság zenei motívumokban.	
Összefüggések, szabályok. Számok, mennyiségek közötti kapcsolatok és jelölésük nyíllal. Számok táblázatba rendezése. Számpárok közötti kapcsolatok.	Egyszerűbb összefüggések, szabályszerűségek felismerése. Szabályjátékok alkotása. Kreativitást fejlesztő feladatsorok megoldása.		

	Változó helyzetek megfigyelése, a változás jelölése nyíllal.	
Fogalmak / kulcsfogalmak	Sorozat, számsorozat, növekvő, csökkenő. Szabály, kapcsolat.	
Ajánlott egyéb tevékenységek	Tárgy, rajz, jel -és számsorozatok folytatása felismert szabály / szabályok alapján, a szabályok megtartásával. Sorozatok képzése megadott vagy választott szabály / szabályok alapján. Szabály / szabályok keresése megadott elemű sorozatokhoz. Hiányos sorozatok kiegészítése. Összetartozó tárgyi és rajzos megjelenítésű, számmal kifejezett elemek megkeresése, az összetartozás jelölése. Táblázatos, grafikonos megjelenésű szabályjátékok szabályának felismerése, a táblázat kitöltése. Növekvő és csökkenő számsorozatok képzése. A képzés szabályának megfogalmazása két irányból.	

2. szakasz

Tematikai egység / Fejlesztési terület	3. Függvények, az analízis elemei		
Előzetes tudás	Sorozat szabályának felismerése, folytatása. Növekvő és csökkenő számsorozatok. Számpárok közötti kapcsolatok felismerése.		
A tematikai egység fejlesztési céljai	Matematikai modellek készítése. Sorozatok felismerése, létrehozása.		
Ismeretek: problémák, jelenségek	Fejlesztési követelmények: képességek, készségek, attitűdök	Kapcsolódási pontok a NAT-hoz	
Sorozat szabályának felismerése.	Adott szabályú sorozat folytatása. Összefüggések keresése az egyszerű sorozatok elemei között. Sorozatok néhány hiányzó vagy megadott sorszámú elemének kiszámítása. Sorozatok képzési szabályának keresése, kifejezése szavakkal. Oktatóprogram használata sorozat szabályának felismeréséhez, folytatásához. A figyelem és a memória fejlesztése. Szabályfelismerés. Az önállóság fejlesztése a gondolkodási műveletek alkalmazásában. Az anyanyelv és a szaknyelv használatának fejlesztése. Adott utasítás követése, figyelem tartóssága.	<i>Vizuális kultúra:</i> Periodicitás felismerése sordíszekben, népi motívumokban.	

	Saját gondolatok megfogalmazása, mások gondolatmenetének végig hallgatása.	
Összefüggések, kapcsolatok táblázat adatai között. Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése.	Kapcsolatok, szabályok keresése táblázat adatai között. Táblázat adatainak értelmezése. Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése. A folytatásra vonatkozó sejtések megfogalmazása. Az általánosításra való törekvés. A kifejezőkészség alakítása: világos, rövid fogalmazás. Az absztrakciós képesség alapozása.	<i>Környezetismeret:</i> Adatok gyűjtése az állatvilágból (állati rekordok). <i>Testnevelés és sport:</i> Sporteredmények, mint adatok.
Grafikonok.	Grafikonok adatainak leolvasása. Grafikonok készítése. Matematikai összefüggések felismerése.	<i>Környezetismeret:</i> Hőmérsékleti grafikonok készítése.
Fogalmak / kulcsfogalmak	Táblázat, grafikon. Sorozat. Szabály, kapcsolat.	
Ajánlott egyéb tevékenységek	Tárgy-, rajz, jel –és számsorozatok, készítése, kiegészítése, folytatása adott vagy választott szabály / szabályok szerint. A változások megfigyelése, a változások elmondása szóban, lejegyzés jelekkel, a matematika nyelvén. Egyszerű függvényre vezető szöveges feladatok. Változatos szabály és gépjátékok. Többféle megoldási mód keresése, az alternatív megoldások összevetése. tárgy-, rajz, jel –és számsorozatok, készítése, kiegészítése, folytatása adott vagy választott szabály / szabályok szerint. A változások megfigyelése, a változások elmondása szóban, lejegyzés jelekkel, a matematika nyelvén. Egyszerű függvényre vezető szöveges feladatok. Változatos szabály és gépjátékok. Többféle megoldási mód keresése, az alternatív megoldások összevetése.	

3. szakasz

Tematikai egység / Fejlesztési terület	3. Függvények, az analízis elemei		
Előzetes tudás	Szabályfelismerés, szabálykövetés. A szabály megfogalmazása egyszerű formában, a hiányzó elemek pótlása. Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése.		
A tematikai egység fejlesztési céljai	Sorozat megadása szabállyal. A koordináta-rendszer biztonságos használata. Függvényszemlélet előkészítése. Probléma felismerése. Összefüggés-felismerő képesség fejlesztése. Szabálykövetés, szabályfelismerés képességének fejlesztése.		
Ismeretek: problémák, jelenségek	Fejlesztési követelmények: képességek, készségek, attitűdök	Kapcsolódási pontok a NAT-hoz	
Helymeghatározás gyakorlati szituációkban, konkrét esetekben. A Descartes-féle derékszögű koordináta-rendszer.	Megadott pont koordinátáinak leolvasása, illetve koordináták segítségével pont ábrázolása a Descartes-féle koordináta-rendszerben. Sakklépések megadása, torpedó játék betű-szám koordinátákkal. Ülésrend megadása koordináta-rendszerrel pl. moziban, színházban. Tájékozódási képesség fejlesztése.	<i>Természetismeret:</i> Tájékozódás a térképen, fókálózat. <i>Matematikatörténet:</i> Descartes.	

Táblázat hiányzó elemeinek pótlása ismert vagy felismert szabály alapján, ábrázolásuk grafikonon.	Összefüggések felismerése. Együtt változó mennyiségek összetartozó adatpárjainak jegyzése: tapasztalati függvények, sorozatok alkotása. A helyes függvényszemlélet megalapozása.	
Egyszerű grafikonok értelmezése. Változó mennyiségek közötti kapcsolatok, ábrázolásuk derékszögű koordináta-rendszerben.	Megfigyelőképesség, összefüggések felismerésének képessége, rendszerező-képesség fejlesztése.	<i>Természetismeret:</i> Időjárás grafikonok.
Gyakorlati példák elsőfokú függvényekre. Az egyenes arányosság grafikonja.	Eligazodás a mindennapi élet egyszerű grafikonjaiban.	
Sorozat megadása a képzés szabályával, illetve néhány elemével. Példák konkrét sorozatokra. Sorozatok folytatása adott szabály szerint.	Szabálykövetés, szabályfelismerés képességének fejlesztése.	<i>Testnevelés és sport; ének-zene; dráma és tánc:</i> Ismétlődő ritmus, tánclépés, mozgás létrehozása, helymeghatározás a sportpályán.
Fogalmak / kulcsfogalmak	Sorozat, egyenes arányosság, koordináta-rendszer, táblázat, grafikon.	
Ajánlott egyéb tevékenységek	Tapasztalatok, tevékenységek, mérések, számolás alkalmával gyűjtött adatok sorozatba, táblázatba, grafikonba való rendezése. Adott szabályú sorozat folytatása. Sorozat szabályának felismerése, megfogalmazása. Megkezdett sorozathoz többféle szabály alkotása.	

	Hozzárendelések, megkezdett párosítások folytatása. Tapasztalatok, tevékenységek, mérések, számolások alkalmával gyűjtött adatok sorozatba, táblázatba rendezése. Adott szabályú sorozat folytatása. Sorozat szabályának felismerése, megfogalmazása. Megkezdett sorozathoz többféle szabály alkotása, a matematika nyelvén való lejegyzése. Relációk felismerése, megállapítása, alkalmazása, megjelenítése a matematika különböző területein. A megoldásokra vonatkozó sejtések megfogalmazása a feladatvégzések előtt. Feladatokhoz többféle megoldás keresése. Grafikonok készítése, olvasása. (osztályozás, szabályfelismerés, elemi algoritmus alkalmazása). Koordinátákat használó játékok megismerése, használata. Számpárokkal képek rajzolása. Halmazok közös tulajdonságának meghatározása. Helymeghatározás gyakorlati szituációkban.
--	---

Sorozatok, függvények – képességszintek

Részterületek: Megértés, Sorozataalkotás, Szabályképzés, -felismerés, Függvények, Grafikonok

Részterületek	A szint	B szint	C szint	D szint	E szint
Megértés	A tanuló képes részt venni a közös tevékenységben és a közös gondolkodásban.	A tanuló képes felismerni elemek közt fennálló kapcsolatokat valóságos helyzetekben.	A tanuló képes felismerni elemek közt fennálló kapcsolatokat valóságos helyzetekben és elvontabb adatok között. Ezeket ki tudja fejezni különféle módokon.		
Sorozataalkotás	A tanuló képes tárgyak összehasonlítására mennyiségi tulajdonságok szerint.	A tanuló képes megkezdett sorozatot adott számtól folytatni, onnan tovább és	A tanuló képes folytatni adott szabályú sorozatokat, kiegészíteni adott szabályú táblázatokat.	A tanuló képes sorba állítani megadott számokat nagyság szerint növekvő és	A tanuló képes racionális számok helyét számegyenesen megtalálni, nagyság szerint sorba állítani.

	Képes a <, >, = jelek használatára. Meg tudja állapítani a több, kevesebb, ugyanannyi viszonyt. Képes tárgyak és halmazok sorbarendezésére mennyiségi relációk alapján. Képes a szélső elemek (leghosszabb, legkisebb...) kiválasztására. Képes az adott számhalmaz elemeit növekvő és csökkenő sorrendbe tenni.	visszaszámlálni egyenlő lépésekkel. Képes számok összehasonlítására, szétválogatására adott tulajdonság szerint (konkrétumokon való tapasztalás alapján). Képes 6-12 elemből álló építményt, síkbeli kirakást lemásolni a mintával megegyező elemekből. Tud sormintát, síkmintát folytatni.	Kérésre tudja ellenőrizni adott szabály érvényességét. Adott számpárok ismeretében képes adott szabályokról kipróbálással dönteni, hogy alkalmasak-e számok közötti összefüggés leírására. Képes hiányos sorozatok kiegészítése 1000-es számkörben.	csökkenő sorrendben az egész számok körében. Képes sorminták és „terülő minták” kirakására, folytatására; a síkbeli ritmus (szimmetriák) követésére. Képes folytatni adott szabályú sorozatokat, kiegészíteni adott szabályú táblázatokat. Tudja ellenőrizni adott, vagy talált, (megsejtett) szabály érvényességét. Képes hiányos sorozatok folytatására 10.000 számkörben.	Képes hiányos sorozatok folytatására a racionális számok körében. Képes sorozatok, táblázatok, grafikonok adatainak leolvasására, hiányzó adatok pótlására.
Szabályképzés és -felismerés	A tanuló képes felismerni összefüggéseket	A tanuló felismeri az összefüggéseket számlálással, méréssel	A tanuló képes összefüggéseket találni számlálással,	A tanuló képes kifejezni egyszerű szabály inverzét (a	A tanuló képes egyszerű szabályt megérteni, és azt végrehajtani. Tud

	sorozatok elemei (rajzok, kirakások) között és képes a sorozat folytatására.	gyűjtött, vagy adott elemek sorozatában, táblázatában. Ezt ki tudja fejezni szóban, egyszerűbb esetekben nyíl-jelöléssel, nyitott mondattal.	méréssel gyűjtött vagy adott elemek sorozatában, táblázatában, ezt ki tudja fejezni szóban, nyíl-jelöléssel, nyitott mondattal. Tudja képezni számsorozatok különbség- és hányados-sorozatát, s ezzel jellemezni a sorozat „menetét”. Adott számpárok ismeretében képes adott szabályokról kipróbálással dönteni, hogy alkalmasak-e számok közötti összefüggés leírására.	megfordított gép szabályát) táblázat segítségével. Képes ellenőrizni adott szabály érvényességét. Felismer összefüggéseket számlálással, méréssel gyűjtött, vagy adott elemek sorozatában, táblázatában, ezt ki tudja fejezni szóban, egyszerűbb esetekben nyíl-jelöléssel, nyitott mondattal.	egyszerű szabály szerint egy elemhez hozzárendelt elemet (elemeket) megadni, egyszerű szabállyal megadott sorozatot folytatni. Tud néhány elemmel (elempárral) megadott sorozathoz lehetséges szabályt keresni. Tud választani szöveghez nyitott mondatot, ábrát vagy más modellt.
--	---	---	--	---	--

Függvények és grafikonok	Képes grafikonokból adatok leolvasására.	A tanuló képes függvényre vezető szöveges feladatokat megoldani. Képes grafikonokból adatok leolvasására.	A tanuló képes függvényre vezető szöveges feladatokat megoldani. Képes grafikonokból adatok leolvasására, kiegészítésére, a megfeleltetés szabályának megfogalmazására.	A tanuló képes megérteni, hogy a jelzőszámok rendezett számpárok, az első, második jelzőszám – vagy az x, y koordináta – szavakat. Csoportos munkában képes egyszerű összefüggésekhez a hozzátartozó ponthalmazt megkeresni.	A tanuló képes tájékozódni a derékszögű koordináta-rendszernek az origó közelében lévő részében (–10 és +10 közötti jelzőszámok). Ebben a tartományban képes adott pontok koordinátáit leolvasni, illetve adott számpárokat ábrázolni.
--------------------------	--	--	--	---	---

4. Geometria, mérés

1. szakasz

Tematikai egység / Fejlesztési terület	4. Geometria		
Előzetes tudás	Formák közötti különbség felismerése (kerek, szögletes). Az azonos formák közül az eltérők kiválogatásának képessége. Adott formák összekapcsolása tárgyakkal. Térbeli tájékozódás a testsémáknak megfelelően.		
A tematikai egység fejlesztési céljai	Megfigyelőképesség, tartós figyelem fejlesztése. Feladattudat és feladattartás fejlesztése. Térszemlélet kialakításának alapozása. Finommotorikus mozgás fejlesztése. Pontosság, tervszerűség, kitartás a munkában. Helyes és biztonságos eszközkézelés. A környezet megismerésének igénye. Mennyiségfogalmak kialakítása a 100-as számkörben, mérések alkalmilag választott és szabvány mérőeszközökkel. Gyakorlottság kialakítása tényleges mérésekben. Irányok megismerése, alkalmazása.		
Ismeretek: problémák, jelenségek	Fejlesztési követelmények: képességek, készségek, attitűdök	Kapcsolódási pontok a NAT-hoz	
Az egyenes és görbe vonal megismerése.	Tudatos megfigyelés. Egyenes rajzolása vonalzóval. Objektumok alkotása szabadon.	<i>Környezetismeret:</i> Közvetlen környezet megfigyelése a testek formája szerint (egyenes és görbe vonalak keresése).	
A képszerkesztő program néhány rajzeszközének ismerete, a funkciók azonosítása, gyakorlati alkalmazása.	A számítógép kezelése segítségével.		

Tapasztalatgyűjtés egyszerű alakzatokról. Képnézegető programok alkalmazása.	A megfigyelések megfogalmazása az alakzatok formájára vonatkozóan. Alakzatok másolása, összehasonlítása, annak eldöntése, hogy a létrehozott alakzat rendelkezik-e a kiválasztott tulajdonsággal. A geometriai alakzatokhoz kapcsolódó képek megtekintése, készítése.	<i>Vizuális kultúra:</i> Geometriai alakzatok rajzolása, nyírása. A vizuális nyelv alapvető eszközeinek (pont, vonal, forma) használata és megkülönböztetése. Kompozíció alkotása geometriai alakzatokból (mozaikkép).
Tengelyesen tükrös alakzat előállítás hajtogatással, nyírással, megfigyelése tükör segítségével. A tapasztalatok megfogalmazása.	A tükrös alakzatokhoz kapcsolódó képek megtekintése, jellemzése.	<i>Környezetismeret:</i> Alakzatok formájának megfigyelése a környezetünkben.
Sík- és térbeli alakzatok megfigyelése, szétválogatása, megkülönböztetése.	Síkidom és test különbségének megfigyelése. Síkidomok előállítása hajtogatással, nyírással, rajzolással. Testek építése testekből másolással, vagy szóbeli utasítás alapján.	<i>Vizuális kultúra; környezetismeret:</i> Tárgyak egymáshoz való viszonyának, helyzetének, arányának megfigyelése.
Síkidomok (négyzet, téglalap, háromszög, kör). Tulajdonságok, kapcsolatok, azonosságok és különbözőségek.	Síkidomok rajzolása szabadon és szavakban megadott feltétel szerint. Összehasonlítás. Fejlesztőprogram használata formafelismeréshez, azonosításhoz, megkülönböztetéshez.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Vonalzó használata.

Testek (kocka, téglatest). Tulajdonságok, kapcsolatok, azonosságok és különbözőségek.	Testek válogatása és osztályozása megadott szempontok szerint. Testek építése szabadon és adott feltételek szerint, tulajdonságaik megfigyelése. A tér- és síkbeli tájékozódó képesség alapozása érzékszervi megfigyelések segítségével. Szemponntartás. Kreativitás fejlesztése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Testek építése.
Tájékozódás, helymeghatározás, irányok, irányváltoztatások.	Mozgási memória fejlesztése nagymozgással, mozgássor megismétlése. Térbeli tájékozódás fejlesztése. Tájékozódás síkban (pl. füzetben, könyvben, négyzethálós papíron). Interaktív programok használata.	<i>Környezetismeret:</i> Az osztályterem elhelyezkedése az iskolában, az iskola elhelyezkedése a településen. <i>Testnevelés és sport:</i> Térbeli tudatosság, elhelyezkedés a térben, mozgásirány, útvonal, kiterjedés.
Összehasonlítások a gyakorlatban: rövidebb-hosszabb, magasabb-alacsonyabb.	Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Együttműködő képesség fejlesztése (pl. tanulók magasságának összemérése).	<i>Környezetismeret:</i> Közvetlen környezetünk mérhető tulajdonságai.
Hosszúság, tömeg, űrtartalom idő. Mérőszám és mértékegység. Mérőeszközök.	A becslés és mérés képességének fejlesztése gyakorlati tapasztalatszerzés alapján. Mérőeszközök használata gyakorlati mérésekre.	<i>Testnevelés és sport; ének-zene:</i>

Mérések alkalmi és szabvány egységekkel: hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő. Szabvány mértékegységek megismerése: cm, dm, m, dkg, kg, cl, dl, l, perc, óra, nap, hét, hónap, év. Mennyiségek becslése.	Azonos mennyiségek mérése különböző mértékegységekkel. Különböző mennyiségek mérése azonos egységgel. Mennyiségek közötti összefüggések megfigyeltetése tevékenykedtetéssel.	Időtartam mérése egységes tempójú mozgással, hanggal, szabványegységekkel. <i>Környezetismeret:</i> Hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő és mértékegységeik.
A gyerekeknek szóló legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismerése.	Irányított keresés ma már nem használatos mértékegységekről.	
Átváltások szomszédos mértékegységek között, mérőszám és mértékegység viszonya.	Mennyiségek közötti összefüggések megfigyelése. Tárgyak, személyek, alakzatok összehasonlítása mennyiségi tulajdonságaik alapján (magasság, szélesség, hosszúság, tömeg, űrtartalom). Interaktív programok használata.	<i>Környezetismeret; technika, életvitel és gyakorlat:</i> Mérések a mindennapokban.
Fogalmak / kulcsfogalmak	Egyenes és görbe vonal, szimmetria, mértékegység, mérőszám, hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő, mérőeszköz, síkidom, test. Becslés, átváltás.	
Ajánlott egyéb tevékenységek	Térbeli és síkbeli alakzatok közös tulajdonságainak megfigyelése, a megfigyelés eredményének elmondása szóban. A térre és a síkra vonatkozó közlések megértésének gyakorlása mozgásos, térbeli és síkbeli tevékenységekkel. Közös tulajdonságok megállapítása; tulajdonság tagadása, a tagadott tulajdonság, mint közös tulajdonság szerinti csoportosítások, tevékenységek. Testek építése szabadon, majd modell alapján. Válogatással, sorba rendezés közös tulajdonságok alapján. Térbeli alakzatok építések kockákból, téglatestekből.	

	Síkidomok előállítása tevékenységgel szabadon és feltételek alapján. Válogatás, sorba rendezés. Játékos síkbeli tapasztalatszerzések síktükörrel. Sorba rendezések, válogatások, csoportosítások a mérési eredmények alapján. Cselekvések, történések, jelenségek időtartamának összehasonlítása, összemérése, sorba rendezése. Összefüggések, kapcsolatok felismertetése mennyiségek, mértékegységek és mérőszámok között. Szöveges feladatok számadatainak és szövegének összefüggése. Tájékozódás a tanuló saját mozgó, forgó testének aktuális helyzetéhez képest. Előtte, mögötte, fölötté, alatta, jobbra, balra stb. irányok gyakorlása, kifejezések helyes használata. Testek és síkidomok megfigyelése változatos helyzetekben. Geometriai tulajdonságok érzékelése és megfogalmazása alkotások során. Testek építése másolással és tükrözéssel modellekről. Síkidomok másolása, előállítása egy-két feltétel szerint: kirakás, befedés, másolás átlátszó papírral. Síkbeli alakzatok másolása vonalzó használatával. Tengelyes tükrözések síktükörrel, a tapasztalatok megfogalmazása.
--	--

2. szakasz

Tematikai egység / Fejlesztési terület	4. Geometria		
Előzetes tudás	Vonalak (egyenes, görbe). Térbeli alakzatok. A test és a síkidom megkülönböztetése. Szimmetria: tengelyesen szimmetrikus alakzatok megfigyelése. A hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérése. A szabvány mértékegységek: cm, dm, m, cl, dl, l, dkg, kg, perc, óra, nap, hét, hónap, év. Átváltások szomszédos mértékegységek között. Mennyiségek közötti összefüggések felismerése. Mérőeszközök használata.		
A tematikai egység fejlesztési céljai	Térbeli és síkbeli tájékozódás továbbfejlesztése. Feltételeknek megfelelő alkotások elképzelése elkészítésük előtt, a tényleges alkotás összevetése az elképzelttel. A matematika és a valóság kapcsolatának építése. Mérőeszközök és mértékegységek önálló használata. Érzékelés, észlelés pontosságának fejlesztése. A szimmetria felismerése a valóságban: tárgyakon, természetben, művészeti alkotásokon. Esztétikai érzék fejlesztése. A körző és a vonalzó célszerű használata.		
Ismeretek: problémák, jelenségek		Fejlesztési követelmények: képességek, készségek, attitűdök	Kapcsolódási pontok a NAT-hoz

Egyenesek kölcsönös helyzetének megfigyelése tapasztalati úton: metsző és párhuzamos egyenesek. A szakasz fogalmának előkészítése. A szakasz és mérése.	Tapasztalatszerzés, érvelés.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> hajtogatás.
Háromszög, négyzet és téglalap felismerése. A téglalap és négyzet tulajdonságai: csúcsok száma, oldalak száma.	Háromszögek, négyszögek előállítása rajzolással szabadon vagy egy-két tulajdonság megadásával. Egyedi tulajdonságok kiemelése. Formafelismerés, azonosítás, megkülönböztetés.	<i>Vizuális kultúra:</i> mozaikkép alkotása előre elkészített háromszögek, négyszögek felhasználásával.
A képszerkesztő program néhány rajzeszközének ismerete, a funkciók azonosítása, gyakorlati alkalmazása. Egyszerű rajzok, ábrák elkészítése. A rajzos dokumentum nyomtatása.	A tanult síkidomok rajzolása képszerkesztő program segítségével. A feladat megoldásához szükséges, mások által összeépített alkalmazói környezet használata.	
A téglalap és a négyzet területének kiszámítása.	Ismeretek alkalmazása az újabb ismeretek megszerzésében.	<i>Környezetismeret:</i> kerületszámítás a közvetlen környezetünkben (szoba, kert).
Négyzet, téglalap területének mérése különféle egységekkel, területlefedéssel. A területszámítás fogalmának előkészítése.	Többféle megoldási mód keresése, az alternatív megoldások összevetése.	<i>Környezetismeret:</i> tapasztalatgyűjtés a mindennapi életből pl. szőnyegezés, burkolás a lakásban, kertben.
A kör fogalmának tapasztalati előkészítése.	A körző használata (játékos formák készítése). Kör létrehozása, felismerése, jellemzői.	<i>Ének-zene:</i> körjátékok. <i>Vizuális kultúra:</i>

		a kör megjelenése művészeti alkotásokban.
Az egybevágóság fogalmának előkészítése.	Tengelyesen tükrös alakzatok létrehozása tevékenységgel. Az alkotóképesség fejlesztése. Megfigyelések kifejezése válogatással, megfogalmazással. A pontosság igényének felkeltése. Geometriai dinamikus szerkesztőprogram használata interaktív táblán.	<i>Környezetismeret:</i> szimmetria a természetben. <i>Vizuális kultúra:</i> szimmetria a műalkotásokban.
Tájékozódás síkban, térben.	Tájékozódás pl. az iskolában és környékén. Mozgássor megismétlése, mozgási memória fejlesztése. Térbeli tájékozódási képességet fejlesztő, egyszerű rajzolóprogramok bemutatása. Egyszerű problémák megoldása részben tanári segítséggel, részben önállóan.	<i>Környezetismeret:</i> tájékozódás közvetlen környezetünkben. Égtájak ismeretének gyakorlati alkalmazása.
Testek geometriai tulajdonságai, hálójá.	Testek építése szabadon és adott feltételek szerint. Testek szétválogatása egy-két tulajdonság szerint. Alkotóképesség fejlesztése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> dobozokból bútorok építése. <i>Vizuális kultúra:</i>

	Kreatív gondolkodás fejlesztése. Térlátás fejlesztése az alakzatok különféle előállításával. Sík- és térgeometriai megfigyelések elemzése, megfogalmazása a tanult matematikai szaknyelv segítségével.	a körülöttünk lévő mesterséges és természetes környezet formavilágának megfigyelése és rekonstrukciója.
Téglatest és kocka felismerése, jellemzői. Rubik-kocka. Testháló kiterítése téglatest, kocka esetében.	Megfigyelés, tulajdonságok számbavétele. Összehasonlítás, azonosságok, különbözőségek megállapítása. Finommotoros mozgáskoordinációk fejlesztése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> dobókocka, téglatest alakú doboz készítése.
Készségfejlesztő oktatóprogramok, logikai játékok indítása, használata önállóan vagy segítséggel, belépés és szabályos kilépés a programból.	Számítógépes játékok, egyszerű fejlesztő szoftverek megismertetése.	
A gömb felismerése, jellemzői.	Tapasztalatgyűjtés. A gömb létrehozása.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> gyurma vagy kókuszgolyó készítése. <i>Környezetismeret:</i> gömb alakú gyümölcsök. <i>Testnevelés és sport:</i> labdák.
Mérések alkalmi egységekkel. Mérés szabvány egységekkel: mm, km, ml, cl, hl, g, t.	Összehasonlítások végzése a valóság tárgyairól, alakzatokról, dolgokról.	<i>Környezetismeret:</i> gyakorlati mérések közvetlen környezetünkben (tömeg-, hosszúságmérés).

	Mennyiségi jellemzők felismerése, a különbségek észrevétele. Adott tárgy, elrendezés, kép más nézőpontból való elképzelése.	Csomagolóanyagok, dobozok tömege.
Az idő mérése: másodperc. Időpont és időtartam megkülönböztetése.	Tájékozódás az időben: a múlt, jelen, jövő, mint folytonosan változó fogalmak, pl. előtte, utána, korábban, később megértése, használata. Időtartam mérése egyenletes tempójú mozgással, hanggal, szabványos egységekkel (másodperc, perc, óra, nap, hét, hónap, év). Fejlesztőprogram használata méréshez. Időpont és időtartam tapasztalati úton történő megkülönböztetése. A családban történtek elhelyezése az időben.	<i>Testnevelés és sport:</i> mozgás adott időre. <i>Ének-zene:</i> metronóm. <i>Környezetismeret; technika, életvitel és gyakorlat:</i> napirend, családi ünnepek, események ismétlődése. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> változó helyzetek, időben lejátszódó történetek megfigyelése, az időbeliség tudatosítása.
Egység és mérőszám kapcsolata. Mérés az egységek többszöröseivel. Át- és beváltások végrehajtott mérések esetén. Átváltások szomszédos mértékegységek között.	A pontosság mértékének kifejezése gyakorlati mérésekben. A mértékegység és mérőszám kapcsolata, összefüggésük megfigyelése és elmélyítése. Mérések a gyakorlatban, mérések a családban. Fejlesztőprogram használata mértékegységek	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> elkészíthető munkadarabok megtervezése mérés és modellezés segítségével. <i>Környezetismeret; technika, életvitel és gyakorlat:</i> háztartásban használatos

A mértékegységek használata és átváltása szöveges és számfeladatokban.	átváltásához.	gyakorlati mérések (sütés-főzés hozzávalói).
Fogalmak / kulcsfogalmak	Metsző és párhuzamos egyenesek, szakasz, szög, háromszög, téglalap, négyzet, kerület, terület, téglatest, kocka, testháló, tükrös alakzat, időpont, időtartam, kör, gömb, mértékegység, tonna, másodperc, km, mm.	
Ajánlott egyéb tevékenységek	Testek építése szabadon, másolással, dobozokból, kockákból, gyurmából, modellező készlettel, adott feltételek szerint: legyen párhuzamos lapja vagy oldala, legyenek merőleges lapjai, oldalai, legyenek egybevágó lapjai. Testek szétválogatása egy és két tulajdonság szerint. A kocka és a téglatest összehasonlítása a négyzettel és téglalappal. Síkidomok előállítása kirakással, papírhajtogatással, vágással, vonalzó és körző használatával szabadon, másolással és egy-két feltétel megkötésével. Síkidomok tulajdonságainak összehasonlítása változatos gyakorlásokban. Konkrét mérések alkalmi és szabvány egységekkel szabadban, tanteremben, kisebb egységeken. Mérés az egységek többszöröseivel. Kerületmérés körülkerítéssel szabadban, tanteremben, lapokon. Kerületek kiszámítása méréssel, összeadással. Területmérés szabadban, tanteremben, lapokon lefedéssel. Szimmetriatengely megkeresése tükör segítségével. A szimmetria felismerése a valóságban: tárgyakon, természetben, művészeti alkotásokon. Tengelyesen tükrös alakzatok előállítása tevékenységgel pl. hajtogatással, tükörrel. Tükörképek előállítása négyzetháló segítségével. Nagyítás, kicsinyítés, eltolások egyszerű esetekben: papírhajtogatással, rajzzal négyzetrácsos papíron.	

	Geometriai tulajdonságok felismerése, alakzatok kiválasztása a felismert tulajdonság alapján. Síkidomok tulajdonságainak összehasonlítása változatos gyakorlásokban. Egybevágó síkidomok előállítása eltolással, forgatással, tengelyes tükrözéssel. Párhuzamos- és merőleges egyenesek hajtogatása, rajzolása vonalzó és körző segítségével. Mértékegység átváltások gyakorlati mérések esetében. A mértékegységek használata és átváltása szöveges és számfeladatokban.
--	---

3. szakasz

Tematikai egység / Fejlesztési terület	4. Geometria		
Előzetes tudás	Vonalak (egyenes, görbe). Hosszúság és távolság mérése (egyszerű gyakorlati példák). Háromszög, négyzet, téglalap, jellemzői. Kör létrehozása, felismerése, jellemzői. Egyszerű tükrös alakzat, tengelyes szimmetria felismerése. A test és a síkidom megkülönböztetése. Kocka, téglatest, jellemzői. Négyzet, téglalap kerülete. Mérés, kerületszámítás, mértékegységek. Négyzet, téglalap területének mérése különféle egységekkel, területlefedéssel.		
A tematikai egység fejlesztési céljai	Térelemek fogalmának elmélyítése – környezetünk tárgyainak vizsgálata. Távolság szemléletes fogalma, meghatározása. A sík- és térszemlélet fejlesztése. A vizuális képzelet fejlesztése. Rendszerező-képesség, halmazszemlélet fejlesztése. A geometriai problémamegoldás lépéseinek megismertetése (szerkesztéskor: adatfelvétel, vázlatrajz, megszerkeszthetőség vizsgálata, szerkesztés). Számolási készség fejlesztése. A szaknyelv helyes használatának fejlesztése. A geometriai jelölések pontos használata. Pontos munkavégzésre nevelés. Esztétikai érzék fejlesztése.		
Ismeretek: problémák, jelenségek	Fejlesztési követelmények: képességek, készségek, attitűdök	Kapcsolódási pontok a NAT-hoz	

A tér elemei: pont, vonal, egyenes, félegyenes, szakasz, sík, szögtartomány.	A tanult térelemek felvétele és jelölése.	
Párhuzamosság, merőlegesség, konvexitás. Síkídomok, sokszögek (háromszögek, négyszögek) szemléletes fogalma.	Síkídomok, tulajdonságainak vizsgálata, közös tulajdonságok felismerése.	<i>Vizuális kultúra:</i> Párhuzamos és merőleges egyenesek megfigyelése környezetünkben. <i>Hon- és népismeret:</i> Népművészeti minták, formák.
A távolság szemléletes fogalma, adott tulajdonságú pontok keresése. Két pont, pont és egyenes távolsága. Két egyenes távolsága. Adott feltételeknek megfelelő pontthalmazok.	Körző, vonalzók helyes használata, két vonalzóval párhuzamosok, merőlegesek rajzolása. Törekvés a szaknyelv helyes használatára (legalább, legfeljebb, nem nagyobb, nem kisebb). Az érdeklődés felkeltése a matematika értékeinek, eredményeinek megismerésére.	<i>Vizuális kultúra:</i> térbeli tárgyak síkbeli megjelenítése. <i>Matematikatörténet:</i> Bolyai János, Bolyai Farkas
Kör, gömb szemléletes fogalma. Sugár, átmérő, húr, szelő, érintő.	Körök, minták megjelenésének vizsgálata a környezetünkben, előfordulásuk a művészetekben és a gyakorlati életben. Díszítőminták szerkesztése körzővel.	<i>Természetismeret:</i> A földgömb. <i>Testnevelés és sport:</i> Tornaszerek: labdák, karikák stb. <i>Vizuális kultúra:</i> Építészetben alkalmazott térlefedő lehetőségek (kupolák, víztornyok stb.). <i>Hon- és népismeret:</i> Népművészeti minták, formák.

Két ponttól egyenlő távolságra levő pontok. Szakaszfelező merőleges.	A problémamegoldó képesség fejlesztése. Pontosság igényének fejlesztése.	
A szög fogalma, mérése. Szögfajták. A szög jelölése, betűzése. Szögmásolás, szögfelezés. Nevezetes szögek szerkesztése: 30° , 60° , 90° , 120° .	Szögmérő használata. Fogalomalkotás képességének kialakítása, fejlesztése. Törekvés a pontos munkavégzésre. A szerkesztés gondolatmenetének tagolása. Az érdeklődés felkeltése a matematika értékeinek, eredményeinek megismerésére.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Görög „abc” betűinek használata. <i>Matematikatörténet:</i> Görög betűk használata a szögek jelölésére, a hatvanas számrendszer kapcsolata a szög mérésével.
Adott egyenesre merőleges szerkesztése. Adott egyenessel párhuzamos szerkesztése. Téglalap, négyzet szerkesztése.	Gyakorlati példák a fogalmak mélyebb megértéséhez.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat; vizuális kultúra:</i> Párhuzamos és merőleges egyenesek megfigyelése környezetünkben (sínpár, épületek, bútorok, képkeretek stb. élei).
Téglalap, négyzet kerülete, területe.	Adott alakzatok kerületének, területének meghatározása méréssel, számolással. Számolási készség fejlesztése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Udvarok, telkek kerülete. Az iskola és az otthon helyiségeinek alapterülete.
Háromszögek csoportosítása oldalak és szögek szerint. A háromszög magasságának fogalma.	Tulajdonságok megfigyelése, összehasonlítása. Csoportosítás. Halmazszemlélet fejlesztése.	<i>Vizuális kultúra:</i> Speciális háromszögek a művészetben.

Négyszögek, speciális négyszögek (trapéz, paralelogramma, deltoid, rombusz) megismerése.	Az alakzatok előállításuk hajtogatással, nyírással, rajzzal. Alakzatok tulajdonságainak kiemelése, összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, osztályokba sorolás különféle tulajdonságok szerint.	
Háromszög, négyszög, sokszög belső és külső szögeinek összege.	A háromszög belső és külső szögeinek összegére vonatkozó ismeretek megszerzése tapasztalati úton. Az összefüggések megfigyeltetése hajtogatással, méréssel, tépkedéssel. Megfigyelőképesség fejlesztése.	
Egyenlőszárú szárú háromszög és speciális négyszögek szerkesztése, egyszerűbb esetekben.	Körző és vonalzó használata. Pontos munkavégzésre törekvés. Esztétikai érzék fejlesztése. A szerkesztés gondolatmenetének tagolása.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Megfelelő eszközök segítségével figyelmes, pontos munkavégzés.
Sokszögek kerülete.	Kerület meghatározása méréssel, számolással. A matematika és gyakorlati élet közötti kapcsolat felismerése.	
Kocka, téglatest tulajdonságai, hálójá. Téglatest (kocka) felszínének és térfogatának kiszámítása.	Testek építése, tulajdonságaik vizsgálata. Rendszerező képesség, halmazszemlélet fejlesztése. Testek csoportosítása adott tulajdonságok alapján. Térszemlélet fejlesztése térbeli analógiák	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Téglatest készítése, tulajdonságainak vizsgálata.

	keresésével.	<i>Vizuális kultúra:</i> Egyszerű tárgyak, geometriai alakzatok tervezése, makettek készítése.
A tengelyes tükrözés. Egyszerű alakzatok tengelyes tükörképének megszerkesztése. A tengelyes tükrözés tulajdonságai.	Szimmetrikus ábrák készítése. Tükrözés körzővel, vonalzóval. Tükrözés koordináta-rendszerben. Transzformációs szemlélet fejlesztése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Megfelelő eszközök segítségével figyelmes, pontos munkavégzés.
Tengelyesen szimmetrikus alakzatok. Tengelyesen szimmetrikus háromszögek, négyszögek (deltoid, rombusz, húrtrapéz, téglalap, négyzet), sokszögek. A kör.	A tengelyes szimmetria vizsgálata hajtogatással, tükörrel. A szimmetria felismerése a természetben és a művészetben.	<i>Vizuális kultúra; természetismeret:</i> Tengelyesen szimmetrikus alakzatok megfigyelése, vizsgálata a műalkotásokban.
Derékszögű háromszög és tengelyesen szimmetrikus háromszögek, négyszögek területe. Terület meghatározás átdarabolással.	Megfigyelőképesség fejlesztése.	
Fogalmak / kulcsfogalmak	Pont, egyenes, szakasz, félegyenes, sík, merőlegesség, párhuzamosság, szögfajták. Távolság, szakaszfelező merőleges, szögfelező. Síkidom, sokszög, kör, test, csúcs, él, lap, szög, gömb. Konvexitás. Kerület, terület, felszín, testek hálóját, térfogat, magasság.	

	Tengelyes tükrözés, szimmetria. Egyenlő szárú háromszög, egyenlő oldalú háromszög, húrtrapéz, deltoid, rombusz.
Ajánlott egyéb tevékenységek	Pontrácson síkidomok keresése. Mérések, távolság és terület számítása, becslése. Síkminták készítése. Sík hézagmentes kitöltése egybevágó síkidomokkal. Sík parkettázásának tervezése és végrehajtása. Síkminták színezése. Távolság becslése. Érdekes területszámítási feladatok megoldása átdarabolással. Szakaszfelező merőleges szerkesztése. Szakasz felezőpontjának megkeresése. Szögfelező szerkesztése. Adott egyenesre merőleges szerkesztése. Szabályos háromszög, négyszög, hatszög és nyolcszög szerkesztése. Modellalkotás: A Lénárt-féle gömbök használata. A síkban a hely meghatározására alternatív modellek alkotása és összehasonlítása. A Google Earth, mint modell. Térképolvasás. Térképek készítése.

	Térbeli mérési adatok felhasználása számításokban. Tájékozódást segítő eszközök (pl. iránytű) használata. Távolságok meghatározása térkép segítségével. Testek szerkezetének felismerése, rekonstruálás. Folyó szélességének, épület magasságának meghatározása. Test felszínének meghatározása a határoló lapok területéből méréssel. Terület és térfogat nagyságára vonatkozó becslések. Különböző mértékegységek esetén nagyságrendi becslések. Szimmetria tulajdonságok megfigyelése. A megfigyelt szimmetria tulajdonságokból a szerkesztés tulajdonságainak megalkotása. Sík parkettázásának tervezése szimmetrikus sokszögekkel. Intarziás parketták tanulmányozása és tervezése. Tükröződés a vízben. Természetbeli szimmetriák megfigyelése.
--	---

Geometria, mérés – képességszintek

Részterületek: Tapasztalatszerzés, Geometriai fogalmak, Alkotás síkban és térben, A síkgeometria alapjai, Térgeometria, testépítés, Geometriai transzformációk, Mérés a geometriában, Szerkesztés, Helymeghatározás síkban és térben

Részterületek	A szint	B szint	C szint	D szint	E szint	F szint	G szint
Tapasztalatszerzés	A tanuló képes egyszerű utasítások, megértésére, követésére, a tevékenységgel kapcsolatos kérdések megértésére.	A tanuló képes a közös tevékenységekben való aktív részvételre.	A tanuló képes szétválogatni megnevezett geometriai tulajdonság szerint a gyűjtött, megalkotott testeket, síkidomokat.	A tanuló képes alakzatokat összehasonlítani összképük alapján különféle helyzetükben.	A tanuló képes felismerni az alak és az állás változását.		
Geometriai fogalmak	A tanuló képes a megismert testeket és a síkidomokat megnevezni segítséggel.	A tanuló képes néhány egyszerű formát önállóan megnevezni, az alakzat részeinek tulajdonságai alapján rámutatni a	A tanuló képes felismerni a téglatestet és a téglalapot különféle helyzetekben is. Ismeri a megismert testek és a	A tanuló képes felismerni a téglalapot, négyzetet, téglatestet, kockát. Helyesen használja ezeket a szavakat.	A tanuló képes téglatest és a kocka, a téglalap és a négyzet fogalmak egymáshoz való viszonyát megnevezni, azokat	A tanuló képes megnevezni a szakasz és az egyenes, a sík, a félsík, az él, a csúcs, a lap, a szög, az oldal, a tartomány szavakat és jelentésüket	A tanuló képes megnevezni a konvex, a konkáv szavakat és jelentésüket azonosítani, illetve megkülönböztetni.

		különböző- ségükre. Ismeri a négyzet és téglalap fogalmát, tulajdonságait.	síkidomok nevét. Figyelme kiterjed adott térbeli és síkbeli alakzatokra jellemző azonos és különböző tulajdonságok felismerésére.	Képes a téglatest, a kocka, a téglalap legfontosabb tulajdonságait megnevezni. Ismeri a geometriában használt nem- és fajfogalmakat.	egymástól megkülönbözte tni. Ismeri a szimmetrikus négyszögek elnevezéseit, tud a szimmetria alapján a tulajdonságokr a következtetni.	azonosítani, illetve megkülönbözte tni. Képes fogalmat alkotni a sík, a félsík, az egyenes, a félegyenes határtalanságáról. Tudja, hogy egy háromszögben a nagyobb szöggel szemben nagyobb oldal van.	Ismeri a szögfelező és súlyvonal fogalmakat. Ismeri az egyenlő szárú, illetve egyenlő oldalú háromszög kifejezéseket.
Alkotás síkban és térben	A tanuló képes adott építőelemekből (testekből) építeni, mozaiklapokból formát, mintát kirakni szabadon.	A tanuló képes adott feltételnek megfelelő alkotást létrehozni építőelemekből, mozaiklapokból szabadon. Tud sormintát, síkmintát	A tanuló képes egyszerre 2-3 feltételnek megfelelő térbeli és síkbeli alakzat létrehozására saját fantáziája szerint.	A tanuló képes egyszerűbb esetekben adott feltételeknek megfelelő minél többféle alakzatot megalkotni, és meg tudja ítélni, hogyan	A tanuló képes több elemből álló építményt, síkbeli formát lemásolni a mintával megegyező elemekből. Jó gyakorlottságot	A tanuló képes alkotásában követni a szóban adott feltételt, feltételeket.	

		folytatni, tud másolni más elemek felhasználásával.	Tévedését tudja korrigálni.	létrehozott konstrukciók rendelkeznek-e a megadott feltételekkel.	ér el a térbeli és síkbeli alkotásokban.		
A síkgeometria alapjai; Térgeometria, testépítés	A tanuló képes sor- és síkmintákon érzékelni a tükröződő nyugalmat, ritmust, dinamikát. Tudja szétválogatni megnevezett geometriai tulajdonság szerint a gyűjtött, megalkotott testeket, síkidomokat.	A tanuló képes két-két alakzatot összehasonlítani – azonosítani, megkülönböztetni – néhány megismert tulajdonság szerint. Tud néhány egyszerű, megnevezhető tulajdonság alapján rámutatni az alakzat részeinek különbözőségére.	A tanuló képes hajtogatással megmutatni egy négyszögről, hogy az négyzet vagy téglalap. Összképben és a két kéz mozgásával meg tudja különböztetni egy tárgy, síkidom tükörképét az eltolással kapott (az eredetivel egyállású) képtől. Felismeri tárgyak, síkidomok tükörszimmetriáját.	A tanuló ismeri a téglatest, kocka, gömb – téglalap, négyzet, kör fogalmait, képes azok megkülönböztetésére. Elképzelés után ki tudja rakni egyszerű térbeli, síkbeli alakzat tükörképét, kirakását ellenőrizni tudja zsebtükörrel.	A tanuló képes az alakzatokat egybevágóság és hasonlóság szerint azonosítani, megkülönböztetni összképük alapján különféle elforgatott helyzetükben is. Néhány adott, megnevezhető (pl. az alakjukra, oldalméretekre, szögek nagyságára vonatkozó) tulajdonságuk alapján képes rámutatni az alakzatok	A tanuló képes felismerni, hogy pont és egyenes között a legrövidebb szakasz a merőleges, és hogy ennek hossza a pont és egyenes távolsága. Ismeri a ponttól és egyenestől adott távolságra, annál közelebb, illetve távolabb levő pontok által alkotott halmazokat.	Tudja, hogy a kör és egyenes, valamint két kör hogyan helyezkedhet el egymáshoz képest. Érti a szögtartomány fogalmát, származtatásait, ismeri a szögek fajtáit.

					részeinek különbözöségér e.		
Geometriai transzfor- mációk	A tanuló képes felismerni, és egyszerű esetekben előállítani egy alakzat tükörképét, eltolt képét, elforgatottját kirakással, megépítéssel, a sík mozgásával.	A tanuló képes a sík mozgásával végrehajtani a tengelyes tükrözést, az eltolást segítségével.	A tanuló képes tengelyesen szimmetrikus alakzatok felismerésére, a tükörkép előállítására másolópapírral egyszerű esetekben.	A tanuló képes egymásnak megfelelő részleteket – szakaszokat, pontokat, köríveket, szögeket találni szimmetrikus alakzatokon, képen és tükörképén.	A tanuló képes tengelyesen szimmetrikus alakzatok felismerésére, a tükörkép előállítására körzővel, vonalzóval egyszerű esetekben.	A tanuló képes létrehozni adott egyszerű alakzathoz hasonlót (ugyanolyan alakút) építéssel, kirakással, nagyított, kicsinyített elemekkel és az eredetivel egybevágó elemekkel is. Ezeket meg tudja különböztetni a nyújtott, zsugorított, torzított alakzattól.	
Mérés a geometriában	A tanuló képes egyszerű hosszúságmérése alkalmi	A tanuló képes hosszúságokat, területeket, térfogatokat,	A tanuló képes alakzatok területét	A tanulónak jó, közelítő elképzelése van azoknak a	A tanuló képes kiválasztani azokat a mérőeszközöket,	A tanuló képes a deltoid területét az egyenlőszárú háromszögek,	A tanuló képes téglatestekből épített testek felszínét és

	egységek kirakásával és megszámlálásával.	szögeket összehasonlítani, összemérni, alkalmi egységekkel becsülni, meg- és kimérni.	kirakással megbecsülni. Képes testek térfogatát kirakással, átöntögetéssel megbecsülni, térfogatokat összehasonlítani. Ismeri a hosszúságmérés mértékegységeit.	mértékegységeknek a nagyságáról, amelyekkel rendszeresen találkozunk. Tudja ezek körében a szomszédos mértékegységek közötti viszonyokat mérőeszközökről leolvasni, és matematikai formulával leírni. Ezek alapján képes kicsit távolabbi egységek viszonyára következtetni.	mértékegységeket, melyek a kerület, a terület, illetve a felszín és a térfogat mérésére alkalmasak. Ismeri és érti a téglalap és a négyzet kerület- és területképletét. Tudja a sokszögek kerületét körző, vonalzó segítségével kielégítő pontossággal mérni.	vagy közvetlenül téglalap területére visszavezetni. Tudja, hogy egy derékszögű háromszög területe fele a befogói által alkotott téglalapénak. Tudja ennek területét kiszámolni. Tudja egyenlőszárú háromszög területét a derékszögű háromszög, vagy közvetlenül a téglalap területére visszavezetni.	térfogatát kiszámolni. Tud méréseket végezni a hosszúság, a területek és térfogat körében. Képes kiszámítani háromszögek és négyszögek ismeretlen szögeit. Ismeri és érti a téglatest térfogatképletét. Ismeri és közelítőleg felismeri a térfogat egyszerű, standard mértékegységeit. Tud szakaszt és szöget mérni.
Szerkesztés	A tanuló képes használni	A tanuló képes használni a	A tanuló képes egy alakzat	A tanuló képes oldalakból és	A tanuló képes egy egyenesre,	A tanuló képes egy egyenesre	A tanuló képes szimmetrikus

	egyszerű rajzolásban a sablont, vonalzó.	vonalzót, a körzőt. Tud egyenest, szakaszt, félegyenest kijelölni, kört körzővel megszerkeszteni .	tükörképét, eltolt képét, elforgatottját előállítani kirakással, megépítéssel, a sík mozgatásával.	szögekből egyszerű esetekben háromszöget, tükrös négyszöget szerkeszteni. Jártasságot szerez a körző használatában.	szakaszra merőleget állítani. Tud merőleget és párhuzamost, téglalapot, négyzetet előállítani vonalzóval és hajtogatással is.	merőleges egyenest szerkeszteni külső pontból is, tud szakaszfelező merőleget és szögfelezőt szerkeszteni. Képes párhuzamos egyenes pár, sáv előállítására két vonalzó segítségével.	háromszögeket, négyszögeket szerkeszteni. Meg tudja szerkeszteni egy háromszög adott oldalhoz tartozó magasságát. Képes szerkesztéssel egyszerűbb alakzatok másolására. Tudja a szerkesztéseknél alkalmazni a háromszög-egyenlőtlenségét.
Helymeghatározás síkban és térben	A tanuló képes biztonságos mozgásos tájékozódásra. Érti az irányokat kifejező szavakat, képes azok követésére mozgásokban,	A tanuló képes mozgással, rajzzal, egyszerűbb esetekben képzeletben, utasítások alapján megtalálni	A tanuló képes biztonságosan tájékozódni az iskola környékén és a lakóhelyen, egyszerű térképeken.	A tanuló képes biztonságos mozgásos tájékozódásra. Képes a környezetében megjelölt útvonalak és azokról készített	A tanuló képes eligazodni a síkban, gömbön irány és távolság megadása szerint, illetve más két adat alapján; térben		

	tudja használni azokat elvégzett vagy képzelt mozgás megadására.	kitűzött helyeket. Ennek alapján elér célpontokat.		egyszerű térképek összekapcsolására; bejárt útvonalon készített fotók kiválasztására.	3 (független) adat szerint. Tudja azonosítani, megkülönböztetni a mozgás irányát és síkban az alakzatok állását.		
--	--	--	--	---	---	--	--

5. Valószínűség, statisztika

1. szakasz

Tematikai egység / Fejlesztési terület	5. Valószínűség, statisztika		
Előzetes tudás	Adatok gyűjtése megfigyelt történésekről.		
A tematikai egység fejlesztési céljai	A világ megismerésének igénye. Megfigyelések. Önismeret: pontosság, tervszerűség, monotonitás túrése.		
Ismeretek: problémák, jelenségek	Fejlesztési követelmények: képeségek, készségek, attitűdök	Kapcsolódási pontok a NAT-hoz	
Valószínűségi megfigyelések, játékok, kísérletek.	A matematikai tevékenységek iránti érdeklődés felkeltése matematikai játékok segítségével. Sejtések megfogalmazása, divergens gondolkodás.		
Tapasztalatszerzés a véletlenről és a biztosról.	Tudatos megfigyelés. A gondolkodás és a nyelv összefonódása.		
Események, ismétlődések játékos tevékenység során.	Célirányos, akaratlagos figyelem fejlesztése.		
A lehetetlen fogalmának tapasztalati előkészítése.	Adatgyűjtés célirányos megválasztásával a környezettudatos gondolkodás fejlesztése.		
Statisztika. Adatok gyűjtése megfigyelt történésekről, mért vagy számlált adatok lejegyzése táblázatba.	Események megfigyelése. Szokások kialakítása az adatok lejegyzésére. Adatokról megállapítások megfogalmazása: egyenlő adatok, legkisebb, legnagyobb adat kiválasztása. Adatgyűjtés elektronikus információforrások segítségével. Információforrások, adattárak használata.		

Fogalmak / kulcsfogalmak	Véletlen, biztos, lehetetlen, táblázat, statisztika, adat.
Ajánlott egyéb tevékenységek	Adatok gyűjtése, ábrázolása. Pl. oszlop és síkdiagram építése kockákból, dobozokból, lapokból stb. Adatok gyűjtése, ábrázolása és leolvasása és értelmezése táblázatból, oszlopdiagramról, grafikonról. Sejtések, találgatások, próbálgatások megfogalmazása és az eredmények összevetése szóban. Valószínűség fogalmainak alapozása játékos, változatos formában és tevékenységgel, használatuk játékos és valódi feladathelyzetekben. Események valószínű lejátékozódásának elképzelése, eljátszása, történés visszaidézése. Gyűjtött adatok elhelyezése egyszerű táblázatokban, jelölésük egyszerű grafikonon, az adatokból elemi diagrammok készítése. Diagrammok, táblázatok, grafikonok leolvasása egyszerű estekben.

2. szakasz

Tematikai egység / Fejlesztési terület	5. Valószínűség, statisztika		
Előzetes tudás	Adatokról megállapítások megfogalmazása. Valószínűségi megfigyelések, játékok kísérletek. Tapasztalatszerzés a véletlenről és a biztosról.		
A tematikai egység fejlesztési céljai	Rendszerszemlélet, valószínűségi és statisztikai gondolkodás alapozása. A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.		
Ismeretek: problémák, jelenségek	Fejlesztési követelmények: képességek, készségek, attitűdök	Kapcsolódási pontok a NAT-hoz	
Adatok megfigyelése, gyűjtése, rendezése, rögzítése, ábrázolása grafikonon.	Tapasztalatok szerzésével későbbi fogalomalkotás előkészítése. A képi grafikus információk feldolgozása, forráskezelés.	<i>Környezetismeret:</i> Meteorológiai adatok lejegyzése, ábrázolása.	
Számtani közép, átlag fogalmának bevezetése.	Néhány szám számtani közepének értelmezése, az „átlag” fogalmának bevezetése, használata adatok együttesének jellemzésére.	<i>Környezetismeret:</i> Hőmérsékleti és csapadékatlagok.	
A biztos, a lehetséges és a lehetetlen események értelmezése.	Próbálgatások, sejtések, indoklások, tippelések, tárgyi tevékenységek.		

	A lehetséges és lehetetlen tapasztalati úton való értelmezése. A biztos és véletlen megkülönböztetése.	
Valószínűségi játékok, kísérletek, megfigyelések. Gyakoriság. Oszlopdiagram. A valószínűség fogalmának tapasztalati előkészítése.	Események gyakoriságának megállapítása kísérletek végzésével, ábrázolása oszlopdiagramon. Sejtés megfogalmazása adott számú kísérletben. A kísérleti eredmények összevetése a sejtéssel, az eltérés megállapítása és magyarázata. A gyakoriság, a valószínű, kevésbé valószínű értelmezése gyakorlati példákon. Információszerzés az internetről, irányított keresés. Diagramokhoz kapcsolódó információk keresése, értelmezése.	<i>Környezetismeret:</i> Természeti jelenségek előfordulása és valószínűsége. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A kifejezőkészség alakítása (világos, rövid megfogalmazás).
Fogalmak / kulcsfogalmak	Valószínű, biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos. Átlag. Grafikon, oszlopdiagram. Gyakoriság.	
Ajánlott egyéb tevékenységek	Próbálgatások, kísérletek, játékok alapján a lehetséges esetek keresése. Tapasztalatok, várható események megfogalmazása szóban. Sejtések, indoklások megfogalmazása. Biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos események eldöntése egyszerűbb esetekben. Statisztikai adatok gyűjtése, rögzítése, rendezése, értelmezése, elemzése. Táblázatok, grafikonok leolvasása, készítése.	

	Igaz, hamis állítások megfogalmazása. Adatok gyűjtése, rendezése, szélsőértékek és leggyakoribb adat megkeresése. Adatok megjelenítése egyszerű táblázatokban. Egyszerű diagrammok, grafikonok leolvasása. Egyszerű grafikonok, oszlopdiagramok készítése, színezése.
--	--

3. szakasz

Tematikai egység / Fejlesztési terület	5. Valószínűség, statisztika	
Előzetes tudás	Adatgyűjtés, adatok lejegyzése, diagram leolvasása. Valószínűségi játékok, kísérletek, megfigyelések. Biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos.	
A tematikai egység fejlesztési céljai	A statisztikai gondolkodás fejlesztése. A valószínűségi gondolkodás fejlesztése. Megfigyelőképesség, az összefüggés-felismerő képesség, elemzőképesség fejlesztése.	
Ismeretek: problémák, jelenségek	Fejlesztési követelmények: képességek, készségek, attitűdök	Kapcsolódási pontok a NAT-hoz
Valószínűségi játékok és kísérletek dobókockák, pénzérmék segítségével (biztos, lehetetlen esemény).	Valószínűségi és statisztikai alapfogalmak szemléleti alapon történő kialakítása. A figyelem tartósságának fejlesztése. Kommunikáció és együttműködési készség fejlesztése a páros, illetve csoportmunkákban. Valószínűségi kísérletek végrehajtása.	
Adatok tervszerű gyűjtése, rendezése. Egyszerű diagramok, értelmezése, táblázatok olvasása, készítése.	Tudatos és célirányos figyelem gyakorlása. Elemzőképesség fejlesztése a napi sajtóban, különböző kiadványokban található grafikonok, táblázatok felhasználásával.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Menetrend adatainak értelmezése; kalóriatáblázat vizsgálata.

		<i>Informatika:</i> Adatkezelés, adatfeldolgozás, információ-megjelenítés.
Átlagszámítás néhány adat esetén (számtani közép).	Az átlag lényegének megértése. Számolási készség fejlődése.	<i>Természetismeret:</i> Időjárási átlagok (csapadék, hőingadozás, napi, havi, évi középhőmérséklet).
Fogalmak / kulcsfogalmak	Adat, diagram, átlag, biztos esemény, lehetetlen esemény.	
Ajánlott egyéb tevékenységek	Próbálgatások, kísérletek, játékok alapján a lehetséges esetek keresése. Tapasztalatok, várható események megfogalmazása szóban. Sejtések, indoklások megfogalmazása. Biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos események eldöntése egyszerűbb esetekben. Statisztikai adatok gyűjtése, rögzítése, rendezése, értelmezése, elemzése. Táblázatok, grafikonok leolvasása, készítése. Igaz, hamis állítások megfogalmazása. Adatok gyűjtése, rendezése, szélsőértékek és leggyakoribb adat megkeresése. Számtani közép és átlagszámítások. Sejtések megfogalmazása, összevetése a kísérleti eredményekkel, az eltérések megfigyelése, magyarázata. Statisztikai adatok gyűjtése, rögzítése. Diagramok, grafikonok leolvasása és készítése egyszerűbb esetekben, értelmezésük. Statisztikai megfigyelések. Néhány rövid irodalmi alkotás statisztikai elemzése.	

	Modellalkotás. Statisztikai sokasághoz lehetséges ismérvek keresése. A sokaság elemeinek statisztikai ismérvek szerinti osztályba sorolása. A megfigyelt kapcsolatok ábrázolása. A derékszögű koordináta-rendszer, mint modell használata.
--	---

Valószínűség, Statisztika – képességszintek

Részterületek	A szint	B szint	C szint	D szint	E szint
Adatsokaságok gyűjtése, rendezése, ábrázolása	A tanuló képes a sorozatok, táblázatok, grafikonok adatainak leolvasására. Képes a biztos, lehetetlen és véletlen események megkülönböztetésére egyszerű, megfigyelt,	A tanuló képes a kísérleti adatok összegyűjtésére, rendezésére, rögzítésére. Sejtéseit össze tudja vetni a megfigyelt és a kísérletben gyűjtött adatok gyakoriságával. Jó gyakorlottságot ér el a kísérleti adatok	A tanuló képes egyszerű jelenségekről információkat gyűjteni és közvetíteni adatok sorozatba, táblázatba rendezésével és grafikonkészítéssel.	A tanuló képes adatokat elrendezni sorozatba, táblázatba, ábrázolni tudja azokat grafikonon. Sorozatból, táblázatból, grafikonról adatokat visszaolvas. Talál az egész adat-együttest jellemző adatokat	Konkrét helyzetekben felismeri a biztos, illetve lehetetlen eseményeket. A tanuló képes adatokat elrendezni sorozatba, táblázatba, ábrázolni tudja azokat grafikonon. Sorozatból, táblázatból, grafikonról adatokat

	eljátszott szituációkban. Képes a sorozatok, táblázatok, grafikonok adatainak leolvasására.	rendezésében, szemléletes rögzítésében. Létre tud hozni adott feltételnek megfelelő konstrukciókat. Ezeket azonosítja egymással, megkülönbözteti egymástól, összeveti a feltételekkel. A létrehozott objektumokat rendezni tudja valamilyen (önállóan megalkotott, vagy követett) rend szerint. Ki tudja egészíteni a rendszert a hiányzó lehetőségek megkeresésével. Alkotásaiban törekszik a	Egyszerű adatsokaság jellemzésére értően használja a középső adatot és az adatok számtani közepét (átlagát). Kísérleti tapasztalatok alapján tud sejtéseket megfogalmazni véletlen események valószínűségének összehasonlítására vonatkozóan, és össze tudja vetni sejtéseit megfigyelt és kísérletben gyűjtött adatok gyakoriságával. Képes a kísérleti adatok összegyűjtésére,	(pl. a nagyság szerinti középsőt, legnagyobb, legkisebb adatokat, ezek távolságát, a leggyakoribb adatot). Ki tudja számítani az adatok átlagát. Képes megfogalmazni sejtést véletlen eseményekkel kapcsolatban, (melyik valószínűbb, melyik kb. hányszor fog előfordulni a következő 30 próbában, melyik nem fog előfordulni egyszer sem...).	vissza tud olvasni. Jellemezni tudja ezeket diagramokkal, kördiagrammal, oszlopdiagrammal, vonaldiagrammal. Sorozatból, táblázatból, grafikonról adatokat visszaolvas. Talál az egész adat-együttest jellemző adatokat (pl. a nagyság szerinti középsőt, legnagyobb, legkisebb adatokat, ezek távolságát, a leggyakoribb adatot). Ki tudja számítani az adatok átlagát. Képes megfogalmazni sejtést véletlen
--	--	---	--	--	---

		teljességre, rendszer kialakítására.	rendezésére, rögzítésére. Fejlődik a teljesség és a rendszerépítés igénye.		eseményekkel kapcsolatban. Sejtését össze tudja vetni a megfigyelt események gyakoriságával.
--	--	--------------------------------------	--	--	--

III.4. Digitális kompetencia

1-6. évfolyam

A digitális technológia fejlődése és terjedése alapjaiban változtatta meg a gyerekek környezetét. A mai iskolások már beleszülettek a digitális korszakba, életük egyszerre zajlik offline és online, a fizikai és a virtuális világban. Már nem tanulják, hanem készségként birtokolják az infokommunikációs eszközhasználatot, ezért hatalmas médiagyakorlattal, rengeteg saját élménnyel rendelkeznek, tudásuk azonban strukturálatlan, hézagos, bizonytalan.

Feladatunk azoknak a készségeknek, kompetenciáknak a fejlesztése, amelyek megalapozzák a digitális médiakörnyezetben való boldogulást. A digitális kompetencia az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges nyolc kulcskompetencia egyike és nélkülözhetetlen az egyre növekvő mértékben digitalizálódó társadalomban való részvételhez. A digitális kompetencia tágabb értelemben úgy írható le, mint az IKT (információs és kommunikációs technológiák) magabiztos, kritikus és kreatív használata a munka, foglalkoztatás, tanulás, pihenés, társadalmi befogadás és/vagy részvétel területén kitűzött célok eléréséhez. Tanulóink jártasságot szerezhetnek a legújabb információs technológiák magabiztos és kritikus használatában, amely magába foglalja a főbb számítógépes alkalmazásokat, az információ felismerését, visszakeresését, értékelését, tárolását, előállítását, bemutatását, továbbá a digitális tartalomalkotást és - megosztást, valamint a felelős és biztonságos kommunikációs együttműködést az interneten keresztül.

A Digitális kompetencia program alapjául a DigComp keretrendszer szolgál, ennek az általános iskolás korosztály (1-6. évfolyam) számára adaptált változata, kiegészítve a tudatos médiahasználatra nevelés, illetve a mozgókép- és médiaismeret elemeivel.

Iskolánk alapkészségnek tekinti a digitális műveltséget, ezért a Digitális kompetencia úgynevezett keresztkompetencia; nagyon sok eleme más tantárgyakkal összefüggésben, azok keretei között jelenik meg. A területnek négy pillére van, amelyek az oktatás során különböző keretek között (délelőtti alapkészség sávban, valamint projekteken, témaheteken, témanapokon) jelenik meg.

Tudatos, felfedeztető eszközhasználat

A digitális eszközhasználat egyik legfontosabb előnye, hogy önálló tanulási utak bejárását teszi lehetővé, támogatja az önálló tanulást, így egy idő után a gyerek saját tanulási céljainak,

igényeinek megfelelően, önállóan választhat tanulási eszközt, anyagot magának. A tanítás - tanulás folyamata során számos digitális eszközt használunk, az életkorhoz kapcsolódóan egyre növekvő időtartamban. Az iskolában a digitális eszközhasználat osztálytermi keretek között, nagyon strukturált módon valósul meg; a kicsiknél néhány tevékenységnél, a csoportmunka illetve az önálló gyakorlás eszközeként, később egyre több funkcióval. A felfedezett eszközhasználat módszere azt jelenti, hogy a diákok olyan problémákkal szembesülnek, amelyek megoldásához az adott digitális eszköz, alkalmazás funkcióit önállóan kell felfedezniük. A tudatos eszközhasználat fejlesztése azt teszi lehetővé, hogy a gyerekek (és a pedagógus) a saját igényeikhez, a megoldandó feladat típusához számos szempontot figyelembe véve válasszon megfelelő eszközt.

Programozás

A digitális írás és olvasás mellett a programozást is alapkészségként kezeljük, vagyis a magas szintű felhasználói képességeken túl a technológia kreatív alkalmazásának elsajátítását is beépítjük szakmai tevékenységünkbe. A programozás tanítása fejleszti a problémamegoldási, kooperációs, kreatív készségeket, illetve az algoritmikus gondolkodást. Minden gyerek lehetőséget kap a programozással való ismerkedésre, amelyet életkorának, érdeklődésének megfelelően bővíthet, délutáni keretben. A programozás és a problémamegoldás területéhez kapcsolódóan az alkotópedagógia (maker education) elemeit is alkalmazzuk, digitális alkotóműhelyt tervezünk.

Médiaismeret, médiatudatosság

A médiatudatosságra nevelés által képessé válnak diákjaink megértetni a médiát, a média működésmódját és társadalmi szerepét, valamint reflektálni az új helyzetre. Célunk a médiához való értő viszony kialakítása, olyan képességek fejlesztése és ismeretszerzés segítése, amely lehetővé teszi a kreatív, tudatos és biztonságos médiahasználatot. 1–6. évfolyamon elsősorban a gyerekek médiaélményeinek megdolgozása a cél, saját fantáziájuk segítségével, a beszélgetés, rajz, szerepjáték stb. segítségével. Célunk, hogy tanulóink megismerjék a mediakínálat sokféleségét, a különböző információs csatornákat használva tájékozódjanak. Kiemelt célunk a médiavalóság, médiatartalmakkal szembeni belső távolságtartás, a reflexiós készség fejlesztése, a kritikai szemléletmód erősítése. Mivel ennek a korosztálynak már elsődleges médiuma az internet, a tananyag e médium köré szerveződik.

Fotó és mozgókép

Önálló, illetve más kompetenciaterületekhez kapcsolódó fotós és mozgóképes projektek során a felfedezettő eszközhasználat mellett a vizuális nyelvhez, vizuális kommunikációhoz kapcsolódó tudáselemek kiemelkedő szerepet kapnak.

Az ehhez a kompetenciához kapcsolódó elengedhetetlen ismeretek, készségek és attitűdök:

- Az internet és az elektronikus kommunikáció (e-mail, videokonferencia, fórumok, egyéb hálózati eszközök) használata által nyújtott lehetőségek és veszélyek, valamint a valóság és a virtuális világ közötti különbségek felismerése.
- Elektronikus információk, adatok és fogalmak keresése, gyűjtése és feldolgozása és szisztematikus felhasználása. A rendelkezésre álló információk megbízhatóságának és érvényességének (elérhetőség, elfogadhatóság) alapszintű megértése és annak felismerése, hogy az IKT interaktív használata során bizonyos jogi és etikai elveket tiszteletben kell tartani.
- Az IKT felhasználási lehetőségei a személyiség kiteljesítésében, a társadalmi beilleszkedés elősegítésében, a kreativitás és az innováció támogatásában.
- Hajlandóság az IKT használatára az önálló és a csapatban végzett munka közben.
- Pozitív viszonyulás az internet-használathoz, a személyes szféra és a kulturális különbségek tiszteletben tartása.
- A legfontosabb számítógépes alkalmazások (szövegszerkesztés, táblázatkezelés, az adatbázisok, az információtárolás és -kezelés) ismerete. A megfelelő segédeszközök (prezentációk, grafikonok, táblázatok, térképek) használata komplex információk létrehozása, bemutatása vagy értelmezése céljából.

Éves óraszám minden évfolyamon 72, melynek 30-60%-a az alapkészségek fejlesztésénél, a többi projekteken, témaheteken, témanapokon valósul meg.

A javasolt időkeret éves időkeretet ad meg, melyet a tanítók az adott időszak feladataihoz mérten szabadon és rugalmasan használnak fel – keresve a kapcsolódási lehetőségeket a többi kompetenciaterülettel is.

A fejlesztendő területek részletes leírása tartalmazza azokat a képességeket, készségeket, attitűdöket, melyek a fejlesztés során előkerülhetnek. Tartalmazza az ismereteket, tartalmakat és feladatokat, melyeket feldolgozunk, valamint az ajánlott tevékenységek listáját.

Végül a képességszintek felsorolásával kívánjuk jelezni, hogy melyek azok az állomások a tanulás során, melyeket a diákoknak el kell érniük, hogy azon a részterületen elegendő és hasznos tudást szerezzenek. Egyben elérve azt a szintet is, mely továbblépésükhöz

szükséges. Egyéni útjuk során ezeket a szinteket a saját tempójuknak és igényüknek, illetve képességeiknek megfelelő tempóban érhetik el.

A tanulási eredmények mérésénél öt, betűvel jelölt szintet jelöltünk meg. Ezek közül az A és B szint az 1-4., a C és D szint az 5-6. osztályosokra vonatkozik. Valódi kimeneti követelményeket csak a C szinttől felfelé határoztunk meg. Az E szint a 6. osztály végén elvárható, a digitális eszközökkel és a médiával kapcsolatos attitűdöket tartalmazza. Ezek alakítása a Digitális kompetencia oktatásának hatéves, nagy kihívást jelentő feladata.

Évfolyam	1.évfolyam	2.évfolyam	3.évfolyam	4.évfolyam	5.évfolyam	6.évfolyam
Éves óraszám	36	36	36	36	36	36

50%-ban más kompetenciába ágyazottan, 50%-ban önálló területként. A táblázatban csak a külön óraszámban megjelenő tartalmak szerepelnek.

Fejlesztési területek		Kapcsolódás a NAT-hoz	Kapcsolódás a Kompetenciatérülethez
1.	Információ	Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Földünk–környezetünk Ember és természet Életvitel és gyakorlat Informatika Matematika Etika	Anyanyelvi kommunikáció Matematika Digitális Természettudományi és technológiai Tanulási Személyközi, interkulturális és állampolgári Szociális Kulturális
2.	Kommunikáció	Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Földünk–környezetünk Ember és természet Életvitel és gyakorlat Informatika Matematika Etika	Anyanyelvi kommunikáció Matematika Digitális Természettudományi és technológiai Tanulási Személyközi, interkulturális és állampolgári Szociális Kulturális
3.	Multimédiás tartalmak megértése, elemzése, értékelése, készítése	Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Földünk–környezetünk Ember és természet Életvitel és gyakorlat Informatika Matematika Etika	Anyanyelvi kommunikáció Matematika Digitális Természettudományi és technológiai Tanulási Személyközi, interkulturális és állampolgári Szociális Kulturális
4.	Biztonság	Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Földünk–környezetünk	Anyanyelvi kommunikáció Matematika Digitális

		Ember és természet Életvitel és gyakorlat Informatika Matematika Etika	Természettudományi és technológiai Tanulási Személyközi, interkulturális és állampolgári Szociális Kulturális
5.	Problémamegoldás, kódolás	Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Földünk–környezetünk Ember és természet Életvitel és gyakorlat Informatika Matematika Etika	Anyanyelvi kommunikáció Matematika Digitális Természettudományi és technológiai Tanulási Személyközi, interkulturális és állampolgári Szociális Kulturális

Tematikai egység / Fejlesztési terület	1. Információ		
A tematikai egység fejlesztési céljai	Digitális információk felismerése, azonosítása, elhelyezése, rendszerezése, megítélése, értékelése, elemzése.		
Ismeretek, tartalmak, feladatok:	Képességek, készségek, attitűdök:		Ajánlott tevékenységek
1.1 Bőngészés, keresés és információ szűrése Képes arra, hogy megfogalmazza, milyen információra van szüksége, és azt hol, milyen módon találhatja meg.	kreativitás együttműködés kíváncsiság kommunikáció kritikai gondolkodás		<i>Minden kompetenciaterületnél:</i> A digitális eszköz önálló használata, a funkciónak megfelelő alkalmazás keresése.

Képes választani az ismert online források között, navigálni, és kiszűrni a szükséges információkat. Képes tájékozódni a digitális térben.	logikai készség tájékozódás a digitális térben problémamegoldó készség tervezés, rendszerezés	Keresés alkalmazásokban és a világhálón (életkornak megfelelően), irányítottan és önállóan. Az információ megítélést segítő gyakorlatok, kritikus kérdések (igaz-e, hasznos-e, nekem való-e).
1.2 Információk értékelése Képes arra, hogy felismerje, értékelje az információt, megítélje relevanciáját, megbízhatóságát. Életkorának megfelelően a képes különféle médiaszövegek különféle szempontok szerinti elemzésére.	szövegértés ábraolvasási készség megfigyelőképesség vizuális kommunikációs képesség önértékelés, önellenőrzés, önmotiválás önbecsülés, önismeret	Képolvasással történő információszerzés, képi jelek, vizuális szimbólumok olvasása és létrehozása. Személyekhez vagy más tantárgyi tartalmakhoz kapcsolódó adatok kiválasztása, rögzítése, csoportosítása.
1.3 Információk tárolása és visszanyerése Saját vagy általa használt eszközön képes strukturáltan tárolni, és visszakeresni az információt (alkalmazást, elmentett dokumentumokat, képeket).	vitakészség együttműködés projektekben	Az életkori sajátosságoknak megfelelő internetes oldalak látogatása, tapasztalatszerzés. Keresési lehetőségek az információ hordozókon. Mozgóképes vagy multimédiás tartalom alapvető jellemzőinek felismerése (fikciós vagy tudományos), információszerzés gyakorlása.

		Információforrások szűrése az életkori sajátosságok figyelembevételével, a szűrés szempontjainak elsajátítása és gyakorlása. Az információforrások hitelességének vizsgálata, szelektálása. Az információ küldésének és fogadásának megismerése. Az információk hatékony keresése, a legfontosabb információk megtalálása, a hiteles és nem hiteles információk megkülönböztetése, információk kritikus kezelése. <i>A digitális kompetenciánál:</i> Az életkorhoz igazodó internetes tevékenységek gyakorlása és az abban rejlő veszélyek felismerése. Az alkotó és befogadó tevékenység során a saját érzések felismerése, és azok kifejezése.
--	--	---

		Különböző típusú médiaszövegek felismerése, a médiatartalmak közötti tudatos választás. Médiaszöveg-értési gyakorlatok. Saját és mások médiahasználati szokásai, médiaélmény-feldolgozás. Hagyományos és digitális információkeresés összehasonlítása.
Fogalmak / kulcsfogalmak	Információ, szerző, forma, tartalom, cél, médiaszöveg, médium, online forrás megbízhatósága, felhő, mappa, fájlstruktúra, nyilvános - privát	

Információ – képességszintek

Részterületek:	A szint	B szint	C szint	D szint	E szint
<i>Böngészés, keresés és információ szűrése</i>	Tudja, hogy az interneten információt lehet keresni. Tudja, hogy a keresési találatok nem mindig relevánsak. Tud böngészni az életkorának megfelelően szűrt tartalmak között, gyerekbarát oldalakon.	Böngésző segítségével online keresést tud végezni, kulcsszavakat beírni. Tudja, hogy a különböző keresőmotorok különböző eredményeket adhatnak. Képes kiszűrni az egyáltalán nem releváns tartalmat.	Böngészésre tudja használni az internetet és információk után tud kutatni. Meg tudja fogalmazni az információs szükségleteit és ki tudja választani a megfelelő információt. Képes megadott szempontok alapján információt keresni. Ismeri a böngészősor funkcióját, képes teljes webcímeket beírni, keresni.	Tudatos kereső stratégiát használ az interneten történő keresés vagy böngészés során. Tudja szűrni és nyomon követni a kapott információkat. Tudja, kiket kövessen az online információ megosztására szolgáló helyeken.	Motivált arra, hogy információt keressen, lehetőleg minél több forrásból. Érdeklődve, szívesen keres.

Információk értékelése	Tudja, hogy nem minden információ található meg az interneten, és nem mindegyik megbízható.	Érti, hogy csak a szülei, tanárai által ajánlott online forrásokat használhatja. Felnőtt jelenléte, irányítása mellett önállóan keres információt (a megadott források között, megadott szempontok alapján).	Össze tudja hasonlítani, értelmezni a különböző információforrásokat néhány szempont alapján. Ismeri néhány infokommunikációs eszköz lehetőségeit és kockázatait.	Kritikusan kezeli a megtalált információkat. Értékelni tudja az információk valódiságát és megbízhatóságát az összehasonlítási szempontok alapján. Képes kritikus kérdések feltevésére szerző, forma, tartalom, közönség és cél tekintetében.	Tudja, hogy a média, az internet nem “ablak a világra”, érti, hogy bizonyos témák, közösségek jobban reprezentáltak, illetve, hogy a valóság maga is reprezentáltan jelenik meg. Tisztában van azzal, hogy a keresőmotorok mechanizmusa és algoritmusai nem szükségszerűen semlegesek az információk bemutatásában.
-------------------------------	---	--	---	--	---

<i>Információk tárolása és visszanyerése</i>	Az általa használt programokban meg tudja keresni korábban elmentett munkáit.	A fájlokat vagy tartalmakat (pl. szövegek, képek, zene, videó, weboldalak stb.) menteni és tárolni tudja, és mentés után újra elő tudja azokat hívni.	El tudja menteni az online információkat. Vissza tudja keresni és kezelni tudja az elmentett és tárolt információt és tartalmat. Tud tárolási és visszakeresési módok közül választani. Tisztában van a biztonsági mentés fontosságával.	Különböző módszereket és eszközöket használ a fájlok, tartalmak és információk rendezéséhez. Számos stratégiája van az általa vagy mások által korábban rendezett vagy elmentett tartalmak előhívására és kezelésére. Érti a felhő fogalmát, működését, és képes használatára.	Érti, mi a különbség a nyilvános és a privát módon elmentett információ között.
---	---	---	---	--	---

Tematikai egység / Fejlesztési terület	2. Kommunikáció		
A tematikai egység fejlesztési céljai	Médiumok, digitális környezetben történő kommunikáció, digitális eszközök segítségével kapcsolat létesítése és együttműködés másokkal, közösségekben és hálózatokban való részvétel		
Ismeretek, tartalmak, feladatok:		Képességek, készségek, attitűdök:	Ajánlott tevékenységek:
2.1 Médiumok A különféle médiumok azonosítása, hasonlóságaik és különbségeik felismerése		kommunikáció kollaboráció információgyűjtés, információk rendszerezése, értékelése, sorrendbe állítása együttműködés, segítőkészség kreativitás szövegértés figyelemkoncentráció	<i>Minden kompetenciaterületnél:</i> Digitális környezetben történő kommunikáció, forrásanyagok megosztása online eszközök segítségével. Kapcsolatok létesítése és együttműködés másokkal digitális eszközök segítségével. Közösségekben és hálózatokban való részvétel. Egyszerű, vizuálisan értelmezhető jelzések, jelenségek, ábrák értelmezése, készítése. Komplex információ előállítása, bemutatása újmédiás eszközök segítségével. (pl., fotósorozat, digitális történet, prezentáció, kisfilm)
2.2 Technológia segítségével végzett interakció Digitális eszközök és alkalmazások életkornak megfelelő, egyre szélesedő körén keresztül történő interakció. A digitális kommunikáció működésének megértése. A digitális eszközökön keresztül megfelelő módon folytatott kommunikáció megértése, használata, megfelelő kommunikációs eszköz, stílus és hangnem választása		megfigyelés kíváncsiság auditív, vizuális és kinezetikus percepciók képességek analizáló, szintetizáló képesség önkifejezés	
2.3 Információk és tartalmak megosztása		önmeghatározás adott kommunikációs helyzetben	

A megtalált információk és tartalmak helyének megosztása másokkal, az új információ saját ismeretei közé beépítésének készsége.	koncentrációképesség, figyelem fejlesztése korrekció, önkorrekció összefüggések felismerése analógiák felismerése és követése gyakorlás-rögzítés	Dokumentálás, folyamatok rögzítése, képgyűjtemények, képes ábrák létrehozása. Üzenetek és e-mailek tárolása és megjelenítése. Fájlok és tartalmak megosztása egyszerű eszközök segítségével. (pl. mellékletek küldése e-mailben, képek feltöltése az internetre stb.) Önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel: verbálisan, vizuálisan, gesztussal. A nonverbális kommunikációs közlési és kifejezési eszközök értelmezése. Tudatos és kreatív részvétel az online kommunikációban. Az online tartalmak előállításához kapcsolódó etikai szabályok elsajátítása, a felelősség, a tájékozottság fejlesztése. Kapcsolatteremtés, véleménynyilvánítás, önkifejezés az online kommunikációban.
2.4 Digitális csatornákon keresztül folytatott együttműködés A technológiák és a média használata a csoportmunkában, a forrásanyagok, tudás és tartalmak együttműködés keretében történő létrehozása területén. Egyéni érdeklődésnek megfelelő csoportokhoz való kapcsolódás (online felületen is, életkornak megfelelően).		
2.5 Netikett Az online és virtuális interakciók során alkalmazott viselkedési normák és a kulturális sokféleség szempontjainak ismerete, a lehetséges online fenyegetések elleni védekezésre való képesség, aktív stratégiák kidolgozása a nem megfelelő viselkedés kiszűrése érdekében.		

2.6 Digitális személyazonosság kezelése Egy vagy több digitális személyazonosság létrehozása, adaptálása és kezelése, az online reputáció, a különböző alkalmazásokon keresztül létrehozott adatok kezelése.		Kapcsolatteremtés digitális eszközök útján. Résztvétel a hálózati kommunikációban. A kommunikációs célnak megfelelő választás a médiumok között. A kommunikáció írott és íratlan szabályai. Az online kommunikációban rejlő veszélyek elleni védekezés. <i>A digitális kompetenciánál:</i> Az alkotó és befogadó tevékenység során a saját érzések felismerése, és azok kifejezése. Az egyes médiumok, kommunikációs formák felismerése, hasonlóságaik és különbségeik azonosítása. Online és offline érzelmkifejezés, online viselkedés, online és offline személyiség, online agresszió és kezelése. A digitális lábnyom, a digitális hírnév.
---	--	---

		A médiaszövegekhez használt egyszerű kódok, kreatív kifejezőeszközök és azok érzelmi hatásának felismerése. Kép- és hangrögzítő eszközök használata, elemi technikáinak ismerete. Az elsajátított kifejezőeszközök segítségével saját gondolatok, érzések megfogalmazása, megjelenítése.
Fogalmak / kulcsfogalmak	Médium, médiumok típusai, csoportosítás (közvetett, egyirányú-kétirányú, azonnali visszacsatolás, audiális, vizuális, audiovizuális, multimédiás, interaktív), online, offline, letöltés, stream, online hírnév, online személyiség, hálózat, jelszó, felhasználói fiók – online profil, chat, az online chat funkció, emoji, közösségi oldalak típusai, alkalmazás, tartalom, üzenettípus elkülönítése, platform, operációs rendszer, eszköz elkülönítése, műfajok: poszt, komment, emoji, animált gif, mém.	

Kommunikáció – képességszintek

Részterületek:	A szint	B szint	C szint	D szint	E szint
Médiumok	Meg tudja nevezni az általa használt médiumokat, illetve digitális eszközöket. El tudja különíteni a csak kép, csak hang, mozgókép, illetve multimédiát közvetítő médiumokat.	Ismeri, és képes típusokba sorolni a médiumokat.	Érti (nem definiálja) a médiakonvergencia fogalmát, médiumok és eszközök kapcsolódását, és biztosan azonosít be médiumokat és eszközöket.	Tudatosan képes választani eszközök és médiumok közül a megfelelő feladat, cél érdekében.	Figyelemmel és érdeklődéssel viszonyul a médiumokhoz, hétköznapi helyzetekben is igényesen használja ezek elnevezéseit.
Technológia segítségével végzett interakció	Tudja, hogy többféle módon kommunikálhatunk az interneten, segítséggel használni tudja ezeket az eszközöket.	Tud alapszinten kommunikálni az interneten keresztül. Kommunikációs eszközöket alapszinten tud használni szóban és írásban is: telefon,	A digitális eszközök speciális lehetőségeit is kihasználja. Tudja használni az iskolában megismert alkalmazásokat, oktatóprogramokat. Ismeri az iskolai hálózat szabályzatát,	Érti a különbséget a különböző kommunikációs eszközök között, igényeinek megfelelően választja ki és használja az adott alkalmazást.	Magabiztosan, aktívan, könnyen, örömmel és megfelelő hangnemmel kommunikál online. Tisztában van az idegenekkel történő online kommunikáció veszélyeivel.

		legalább egy VoIP alkalmazás, csevegés. Tudja használni azokat az alkalmazásokat, amelyekkel az iskolában találkozott.	tud ki- és belépni a hálózathoz, felhasználni fiókjából.		
Információk és tartalmak megosztása	Képes segítséggel üzenetet küldeni, megosztani fájlokat és tartalmakat az interneten.	Fájlokat és tartalmakat tud megosztani egyszerű eszközök segítségével. (pl. mellékletek küldése e-mailben, képek feltöltése zárt blogra vagy közösségi oldalra stb.)	Részt tud venni közösségi oldalakon és online közösségekben, ahol továbbadja vagy megosztja a tudást, tartalmakat és információkat. Képes információ-megosztó alkalmazások használatára. Érti a különbséget az üzenetküldés típusai	Érti a különböző online platformok és alkalmazások különbségeit, és a kommunikációs céljának megfelelően tud platformot választani. Tudja, hogyan lehet a közösségi médiát munkájának bemutatására használni.	Szívesen oszt meg forrásokat, tartalmakat, tudást másokkal, online is. Tudja, hogy minden online tartalom létrehozásakor figyelnie kell a szerzői jogokra is.

			(email, csevegés, közösségi oldalra, honlapra feltöltés) között.		
Digitális csatornákon keresztül folytatott együttműködés	Segítséggel tud digitális csatornákon keresztül (pl. megosztott dokumentumok) együttműködni másokkal.	Egyszerű digitális eszközök segítségével, másokkal együttműködve létre tud hozni és meg tud vitatni tartalmakat.	Tudja, hogy az együttműködés segíti a tartalmak létrehozását. Képes másokkal együttműködve, több digitális eszköz közül választva tartalmat létrehozni, megvitatni, bemutatni.	Tisztában van az együttműködés többféle formájával, és a feladatnak, a kommunikációs célnak megfelelően tud eszközt választani hozzá.	Hajlandó a másokkal való megosztásra és együttműködésre. Kész csapattagként működni projektek keretében. Keresi az együttműködés új formáit, amelyek nem feltétlenül a személyes részvételre alapulnak.
Netikett	Tudja, hogy a digitális világban ugyanúgy be kell tartani a viselkedési	Ismeri a digitális kommunikációra vonatkozó alapvető viselkedési normákat.	Ismeri és alkalmazza a netikett alapvető szabályait. Felismeri az online fenyegetést, mint a	Érti, hogy a netikett hogyan segíti a hatékony és sikeres kommunikációt.	Tisztában van saját (online) viselkedésének következményeivel.

	szabályokat, mint az offline világban. Tisztában van azzal, hogy csak gyermekbarát tartalmakkal találkozhat, idegenekkel nem kommunikálhat.		netikett megsértését, és vannak stratégiái a kezelésére. Tisztában van azzal, hogy nem minden online tartalom legális.	Képes felismerni és hatékonyan kezelni az online fenyegetést, megfélemlítést és másoknak is segíteni ebben. Ismeri a digitális eszközök etikus használatára vonatkozó szabályokat, viselkedési normákat.	Ismeri a digitális médiához kapcsolódó etikai problémákat, mint például helytelen oldalak látogatása és cyber megfélemlítés.
Digitális személyazonosság kezelése	Tudja, hogy létezik online személyiség és személyazonosság. Képes személyes profil kialakítására életkorának megfelelő felületen, vagy a fantázia világában.	Tudja, hogy az online hírnevét védeni kell, tudatosan alakítja a személyes profilját.	Képes követni, alakítani saját digitális lábnyomát.	Tudatosan használ akár több különböző online profilt, követi digitális lábnyomát, tudatosan választja ki, hogy különféle profiljain milyen információkat oszt meg.	Képes megérteni, hogy az emberek képet alkothatnak a személyiségéről azok alapján, amiket megoszt a digitális oldalakon. Tisztában van a digitális

					személyazonossághoz kapcsolódó előnyökkel és kockázatokkal. Képes az igényei szempontjából kedvező profil kialakítására.
--	--	--	--	--	--

Tematikai egység / Fejlesztési terület	3. Multimédiás tartalmak megértése, elemzése, értékelése, készítése		
A tematikai egység fejlesztési céljai	Új tartalmak (a szövegszerkesztéstől a képeken keresztül a videóig) készítése és szerkesztése; korábbi tudás és tartalmak beépítése és átdolgozása; kreatív kifejezőmód használata.		
Ismeretek, tartalmak, feladatok:	Képességek, készségek, attitűdök:	Ajánlott tevékenységek:	
3.1 Online / média / digitális tartalmak megértése, elemzése, értékelése Különböző formátumú tartalmak, online szövegek megértése, elemzése, értékelése, feldolgozása különféle szempontok és célok alapján.	gyakorlás, rögzítés információ keresése kreativitás kommunikáció információ feldolgozása, rögzítése, rendszerezése történetmesélés folyamat rögzítése	<i>Minden kompetenciaterületnél:</i> A foglalkozáson előkerült médiaszövegek előállításával, nyelvével, technikai megoldásaival, valóságtartalmával kapcsolatos kérdések megvitatása. Idő-tér, és virtuális idő megértése, elemzése játékosan.	
3.2 Tartalomfejlesztés Különböző formátumú tartalmak, többek között multimédiás tartalmak létrehozása, a létrehozott tartalmak szerkesztése és javítása, kreatív kifejezőmód a digitális médián és technológiákon keresztül.	kooperáció, stratégia alkotás adaptáló képesség konstruáló, alkotó képesség programozó készség együttműködés kíváncsiság	Rajzos, képi, szöveges, hangos - zenés, mozgóképes és multimédiás tartalmak létrehozása. Ezen tevékenységeket segítő alkalmazások használata.	
3.3 Tartalmak integrálása és átdolgozása Meglévő forrásanyagok módosítása, finomítása és összeolvasztása új, eredeti és releváns tartalmak, és ismeretanyag létrehozása érdekében.	kritikai gondolkodás logikai készség problémamegoldó készség tervezés, rendszerezés szövegértés	Új tartalom létrehozása korábbiak összekapcsolásával, újragondolásával, transzformációjával (felolvasott mese, montázs stb.). Bemutató, prezentáció, képsorozatok, podcast, oktató kisfilm, oktatóalkalmazás stb. készítése.	
3.4 Szerzői jogok Az információkra és tartalmakra vonatkozó szerzői jogok (copyright) megértése.	ábraolvasási készség megfigyelőképesség vizuális kommunikációs képesség	Multimédiás dokumentumok előállításához szükséges alapelemek: szöveg, rajz, hang, fénykép, animált kép, videó.	
3.5 Programozás	önértékelés, önellenőrzés, önmotiválás önbecsülés, önismeret		

Beállítások, programmodosítások, alkalmazások, szoftverek, eszközök alkalmazása, a programozás elveinek és háttérének megértése.	vitakészség együtműködés projekteken kifejezőkészség	Egyszerű bemutatók, animációk készítése. Élőszóval kísért bemutatók és felhasználható eszközei. Önálló alkotások létrehozásánál a hivatkozások jelzése, szerzői jogok betartása. <i>A digitális kompetenciánál:</i> Digitális szövegek megértése, elemzése, értékelése: szerző / tulajdonos, a szöveg célja (információs, szórakoztató, reklám, dokumentáció), közönségek, a médiaszövegek nyelve (műfaji jellemzők), mondanivalója, nézőpontja, értékrendje. A különböző médiumok (pl. könyv, televízió, rádió, internet, film, videojáték) megfigyelése, vizsgálata, összehasonlítása, megadott szempontok (pl. érzékszervekre gyakorolt hatás, eltérő jelhasználat) alapján közvetlen tapasztalat és saját médiaélmények felidézésének segítségével. Az egyes médiumokhoz kapcsolódó saját használati szokások (pl. gyakoriság, társas vagy önálló tevékenység), médiaélmények (pl. tetszés, kíváncsiság, rossz élmény) felidézése, kifejezése és megjelenítése szóban, vizuálisan (pl. rajzolás, bábkészítés) vagy szerepjátékkal.
---	---	---

		Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázskészítéssel). Különböző médiaszövegek (pl. animációs mesék, videojátékok) alapvető kifejezőeszközeinek (hanghatások, vizuális jellemzők) megfigyelése és értelmezése közvetlen példák alapján. A kép és hang szerepének megfigyelése a mesevilág teremtésében (pl. animációs meséken keresztül). Egyszerű médiaszövegek (pl. animációs mesék, reklám) cselekménye kezdő- és végpontjának, a cselekményelemek sorrendjének megfigyelése közvetlen példák alapján. Címadás. A mediatizált történetek szereplőinek (hősök és gonoszak) azonosítása, az animációs mese morális tanulságainak felismerése. A mozgókép működése, a mozgás illúziója tapasztalása. Kódolás, programozás különféle játékokon, alkalmazásokon keresztül.
--	--	--

		Szerzői jogok, copyright / copyleft, Creative Commons életkornak megfelelő szintű ismerete.
Fogalmak / kulcsfogalmak	Bemutató, prezentáció, képsorozat, podcast, oktató kisfilm, oktatóalkalmazás, a mozgóképek nyelve (képkivágások, beállítások, jelenetek, zene-zörej-beszéd, animáció-élszereplős, vágás, vágástípusok, montázs, filmes műfajok, médiahős-médiakedvenc, sztár, források, szerzői jogok, szabad felhasználású, hír, reklám	

Multimédiás tartalmak megértése, elemzése, értékelése, készítése – képességszintek

Részterületek:	A szint	B szint	C szint	D szint	E szint
Online / média / digitális tartalmak megértése, elemzése, értékelése	Képes különbséget tenni az egyes médiaformák között. Életkorának megfelelő tartalmak cselekményéről, szereplőiről, online játék esetében a játékmenetről mesélni tud. Képes véleményt megfogalmazni (tetszik/nemetszik).	Képes megfogalmazni a médiaformák közti különbséget (animáció - élőszereplős, játék - rajzfilm). Megadott szempontok alapján képes beszélni az életkorának megfelelő tartalmakról. Képes véleményt megfogalmazni.	Képes néhány egyszerű szempont alapján médiaszöveg elemzésére. Képes egy médiaszöveg céljának, típusának meghatározására. Képes megragadni a valóság és a fikció különbségét.	Képes a mozgóképi nyelv alapjainak, működésének értelmezésére. Képes a digitális / multimédiás szövegek nyelvének, működése alapjainak értelmezésére.	Érdeklődéssel, kritikus módon közelít az otthoni és az iskolai életben megismert médiaszövegekhez. Képes és hajlandó releváns véleményt megfogalmazni, álláspontját bemutatni és megvédeni.

<i>Tartalomfejlesztés</i>	Létre tud hozni egyszerű digitális tartalmakat (fotó, rajz, hangfájl, videófájl), érti a különbséget a média formái között.	Szándékának megfelelően tud használni több, különböző egyszerű médiaforma (rajz, fotó, hang, videó) létrehozására és lejátszására különféle alkalmazásokat, ismeri ezek legtöbb alapvető funkcióját. Képes ilyen információkat keresni az interneten.	Ismer és használ több, különféle alkalmazást, képes egyedi, kreatív tartalom létrehozására. Képes szöveges, képes, mozgóképes és multimédiás tartalmak létrehozására különféle alkalmazások segítségével.	Képes cél, közönség, illetve a média formája szerint tudatos szerzői döntések meghozatalára, önkifejezésre különféle tartalmak létrehozásakor.	Keresi az új alkalmazásokat, formátumokat. Látja a technológiákban és a médiában rejlő lehetőségeket az önkifejezés és az ismeretanyagok létrehozása terén. Magabiztosan készít médiatartalmakat.
<i>Tartalmak integrálása és átdolgozása</i>	Alapvető módosításokat segítséggel tud végrehajtani a mások által	Alapvető módosításokat tud végrehajtani a mások által készített tartalmakon.	Szerkeszteni, finomítani és módosítani tudja az általa vagy a mások	Új tartalmak létrehozása céljából össze tudja olvasztani a meglévő tartalomelemeket.	Kritikus az átdolgozásra szánt tartalmak és források kiválasztásában.

	készített tartalmakon.		által készített tartalmakat.		Véleményezi és elismeri mások munkáját.
Szerzői jogok	Tudja, hogy a digitális alkalmazások, tartalmak szellemi termékek.	Tudja, hogy vannak olyan általa felhasznált tartalmak, amelyek szerzői jogi védelem alá esnek.	Szerezzen gyakorlatot az információforrások saját dokumentumokban való feltüntetésében.	Életkorának megfelelő ismeretekkel rendelkezik arról, hogy a különböző licencek alkalmazásáról saját munkáira.	Figyelembe veszi a szerzői jogokat és licenceket, választásaiban ez a szempont is szerepet játszik.
Programozás	Képes hétköznapi folyamatokat, feladatokat lépésekre bontani. Érti az utasítások sorrendjének jelentőségét. Érti, mit jelent egy előre	Képes egyszerű programozási részfeladatokat segítséggel végrehajtani. A munkáját gyakran teszteli, a próbálgatás (trial and error) módszerét rutinosan használja.	Képes programozási feladatokat részfeladatokra bontani és azokon kitartóan, önállóan vagy segítséggel dolgozni. Létre tud hozni egyszerű animációkat,	Képes komplex, zárt vagy nyitott végű feladatok esetén a tervezés, kódolás, tesztelés lépéseit önállóan vagy kis segítséggel végrehajtani. Felismeri, hol kell elágazásokat,	A programozást magabiztosan, kezdeményező attitűddel használja kreatív alkotásra, digitális önkifejezésre, absztrakt és problémák megoldására. Képes elérni a programozás során

	meghatározott utasítássorozat lefuttatása. Ismeri a használt eszközök és a vizuális nyelvek alaptechnikáit.	Képes a kódot az igénynek megfelelően módosítani és paramétereket beállítani. Új ötleteket hoz be, bátran használja kreativitását az alkotásban.	játékokat, robotprogramokat vizuális programnyelv segítségével. Eligazodik a programozási felületen. Érti az elágazások, ciklusok, változók használatának jelentőségét.	ciklusokat, illetve változókat használni és helyesen alkalmazza azokat. Képes reflektálni a munkájára, azt bemutatni közönségnek és fejlesztési terveit megfogalmazni.	megélhető flow-állapotot és szívesen keres új kihívásokat. Mer próbálkozni és hibázni, kitartó és türelmes a hibák keresésében és javításában. A konstruktív problémamegoldó attitűd az életének más szegmenseiben is megjelenik. Képes megosztani tudását társaival és hatékonyan dolgozik csapatban. Innovatív attitűd jellemzi.
--	---	--	--	--	--

Tematikai egység / Fejlesztési terület	4. Biztonság	
A tematikai egység fejlesztési céljai	Személyes védelem, adatvédelem, digitális személyazonosság védelme, biztonsági intézkedések, biztonságos és fenntartható használat.	
Ismeretek, tartalmak, feladatok:	Képességek, készségek, attitűdök:	Ajánlott tevékenységek:
4.1 Digitális eszközök védelme Saját eszközök védelme és az online fenyegetések és kockázatok megértése, biztonsági intézkedések ismerete.	kommunikáció kollaboráció információgyűjtés, információk rendszerezése, értékelése, sorrendbe állítása együttműködés, segítőkészség	<i>Minden kompetenciaterületnél:</i> A digitális eszközök és az internet használatának legfontosabb biztonsági szabályainak megismerése, a szabályok követése. Az egyes eszközökkel és alkalmazásokkal, programokkal, közösségi oldalakkal kapcsolatos felhasználói feltételek, biztonsági intézkedések megismerése és alkalmazása. A személyes adatok védelmével kapcsolatos ismeretek alkalmazása. Az információk megosztásával, az online viselkedéssel kapcsolatos etikai kérdések. Felelős magatartás az online világban. Netikett ismerete. A kommunikáció írott és íratlan szabályai.
4.2 Adatok és digitális személyazonosság védelme Általános szolgáltatási feltételek megértése, személyes adatok aktív védelme, mások magánéletének tiszteletben tartása, az online csalással, megfélemlítéssel szembeni védekezés képessége.	kreativitás szövegértés figyelemkoncentráció megfigyelés képi gondolkodás kíváncsiság kísérletezés, próbálgatás	
4.3 Egészségvédelem A technológiák használatával összefüggésbe hozható fizikai és pszichológiai egészséget veszélyeztető	összefüggések keresése vitakészség általánosítás, törvényszerűségek megállapítása	

tényezők elkerülése, a képernyőidő beosztása, az életkornak megfelelő médiatartalmak kiválasztása készségeinek fejlesztése.	auditív, vizuális és kinesztetikus percepciók képességek analízáló, szintetizáló képesség önkifejezés önmeghatározás adott kommunikációs helyzetben önfejlesztés probléma felismerés problémamegoldás koncentrációképesség, figyelem fejlesztése korrekció, önkorrekció összefüggések felismerése analógiák felismerése és követése gyakorlás, rögzítés történetmesélés	Az infokommunikációs viselkedési szabályok megismerése, szabályok kialakítása a közös munka során. Az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályok megismerése. Az információforrások megkülönböztetése a saját dokumentumban. Információforrások gyűjtése. A felhasznált információforrások feltüntetése a saját dokumentumban. Adott informatikai környezet tudatos használata. Egészséges, ergonómiai szempontoknak megfelelő számítógépes munkakörnyezet megismerése. Az életkori sajátosságokhoz igazodó internethasználat lehetőségeinek megismerése (pl. gyermekbarát honlapok böngészése). <i>A digitális kompetenciánál:</i>
--	--	---

		korhatár-besorolás, életkornak megfelelő tartalmak, médiaerőszak online megfélemlítés, cyber bullying online biztonság, az eszközök védelme a személyes adatok védelme, privacy mobileszköz-használati tudatosság (eszközök és alkalmazások választása)
Fogalmak / kulcsfogalmak	Korhatár-besorolás, (PEGI) életkornak megfelelő tartalmak, médiaerőszak, online megfélemlítés, cyber bullying online biztonság, az eszközök védelme, a személyes adatok védelme, privacy, az online veszélyek típusai, a médiarendszer működése, személyes adat,	

Biztonság – képességszintek

Részterületek:	A szint	B szint	C szint	D szint	E szint
<i>Digitális eszközök védelme</i>	Tudja, hogy a digitális eszközöket védeni kell, elfogadja szülei, tanárai a védelemre vonatkozó beállításait, szabályait, instrukcióit. Tudja, hogy vannak nem biztonságos alkalmazások, honlapok, videók, amelyeket jobb nem használni.	Alapvető lépéseket tud tenni eszközei védelmében: tiszteletben tartja a szülei, tanárai által létrehozott biztonsági beállításokat, tudjon (a felnőttek által létrehozott) jelszóval védett oldalra, alkalmazásba lépni.	Tudja jelszó, illetve más biztonságos belépési módok segítségével védeni eszközeit, amelyet mások állítottak be neki. Tanulmányozza az általa használt alkalmazások felhasználási feltételeit, adatvédelmi beállításait. Meg tudja ítélni, milyen alkalmazások valók neki a PEGI (az online alkalmazások korhatár besorolása) rendszere segítségével.	Felismeri, amikor az eszközt fenyegetés éri, és tud segítséget kérni. Meg tudja ítélni, hogy számára biztonságos-e letölteni egy alkalmazást, a felhasználási feltételek és a hozzáférések vizsgálatával.	Önállóan tud beállítani, kezelni az eszközhöz tartozó biztonsági beállításokat. Tisztában van azzal, hogy az ingyenes online alkalmazásoknak az adatai használatával és a reklámok megtekintésével fizet.

Adatok és digitális személyazonosság védelme	Tudja, hogy önállóan nem tölthet le alkalmazásokat. Tudja, hogy nem használhat digitális eszközöket felügyelet nélkül, és mindig kér segítséget, ha valamit nem ért.	Tudja, hogy nem adhat meg magáról személyes adatokat, mindig felnőtt segítségét kéri, ha egy oldal vagy alkalmazás ilyet kér. Önállóan nem létesít új kapcsolatot online felületen, mert tudja, hogy egy személy online azonossága nehezen ellenőrizhető. Tudja, hogy csak bizonyos típusú információkat oszthat meg magáról és másokról online környezetben.	Tudja, hogy önállóan nem adhatja meg a személyes adatait, segítséggel meg tudja ítélni, hogy milyen adatokat adhat meg. Tudja, hogy a személyes adatait gyűjtik és felhasználják. Tudja, hogy jelszavait senkinek sem szabad megadnia. Tudja, hogy a jelszavait gyakran kell változtatni, tudja, milyen a biztonságos jelszó.	Gyakran változtatja a jelszavait. Meg tudja ítélni, hogy kivel léphet kapcsolatba online felületen, és segítséget kér, ha gyanúsat észlel. Alapszintű tudása van arra vonatkozóan, hogyan gyűjtik és használják fel az adatait.	Tudatában van az online adatvédelmi elvekkal. Tisztában van a nyilvánosságra kívánt hozni digitális információ hatásával és élettartamával. Kritikusan jár el az önmagáról szóló online információk közzétevésekor, megosztásakor.
Egészségvédelem	Tudja, hogy felügyelet nélkül csak az általa jól ismert alkalmazásokat használhatja, nem kereshet új tartalmat (pl. eddig nem látott rajzfilmeket,	Ismeri és betartja a felnőttek által megszabott, a képernyőidőre vonatkozó szabályokat. Tudja, hogy fontos az, hogy csak	Érti a digitális technológia használatával kapcsolatos egészségügyi kockázati összefüggéseket (pl. ergonómia, függőség	Tisztában van a digitális eszközök helyes használatával az egészségügyi problémák elkerülése érdekében. Tudja, hogyan találja meg az egyensúlyt az online	Képes tudatosan és kiegyensúlyozottan használni a digitális eszközöket. Egyensúlyt tud teremteni online és offline élete között.

	játékokat) egyedül az interneten. Tudja, hogy be kell tartania a szülei és tanárai által a képernyőidőre vonatkozóan megadott szabályokat. Tudja, hogy egészségére ártalmas a digitális eszközök étkezés közben és lefekvés előtti használata.	életkoromnak megfelelő tartalmat fogyasszon és alkalmazásokat használjon. Ismeri a közösségi oldalak használatára és az online játékokban másokkal történő beszélgetésekre vonatkozó biztonsági, egészségvédelmi és etikai szabályokat, azokat betartja.	kialakulásának veszélye, online agresszió) Nem bánt másokat, online felületen sem. A digitális eszközöket ezek figyelembe vételével, önállóan használja. Ismeri az érzelm kifejezési módokat a digitális kommunikációban. Tisztában van a korhatár-besorolás fontosságával, felismeri az életkorának megfelelő tartalmakat. Ha életkorának nem megfelelő /agresszív/ ijesztő tartalommal találkozik, jelzi szüleinek, tanárainak.	és az offline világ között. Biztonságosan használja a közösségi oldalakat, felismeri az online agressziót. Életkori sajátosságaihoz mérten tudja kezelni, illetve, ha szükséges, segítséget kérni online agresszió esetén. Életkori sajátosságaihoz mérten képes másoknak is segíteni az ijesztő / agresszív / életkornak nem megfelelő médiatartalmak feldolgozásában.	Felismeri a neki nem való vagy nem tetsző tartalmakat, alkalmazásokat és el tudja kerülni őket. Tudja, mit tegyen, ha online agresszió helyzetébe kerül, és életkori sajátosságaihoz mérten másoknak is tud segíteni.
--	---	--	---	---	---

Tematikai egység / Fejlesztési terület	5. Problémamegoldás		
A tematikai egység fejlesztési céljai	Digitális szükségletek és forrásanyagok azonosítása, megalapozott döntések meghozatala a célnak és a szükségleteknek megfelelő eszközökkel kapcsolatban, koncepcionális problémák digitális úton történő megoldása, kreativitás a technológiák használata és a problémamegoldás terén, saját és mások kompetenciáinak frissítése.		
Ismeretek, tartalmak, feladatok:	Képességek, készségek, attitűdök:	Ajánlott tevékenységek:	
5.1 Technikai problémák megoldása Lehetséges technikai problémák felismerése, azonosítása, megfelelő segítség kérése, illetve önálló megoldás.	kreativitás kitartás logikai készség analízis-szintézis indukció-dedukció problémamegoldó készség tervezés, rendszerezés megfigyelőképesség vitakészség együttműködés projekteken alternatívák keresése döntési képesség olvasás, szövegértés	<i>Minden kompetenciaterületnél:</i> Ismerkedés az informatikai környezettel. Digitális eszközök megismerése. Alkalmazások kezelésének megismerése. Egyszerű, rajzos és személyhez kötődő dokumentumok készítése. Meghívó, névjegy, képeslap, üdvözlő kártya, rajzos órarend készítése. Alkotás létrehozása csoportmunkában a társnak adott instrukciókkal. Feladatvégzés tervezése. Utasítások sorrendiségének megfigyelése, módosítása. A feladat megoldásához szükséges alkalmazói környezet használata. Feladatok részfeladatokra bontása, kisebb feladatokból nagyobb egység létrehozása. Szimbolikus gondolkodás fejlesztése. Hétköznapi jelenségek modellezése. Hétköznapi folyamatok megfigyelése. Algoritmus hétköznapi, majd informatikai fogalmának megismerése.	
5.2 Igények megfogalmazása és a megfelelő technológia kiválasztása Képesség arra, hogy az adott feladathoz a megfelelő eszközt, alkalmazásokat és forrásokat válassza, ezeket használja, akár összekapcsoltan is.			
5.3 Innováció és a technológia kreatív használata Aktív részvétel és létrehozás közösen és önállóan, ismert és önállóan felfedezett alkalmazások, programok, eszközök segítségével.			
5.4 Digitális szakadékok azonosítása Saját fejlesztendő kompetenciáinak felismerése.			
5.5 Projektgondolkodás fejlesztése Önállóan és csoportosan digitális projektfeladatokban való részvétel.			

		Tevékenységek folyamatának megfigyelése, rögzítése. Problémák megoldása különböző munkamódszerekkel: önállóan, tanári segítséggel, csoportmunkában. Iskolán kívül megismert digitális alkalmazások bemutatása, megismertetése a társakkal.
Fogalmak / kulcsfogalmak	Algoritmus, modellezés, dokumentum-típusok, karakter, projekt, szerepek a projektekben	

Problémamegoldás – képességszintek

Részterületek:	A szint	B szint	C szint	D szint	E szint
Technikai problémák megoldása	Felismeri, ha technikai problémával találkozik, és segítséget kér.	Célzottan tud támogatást és segítséget kérni, amikor technikai problémával találkozik, vagy amikor új eszközt, programot vagy alkalmazást használ.	A digitális eszközök használatakor felmerülő egyszerű problémákat életkorának megfelelően meg tudja oldani, tanári segítséggel vagy egyedül. Ismeri a problémamegoldás alapvető lépéseit, együtt tud működni társaival.	A technológiák használata során fellépő problémák széles körét tudja megoldani.	Aktívan közelít a problémák megoldásához. Képes önállóan megoldani problémákat. Tanácsot kér, ha elakad.
Igények megfogalmazása és a megfelelő technológia kiválasztása	Meg tudja fogalmazni, hogy milyen tevékenységhez milyen eszközre, alkalmazásra van szüksége. Tud választani az általa ismert eszközök és alkalmazások közül	Tudja, hogy mire használhatja a technológiákat és mire nem. A technológiai lehetőségek felkutatásával meg tudja oldani nem rutinszerű feladatokat.	Megalapozott döntéseket tud hozni olyan feladatok elvégzéséhez szükséges eszközök, készülékek, alkalmazások, szoftverek vagy szolgáltatások kiválasztáskor,	Tisztában van az új technológiai fejlesztésekkel. Érti, hogyan működnek az új eszközök. Kritikusan tudja értékelni, hogy mely eszköz szolgálja leginkább a céljait.	Érdeklődik az új technológiák iránt. Kritikusan értékeli a lehetséges megoldásokat digitális eszközök segítségével.

	az adott feladathoz, tevékenységhez.	Ki tudja választani a célnak megfelelő eszközt és értékelni tudja az eszköz hatékonyságát.	amelyekben nem jártas.		
<i>Innováció és a technológia kreatív használata</i>	Az általa ismert alkalmazásokat segítségével használja.	Az általa ismert alkalmazásokat képes önállóan, kreatív módon használni, meg tudja valósítani az ötleteit.	Ki tudja találni, hogy milyen feladatra melyik alkalmazást használja, akár új, kreatív módon is. Képes új, hasonló funkciójú alkalmazások keresésére.	Önállóan, illetve társaival együttműködve létre tud hozni új tartalmat, össze tudja hasonlítani, melyik alkalmazást, módszert és formát (pl. prezentáció, animált videó, képsorozat, videó, programozási feladat esetében program) célszerű alkalmazni az adott feladat megoldásához.	Hajlandó új technológiákkal kísérletezni. Tudja, hogy tudatosan kell fejlesztenie magát.
<i>Digitális szakadékok azonosítása</i>	Tudja, hogy a gyerekek és a felnőttek máshogy használják a digitális eszközöket és a médiát.	Felismeri, hogy mi az, amit meg tud csinálni, és miben kell fejlődnie. Tudja, hogy csak az életkorának megfelelő tartalmakat,	Tudja, hogyan tanulja meg, hogy valami újat csináljon a technológiák segítségével.	Rendszeresen frissíti digitális kompetenciáit.	Hajlandó a technológiák kínálta alternatív megoldások felkutatására. Tisztában van a technológiák és a média adta lehetőségekkel az önkifejezés terén.

		alkalmazásokat használhat.			
Projektgondolkodás fejlesztése	Részt vesz az iskolai projektekben, a rábízott részfeladatokat segítségével elvégzi.	Aktívan, cselekvően részt vesz az iskolai projektekben, a rábízott részfeladatokat pontosan megcsinálja.	Képes egy előre megadott projekt levezetésére, de más szerepkörben is jól működik. Tud változtatásokat javasolni a projekt hatékonyabb elvégzése érdekében. Tudja értékelni a projekt sikerességét.	Tud projektet tervezni, és részt venni a megvalósításában. Tudja különböző szempontok alapján értékelni a projekt sikerességét.	Kezdeményező attitűddel és tudatosan tervez projekteket, és megvalósítja őket. Tisztában van az együttműködés előnyeivel és nehézségeivel. Képes a projektgondolkodást az élet más területein is alkalmazni.

III.5. Egészség- és mozgáskultúra

1-6. évfolyam

Célok, módszerek

Az iskola első hat éve során rengeteg változás következik be a kisgyermek fejlődésében, amelyre a mozgás és a sport pedagógiai eszközei rendkívül pozitív hatással vannak. Ezért iskolánk mindennapos testnevelés programjában kiemelt figyelmet fordítunk a mozgáskultúra minőségi tanítására és a tudatos egészségfejlesztésre. Pedagógiánk alapvetően holisztikus szemléletmódra épül, amelyben a pszichomotoros tanulást a személyiség komplex fejlődésének részeként értelmezzük. A testnevelés órákon és az egyéb iskolai foglalkozásokon, rendezvényeken két nevelési célt tartunk szem előtt:

- megteremtjük az egész életen át tartó egészséges életmódra nevelésnek a feltételeit, illetve
- biztosítjuk, hogy a gyerekek élményszerű tapasztalatokat szerezzenek a mozgásról és a sport legfontosabb értékéről, a sportszerűségről.

A rendszeres fizikai aktivitás és a sportszerű hozzáállás kialakításának első és legfontosabb lépcsője a mozgás és a sportolás szeretete. Az egészséges életmódot a természetes mozgásigény kielégítésével igyekszünk megalapozni, hogy az örömteli mozgás a mindennapok tevékenységei közé tartozzon. Az iskolai testnevelés és a játék kapcsolata szinte magától értetődő. Játékos helyzetekben a gyerekek fogékonyabbak az ismeretek befogadására, érzelmi-akaratú életük fejlődése és erkölcsi érzékük könnyebben befolyásolható. A természetes versenyszellem sportszerű helyzetekben való megélése, illetve a fizikai megmérettetésekkel való küzdelem öröme olyan izgalmas, magával ragadó élményt kínál a gyermekek számára, amelynek biztosítása a pozitív attitűd kialakításának a feltétele.

A mozgás szeretetének az elősegítésében nagy szerepet játszik a feladatokban való egyre ügyesebb és kompetensebb részvétel, ezért is célunk, hogy a sokoldalú mozgástanításnak köszönhetően az alapkészségek mozgásmintái megszilárduljanak. A fejlesztés folyamata során érvényesülnie kell a fokozatosság elvének, amelynek értelmében a tanuló a természetes mozgások egyszerű végrehajtásaiból és helyzeteiből indul ki, majd egyre összetettebb mozgásformákat sajátít el és egyre komplexebb helyzetekben képes alkalmazni.

Ebből kifolyólag a mindennapos testnevelés során a tanulók alapvető mozgásmintáinak és mozgáskészségeinek kialakítását, formálását, illetve a szabályozott

mozgásvégrehajtás biztos alapjainak elsajátítását kiemelten kezeljük. A cselekvésbiztos mozgásformák alkalmazását a mozgástanulással párhuzamosan összetettebb játéktevékenységekben és kontrollált versenyszituációkban valósítjuk meg. A természetes mozgások alkalmazása a sportági jellegű mozgásokban egyre nagyobb teret kap, amely a további kondicionális és koordinációs képességfejlődés záloga. A játéktevékenység során is fejlődés mutatkozik, ami az egyre nehezedő szabályok mellett, az egyszerű taktikai feladatok felismerésében és egyre tudatosabb alkalmazásában nyilvánul meg.

A fokozatosság elve mellett a differenciálás elve és módszere hatja át a feladatok kiválasztását és az óraszervezést. Célunk, hogy minden tanuló a saját képességeinek megfelelő nehézségű és összetettségű feladattal foglalkozzon, tekintettel az egyéni utakra, megállapodásokra is. A tartalmi és követelményi differenciálással minden tanulót egységesen kívánunk bevonni, hogy mindegyiküknek saját motivációs bázisa alakuljon ki. A differenciálással tehát igyekszünk lefedni az eltérő motoros képességű tanulókat, mert nem csak az egészség fenntartása szükséges, hanem a magasabb erőnlétet igénylő fittség vagy akár a sportolói edzettség kialakítása is.

Testi nevelés - mozgásfejlesztés

A mindennapos testnevelés keretei között nagy hangsúlyt fektetünk az első években a kisgyermekek szakszerű mozgásfejlesztésére, hogy a szervezetük megfelelő mennyiségű és minőségű ingereket kapjon. A taktilis, vesztibuláris és proprioceptív ingereknek az idegrendszer funkcionális fejlődésében igen lényeges szerepük van, ezért figyelünk arra, hogy a testnevelés órák mellett más foglalkozásokon is kiemelt hangsúlyt fektessünk a mozgásos tartalmakra, hogy megkönnyítsük a tanulás folyamatát. A mozgásfejlesztésen keresztül lehetőségünk nyílik a tanulási képességek, a grafomotorikum, a beszéd, a figyelem és a gondolkodási folyamatok alapjainak fejlesztésére, mely pozitív változásokhoz vezet a gyermekek iskolai teljesítményében is. A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása, a preventív jellegű mozgásformák végzése, a gerincdeformitásokkal és egyéb elváltozásokkal való szakszerű foglalkozás úgyszintén szerves részét képezi egészségtudatos pedagógiai programunknak. Az infrastruktúra és a sportszerek minősége, a balesetek megelőzésére irányuló óraszervezési szempontok a fizikai biztonság fundamentumát teremtik meg.

Napirendünkben a mindennapos testnevelés óraszámában helyet kap a mozgásfejlesztés és a különböző mozgásformák tanítása mellett a mindennapos szabad levegőn töltött játék. A levegőzés a kisgyermek számára alapvető fontosságú: részben az egészséges fejlődés záloga,

hiszen a szabadban töltött fogócskázás, futkározás megfelelő mennyiségű oxigénhez juttatja az agyat, részben pedig a pihenés színtere. A szabadban töltött idő, a szabadon megélt játék a szociális kompetenciák fejlesztését is segíti: önszerveződő játékaik nyújtják a legtöbb lehetőséget önmaguk és társaik megismerésére, illetve társas viszonyaik alakítására. Mind a délelőtti, mind pedig a délutáni időszakban biztosítunk elegendő időt a levegőzésre.

Az iskola elkötelezett az egészségre nevelésben, ezért egyéb foglalkozásokban is megjelennek az egészséges életmód kialakítására irányuló cselekvések és ismeretek. Amellett, hogy biztosítjuk a rendszeresen végzett szakszerű és örömteli testmozgást és hangsúlyozzuk ennek jelentőségét, külön projektekben fordítunk figyelmet a táplálkozásra, a prevencióra, a balesetmegelőzésre és a káros szenvedélyek egészségre gyakorolt hatásaira. Már 3. osztálytól biztosítunk újraélesztéssel és elsősegélynyújtással kapcsolatos elméleti és gyakorlati oktatást biztosítunk, hogy a tanulók hatékonyabban reagáljanak majd a váratlanul fellépő krízishelyzetekre, csökkentve a súlyos és életveszélyes sérülések kialakulásának esélyét. Az élményszerű elsősegély oktatással a tanulók felelős állampolgári magatartást tanulnak, továbbá növekszik az egészségügyi és élettani ismeretük, önbizalmuk és szociális érzékenységük.

Érzelmi, szociális, erkölcsi nevelés

A kisgyermek egészségre nevelésekor kiemelt figyelmet fordítunk az egészség érzelmi aspektusaira, így a tanulók érzelmi szükségleteire is. A mozgás az idegrendszeri érés feltétele. A kielégítetlen mozgásigény a magatartási problémák és a figyelemkoncentrációs nehézségek egyik gyökere, ezért a gyermek mozgásfejlődése nem a személyiségtől független tényező. Az érzelmi intelligencia (EQ) fejlődésének is jó terepet kínál a testnevelés, amely számos, érzelemben gazdag helyzetben teszi próbára az emberi pszichét. A fizikai erőfeszítést igénylő feladatokkal való küzdelemben meg tapasztalhatók a testhatárok és a teljesítmény korlátok is, de a tanulók önmagukról is rengeteg információhoz jutnak a megpróbáltatásokkal szembeni küzdelem során, amellyel gazdagodik az önismeretük.

Az önmaguk fejlődéséről szerzett tapasztalatokkal önbizalmuk növekszik, a sikerorientált hozzáállás pedig ebből az örömforrásból táplálkozik. A pedagógusra és a tanulócsoport hozzáállására vonatkozó követelmény, hogy biztonságos, támogató és elfogadó légkör alakuljon ki, amelyben a tanulók könnyebben teszik próbára magukat, így hatékonyabban birkóznak meg a félelmet okozó szituációkkal. A győzelem túlértékelésének és a vereség szégyenként való kezelésének szándékos elkerülésével javul a gyerekekben a siker- és kudarckezelés. A tiszta, fair küzdelemben való helytállás elősegítése az egyik legfőbb cél, amely orientációs pontként lebeg a különböző szintű versenyhelyzetek lebonyolításában. Egy

igazságos versenyben a játékosoknak vagy a csapatoknak nem az értékességük, hanem a teljesítményük összemérése zajlik.

A szabályok megtanulásával, a szabályos keretek megismerésével és önálló betartásával a játék iránti szeretetük is kifejeződik, de egy sportszerű küzdelemben saját maguk, a csapattársaik, az ellenfeleik és a sport iránti tisztelet is megnyilvánul. Ebben a miliőben, ha a gyerekek képességeikkel arányos, de kihívást jelentő helyzetekkel találják szembe magukat, megélik a flowt, amelynek hatására könnyebben tudnak egy adott dologra fókuszálni, erősebb lesz az adott tevékenységgel kapcsolatban a motivációjuk. A gyerekek természetes versengésének sportszerű megszervezése és lebonyolítása tehát nem csak erkölcsi, hanem érzelmi követelmény is.

Az extázis, a kifelé irányított fókusz és szórt figyelem mellett a befelé irányított figyelem is jótékony hatással van a gyerekek érzelmi életére. Fontosnak tartjuk, hogy a gyerekek napi tevékenységeibe ágyazva megtanuljanak bizonyos relaxációs technikákat is. A relaxáció nem kizárólag az izomzat lazítását jelenti, hanem teljes idegi és lelki ellazítást is. Reflexes úton csökkenti a szimpatikus idegrendszer aktivitását, csökkenti a vérnyomást, lassítja és egyenletesebbé teszi a szív működést. Már az iskolába lépés első napjától tanítjuk a gyerekek egyszerű ellazult testhelyzetekhez kapcsolt mese alapú relaxációs gyakorlatok végzésére. A nagyobbaknál a relaxációs gyakorlatokat kapcsolhatjuk fényekhez, hangokhoz, érintésekhez, képekhez, zenéhez. A gyakorlatok rendszeres végzésével megfelelő pihenési technikákat ismernek meg, kezelhetővé lesznek magatartási problémáik, elkerülhetővé válik a túlterheltség. A légzésfigyelés, a jóga és relaxáció gyakorlása segíti az egy dologra irányított koncentrációt, fejleszti az érzések megfigyelését és reflexióját, valamint jó hatással van a feszültségkezelésre és a tanulmányi teljesítményre is.

Az ember társas lény, a testnevelés órákon pedig hangsúlyos szerep jut a társas helyzetek helyes kezelésére, így a szociális kompetencia fejlődésére. Az együttműködés szerepének a felismerésére és helyes alkalmazására nagyszerűen rávezetnek a kooperatív módszerekre épülő feladatok és a kisebb-nagyobb csapatok közötti versenyek. A konstruktív együttműködés köré kidolgozott programban a gyerekek különféle helyzetekben, egymásra számítva tesznek közösen erőfeszítést, amelynek természetes hozadékaként javul az empátikus, kommunikációs és kooperatív képességük, illetve teret kap és megmutatkozik az egymással szembeni bizalom is. A szociális helyzetekben, mint például a sportban kialakuló konfliktusok igazságos, kommunikáció útján történő kezelése a közösség egészére nézve is építő hatással van. A tanár-diák viszony partnerivé válásának egyik alapfeltétele a nyílt és őszinte, asszertív kommunikáció, amelyben a diákok véleményt formálhatnak a gondolataikról, érzéseikről,

bizonyos döntésekbe is beleszólhatnak, így a testnevelés órán a demokráciával való ismerkedésbe is betekintést nyerhetnek.

A közösségépítésre a sportolás és a közös mozgás kiválóan alkalmas. Táborokkal, családi napokkal, iskolai és iskolák közötti sportrendezvényekkel erősíteni lehet a gyerekek, szülők, tanárok és kollégák közötti érzelmi kötelékeket. A környezettudatos élet kialakítása szempontjából is feladat a szabadban végzett mozgásos tevékenységek során elvárt óvó kapcsolat a természettel. Más szakterületek képviselőivel együttműködve a természetbe szervezett közösségi programokkal megfelelő közeget kívánunk teremteni az egészséges életmód és a környezettudatosság összehangolására.

Szellemi, esztétikai nevelés

A közös tapasztalatokat leíró közös nyelv segít eligazodni és megérteni a világot, amelyben élünk. A sportszakmai területen hagyományosan kialakult terminológia használata elősegíti, hogy a sportági szakkifejezéseket helyesen használjuk és alkalmazzuk. A szellemi nevelésnek része az életkornak megfelelő sportszaknyelv ismerete. Az adott mozgásműveltségi szinttel harmonizáló nyelvi készség megismerése és megértése tehát ugyancsak feladata a foglalkozásnak. A sportágakkal kapcsolatos technikai és taktikai ismeretek, szabályok, és mozgásformák tudása, illetve a mozgás és az egészséges életmód összefüggéseinek megértése a rendszeres fizikai aktivitás elősegítésének a katalizátora. A sport lokális és globális világának a megismeréséhez szervesen kapcsolódik a különböző kultúrák hagyományos és jelenleg divatos sportágakkal való ismerkedés. A kiemelkedő hazai és nemzetközi sportágak, sporteredmények, valamint az eredményes sportolók csábítónak teszik sokak számára a mozgást, így ennek az eszköznek a helyes alkalmazása iskolai szinten úgyszintén motiváló tényező a tantervi célok megvalósítása érdekében.

Bizonyos mozgásos tevékenységekben a mozgás esztétikája kiemelt szerepet kap. A mozgásformák végrehajtásának az összerendezettsége sok időt és gyakorlást igényel, de a harmonikus mozgás alapjait ebben az életkorban kell lerakni. A mozdulatok technikailag helyes végrehajtásán túl bizonyos mozgásokban fontos a kecsesség, a megjelenés, a szépen kivitelezett mozgássor bemutatása. A táncos mozgásformákban a szabadon és kreatívan összeválogatott és spontán módon használt mozdulatokkal elősegítjük a művészi önkifejezés elsajátításának kezdeti lépéseit. A kifejezőkészség kinyilvánítása kiváltja és fokozza a testnevelés iránti érdeklődést már ezen az iskolafokon is. Ugyanakkor minden tevékenységnek van esztétikai szintje, mert minden tevékenységnek van morális dimenziója, amely érzéki módon válik tetten érhetővé. Ebből a szempontból is lényeges, hogy a sport etikai szintjére (sportszerűség,

együttműködés, tisztelet) a nevelési folyamat során kiemelt figyelmet fordítsunk, hogy ne csak a szemet, hanem szívet gyönyörködtető is legyen a közös sportolás.

Tematikus egységek, fejlesztési szintek, óraszámok

A programban meghatározott tartalom bőven meghaladja a testnevelés órák éves kötelező óraszámát. Ez nem véletlen, hiszen az egészség- és mozgáskulturális tartalmak a testnevelés órákon kívüli foglalkozásokon ugyanúgy megjelennek. Továbbá a tárgyi feltételek, a foglalkozást vezetőik preferenciái, a gyerekek összetétele és igénye meghatározza egy csoport programjának a kialakításában. Ebből adódóan a mindennapos testnevelés mozgástartalmainak óraszámát inkább skálában fejezzük ki, hogy jobban tükrözze a valós működésünket. Ennek értelmében minden tematikus egység meg fog jelenni a mindennapos testnevelés programjában, viszont az adott évfolyamon tanító tanár autonóm döntésére van bízva, hogy milyen arányban súlyoz a tematikus egységek között. A tematikus egységek óraszámainak az összege az iskola célkitűzéseiből fakadóan meg fogja haladni a kötelező 180 órát évente.

Éves időkeret – óraszámok

Éves szinten 1-6. évfolyamon az időkeret minimuma 180 óra, a tematikus egységek óraszámainak a skáláit, illetve egymáshoz viszonyított arányait az alábbi táblázat mutatja.

Évfolyam	Egészség- fejlesztés, prevenció	Mozgás- fejlesztés	Atlétika	Torna	Sportjátékok	Küzdősportok	Alternatív környezetben űzhető sportmozgások	Jóga és relaxáció	Összesen
1.	10-20	30-50	10-20	15-25	20-40	5-15	15-30	20-40	min. 180
2.	10-20	30-50	10-20	15-25	20-40	5-15	15-30	20-40	min. 180
3.	10-20	30-50	15-25	15-25	40-50	5-15	15-30	20-40	min. 180
4.	10-20	15-30	25-40	25-40	50-70	10-20	15-30	20-40	min. 180
5.	10-20	15-30	25-40	25-40	50-70	10-20	15-30	20-40	min. 180
6.	10-20	15-30	25-40	25-40	50-70	10-20	15-30	20-40	min. 180

Elhivatottak vagyunk a komplex mozgásfejlesztés mellett, ezért kilenc különböző tematikai egységet határoztunk meg, amelyeknek fejlesztési tartalmait négy, fokozatosan egymásra épülő fejlesztési szintre osztottuk. Ezek a szintek lehetőséget nyújtanak arra, hogy az iskolánkban megvalósulhasson az egyéni haladási/fejlődési ütem (egyéni út), amely nagyobb rugalmasságot, a tervezésben pedig nagyobb szabadságot biztosít az órákon és az órákon kívüli foglalkozásokon. A fejlesztési szintekre, mint irányvonal tekintünk, és nem kötjük szorosan össze a meghatározott fejlesztési területek követelményeit a tanévekkel.

	A fejlesztési szint	B fejlesztési szint	C fejlesztési szint	D fejlesztési szint
Egészségfejlesztés, prevenció	Az alapvető tartásos és mozgásos elemek felismerése, pontos végrehajtása. A testrészek megnevezése. A fizikai terhelés és a fáradás jeleinek felismerése. A szív és az izomzat működésének elemi ismeretei. A testnevelés órák alapvető rendszabályainak, a legfontosabb veszélyforrásainak, balesetvédelmi szempontjainak és a verbális és nem verbális üzeneteknek az ismerete. A gyakorláshoz szükséges térformák ismerete gyors és célszerű kialakításuk.	Az alapvető tartásos és mozgásos elemek önálló bemutatása. A bemelegítés és a levezetés hatásának a megismerése. Egyszerű nyújtó, erősítő, ernyesztő és légzőgyakorlatok pontos végrehajtása. A közepes és magas intenzitású mozgások jellemzőinek és a szervezetre gyakorolt hatásának az ismerete. Helyes és helytelen testtartás felismerése. A testnevelésórán megfelelő cipő és öltözet, tisztálkodás igényének megszilárdulása. A gyakorláshoz szükséges egyszerűbb alakzatok, térformák önálló kialakítása.	Összetett tartásos és mozgásos elemek felismerése és önálló bemutatása. A bemelegítés és a levezetés helyének és preventív szerepének megértése. A főbb erősítő-, és a nyújtógyakorlatok céljainak az ismerete. A testrészek, a keringés és a nagyizmok működésének az ismerete. A pulzusmérés helyes technikájának és jelentésének az ismerete. Helyes testtartásra való törekvés. A gyakorláshoz szükséges alakzatok öntevékeny gyors kialakítása. Öntevékeny részvétel a szervezési feladatok végrehajtásában. A gimnasztika alapvető szakkifejezéseinek ismerete.	Egyszerű gimnasztikai gyakorlatok önálló összefűzése és bemutatása. A bemelegítő és levezető gyakorlatok helyes és helytelen végrehajtásának ismerete. Az erősítés és nyújtás néhány ellenjavallt gyakorlatának ismerete. Az összehangolt, rendezett testtartás kritériumainak való megfelelésre kísérletek. A fittségi állapot mérésére alkalmazható eszközök, eljárások ismerete. A fittségi állapot és a képességfejlesztés közötti kapcsolat megértése. A kamaszkori személyi higiéniáról elemi tájékozottság.
Mozgásfejlesztés	<i>Hely- és helyzetváltoztató</i>	<i>Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák</i>		

	<i>természetes mozgásformák</i> Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások folyamatos végrehajtása egyszerű kombinációkban a tér- és energiabefektetés, valamint a mozgáskapcsolatok sokrétű felhasználásával. A játékszabályok és a játékszerepek, illetve a játékfeladat alkalmazása. <i>Manipulatív természetes mozgásformák</i> A manipulatív természetes mozgásformák mozgásmintáinak végrehajtási módjainak, és a vezető műveletek	Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása. Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások kombinálása térben, szabályozott energiabefektetéssel, eszközzel, társakkal. A bonyolultabb játékfeladatok, a játékszerepek és játékszabályok alkalmazása. A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgások megnevezése, valamint azok mozgástanulási szempontjainak (vezető műveletek) ismerete. <i>Manipulatív természetes mozgásformák</i> A manipulatív természetes mozgásformák célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása. A manipulatív természetes mozgásformák kombinálása térben és szabályozott energiabefektetéssel. A rendszeres gyakorlás és siker mellett az önálló tanulás és fejlődés pozitív élményének megerősödése.		
--	---	--	--	--

	tanulási szempontjainak ismerete. A feladat-végrehajtások során pontosságra, célszerűségre, biztonságra törekvés. A sporteszközök szabadidős használata igényné és örömforrássá válása.	A pontosság, célszerűség és biztonság igényné válása.		
Atlétika	A futó-, ugró- és dobóiskolai alapgyakorlatok végrehajtása, azok vezető műveleteinek ismerete. Különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása változó körülmények között, illetve játékban.	A futó-, ugró- és dobóiskolai gyakorlatok vezető műveleteinek ismerete, rendezettségre törekvő végrehajtása, változó körülmények között. A 3 lépéses dobóritmus ismerete. A különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása játékos körülmények között, illetve játékban. Tartós futás egyéni tempóban, akár járások közbeiktatásával is.	A tanult futó-, ugró-, dobógyakorlatok jártasság szintű elsajátítása. A rajtok végrehajtása az indítási jeleknek megfelelően. A vágta és a tartósfutás technikájának végrehajtása a mozgásmintának megfelelően. Magasugrás átlépő technikájának és a távolugrás lépő vagy guggoló technikájának jártasság szintű alkalmazása. A kislabda-hajító technika jártasság szintű elsajátítása. A kar- és láblendítés szerepének ismerete az el- és felugrások eredményességében. Az atlétikai versenyek alapvető szabályainak ismerete.	A tanult futó-, ugró-, dobógyakorlatok készség szintű elsajátítása. A rajtok végrehajtása az indítási jeleknek megfelelően. A vágta és a tartósfutás technikájának végrehajtása a mozgásmintának megfelelően. Magasugrás átlépő technikájának és a távolugrás lépő vagy guggoló technikájának magasabb intenzitású készség szinten történő alkalmazása. A kislabda-hajító technika készség szintű alkalmazása. A kar- és láblendítés szerepének ismerete az el- és felugrások eredményességében. Az atlétikai versenyek alapvető szabályainak ismerete.

Torna	Rendezett tartással, esztétikus végrehajtásra törekedve 2-4 mozgásformából álló egyszerű tornagyakorlat bemutatása. Stabilitás a dinamikus és statikus egyensúlyi helyzetekben talajon és emelt eszközökön. Próbálkozás a zenei ritmus követésére különféle ritmikus mozgásokban egyénileg, párban és csoportban. A párhoz, társakhoz történő térbeli alkalmazkodásra törekvés tánc közben. A tanult tánc(ok) és játékok térformáinak megvalósítása.	Részben önállóan tervezett 3-6 torna- és/vagy táncelem összekötése zenére is. A képességszintnek megfelelő magasságú eszközökre helyes technikával történő fel- és leugrás. Nyújtott karral történő támasz a támaszugarok során. Gurulások, átfordulások, fordulatok, dinamikus kar-, törzs- és lábgyakorlatok közben többnyire biztosan uralt egyensúlyi helyzet. A tempóváltozások érzékelése és követése. A tanult táncok, dalok, játékok eredeti közösségi funkciójának ismerete.	A testtömeg uralása nem szokványos támaszhelyzetekben és támaszgyakorlatokban – szükség esetén segítségadás mellett. A tanult akadályleküzdési módok és feladatok biztonságos végrehajtása. A dinamikus és statikus egyensúlygyakorlatok végrehajtása a képességnek megfelelő magasságon, szükség esetén segítségadás mellett. Talaj-, illetve gerendagyakorlat részben önálló összeállítása. Az aerobik alaplépések jártasság szintű bemutatása. Az alaplépésekből 2-[Szimbólum]4 ütemű gyakorlat végrehajtása helyben és haladással, zenére is. A ritmikus gimnasztika egyszerű tartásos és mozgásos gyakorlatelemeinek bemutatása. A járások, ritmizált lépések, futások és szökdelések technikailag megközelítően helyes végrehajtása. A gyakorlatvégzések során előforduló hibák elismerése és a javítási megoldások elfogadása. A balesetvédelmi utasítások betartása. Segítségnyújtás a társaknak.	A testtömeg uralása nem szokványos támaszhelyzetekben és támaszgyakorlatokban – szükség esetén segítségadás mellett és önállóan. A tanult akadályleküzdési módok és feladatok biztonságos végrehajtása önállóan. A dinamikus és statikus egyensúlygyakorlatok végrehajtása a képességnek megfelelő magasságon, szükség esetén segítségadás mellett. Talaj-, illetve gerendagyakorlat részben önálló összeállítása törekedve a nehezebb elemek beépítésére. Az aerobik alaplépések összekapcsolása egyszerű kartartásokkal és kargyakorlatokkal. Az alaplépésekből 2-[Szimbólum]4 ütemű gyakorlat végrehajtása helyben és haladással, zenére is. A ritmikus gimnasztika egyszerű tartásos és mozgásos gyakorlatelemeinek bemutatása. A járások, ritmizált lépések, futások és szökdelések technikailag megközelítően helyes végrehajtása. A gyakorlatvégzések során előforduló hibák elismerése és a javítási megoldások elfogadása. A balesetvédelmi utasítások betartása. Segítségnyújtás a társaknak.
--------------	---	---	---	--

Sportjátékok	Az alapvető manipulatív mozgáskészségek elnevezéseinek ismerete. Tapasztalat azok alkalmazásában, gyakorló és feladathelyzetben, sportjáték-előkészítő kisjátékokban. A játékfeladat megoldásából és a játékfolyamatból adódó öröm, élmény és tanulási lehetőség felismerése.	A tanult sportjátékok alapszabályainak ismerete. Az alaptechnikai elemek ismerete és azok alkalmazása az előkészítő játékok során. Az egyszerű védő és a támadó helyzetek felismerése. A csapatérdeknek megfelelő összjátékra törekvés.	A sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátítása, ezek alkalmazása testnevelési játékokban, játékos feladatokban és a sportjátékokban. Törekvés a játékelemek (technikai, taktikai elemek) pontos, eredményes végrehajtására és tudatos kontrollálására. A sportjátékok játékszabályainak ismerete és alkalmazása.	A sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátítása, ezek magasabb szintű alkalmazása testnevelési játékokban, játékos feladatokban és a sportjátékokban. Törekvés a játékelemek (technikai, taktikai elemek) pontos, eredményes végrehajtására és tudatos kontrollálására. A sportjátékok játékszabályainak ismerete és alkalmazása.
Küzdősportok	A húzásokkal, tolásokkal, kötélhúzással kapcsolatos erőkifejtés meg tapasztalása és optimalizása.	Előre, oldalra és hátra esés, tompítással. A grundbirkózás alapszabályának ismerete és betartása. A sportszerű küzdésre, az asszertív viselkedésre törekvés. A saját agresszió kezelése.	Az alapvető önvédelmi fogások és eséstechnikák elfogadható bemutatása, különös tekintettel a tompítási technikákra. A dzsúdó elemi guruló- és esés gyakorlatainak bemutatása. A test-test elleni küzdelem vállalása. Belátása annak, hogy a küzdősportok nem az agresszió eszközei. Az érzelmek és az esetleges agresszió szabályozása. Mások teljesítményének elismerése. A feladatok végrehajtásában aktivitásra törekvés.	Az alapvető önvédelmi fogások és eséstechnikák magasabb intenzitású nagyobb ellenállás mellett történő bemutatása. A dzsúdó guruló- és esés gyakorlatainak bemutatása. A test-test elleni küzdelem vállalása. Az érzelmek és az esetleges agresszió szabályozása. A tanult önvédelmi és küzdő jellegű feladatok szabályainak ismerete és alkalmazása.

			A tanult önvédelmi és küzdő jellegű feladatok szabályainak ismerete és alkalmazása.	
Alternatív környezetben űzhető sportmozgások	Használható tudás természetben végzett testmozgások előnyeiről és problémáiról. A természeti környezetben történő sportolás néhány egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályának ismerete. A sporteszközök kreatív felhasználása a játéktevékenység során. Az időjárási körülményeknek megfelelő öltözködés és az ahhoz kapcsolódó okok ismerete.	Legalább négy szabadidős mozgásforma és alapszabályainak ismerete. A tanult szabadidős mozgásformák sporteszközei biztonságos használatának, alapterminikai és taktikai elemeinek ismerete, alkalmazása. A szabadidős mozgásformák önszervező módon történő felhasználása szabad játéktevékenység során. Tájékozódás egyszerűsített térkép alapján. A szabadterén, illetve speciális környezetben történő sportolással együtt járó veszélyforrások ismerete.	A tanult alternatív környezetben űzhető sportágak alapterminikai gyakorlatainak bemutatása. A sportágak űzéséhez szükséges eszközök biztonságos használata. A természeti és környezeti hatások és a szervezet alkalmazkodó képessége közötti összefüggés ismerete. A természeti környezetben történő sportolás egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályainak elfogadása és betartása. A mostoha időjárási feltételek mellett is aktív részvétel a foglalkozásokon. Tájékozódás térkép használatával.	A tanult alternatív környezetben űzhető sportágak technikai, taktikai gyakorlatainak jártasság szintű bemutatása. Újabb alternatív mozgástevékenységekkel való ismerkedés és a sportág alapterminikáinak elsajátítása. A természeti környezetben történő sportolás egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályainak elfogadása és betartás. Tájékozódás térkép, digitális eszköz használatával.
Úszás	Az általános uszodai	Az uszodai rendszabályok természetessé válása.	15m gyorsúszás kétoldalú levegővétellel.	25m gyorsúszás 3-as levegővétellel 25m hátúszás.

	rendszabályok, baleset-megelőzési szempontok ismerete, és azok betartása. Buborékfújás 5 mp-ig, tudatos légvétel. Lebegés hason és háton. Siklás hason és háton. Gyors és hát lábtempó 5m-ig Bátor vízbeugrás.	10m gyorsúszás levegő nélkül. 10m hátúszás. Fordulás gyorsúszásról hátúszásra. Vízbeugrás mély vízbe, folyamatos taposás.	15m hátúszás. 10m úszás mell kartempóval. 10m mell lábtempó deszkával. Fejesugrás és folyamatos taposás a mélyvízben. Az úszással összefüggő balesetvédelmi szabályok. Ismeretek az úszástudás, a vízbiztonság szerepéről az egészség megőrzésében és az életvédelemben.	15m mellúszás. A vízben mozgás prevenciós előnyeiről, a fizikai háttérrel ismertek. A vízből mentés alapgyakorlatainak bemutatása.
Jóga és relaxáció	A jóga tér és idő felépítése, szokások kialakítása. Alapvető ásanák megismerése. Helyes testtartás elsajátítása. Légzésfigyelés. Rövid vezetett és nem vezetett meditáció.	Jóga tér és idő közös kialakítása. Különböző ásanák megismerése, elsajátítása. Helyes testtartás felépítése. Tudatos légzés. Mondókás lazítások. Hosszabb, vezetett és rövidebb, nem vezetett meditáció – zenével.	Összekapcsolódó ásanák megismerése. Páros ásanák kipróbálása. Teljes légzés. Hosszabb vezetett és nem vezetett meditáció – zenével. Hangok és mozgások összekapcsolása.	Egyszerűbb ásanasorok megismerése. Az ásanák jótékony hatásainak megismerése. „Napköszöntés”. Teljes jógalégzés. Hosszabb vezetett és nem vezetett meditáció – zenével és csendben.

Első fejlesztési szint

A szint	Egészségfejlesztés, prevenció
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Anyanyelvi kommunikáció kompetencia Matematikai kompetencia Természettudományi és technológiai kompetencia
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alapvető tartásos és mozgásos elemek felismerése, pontos végrehajtása. A testrészek megnevezése. A fizikai terhelés és a fáradás jeleinek felismerése. A szív és az izomzat működésének elemi ismeretei. A testnevelés órák alapvető rendszabályainak, a legfontosabb veszélyforrásainak, balesetvédelmi szempontjainak és a verbális és nem verbális üzeneteknek az ismerete. A gyakorláshoz szükséges térformák ismerete gyors és célszerű kialakításuk.
Témák / fejlesztési követelmények	
<i>Térbeli alakzatok és kialakításuk</i> Egy- és kétsoros vonal, sor, oszlop, többes oszlopok, félkör és kör alakzatok, szórt alakzat, fordulatok helyben, mozgás körben és különböző mozgásútvonalon. <i>Gimnasztika</i> Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal, eszközök felhasználásával vagy eszköz nélkül. Egyszerű nyújtó, erősítő és lazító, szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végrehajtása az ízületi és gerincvédelmi szabályoknak megfelelően eszközzel vagy eszköz nélkül. Tudatos izomfeszítés, nyújtás és ernyesztés, légzőgyakorlatok. Alapvető tartásos és mozgásos szakkifejezések megismerése, elsajátítása és végrehajtása. Játékos gyakorlatsorok zenére. Keringésfokozó feladatok; játékos gimnasztika; egyszerű gyermekaerobik gyakorlatsorok erőfejlesztő és aerob állóképesség-fejlesztő jelleggel. Ízületi mozgékonyágfejlesztés, aktív és passzív, dinamikus és statikus nyújtó gyakorlatokkal. Testséma- és testérzékelés-fejlesztő játékos gyakorlatok.	

Játék

A térbeli tudatosságot és a testtudatot alakító, koordinációfejlesztő szerepjátékok, szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versengő jelleggel. Keringésfokozó és testtartásjavító játékok.

Prevenció, egészségfejlesztés

Preventív, szokásjellegű tevékenységformák végzése egyedül, párban és csoportban.

Motoros tesztek végrehajtása.

A biomechanikailag helyes testtartást kialakító és fenntartó gyakorlatok.

A stressz- és feszültségoldás gyakorlatai.

A szint	Természetes mozgásformák
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Anyanyelvi kommunikáció kompetencia Matematikai kompetencia Kulturális kompetencia – művészetek Természettudományi és technológiai kompetencia
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<i>Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák</i> Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások folyamatos végrehajtása egyszerű kombinációkban a tér- és energiabefektetés, valamint a mozgáskapcsolatok sokrétű felhasználásával. A játékszabályok és a játékszerepek, illetve a játékfeladat alkalmazása. <i>Manipulatív természetes mozgásformák</i> A manipulatív természetes mozgásformák mozgásmintáinak végrehajtási módjainak, és a vezető műveletek tanulási szempontjainak ismerete. A feladat-végrehajtások során pontosságra, célszerűségre, biztonságra törekvés. A sporteszközök szabadidős használata igénygyé és örömforrássá válása.
Témák / fejlesztési követelmények	
Hely-, és helyzetváltoztató természetes mozgásformák <i>Járások, futások, oldalazások, szökdelések és ugrások</i> Helyben és haladással az ütközések elkerülésével; különböző irányokban és sebességgel; megindulásokkal és megállásokkal; irány- és sebességváltással; meghatározott, majd önállóan alkotott mozgásútvonalakon; dinamikus kar- és lábmozgásokkal összekötve; akadályok leküzdésével; dalra, énekekre, zenére; menekülő, üldöző feladatokkal. Utánzó mozgások. Egyszerű, 2-4 mozgásformából álló helyváltoztató mozgássorok egyénileg, párban és csoportban végrehajtva. Ugrások és szökdelések, talajra érkezések. Helyváltoztató mozgások egyszerűbb akadálypályán. Járás, futás, oldalazás, szökkenés, szökdelés egy és két lábon, kettőzött szökdelés, galoppszökdelés, mint alapvető természetes mozgáskészségek, valamint kombinációik végrehajtása. <i>Lendítések és körzések</i>	

Különböző testrészekkel; testhelyzetekben; irányokba; tempóban; ritmusban végrehajtott mozdulatok gyakorlása.

Hajlítások és nyújtások

Testrészek, ízületek differenciált hajlítása és nyújtása; szimmetrikusan, aszimmetrikusan; különböző testrészek hajlítása és nyújtása helyváltoztató és egyéb helyzetváltoztató mozgások közben; hajlítások és nyújtások összekapcsolása helyváltoztatással, illetve eszközhasználattal.

Fordítások és fordulatok

Fordítások különböző testrészekkel, ellentétesen („csavarodások”); fordítások és fordulatok különböző kiinduló helyzetekből; negyed, fél, háromnegyed és egész fordulatok helyben, ugrással; fordítások és fordulatok párban, tükörképben és azonosan; fordulatok különböző helyváltoztató mozgások közben, különböző eszközökkel és eszközökön.

Tolások és húzások

Toló és húzó mozdulatok helyben, különböző erő kifejtéssel, testrészekkel és eszközökkel; nagyobb tömegű eszközök húzása és tolása fokozódó erő kifejtéssel, csoportosan. Közös egyensúlyi helyzetek megtalálása párokban toló és húzó mozdulatokkal. Különböző testrészek emelése párokban.

Emelések és hordások

Társemelések és társhordások 3-4 fős csoportokban, párokban. Különböző eszközök emelése és hordása az ízület- és gerincvédelem alapelveinek megfelelően.

Függés- és lengésgyakorlatok

Mászókötélen, bordásfalon, alacsonygyűrűn, KTK-n, egyéb játszótéri eszközökön az egyéni kompetenciáknak megfelelően; „vándormászás” függőállásban vagy függésben.

Egyensúlygyakorlatok

Különböző testrészekben és testhelyzetekben stabil és egyenetlen felületen; talajon, vonalon és különböző eszközökön, szereken fokozatosan nehezedő feltételek mellett (alátámasztás szélességének csökkentése, eszközmagasság, dinamikus kar-, törzs- és lábgyakorlatok bekapcsolása, helyben és haladással, fordulattal stb.); szimmetrikus és aszimmetrikus helyzetekben; közös súlypont megtalálásával párokban. Egyensúlyi

helyzetek megtalálása lassú hely- és helyzetváltoztató mozgásokból; eszközök egyensúlyban tartása helyben különböző testrészekkel, illetve eszközökkel; egyéb egyensúlygyakorlatok.

Gurulások, átfordulások

Vízszintes tengely és hossz tengely körül; különböző testrészeken, irányokba és sebességgel; társsal, társakkal; különböző kiinduló helyzetekből, előzetes vagy utólagos mozgással összekapcsolva.

Támaszok

Karhajlítások és nyújtások támaszhelyzetekben; testsúlymozgatások (testsúlyáthelyezések), támlázás helyben különböző testhelyzetekben. Haladás kéztámaszos helyzetekben (utánzó mozgásokkal is): talajon, különböző irányokba, sebességgel, mozgásútvonalakon, mozgásirányokba; szerekre fel, szerekre le, szerekre át; lépegetések kézzel és lábbal különböző támaszhelyzetekben; csúszások, kúszások, mászások, átbújások; talicskagyakorlatok; fel-, le-, átmászások eszközökre.

A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékok

Nagymozgásfejlesztő és testtudat fejlesztő játékok. Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok, alkotó, kreatív és kooperatív játékok, népi gyermekjátékok megismerése. A közösség összteljesítményén alapuló versenyjátékok alkalmazása. A saját egyéni teljesítmény túlszárnyalását célzó versenyfeladatok.

Manipulatív természetes mozgásformák

Dobások (gurítások) és elkapások

Egy- és kétkézes labdagörgetések talajon és a testen, labdaterelések, gurítások és dobások: különböző technikával; kiinduló helyzetekből; távolságra; célra; többféle anyagú, méretű, formájú, súlyú labdával. Alsó, felső, mellső dobások.

Guruló, pattanó és levegőben érkező labdák és egyéb eszközök elkapása egyénileg, párban és csoportban, helyben, haladással. Gurítások, dobások és elkapások egyéb feladatokkal.

Rúgások, labdaátvételek lábbal

Álló, guruló labda rúgása álló helyzetből, lassú mozgásból szabadon, társhoz, célra. Labdakontroll és labdavezetési gyakorlatok a láb részeivel; tértárgyak vagy társak között; helyben és járás közben; meghatározott mozgásútvonalakon. Guruló labda megállítása talppal, belsővel. Játékos

passzgyakorlatok falhoz, társhoz. 2-3 vagy több játékos együttműködése különböző alakzatokban, átadások irányának megváltoztatásával. Rúgások célra, különböző távolságra és magasságban. Rúgó feladatok kézből, pattanásból szabadon.

Labdavezetések kézzel

Labdaérezkélő gyakorlatok helyben, járás, futás és irányváltoztatás közben. Labdapattintások; labdavezetés: helyben és haladással, testrészek körül; különböző kiinduló helyzetekben, irányokba és mozgásútvonalakon, magasságban; fokozódó sebességgel; ritmustartással és ritmusváltással egyénileg, párban, csoportban; a vizuális kontroll csökkentésével; labdavezetés közben megállás, elindulás.

Ütések testrésszel és eszközzel

Puha labda és léggömb ütése testrésszel, rövid- és hosszúnyelű ütővel különböző célfelületekre, távolságokra, magasságokra, irányokba; háló (zsinór) fölött; különböző magasságban és ívben; párban és csoportokban; helyben és haladással.

A manipulatív természetes mozgásformák gyakorlása játékokban

Finommotorikát fejlesztő játékok. Szabályjátékok, feladatjátékok, egyszerű sportjáték előkészítő kis játékok; alkotó, kreatív és kooperatív játékok megismerése. Népi gyermekjátékok alkalmazása. A manipulatív mozgásokat alkalmazó, pontosságra, csökkenő hibaszázalékra, növekvő sikerességre, kreatív eszközhasználatra irányuló játékok.

A szint	Természetes mozgásformák az atlétikában
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Anyanyelvi kommunikáció kompetencia Matematikai kompetencia Természettudományi és technológiai kompetencia
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A futó-, ugró- és dobóiskolai alapgyakorlatok végrehajtása, azok vezető műveleteinek ismerete. Különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása változó körülmények között, illetve játékban.
Témák / fejlesztési követelmények	
<i>Járás és futás mozgásformái</i> Egyenletes vagy változó sebességgel, különböző irányokba, mozgásútvonalon, különböző lépésfrekvenciával és lépéstávolsággal, szabadon és akadályok felett (természetes és kényszerítő körülmények között). <i>Ugrások és szökdelések mozgásformái</i> Egyenletes vagy változó ugrástávolsággal, magassággal, irányokban, mozgásútvonalon páros és egy lábon, különböző síkokban, kis ismétlésszámokkal. <i>Dobások mozgásformái</i> Lökő-, hajító- és vető gyakorlatok: döntően célbadobással vízszintesen és/vagy függőlegesen változó, váltakozó irányokba, különböző anyagú, formájú, súlyú eszközökkel. Az atlétikai jellegű mozgások alkalmazása játékokban és a helyi feltételek szerinti mértékben és formában a Kölyökatlétika versenyrendszerében, a Kölyökatlétika eszközkészletével. <i>Játékok</i> Szabályjátékok, feladatjátékok, atlétikai jellegű futások, ugrások és dobások, akadálypályákon, kontrollált csapatversenyek formájában.	

A szint	Természetes mozgásformák a tornában és a táncban
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Anyanyelvi kommunikáció kompetencia Matematikai kompetencia Kulturális kompetencia – művészetek
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rendezett tartással, esztétikus végrehajtásra törekedve 2-4 mozgásformából álló egyszerű tornagyakorlat bemutatása. Stabilitás a dinamikus és statikus egyensúlyi helyzetekben talajon és emelt eszközökön. Próbálkozás a zenei ritmus követésére különféle ritmikus mozgásokban egyénileg, párban és csoportban. A párhoz, társakhoz történő térbeli alkalmazkodásra törekvés tánc közben. A tanult tánc(ok) és játékok térformáinak megvalósítása.
Témák / fejlesztési követelmények	
<i>Torna</i> Torna-előkészítő mozgásanyag. Talajgyakorlatok (gurulóátfordulás előre, hátra; tarkóállás; bátorugrás; lebegő- és mérlegállás; kézállást előkészítő gyakorlatok). Ugrások, támaszugrások és rávezető gyakorlataik az egyéni kompetenciákhoz igazodva talajról, ugródeszkáról megfelelő magasságú svédszekrényre (függőleges repülés, felugrás térdelésbe, felguggolás, huszárugrás). 2-4 mozgásforma kapcsolatából alkotott egyszerű tornagyakorlatok végrehajtása; kötélmászás kísérletek mászókulcsolással (3 ütemű mászás). Alaplendület és leugrás alacsonygyűrűn és/vagy játszótéri eszközökön. Egyszerű páros és társas gúlatorna jellegű mozgásformák. <i>Tánc</i> A fantázia és képzelet megjelenítése játékosan, önállóan alkotott mozgásokon keresztül zenére (kreatív tánc). A zene hangulatának, dinamikájának kifejezése a gyermeki kreativitás által. Kísérő zenére, saját énekre vagy belső lüktetésre épülő ritmikus járások, dobogás, taps, az ütemhangsúly érzékeltetésének gyakorlatai. Több, kiválasztott motívum, egyszerű motívumkapcsolatok. Páros és csoportos egyszerű térformájú motívumfüzérek. <i>Tornához és táncához kapcsolódó játékok</i> Szerep- és szabályjátékok, illetve kreatív és kooperatív játékok torna, illetve tánc jellegű mozgásformák beépítésével. A néphagyományból ismert, sport jellegű, párválasztó, fogyó-gyarapodó és kapuzó játékok.	

A szint	Természetes mozgásformák a sportjátékokban
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Anyanyelvi kommunikáció kompetencia Matematikai kompetencia Kulturális kompetencia – művészetek Természettudományi és technológiai kompetencia Digitális kompetencia
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldása során a természetes hely- és helyzetváltoztató és manipulatív természetes mozgásformák játékos formában történő alkalmazásával a játéktevékenység fejlesztése. A játékfeladat megoldásából és a játékfolyamatból adódó öröm, élmény és tanulási lehetőség felismerése.
Témák / fejlesztési követelmények	
<i>Kis létszámú, játékos hely-, helyzetváltoztató és manipulatív feladatmegoldások:</i> Labdarúgás, minikosárlabda, miniröplabda, szivacskezilabda, illetve egyéb sportjáték jelleggel. Támadó és védekező szerepek kisjátékok közben. A játékszabályok fokozatos bevezetése a játéktevékenység során. <i>Labdarúgás</i> A kispályás labdarúgás szabályainak alkalmazása 4:1 felállási formában, rombuszalakzatban. Kapura rúgások (kapus nélkül). <i>Szivacskezilabda</i> Passzgyakorlatok, kapura lövések. <i>Minikosárlabda</i> Kosárra dobási kísérletek alacsony gyűrűre. <i>Miniröplabda</i> Kosárérintés és alkarérintés próbálkozások léggömbbel, puha labdával.	

Sportjáték-előkészítő kisjátékok

Létszámfőlényes és létszámazonos helyzetek megoldása.

Kooperatív miniröplabda játékok; célbadobó-, ütő- és rúgójátékok; vonaljátékok; „cicajátékok”; zsinórlabda; sportjátékok kislétszámú mérkőzései egyszerűsített szabályokkal.

A szint	Természetes mozgásformák a küzdősportokban
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Anyanyelvi kommunikáció kompetencia
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A küzdő mozgások gyakorlása közben az önszabályozás fejlesztése. A húzások-tolások optimális erő kifejtéssel történő végrehajtása.
Témák / fejlesztési követelmények	
<i>Társtolások és húzások</i> Különböző kiinduló helyzetből, a test különböző részeivel, változó, váltakozó erő kifejtéssel. <i>Kötélhúzások</i> Párban és csapatban különböző kiinduló helyzetekből. <i>Játékok</i> Küzdőjátékok. Kooperatív játékok erőfejlesztő tartalommal.	

A szint	Természetes mozgásformák az alternatív környezetben űzhető sportmozgásokban
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Anyanyelvi kommunikáció kompetencia Természettudományi és technológiai kompetencia
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Használható tudás természetben végzett testmozgások előnyeiről és problémáiról. A természeti környezetben történő sportolás néhány egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályának megismerése. A sporteszközök kreatív felhasználása a játéktevékenység során. Az időjárási körülményeknek megfelelő öltözködés és az ahhoz kapcsolódó okok megismerése.
Témák / fejlesztési követelmények	
Szabad, aktív játéktevékenység; szabad mozgás a természetben változatos időjárási körülmények közepette; feladatok és játékok havon és jégen siklások; gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal, falmászás; íjászat, lovaglás, karate, nordic-walking, vívás, frizbi, floorball. Egyéb szabadidős mozgásos tevékenységek. Túrázás, tájékozódás egyszerűsített térképpel. Az alternatív, szabadidős mozgásos tevékenységekben megvalósítható játékok.	

A szint	Vízbiztonságot kialakító mozgások
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Anyanyelvi kommunikáció kompetencia Matematikai kompetencia Természettudományi és technológiai kompetencia
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megváltozott tanulási környezethez való alkalmazkodással párhuzamosan, az új közegben történő gyakorláshoz szükséges magatartási és balesetvédelmi szabályrendszer kialakítása. A vízben történő biztonságos tájékozódás, a vízbiztonság és a víz szeretetének megalapozása.
Témák / fejlesztési követelmények	
<i>A vízhez szoktatás gyakorlatai</i> Járás a vízben; medence szélén végzett úszómozdulatok; buborékolás; merülési gyakorlatok; vízbeugrások; siklás- és lebegési gyakorlatok, a légzésszabályozást segítő gyakorlatok; ismerkedés a mélyvízzel. A téri tájékozódás, térérzékelés fejlesztése kisvízben. Játékos vízhez szoktató gyakorlatok koordinációs és erőfejlesztő céllal. <i>Játékok a vízben</i> Vízhezszoktató-, úszó-, vízbeugró-, merülőgyakorlatok, vízi csapatjátékok eszközökkel, fogójátékok, egyéb játékok különféle eszközökkel.	

A szint	Jóga és relaxáció
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Kulturális kompetencia – művészetek
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A jóga tér és idő felépítése, szokások kialakítása. Alapvető ásanák megismerése. Helyes testtartás elsajátítása. Légzésfigyelés. Rövid vezetett és nem vezetett meditáció.
Témák / fejlesztési követelmények	
<i>Jóga, ásanák</i> Tartásjavító gyakorlatok: gerincmobilizáló gyakorlatok, gerinccsavarások, Alapállás, Macskapóz, nyújtott ülés. Erősítő gyakorlatok: Hegytartás, „Felfelé néző kutya”. Hátizom erősítő ásanák: Szfinx, Kobra, Bölcso. Egyensúlygyakorlatok: Fapóz, Hattyúpóz, Mérleg. Pihentető ásanák: Hullapóz, Babapóz <i>Relaxáció</i> Légzőgyakorlatok: légzésfigyelés, légzőgyakorlatok, légzés kiegyenlítés, légzés megnyújtása. Lazítás: labdajátékokkal, párban. Nyújtások és feszítések. <i>Meditáció</i>	

Fekvő helyzetben megélt, rövid ideig tartó vezetett és nem vezetett meditáció. Az ellazult állapot „megtalálása”, megélése.

Második fejlesztési szint

B szint	Egészségfejlesztés, prevenció
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Anyanyelvi kommunikáció kompetencia Matematikai kompetencia Természettudományi és technológiai kompetencia
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alapvető tartásos és mozgásos elemek önálló bemutatása. A bemelegítés és a levezetés hatásának a megismerése. Egyszerű nyújtó, erősítő, ernyesztő és légzőgyakorlatok pontos végrehajtása. A közepes és magas intenzitású mozgások jellemzőinek és a szervezetre gyakorolt hatásának az megismerése. Helyes és helytelen testtartás felismerése. A testnevelésórán megfelelő cipő és öltözet, tisztálkodás igényének megszilárdulása. A gyakorláshoz szükséges egyszerűbb alakzatok, térformák önálló kialakítása.
Témák / fejlesztési követelmények	
<i>Térbeli alakzatok és kialakításuk</i> Tér- és távköz, többsoros vonal kialakítása. A tanórai feladat végrehajtásához szükséges egyéb térformák kialakítása. <i>Gimnasztika</i> Nyújtó, erősítő és ernyesztő hatású szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végrehajtása az ízületi és gerincvédelem szabályainak megfelelően, eszköz nélkül és különböző eszközökkel. Játékos gyakorlatsorok zenére. Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal	

végrehajtva eszköz nélkül és különböző eszközöket felhasználva. Tudatos izomfeszítés, nyújtás és ernyesztés, légzőgyakorlatok a bemelegítésben és levezetésben. Tartásos és mozgásos elemek önálló végrehajtása.

Keringésfokozó feladatok; zenés feladatok fokozódó intenzitással és terjedelemmel; egyszerű gyermekaerobik gyakorlatsorok erőfejlesztő és aerob állóképesség-fejlesztő jelleggel. Ízületi mozgékonyágfejlesztés, aktív és passzív, dinamikus és statikus nyújtó gyakorlatokkal. Koordinációfejlesztő finommotoros gyakorlatok különféle eszközökkel. Testséma-, tér- és testérzékelés-fejlesztő, játékos gyakorlatok.

Játék:

A térbeli tudatosságot, az energiabefektetés tudatosságát és a testtudatot alakító, koordinációfejlesztő szerepjátékok, szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Játékok testtartásjavító feladatokkal.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés:

Preventív, szokásjellegű tevékenységformák végzése egyedül, párban és csoportban. A biomechanikailag helyes testtartást kialakító és fenntartó gyakorlatok önálló alkotással és végrehajtással. Egy-egy nyújtó és erősítő hatású gyakorlat önálló végrehajtása a testtartásért felelős főbb izomcsoportokra korrekciós céllal is. Motoros, illetve fitsségi tesztek pontosabb végrehajtása.

Az agresszió és a szorongás érzéseinek a felismerése és tudatosítása. A stressz- és feszültségoldás gyakorlatai. A higiénával kapcsolatos ismeretek tudatos alkalmazása.

B szint	Természetes mozgásformák
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Anyanyelvi kommunikáció kompetencia Matematikai kompetencia Kulturális kompetencia – művészetek Természettudományi és technológiai kompetencia
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<i>Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák</i> Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása. Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások kombinálása térben, szabályozott energiabefektetéssel, eszközzel, társakkal. A bonyolultabb játékfeladatok, a játékszerepek és játékszabályok alkalmazása. A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgások megnevezése, valamint azok mozgástanulási szempontjainak (vezető műveletek) ismerete. <i>Manipulatív természetes mozgásformák</i> A manipulatív természetes mozgásformák célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása. A manipulatív természetes mozgásformák kombinálása térben és szabályozott energiabefektetéssel. A rendszeres gyakorlás és siker mellett az önálló tanulás és fejlődés pozitív élményének megerősödése. A pontosság, célszerűség és biztonság igényé válása.
Témák / fejlesztési követelmények	
Hely-, és helyzetváltoztató természetes mozgásformák <i>Járások, futások, oldalazások, szökdelések és ugrások</i>	

Fordulattal, ritmus- és irányváltással; manipulatív feladatokkal kombinálva; mozgáskapcsolatokban, vonalak, bóják, ugrókötel által meghatározott mozgásútvonalakon; változó magasságú akadályok beiktatásával; különböző ritmusú és tempójú zenére.

Szökdelések, el-, fel- és leugrások és érkezések zenére, ritmikusan, áthajtások közben, különböző eszközök segítségével; manipulatív mozgásokkal összekötve. Haladás kiépített, komplex akadálypályán. Három-öt mozgásformából álló helyváltoztató mozgássorok alkotása és végrehajtása zenére is. Menekülés és üldözés különböző tértárgyak, akadályok kerülésével, egyéb taktikai feladatokkal.

Lendítések, körzések

Különböző testrészekkel különböző iramú és sebességű mozgások közben. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a lendítésekre és körzésekre építve (zenére is).

Hajlítások és nyújtások

Különböző testhelyzetek kialakítása hajlításokkal és nyújtásokkal az egyéni kreativitást felhasználva. Hajlítások és nyújtások összekapcsolása futásból felugrással, illetve különböző eszközökkel. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a hajlításokra és nyújtásokra építve (zenére is).

Fordítások és fordulatok

Fordítások különböző helyváltoztató mozgásokhoz kapcsolva. Fél és egész fordulat helyben, ugrással különböző eszközökön is. Fordulatok manipulatív eszközökkel kombinálva. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a fordításokra és fordulatokra építve (zenére is).

Tolások, húzások

Különböző eszközök húzása és tolása egyénileg, párokban és csoportokban fokozódó erő kifejtéssel, különböző eszközökkel és testrészekkel.

Emelések és hordások

Társemelések és társhordások csoportokban, illetve az egyéni kompetenciáktól függően párokban. Különböző eszközök emelése és hordása az ízület- és gerincvédelem alapelveinek megfelelően.

Függés- és lengésgyakorlatok

Mászókötélen, mászórúdon, bordásfalon, alacsonygyűrűn, KTK-n, egyéb játszótéri eszközökön az egyéni kompetenciáknak megfelelően. „Vándormászás”.

Egyensúlygyakorlatok:

Különböző testrészeken és testhelyzetekben stabil és labilis felületen, csukott vagy bekötött szemmel. Egyensúlyi helyzetek megtalálása hely- és helyzetváltoztató mozgásokból, illetve manipulatív eszközhasználattal. Társas egyensúlygyakorlatok a közös súlypont megtalálásával. Eszközök egyensúlyban tartása mozgásban különböző testrészekkel, illetve eszközökkel. Egyéb egyensúlygyakorlatok.

Gurulások, átfordulások

Különböző szereken, eszközökön; különböző kiinduló helyzetekből, előzetes és utólagos mozgással, egyensúlygyakorlatokkal, illetve manipulatív mozgásokkal összekapcsolva. Társsal, társakkal tükörképben és azonosan, társon át.

Támaszok

Haladás kéztámaszos helyzetekben (utánzó mozgásokkal is) komplex akadálypályán, nehezített feltételek mellett. Ugrások, lépegetések kézzel („támlázás”) és lábbal különböző támaszhelyzetekben. Elszakadás a talajtól kézzel és/vagy lábbal különböző támaszhelyzetekből. Fel-, le-, átmászások eszközökre nehezített feltételekkel.

A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékok

Szerep-, szabály- és feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok, népi gyermekjátékok a helyváltoztató természetes mozgásformák felhasználásával. Akadályversenyek, különböző magasságú eszközök leküzdésével. A közösség összteljesítményén alapuló versenyjátékok. A saját egyéni teljesítmény túlszárnyalását célzó egyéni versenyek.

Manipulatív természetes mozgásformák

Dobások (gurítások) és elkapások

Egy- és kétkezes gurítások és dobások helyből, majd haladásból. Különböző ívben és sebességgel érkező labdák és egyéb eszközök elkapása párban és csoportokban nehezített feltételek mellett. Alsó, felső, mellső dobások párban és csoportokban különböző erővel, irányba és távolságra *haladó mozgás közben*. Gurítások, dobások és elkapások egyszerű cselekkel és egyéb feladatokkal kombinálva. Labdaátadások játékhelyzetekben. Kapura dobások talajról. Páros és hármas kapcsolatok kialakítása játékhelyzetekben.

Rúgások, labdaátvételek lábbal

Labdás koordinációs gyakorlatok labdavezetéssel különböző alakzatokban. Labdavezetés- és labdakontroll-gyakorlatok váltakozó sebességgel és/vagy irányban társak között mindkét láb használatával. Belső csüd, teli csüd, teljes csüd, külső csüd használata feladatmegoldásoknál. „Dekázás” mindkét láb használatával. Rúgások a lábfej különböző részeivel helyből, mozgásból. Játékos passzgyakorlatok. Kézből rúgásfeladatok meghatározott célra, távolságra.

Labdavezetések kézzel

A társsal azonosan, illetve tükörképben; váltakozó irányban, sebességgel, akadályok felhasználásával; kreatív feladatalkotással; labdadobással, gurítással kombinálva egyénileg, párban és csoportban; csoportos labdavezetési feladatok.

Ütések testrésszel és eszközzel

Puha labda és léggömb ütése testrésszel, rövid- és hosszúnyelű ütővel különböző célfelületekre, távolságokra és magasságokra; háló (zsinór) fölött különböző magasságban és ívben a vizuális kontroll csökkentésével; egyénileg, párban és csoportban, tükörképben és azonosan. Ütések tenyeres és fonák mozgásmintával; szervaszerűen.

A manipulatív természetes mozgásformák gyakorlása játékokban

Szabály- és feladatjátékok, sportjáték-előkészítő kisjátékok, alkotó és kooperatív játékok. Népi gyermekjátékok. A manipulatív mozgásokat alkalmazó, pontosságra, csökkenő hibaszázalékra, növekvő sikerességre, kreatív eszközhasználatra irányuló egyéni, páros és csoportos versenyek.

B szint	Természetes mozgásformák az atlétikában
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Anyanyelvi kommunikáció kompetencia Matematikai kompetencia
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A futó-, ugró- és dobóiskolai gyakorlatok vezető műveleteinek megismerése, rendezettségre törekvő végrehajtása, változó körülmények között. A 3 lépéses dobóritmus megismerése. A különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása játékos körülmények között, illetve játékban. Tartós futás egyéni tempóban, akár járások közbeiktatásával is.
Témák / fejlesztési követelmények	
<i>Járás- és futás mozgásformái</i> Egyenletes és változó, illetve váltakozó ritmussal, sebességgel, erő kifejtéssel, lépéstávolsággal és/vagy lépésfrekvenciával; komplex akadálypályán; vágtafutás; tartós futás különböző terepeken; rajtgyakorlatok és a guggolórajt. <i>Ugrások és szökdelések ugrásformái</i> Ugróiskolai gyakorlatok, sorozatszökdelések az ugrástávolság és -magasság változtatásával, páros és egy lábon, különböző síkokban; távolugrás-kísérletek elugrósávból guggoló- és/vagy lépőtechnikával; magasugrás-kísérletek átlépő technikával; komplex futó- és ugróiskolai gyakorlatvariációk. <i>Dobások mozgásformái</i>	

Egy- és kétkézes hajító-, lökő- és vetőmozdulatok célra, változó távolságra, különböző kiinduló helyzetekből. A forgómozgások előkészítő gyakorlatai.

Hajítómozgások 3 lépéses dobóritmusban.

Az atlétikai jellegű mozgások alkalmazása játékokban és a helyi feltételek, szabályzás szerinti mértékben a Kölyökatlétika versenyrendszerében

A Kölyökatlétika mozgásrendszerére épített szabályjátékok, feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok, önálló, páros és csoportos ugróiskolai gyakorlatsorok, játékok alkotása.

A Kölyökatlétika eszközkészletének sokoldalú felhasználása kontrollált csapatversenyek formájában.

B szint	Természetes mozgásformák a tornában és a táncban
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Anyanyelvi kommunikáció kompetencia Matematikai kompetencia Kulturális kompetencia – művészetek
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Részben önállóan tervezett 3-6 torna- és/vagy táncelem összekötése zenére is. A képességszintnek megfelelő magasságú eszközökre, helyes technikával történő fel- és leugrás. Nyújtott karral történő támasz a támaszugrások során. Gurulások, átfordulások, fordulatok, dinamikus kar-, törzs- és lábgyakorlatok közben többnyire biztosan uralt egyensúlyi helyzet. A tempóváltozások érzékelése és követése. A tanult táncok, dalok, játékok eredeti közösségi funkciójának ismerete.
Témák / fejlesztési követelmények	
<i>Torna</i> Torna-előkészítő mozgásanyag. Talajgyakorlatok: gurulóátfordulás előre és hátra az egyéni kompetenciákhoz illeszkedő nehézséggel – különböző kiinduló helyzetből, repülési fázissal, szerekre, párban, csoportban; fellendülési kísérletek segítségadással vagy anélkül kézállásba; kézenátfordulás oldalt, emelés zsugorfejállásba; felugrás kéztámasszal különböző szerekre; támaszugrások az egyéni kompetenciákhoz igazodva talajról, ugródeszkáról és/vagy minitrambulinról, egyéni-páros-társas egyensúly- és gúla jellegű gyakorlatok. Alaplendület és leugrás gyűrűn és/vagy játszótéri eszközökön. 3-6 mozgásforma kapcsolatában tornagyakorlatok részben önálló alkotása és végrehajtása egyénileg és párokban; kötélmászás kísérletek mászókulcsolással (3 ütemű mászás); egyszerű gyermek aerobikgyakorlatok.	

Tánc

Kreatív tánc különböző ritmusú, tempójú zenére.

A fantázia és képzelet megjelenítése játékosan, önállóan alkotott mozgásokon keresztül zenére (kreatív tánc). A zene hangulata, dinamikája keltette hatása mozgás általi kifejezése a gyermeki képzelőerő, kreativitás segítségével.

Páros vagy társas táncfolyamatok összhangban. A motívumismeret bővülése és az adott tánc(ok) struktúrájának egyre mélyebb megértése és végrehajtása. Páros és csoportos, változatos térformájú motívumfűzések, gyermektáncok.

Ritmusgyakorlatok egész testtel, a különböző testrészek ritmusában egyszerű párhuzamosságok kivitelezése.

Tornához és tánchoz kapcsolódó játékok, versenyek, bemutatók

Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok tornajellegű mozgásformák illesztésével. Népi játékok énekekre, dalra, zenére. Kreativitásra, esztétikumra és mozgáspontosságra épülő egyszerű torna- és táncbemutatók.

B szint	Természetes mozgásformák a sportjátékokban
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Anyanyelvi kommunikáció kompetencia Matematikai kompetencia Természettudományi és technológiai kompetencia
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult sportjátékok alapszabályainak ismerete. Az alaptechnikai elemek ismerete és azok alkalmazása az előkészítő játékok során. Az egyszerű védő és a támadó helyzetek felismerése. A csapatérdeknek megfelelő összjátékra törekvés.
Témák / fejlesztési követelmények	
<i>Általános technikai és taktikai tartalmak</i> Labdavezetés, labdakezelés, labdaátadások elsajátítását elősegítő játékos és ügyességfejlesztő gyakorlatok. Támadó és védő feladatok terület- és emberfogással kisjátékok közben; páros cselezési feladatok, passzgyakorlatok labdavezetéssel kombinálva 1:1, 2:1, 3:1 ellen. <i>Minikosárlabda</i> Kosárra dobási kísérletek helyből, büntetődobás alacsony palánkra; megindulás, megállás, a kosárlabdában. <i>Miniröplabda</i> Kosárérintés és alkarérintés, alsó egyenes nyitás puha labdákkal, léggömbbel egyénileg, párokban, csoportokban. <i>Labdarúgás</i>	

Rúgások kapura és társhoz belsővel, belső csüddel, teljes csüddel, labdaátvételek; labdakontroll-gyakorlatok, lövő- és testcselek nehezedő feltételek mellett. A kispályás labdarúgás szabályainak alkalmazása rombuszalakzatban. Területnyitás támadásban. Területszűkítés védekezésben. Kapusok szerepe védekezésben, támadásban.

Szivacskezilabda

Kapura dobási kísérletek helyből, nekifutásból. Passzgyakorlatok. Ismerkedés a kapusjátékkal.

Sportjáték-előkészítő (kis)játékok

Játék létszámazonos, létszámfölényes helyzetekben labdarúgás, szivacskezilabda, minikosárlabda (streetball) jelleggel; kis létszámú cicajátékok labdarúgás-, kézilabda-, kosárlabda jelleggel, fokozatos szabálybevezetéssel; területfoglaló, menekülő-üldöző taktikai játékok; palánkkosárlabda, miniröplabda, vonaljátékok, (kooperatív) zsinórlabda, átfutós röplabda puha labdákkal; sportjátékok rögtönzött mérkőzései kis létszámú csapatokkal, egyszerűsített szabályokkal.

B szint	Természetes mozgásformák a küzdősportokban
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Anyanyelvi kommunikáció kompetencia
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Előre, oldalra és hátra esés tompítással. A grundbirkózás alapszabályának ismerete és betartása. A sportszerű küzdésre, az asszertív viselkedésre törekvés. A saját agresszió kezelése.
Témák / fejlesztési követelmények	
<i>A küzdőjátékok előkészítésének gyakorlata</i> Tolások és húzások a testi erő kihasználásával. Társas egyensúly-kibillentő gyakorlatok. Szabadulás fogásokból, birkózó jellegű küzdelmek (grundbirkózás), esések és tompításaik előre, hátra, oldalra, le, át, gurulások tompítása. <i>Küzdőjátékok</i> Szabály- és feladatjátékok önvédelmi, illetve küzdőelemekkel, küzdőjátékok, játékok kooperatív erőfejlesztő tartalommal, páros és csoportos kötélhúzó versenyek, páros küzdések.	

B szint	Természetes mozgásformák az alternatív környezetben űzhető sportmozgásokban
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Anyanyelvi kommunikáció kompetencia Matematikai kompetencia Kulturális kompetencia – művészetek Természettudományi és technológiai kompetencia Digitális kompetencia
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Legalább négy szabadidős mozgásforma és alapszabályainak ismerete. A tanult szabadidős mozgásformák sporteszközei biztonságos használatának, alaptechnikai és taktikai elemeinek ismerete, alkalmazása. A szabadidős mozgásformák önszervező módon történő felhasználása szabad játéktevékenység során. Tájékozódás egyszerűsített térkép alapján. A szabadterén, illetve speciális környezetben történő sportolással együtt járó veszélyforrások ismerete.
Témák / fejlesztési követelmények	
Ismerkedés újabb alternatív és szabadidős aktivitásokkal, technikai készletükkel, taktikai elemeikkel és szabályaikkal és/vagy az 1–2. osztályban választottak további gyakorlása a helyi lehetőségek és szabályozás függvényében. Szabad, aktív játéktevékenység; szabad mozgás a természetben változatos időjárási körülmények közepette; feladatok és játékok havon és jégen; siklások, gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal; falmászás; íjászat, lovaglás, karate, nordic-walking, vívás, frizbi, floorball. Egyéb szabadidős mozgásos, táncos tevékenységek. Túrázás, tájékozódás egyszerűsített térkép alapján.	

Az alternatív, szabadidős mozgásos tevékenységekben megvalósítható játékok.

A választott mozgásrendszerhez illeszkedő játékok, ügyességi csapatversenyek, házi bajnokságok.

B szint	Úszást előkészítő mozgásformák
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Természettudományi és technológiai kompetencia
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az uszodai rendszabályok természetessé válása. 10m gyorsúszás levegő nélkül. 10m hátúszás. Fordulás gyorsúszásról hátúszásra. Vízbeugrás mély vízbe, folyamatos taposás.
Témák / fejlesztési követelmények	
Hátúszás Szárazföldi rávezető gyakorlatok (karmunka, lábmunka). <i>Feladatok háton</i> felfekvés a hátra kapaszkodással, fejbeállítás, csípőemelés; háton lebegés segítséggel és önállóan; felfekvés hátra segítséggel és önállóan; lebegés háton önállóan; lebegés és siklás háton. <i>Hátúszás lábtempó</i> Siklás háton; hátúszó lábtempó úszólappal és labdával; hátúszó lábtempó, segítséggel; hátúszás lábtempó segítséggel és önállóan; háton lebegés, siklás és a hátúszás lábtempó összekapcsolása; hátúszás lábmunka önálló gyakorlása.	

Hátúszás kartempó

Hátúszás kartempó – késleltetve; úszólappal; mélytartásból, majd magastartásból.

Gyorsúszás

Szárazföldi rávezető gyakorlatok (karmunka, lábmunka).

Feladatok hason

Lebegés csillagpózban, siklás.

Gyorsúszás lábtempó

Gyorsúszás lábtempó ülésben, korlátnál hason, és önállóan eszközök felhasználásával is; gyors lábtempó; siklás és gyors lábtempó összekapcsolása.

Gyorsúszás kartempó

Gyorsúszás kartempó járásban; gyorsúszás kartempó lábmunka nélkül; gyorsúszás kartempó gyors lábbal.

Gyorsúszás kar- és lábtempó összekötése

Gyorsúszás technikai feladatok; gyorsúszás kar- és lábtempó gyakorlása.

Gyorsúszás levegővétele

A gyorsúszás levegővétele „hátrafordulással”; gyorsúszás levegővétel gyakorlása járás közben;

Ugrások, taposások

Beugrások és taposás a mélyvízben (növekvő időtartamban).

A téri tájékozódás, tér- és mélységérzékelés fejlesztése úszó és merülő gyakorlatokkal.

Adott úszásnem technikai gyakorlatai koordinációs céllal. Játékos páros és társas vízi feladatok erőfejlesztő céllal.

Vízhez kötött játékok

Hajóvontatás, siklási és vízbeugrási versengések, víz alatti fogók, játékos úszógyakorlatok; játékos vízi csapatversenyek eszközökkel, vízilabda-, illetve röplabdajellegű labdás játékok, egyéb játékok különféle eszközökkel.

A vízhez szoktatás gyakorlatai, a vizes környezet balesetvédelmi és higiéniai rendszabályai.

B szint	Jóga és relaxáció
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Kulturális kompetencia – művészetek
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Jógás tér és idő közös kialakítása. Különböző ászanák megismerése, elsajátítása. Helyes testtartás felépítése. Tudatos légzés. Mondókás lazítások. Hosszabb, vezetett és rövidebb, nem vezetett meditáció – zenével.
Témák / fejlesztési követelmények	
<i>Jóga, ászanák</i> Tartásjavító gyakorlatok: gerincmobilizáló gyakorlatok, gerinccsavarások, Alapállás, Macskapóz, nyújtott ülés. Erősítő gyakorlatok: Hegytartás, „Felfelé néző kutya”. Hátizom erősítő ászanák: Szfinx, Kobra, Bölcső. Egyensúlygyakorlatok: Fapóz, Hattyúpóz, Mérleg, Saspóz. Pihentető ászanák: Hullapóz, Babapóz. <i>Relaxáció</i>	

Légzőgyakorlatok: légzésfigyelés, légzőgyakorlatok, légzés kiegyenlítés, légzés megnyújtása, hasi légzés. Lazítás: labdajátékokkal, párban. Nyújtások és feszítések.

Meditáció

Fekvő helyzetben megélt, hosszabb, vezetett és rövid ideig tartó, nem vezetett meditáció. Hosszabb meditatív helyzetek zenei kísérettel. Az ellazult állapot megélése.

C fejlesztési szint

C szint	Egészségfejlesztés, prevenció
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Anyanyelvi kommunikáció kompetencia Matematikai kompetencia Kulturális kompetencia – művészetek Természettudományi és technológiai kompetencia Digitális kompetencia
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összetett tartásos és mozgásos elemek felismerése és önálló bemutatása. A bemelegítés és a levezetés helyének és preventív szerepének megértése. A főbb erősítő-, és a nyújtógyakorlatok céljainak az ismerete. A testrészek, a keringés és a nagyizmok működésének az ismerete. A pulzusmérés helyes technikájának és jelentésének az ismerete. Helyes testtartásra való törekvés. A gyakorláshoz szükséges alakzatok öntevékeny gyors kialakítása. Öntevékeny részvétel a szervezési feladatok végrehajtásában. A gimnasztika alapvető szakkifejezéseinek ismerete.
Témák / fejlesztési követelmények	
<i>Térbeli alakzatok kialakítása</i> Az óra szervezéséhez szükséges térformák, alakzatok és kialakításuk. Sorakozó vonalban és oszlopban a feladatnak megfelelően.	

Gimnasztika

Természetes mozgásformák egyéni- és társas szabadgyakorlatokban, szerek/kéziszerek felhasználásával, játékos feladatokkal és versengésekkel is összekötve. Szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok az ízület- és gerincvédelem szabályainak megfelelően, eszköz nélkül és eszközökkel, egyénileg, párban, valamint csoportban. Játékos gimnasztikai gyakorlatsorok zenére. Játékos és határozott formájú gyakorlatok: szabad-, társas, szer- és kéziszergyakorlatok. Határozott formájú szabadgyakorlati alapformájú 4-8 ütemű szabad-, társas-, kéziszer- és szergyakorlatok. Szabadgyakorlat füzér (6-8 gyakorlat) irányítva, vagy önállóan, zenére is.

Képességfejlesztés

Keringésfokozás testnevelési játékokkal. Alapállóképességet és ízületi mozgékonytságot fejlesztő egyszerű 2-4 alapformát tartalmazó, szabad-, szer- és kézigyakorlatok. Koordinációs képességfejlesztés kéziszergyakorlatok és szabadgyakorlatok folyamatos végrehajtásával, zenére is (ritmusérzék, kinezetikus differenciáló képesség). A testtartásért felelős izomcsoportok erősítése, nyújtása.

Játékok, versengések

A szervezet előkészítését, bemelegítését szolgáló testnevelési játékok, eszközzel is. Koordinációt és fittséget fejlesztő szabály-, valamint feladatjátékok kooperatív- és versenyjelleggel.

Prevenció, egészségfejlesztés

A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását és fenntartását szolgáló speciális gyakorlatanyag. A testtartásért felelős izmok koncentrált használata. Légző- és lábboltozat erősítő gyakorlatok.

A 10 testtájra vonatkozó gerinctorna gyakorlatanyagból óránként egy gyakorlat tanítása. Az agresszió és a szorongás felismerése és tudatosítása.

Az 5–6 osztályosok stressz- és feszültségoldó gyakorlatai.

Motoros, illetve fittségi tesztek végrehajtása.

C szint	Atlétika jellegű mozgásformák
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Anyanyelvi kommunikáció kompetencia Matematikai kompetencia
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult futó-, ugró-, dobógyakorlatok jártasság szintű elsajátítása. A rajtok végrehajtása az indítási jeleknek megfelelően. A vágta és a tartósfutás technikájának végrehajtása a mozgásmintának megfelelően. Magasugrás átlépő technikájának és a távolugrás lépő vagy guggoló technikájának jártasság szintű alkalmazása. A kislabda-hajító technika jártasság szintű elsajátítása. A kar- és láblendítés szerepének ismerete az el- és felugrások eredményességében. Az atlétikai versenyek alapvető szabályainak ismerete.
Témák / fejlesztési követelmények	
<i>Futások, rajtok</i> Lassú futás tempóváltással, közbeiktatott feladatokkal. Futóiskolai gyakorlatok. Közepes iramú futás. Iramfutások lendületesen, természetes mozgással. Állórajt, térdelőrajt. Rajtok-indulások különböző kiinduló helyzetből. Repülő és fokozó futások 20-30 méteren. Vágtafutások 10-20 méteren. Váltófutás, egykezes alsó váltás. Tartós futás a táv növelésével és a távnak megfelelő iram megválasztásával. <i>Szökdelések, ugrások</i> Szökdelő és ugróiskolai gyakorlatok. Helyből távolugrás, folyamatosan is. Távolugrás guggoló vagy lépőtechnikával, 6-10 lépés nekifutásból az elugrás helyzetét tartva, elugró sávból. Magasugrás: 4-6 lépésről átlépő technikával nyújtott vagy hajlított lábbal; magasugróversenyek.	

Dobások

Dobóiskolai gyakorlatok: dobások különböző kiinduló helyzetből tömött labdával, helyből és 1-3 lépéses lendületből. Dobások és lökések különböző célba, különböző labdával. Kislabdahajítás célba és távolba nekifutással.

Képességfejlesztés

Az ideg-izom kapcsolat javítása futóiskolai gyakorlatokkal. Reagáló képesség, reakciógyorsaság fejlesztése és felgyorsulási képesség fejlesztése rajtgyakorlatokkal. Gyorskoordinációs képességek fejlesztése különböző sebességgel végzett futásokkal. Aerob állóképesség fejlesztése, a kitartó futás távjának fokozatos növelésével és a távnak megfelelő egyéni iram kialakításával.

A dinamikus láberő és a ritmusérzék növelése ugrókötel-gyakorlatokkal.

Játékok, versengések

Az atlétikai versenyszámok elsajátítását és begyakorlását segítő játékos feladatmegoldások, testnevelési játékok és versenyek. Rajtversenyek. Futóversenyek 40 méteres távon, térdelő rajttal. Váltóversenyek. Helyből távolugró versenyek. Távol- és magasugró versenyek. Kislabdahajító versenyek helyből és nekifutással. Célba dobó versenyek.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A tartós futás technikájának optimalizálása, valamint az egyénhez igazított tartós futás sebességének kialakítása – a szabadidőben végzett önálló gyakorlás elősegítése érdekében. A szabadidőben és különböző terepen végzett tartós futások, kocogások előtti bemelegítő gyakorlatok elsajátítása.

C szint	Torna jellegű mozgásformák
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Anyanyelvi kommunikáció kompetencia Matematikai kompetencia Kulturális kompetencia – művészetek Természettudományi és technológiai kompetencia Digitális kompetencia
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A testtömeg uralása nem szokványos támaszhelyzetekben és támaszgyakorlatokban – szükség esetén segítségadás mellett. A tanult akadályleküzdési módok és feladatok biztonságos végrehajtása. A dinamikus és statikus egyensúlygyakorlatok végrehajtása a képességnek megfelelő magasságon, szükség esetén segítségadás mellett. Talaj-, illetve gerendagyakorlat részben önálló összeállítása. Az aerobik alaplépések jártasság szintű bemutatása. Az alaplépésekből 2-4 ütemű gyakorlat végrehajtása helyben és haladással, zenére is. A ritmikus gimnasztika egyszerű tartásos és mozgásos gyakorlatelemeinek bemutatása. A járások, ritmizált lépések, futások és szökdelések technikailag megközelítően helyes végrehajtása. A gyakorlatvégzések során előforduló hibák elismerése és a javítási megoldások elfogadása. A balesetvédelmi utasítások betartása. Segítségnyújtás a társaknak.
Témák / fejlesztési követelmények	
Torna	

A talajtorna és legalább egy tornaszer választása kötelező. Gyakorlás és kontroll minden esetben differenciáltan, a tanuló előzetes tudása és testalkata figyelembevételével.

Támaszhelyzetek, támaszgyakorlatok:

Akadályokon fel-, át- és lemászások, kúszások. Támlázások különböző irányokban, különböző szereken. Mellső fekvőtámaszban karhajlítás, nyújtás. Gurulóátfordulások előre-hátra, különböző testhelyzetekből, különböző testhelyzetekbe, sorozatban is. Zsugorfejállás. Fejállás. Fejállásból gurulóátfordulás előre. Fellendülés kézállásba bordásfalnál, segítséggel. Fellendülés kézállásba, gurulás előre segítséggel. Spárgakísérletek. Mérlegállás. Hanyattfekvésből emelés hídba. Kézen átfordulás oldalt. Fejenátfordulás kísérletek segítséggel. Összefüggő talajgyakorlat 3-5 elemből. Keresztbe állított ugrószekrényen (2-4 rész): felguggolás és homorított leugrás; zsugorkanyarlati átugrás; huszárugrás. Hosszába állított ugrószekrényen (2-4 rész): felguggolás és homorított leugrás; felguggolás és gurulóátfordulás előre; felguggolás és leterpesztés. Alacsony gerendán: felguggolás és homorított leugrás; felguggolás és terpesztéssel leugrás. Gerendán: támaszhelyzeten át, fel- és leugrás.

Függéshelyzetek és függésgyakorlatok

Változatos feladatok függőszereken függőállásban, függésben, fekvő függésben. Bordásfalon függésben haladás oldalt, felfelé és lefelé. Függésben húzódkodások. Kötélmászás 5 fogás, mászókulcsolással. Érintő magas gyűrűn fiúknak: függésben térd- és sarokemelések; alaplendület függésben; zsugorlefüggés; fellendülés lebegő függésbe; ereszkedés hátsó függésbe; hátsó függésből emelés lebegőfüggésbe; függésben lendület hátra, homorított leugrás. Gyűrűn: hátsó függés; függésben lendület hátra, homorított leugrás, fellendülés lebegő függésbe. Lányoknak: lendületek előre-hátra; fellendülés lebegőfüggésbe; zsugorlefüggés.

Egyensúlyozó gyakorlatok

Egyensúlyozó járások és játékos feladatok gerendán, ferde padon, fordulatokkal, szerek hordásával. Alacsony gerendán (lányoknak): érintőjárás, hármaslépés, fordulatokkal és szökdelésekkel is. Mérlegállás. Függőleges repülés lábterpesztéssel.

Képességfejlesztés

Koordinációs képességek fejlesztése egyszerű talajgyakorlati elemek végrehajtásával, azok kombinálásával, valamint az ugrószelekrény és a gyűrű alkalmazásával (téri tájékozódó képesség, ritmusérzék). Egyensúlyérzékelés fejlesztése alacsony gerendán végrehajtott statikus és dinamikus gyakorlatokkal. A váll, a kar és a törzs erejének fokozott erősítése támaszhelyzetben, valamint függésben végzett gyakorlatokkal.

Játékok, versengések

Játékos és utánozó feladatokkal ügyesség- és erőfejlesztés. Akadály- és váltóversenyek a tornaszerek felhasználásával.

Prevenió, életvezetés, egészségfejlesztés

A szervrendszerek sokoldalú alkalmazkodásának elősegítése a torna jellegű feladatmegoldásokkal. A saját testtömeg mozgatásával, valamint a különböző támaszban és függésben végzett gyakorlatokkal a test izmainak arányos fejlesztése, a helyes testtartás kialakításának/megtartásának biztosítása. A cselekvésbiztonság növelésével a mindennapi életben történő biztonságos cselekvések elősegítése. A gyakorlás biztonságos körülményeinek megteremtése.

Ritmikus gimnasztika (lányoknak)

Előkészítő mozgások

RG-re jellemző tartásos és mozgásos gyakorlatelemek (kar- és törzsívek, kar- és törzshullámok stb.).

Fő mozgások

Testsúlyáthelyezések különböző irányokba, különböző kar- és törzsmozgásokkal kombinálva. Járások: alapforma, guggoló, lábujjon-, sarkon-, külső talpélenjárás, érintő-, hintajárás. Járások láblendítéssel, térdemeléssel, sarokemeléssel; hajlított járás, különböző kar- és törzsmozgásokkal

kombinálva, különböző irányba, fordulatokkal is. Ritmizált lépések: keringő-, ridalépés, zárt és nyitott hármaslépés, váltólépés egyszerű formái különböző kar-, illetve törzsmozgásokkal. Futások: alapforma, térdemeléssel, sarokemeléssel, ollózó-, harántterpesztéssel – egyszerű kar-, illetve törzsmozgásokkal, fordulatokkal kombinálva. Szökdelések: térdemeléssel, sarokemeléssel, harántterpesztéssel, oldalterpesztéssel, őztartással, lábkeresztezéssel, fordulattal, galoppszökdelés, szökdelés őztartással, szökdelő hármaslépés, koppantó szökdelés, indiánszökdelés – különböző kar-, illetve törzsmozgásokkal, fordulatokkal kombinálva. Ugrások: ugrássorozatok, hajlított olló, hajlított őz, terpeszugrás, bicskaugrás, összeugrások térd- és láblendítéssel. Egyensúlyozás: lábujjon térdemeléssel előre, oldalra; hajlított lábemeléssel hátra (attitude). Forgások: egyszerű fordulatok, forgások egy lábon.

Kötélgyakorlatok

Rövidkötél-gyakorlatok, lendítések, lengetések, körzések, nyolcas körzések, áthajtások, keresztáthajtások, dobások-elkapások, pörgetések, különböző irányokban és síkokban kötve egyszerű testtechnikai elemekkel.

Képességfejlesztés

Az ízületi mozgékonyosság, a ritmus-, a reagáló-, az egyensúlyozó képességek fejlesztése. A törzs-, láb-, csípőízület-hajlító és -feszítők dinamikus-statikus erejének növelése. Az improvizációs képesség, a kreativitás és az esztétikai érzék fejlesztése. Nyújtó, erősítő hatású, állóképességet, mozgáskoordinációt, ritmusérzékletet, ízületi mozgékonyosságot fejlesztő célgimnasztikai szabad-, bordásfal-, zsámoly-, rövidkötél-gyakorlatok.

Játékok, versengések

Átfutások, átugrások oszlopban kötél felhasználásával. Páros gyakorlatok kötéllal. Játékok-feladatok ketten, hárman egy kötéllal. Egyéni és páros versengések kötél áthajtásokkal, különböző feladatokkal.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Prevenációs funkciók betöltése aerob munkavégzéssel, valamint az egészséget szem előtt tartó gyakorlatok jártasság szintű elsajátításával, a testtartásért felelős izomcsoportok fejlesztésével.

Aerobik (lányoknak és fiúknak)

Alapállás;

2-4 ütemű alaplépések (Low-impact)

Járás (march), sarokérintés (heel dig), támadólépés (lounge), lábujjérintés (toe touch), kitörés (squat), térdlendítés (knee lift), saroklendítés (leg curl), lép-zár-lépés (step-touch), keresztlépés (grapevine), A-lépés (A step), V-lépés (V step), bokszlépés (boks step), mambo, csa-csa-csa.

2-4 ütemű alaplépések (Hi-impact)

Futás (jog), térdlendítés szökkenéssel (jumping knee lift), saroklendítés szökkenéssel (jumping leg curls), oldallendítés szökkenéssel (side kick), terpesz-zár (jumping jack), sasszé (chasse), harántszökdelés (ski-run).

Zenére történő mozgások aerobik alaplépésekkel

Egyszerű alaplépések magas ismétlésszámmal, karmunkával; alaplépések variálása-kombinálása (haladással, karmunkával); alaplépések összekapcsolása; 4x8 ütemű egyszerű koreográfia (basic); szimmetrikus koreográfia.

Képességfejlesztés

Ritmusképesség-fejlesztés: egyszerű közismert zene ütemének kitapsolása. Helyben járás közben tapsolás, duplázva stb.

Az egészséget szem előtt mozgásanyag elsajátítása során a kondicionális és koordinációs képességfejlesztéssel hozzájárulása a fittség szervi megalapozásához. Aerob munkavégzéssel az aerob állóképesség fejlesztése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Prevenációs funkciók betöltése aerob munkavégzéssel, valamint az egészséget szem előtt tartó gyakorlatok jártasság szintű elsajátításával, a testtartásért felelős izomcsoportok fejlesztésével.

C szint	Sportjátékok
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Anyanyelvi kommunikáció kompetencia Matematikai kompetencia Természettudományi és technológiai kompetencia Digitális kompetencia
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátítása, ezek alkalmazása testnevelési játékokban, játékos feladatokban és a sportjátékban. Törekvés a játékelemek (technikai, taktikai elemek) pontos, eredményes végrehajtására és tudatos kontrollálására. A sportjátékok játékszabályainak ismerete és alkalmazása.
Témák / fejlesztési követelmények	
Kosárlabdázás <i>Labda nélküli technikai gyakorlatok</i> Megindulás, megállás. Futás közben iram- és irányváltoztatások. Felugrások egy lábról. Alaphelyzet. Cselezés meginduláskor és futás közben. A védőtől való elszakadás legegyszerűbb módjai. <i>Labdás technikai gyakorlatok</i> Labdás ügyességi gyakorlatok. Labdavezetések: magas, középmagas, mély labdavezetés helyben és haladással, mindkét kézzel. Labdavezetési feladatok. Megállások 1, 2 leütés után, labdavezetésből, sarkazás. Megállás, sarkazás, önpasszból, illetve kapott labdával. Átadások-átvételek: kétkezes mellső-, felső-, egykezes felsőátadás helyben és mozgás közben pattintva is. Páros lefutás.	

Kosárra dobások: kosárra dobás helyből egy kézzel. Fektetett dobás 1 leütésből. Fektetett dobás labdavezetésből, önpasszból mindkét oldalról.

Taktikai gyakorlatok

Emberfogásos védekezés: taposás alaphelyzetben. A védekezés kar- és lábmunkája. Védőmozgás, a védő helyezkedése.

Röplabdázás

Labda nélküli technikai gyakorlatok

Alaphelyzet. Igazodás a labdához.

Labdás technikai gyakorlatok

Alkarérintés (könnyű labdával, majd röplabdával): egyéni és páros gyakorlatok.

Alsó egyenes nyitás: a nyitás gyakorlása egyénileg és párokban.

Kosárérintés: egyéni és páros gyakorlatok. Kosár- és alkarérintés összekapcsolása, kísérletek a folyamatos és váltakozó érintésekre.

Taktikai alapgyakorlatok

Nyitásfogadás csillag alakzatban. Nyitás- nyitásfogadás. Felállás és helyezkedés a nyitásfogadásánál.

Képességfejlesztés

Különböző egyensúlyi helyzetekben állás, testhelyzetek változtatása, a labda és a test különböző helyzeteinek összehangolása. Labdaütögetés, a kéz és a láb különböző felületeivel. Fejelés labdával.

Játék

Zsinórlabda, röptenisz, röplabda párokban, kisebb csoportban, csoportversenyek.

Kézilabdázás

Labda nélküli technikai gyakorlatok

Alaphelyzet; védekező és támadó lábmunka; megindulás-megállás; felugrás-leérkezés, cselek. Irányváltoztatások. A sáncolás, a laza emberfogás technikája.

Labdás technikai gyakorlatok

A labda fogása; guruló labda felvétele állóhelyben és mozgás közben. Labdavezetés mindkét kézzel állásban és mozgás közben, önszöktetéssel, irány-, iramváltással. Egy- és kétkézes átadások helyben és mozgás közben, nehezített feltételek között is (kétkézes felső, mellső, pattintott). Labdaátvételek és átadások: különböző irányból érkező labda átvétele; átadások mozgás közben különböző irányba és távolságra; különleges labdaátadási formák. Célba dobási gyakorlatok. Kapura lövések: helyből; kilépéssel; 3 lépés után; felugrásból; passzív, félaktív és aktív védővel szemben. Bedobás. Büntetődobás. Indulócsel labda nélkül és labdával.

Taktikai gyakorlatok

1:1; 2:1 elleni játék. Védekezés emberfogással és 6:0-ás területvédekezéssel. A védő, a támadó helyezkedése. Egyéni védekezés: a védő helyezkedése a labda nélküli és a labdát birtokló támadóval szemben. Üres helyre helyezkedés, védőtől való elszakadás. Támadásból védekezésbe való visszarendeződés. Lerohanások.

Labdarúgás

Labdás technikai gyakorlatok

Játékos labdás feladatok 2-3-4 vagy több játékos együttműködésével, négyszög, téglalap vagy rombusz alakzatban, átadások irányának megváltoztatásával. Labdahúzogatás, -görgetés; haladás közben. Labdavezetések külső és belső csüddel, mindkét lábbal, különböző alakzatban. Rúgás: belső csüddel, teljes csüddel, állított labdával, mozgásból, a futással megegyező irányból, oldalról és szemből érkező labdával. Átadások (passzolások), átvételek mindkét lábbal, átadások laposan mozgás közben. Labdalevétel: talppal, belsővel, csüddel. Levegőből érkező labda átvétele belsővel. Fejelés: előre, oldalra. Alapszerelés, megelőző szerelés, labdaátvétel megakadályozása. Egyszerű cselek. Partdobás.

Taktikai gyakorlatok

Párharcok az 1:1 elleni játékban, labdaszerzés, szabályos szerelés a játékban. Szabadulás emberfogásból elfutással és testcsellel. Támadásból védekezésbe való visszarendeződés. 2:1 elleni játék. Kispályások: 2:1, 3:1 alkalmazása egy és két udvarra. Területvédekezés. Felállási formák a kispályás játékban.

Kapusmunka

Alaphelyzet, guruló, félmagas és magas ívelt labdák elfogása. Kigurítás, kidobás, kirúgás állított.

Cserefutball 3-4 fős csapatokkal. Játék 1 kapura 2 labdával. 2:1 2:2 elleni játék. Kispályás labdarúgás. Labdarúgó mérkőzések.

Mindegyik labdajátékra vonatkoztatva:

Képességfejlesztés

Az életkori sajátosságokhoz igazodó képességfejlesztés megvalósítása, különös tekintettel a koordinációs képességekre.

A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző gyakorlatokkal. A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladat-végrehajtásokkal.

Játékok, versengések

A labdás koordináció játékos fejlesztése a játékelemekből kiindulva.

A technikai és a taktikai feladatok megoldását előkészítő, valamint a begyakorlást segítő játékok és játékos feladatmegoldások. Labda nélküli és labdás testnevelés játékok, játékos feladatok, a sportjátékok egyszerűsített formái, szabálykönnyítéssel mérkőzésszerűen. Differenciált kiválasztással részvétel az iskolai bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Baleset-megelőzés a sportjátékok játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával.

A sportjátékok megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése.

A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárási viszonyok között a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához.

C szint	Küzdősportok
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Anyanyelvi kommunikáció kompetencia Kulturális kompetencia – művészetek
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alapvető önvédelmi fogások és eséstechnikák elfogadható bemutatása, különös tekintettel a tompítási technikákra. A dzsúdó elemi guruló- és esés gyakorlatainak bemutatása. A test-test elleni küzdelem vállalása. Belátása annak, hogy a küzdősportok nem az agresszió eszközei. Az érzelmek és az esetleges agresszió szabályozása. Mások teljesítményének elismerése. A feladatok végrehajtásában aktivitásra törekvés. A tanult önvédelmi és küzdő jellegű feladatok szabályainak ismerete és alkalmazása.
Témák / fejlesztési követelmények	
<i>Önvédelem</i> Önvédelmi fogások: szabadulások egykezes, kétkezes lefogásból, mellső, hátsó egykezes és kétkezes átkarolásból. <i>Grundbirkózás</i> Fogáskeresések állásban, megfogások és fogásmódok (kapocsfogás, tenyérbefogás, csuklófogás). Alapállások, alaphelyzetek gyakorlása. Fogáskeresés gyakorlása játékosan.	

Esések, dzsúdógurulás

Különböző eséstechnikák tompító felületének elsajátítása alacsony, talaj közeli helyzetekben. Zuhanó esések előre, hátra, oldalra különböző kiinduló helyzetekből (térdelés, nyújtott ülés, guggolás, hajlított állás, állás). Félvállas gurulás előre és hátra technikájának elsajátítása talaj közeli helyzetből indulva állásból történő végrehajtásig.

Képességfejlesztés

Az elvárt képességek kialakításához szükséges speciális küzdősportokra jellemző bemelegítő gyakorlatok, a kúszások és mászások, valamint speciális egyéni, páros és csoportos képességfejlesztő gyakorlatok.

Prevenció, egészségfejlesztés

A balesetek elkerülése szempontjából elengedhetetlenül fontos alapvető eséstechnikák és önvédelmi fogások elsajátítása. Viselkedésminták kialakítása veszélyes helyzetek és a fenyegetettség elkerülésére.

C szint	Alternatív környezetben űzhető sportmozgások
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Anyanyelvi kommunikáció kompetencia Matematikai kompetencia Kulturális kompetencia – művészetek Természettudományi és technológiai kompetencia Digitális kompetencia
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult alternatív környezetben űzhető sportágak alaptechnikai gyakorlatainak bemutatása. A sportágak űzéséhez szükséges eszközök biztonságos használata. A természeti és környezeti hatások és a szervezet alkalmazkodó képessége közötti összefüggés ismerete. A természeti környezetben történő sportolás egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályainak elfogadása és betartása. A mostoha időjárási feltételek mellett is aktív részvétel a foglalkozásokon. Tájékozódás térkép használatával.
Témák / fejlesztési követelmények	
A helyi tantervben rögzített választás szerint legalább négy, az évszaknak megfelelő és a helyi személyi és tárgyi körülményekhez, feltételekhez igazodó fizikai aktivitás. Hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal; falmászás; íjászat, lovaglás, karate, nordic-walking, vívás, petanque, floorball. Egyéb szabadidős mozgásos, táncos tevékenységek. Túrázás, tájékozódás térkép alapján. <i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</i> Szabadidőben, különböző évszakokban, egyénileg, csapatban, formális és informális kertek között űzhető új testedzési formák jártasság szintű elsajátítása. A sportági mozgásformák technikailag helyes elsajátítására törekvéssel a balesetek megelőzése.	

C szint	Úszás és úszó jellegű mozgásformák
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Természettudományi és technológiai kompetencia
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	15m gyorsúszás kétoldalú levegővétellel. 15m hátúszás. 10m úszás mell kartempóval. 10m mell lábtempó deszkával. Fejesugrás és folyamatos taposás a mélyvízben. Az úszással összefüggő balesetvédelmi szabályok. Ismeretek az úszástudás, a vízbiztonság szerepéről az egészség megőrzésében és az életvédelemben.
Témák / fejlesztési követelmények	
Hátúszás <i>Hátúszás lábtempó</i> Hátúszó lábtempó úszólappal és labdával; hátúszó lábtempó önállóan. <i>Hátúszás kartempó</i> Hátúszás kartempó – késleltetve; mélytartásból, majd magastartásból; egykaros hátúszás-kísérletek, a levegővétel. <i>Hátúszás kar- és lábtempó összhangjának megteremtése</i> Hátúszás lábtempó, késleltetett kartempó; hátúszás kar- és lábtempó technikai gyakorlatai.	

Gyorsúszás

Szárazföldi rávezető gyakorlatok (karmunka, lábmunka, légvétel, ritmus).

Gyorsúszás lábtempó

Gyorsúszás lábtempó korlátnál és önállóan eszközök felhasználásával majd eszközök nélkül fül melletti karral.

Gyorsúszás kartempó

Gyorsúszás kartempó lábmunka nélkül; egykaros úszások gyorsúszásban.

Gyorsúszás kar- és lábtempó összekötése

Gyorsúszás technikai feladatok; gyorsúszás kar- és lábtempó gyakorlása.

Gyorsúszás levegővétele:

A gyorsúszás levegővétele „hátrafordulással”; gyorsúszás levegővétel gyakorlása járás közben; a gyorsúszás kartempó és a levegővétel összekapcsolása; levegővétel technikajavító gyakorlatai.

Úszások a mélyvízben

Gyorsúszás karral-lábbal; gyorsúszás karral-lábbal, hátrafordulós levegővétellel; gyorsúszás 2-es, 3-as levegővétellel.

Ugrások, taposások

Beugrás és taposás a mélyvízben (növekvő időtartamban); fejesugrás és előkészítő gyakorlatai.

A téri tájékozódás, tér- és mélységérzékelés fejlesztése úszó és merülő gyakorlatokkal. Adott úszásnem technikai gyakorlatai koordinációs céllal.

Játékos páros és társas vízi feladatok erőfejlesztő céllal.

Mellúszás

Mellúszás kartempó: gyakorlatok szárazföldön majd derékig érő vízben; karmunka siklás, krallozás közben; folyamatos úszás karmunkával.

Mellúszás levegővétel: karmunka levegővétellel, kifújás a víz alatt; belégzés minden második, majd minden kartempóra.

Vízhez kötött játékok:

Hajóvontatás, siklási és vízbeugrási versengések, víz alatti fogók, játékos úszógyakorlatok; játékos vízi csapatversenyek eszközökkel, vízilabda-, illetve röplabdajellegű labdás játékok, egyéb játékok különféle eszközökkel.

Prevenció, egészségfejlesztés

A bemelegítés vizes gyakorlatai; tartásjavító, prevenciós vízi gyakorlatok.

C szint	Jóga és relaxáció
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Kulturális kompetencia – művészetek
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összekapcsolódó ászanák megismerése. Páros ászanák kipróbálása. Teljes légzés. Hosszabb vezetett és nem vezetett meditáció – zenével. Hangok és mozgások összekapcsolása.
Témák / fejlesztési követelmények	
<i>Jóga, ászanák</i> Tartásjavító gyakorlatok: gerincmobilizáló gyakorlatok, gerinccsavarások, Alapállás, Macskapóz, nyújtott ülés, Halpóz. Erősítő gyakorlatok: Hegytartás, „Felfelé néző kutya”, Hőspóz. Hátizom erősítő ászanák: Szfinx, Kobra, Sáska, Bölcső. Egyensúlygyakorlatok: Fapóz, Hattyúpóz, Mérleg, Saspóz, Háromszög-tartás. Pihentető ászanák: Hullapóz, Babapóz. <i>Relaxáció</i> Légzőgyakorlatok: légzőgyakorlatok, légzés kiegyenlítés, légzés megnyújtása, hasi légzés, mellkasi légzés, teljes légzés. Lazítás: labdajátékokkal, párban. Nyújtások és feszítések. Vizualizáció és imagináció. <i>Meditáció</i> Fekvő helyzetben megélt, rövid ideig tartó vezetett és nem vezetett meditáció - zenével. Az ellazult állapot „megtalálása”, megélése.	

D fejlesztési szint

D szint	Egészségfejlesztés, prevenció
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Anyanyelvi kommunikáció kompetencia Matematikai kompetencia Digitális kompetencia
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű gimnasztikai gyakorlatok önálló összefűzése és bemutatása. A bemelegítő és levezető gyakorlatok helyes és helytelen végrehajtásának az megismerése. Az erősítés és nyújtás néhány ellenjavallt gyakorlatának megismerése. Az összehangolt, rendezett testtartás kritériumainak való megfelelésre kísérletek. A fittségi állapot mérésére alkalmas eszközök, eljárások megismerése. A fittségi állapot és a képességfejlesztés közötti kapcsolat megértése. A kamaszkori személyi higiénéről tájékozottság.
Témák / fejlesztési követelmények	
<i>Térbeli alakzatok kialakítása</i> A testnevelésóra szervezéséhez szükséges egyéb térformák, alakzatok. <i>Gimnasztika</i> Természetes mozgásformák egyéni és társas gyakorlatok formájában, szerek, kéziszeresek felhasználásával, játékos feladatokkal és versengésekkel összekötve. Játékos és szabadgyakorlati alapformájú szabad-, társas- szer és kéziszer-gyakorlatok. Nyújtó-, lazító hatású, állóképességet fejlesztő 8-16 ütemű, legalább négy gyakorlatelemet tartalmazó szabadgyakorlatok és gyakorlatsorok. Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal végrehajtva, önálló tervezéssel is. Zenére végzett összefüggő gimnasztikasor. Egyszerű légző, stressz- és feszültségoldó gyakorlatok. A testtartás javítását szolgáló ízületi mozgékonytárgyat és a törzs erejét növelő gimnasztikai gyakorlatok. <i>Képességfejlesztés</i>	

Az alapállóképesség fejlesztése és a keringés fokozása zenére történő futásokkal és futás közben végzett feladatokkal. A kar- és a láb dinamikus erejének növelése kéziszer-gyakorlatokkal. A ritmusérzék, a kreativitás és a kinesztetikus differenciáló képesség fejlesztése zenére végzett gyakorlatokkal.

Játékok, versengések

A szervezet előkészítését, bemelegítését szolgáló testnevelési játékok, eszközzel is. A testtudatot alakító, koordináció- és fittségfejlesztő szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Játékok testtartásjavító feladatokkal.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását, a gerinc izomegyensúlyának és a medence középállásának automatizálását biztosító eszközökkel is végezhető gyakorlatok. A láb statikai rendellenességei ellen ható gyakorlatok. Az agresszió és a szorongás felismerése, tudatosítása és önálló kezelése. Stressz- és feszültségoldó alapgyakorlatok. Motoros, illetve fittségi tesztek végrehajtása.

D szint	Atlétika jellegű mozgásformák
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Anyanyelvi kommunikáció kompetencia Matematikai kompetencia Kulturális kompetencia – művészetek Természettudományi és technológiai kompetencia Digitális kompetencia
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult futó-, ugró-, dobógyakorlatok készség szintű elsajátítása. A rajtok végrehajtása az indítási jeleknek megfelelően. A vágta és a tartósfutás technikájának végrehajtása a mozgásmintának megfelelően. Magasugrás átlépő technikájának és a távolugrás lépő vagy guggoló technikájának magasabb intenzitással, készség szinten történő alkalmazása. A kislabda-hajító technika készség szintű alkalmazása. A kar- és láblendítés szerepének ismerete az el- és felugrások eredményességében. Az atlétikai versenyek alapvető szabályainak megismerése.
Témák / fejlesztési követelmények	
<i>Futások, rajtok</i> Lassú futás tempóváltással, közbeiktatott feladatokkal. Futóiskolai gyakorlatok. Akadályfutás. (A szabadban természetes akadályok, a teremben tornaszerek leküzdése.) Közepes iramú futás. Iramfutások lendületesen, természetes mozgással. Állórajt, térdelőrajt. Rajtok-indulások különböző kiinduló helyzetből. Vágtafutások, gyorsfutások irányváloztatással, különféle színtereken. Repülő és fokozó futások 30-40 méteren. Vágtafutások 20-30 méteren. Váltófutás, egykezes alsó váltás. Tartós futás a táv növelésével és a távnak megfelelő iram megválasztásával. <i>Szökdelések, ugrások</i> Szökdelő és ugróiskolai gyakorlatok. Helyből távolugrás, folyamatosan is. Távolugrás guggoló vagy lépőtechnikával, 8-14 lépés nekifutásból az elugrás helyzetét tartva, elugró sávból. Magasugrás: 6-10 lépésről átlépő technikával nyújtott vagy hajlított lábbal; magasugróversenyek.	

Dobások

Dobóiskolai gyakorlatok: dobások különböző kiinduló helyzetből tömött labdával, helyből és 3-5 lépéses lendületből. Dobások és lökések különböző célba, különböző labdával. Vetőmozgás füles labdával célba (sáv, zóna) helyből és negyed fordulattal. Kislabdahajítás célba és távolba nekifutással. Súlylökés helyből.

Képességfejlesztés

Az ideg-izom kapcsolat javítása futóiskolai gyakorlatokkal. Reagáló képesség, reakciógyorsaság fejlesztése és felgyorsulási képesség fejlesztése rajtgyakorlatokkal. Gyorskoordinációs képességek fejlesztése különböző sebességgel végzett futásokkal. Aerob állóképesség fejlesztése, a kitartó futás távjának fokozatos növelésével és a távnak megfelelő egyéni iram kialakításával.

A dinamikus láberő és a ritmusérzék növelése ugrókötélgyakorlatokkal.

Játékok, versengések

Az atlétikai versenyszámok elsajátítását és begyakorlását segítő játékos feladatmegoldások, testnevelési játékok és versenyek. Rajtversenyek. Futóversenyek 60 méteres távon, térdelő rajttal. Váltóversenyek. Helyből távolugró versenyek. Távol- és magasugró versenyek. Kislabdahajító versenyek helyből és nekifutással. Súlylökő versenyek. Célba dobó versenyek.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A tartós futás technikájának optimalizálása, valamint az egyénhez igazított tartós futás sebességének kialakítása – a szabadidőben végzett önálló gyakorlás elősegítése érdekében. A szabadidőben és különböző terepen végzett tartós futások, kocogások előtti bemelegítő gyakorlatok elsajátítása.

D szint	Torna jellegű mozgásformák
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Anyanyelvi kommunikáció kompetencia Matematikai kompetencia Kulturális kompetencia – művészetek Természettudományi és technológiai kompetencia Digitális kompetencia
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A testtömeg uralása nem szokványos támaszhelyzetekben és támaszgyakorlatokban – szükség esetén segítségadás mellett és önállóan. A tanult akadályleküzdési módok és feladatok biztonságos végrehajtása önállóan. A dinamikus és statikus egyensúlygyakorlatok végrehajtása a képességnek megfelelő magasságon, szükség esetén segítségadás mellett. Talaj-, illetve gerendagyakorlat részben önálló összeállítása törekedve a nehezebb elemek beépítésére. Az aerobik alaplépések összekapcsolása egyszerű kartartásokkal és kargyakorlatokkal. Az alaplépésekből 2-4 ütemű gyakorlat végrehajtása helyben és haladással, zenére is. A ritmikus gimnasztika egyszerű tartásos és mozgásos gyakorlatelemeinek bemutatása. A járások, ritmizált lépések, futások és szökdelések technikailag megközelítően helyes végrehajtása. A gyakorlatvégzések során előforduló hibák elismerése és a javítási megoldások elfogadása. A balesetvédelmi utasítások betartása. Segítségnyújtás a társaknak.
Témák / fejlesztési követelmények	
Torna A talajtorna és legalább egy tornaszer választása kötelező. Gyakorlás és kontroll minden esetben differenciáltan, a tanuló előzetes tudása és testalkata figyelembevételével. <i>Támaszhelyzetek, támaszgyakorlatok:</i>	

Akadályokon fel-, át- és lemászások, kúszások. Támlázások különböző irányokban, különböző szereken. Mellső fekvőtámaszban karhajlítás, nyújtás. Gurulóátfordulások előre-hátra, különböző testhelyzetekből, különböző testhelyzetekbe, sorozatban is. Zsugorfejállás. Fejállás, különböző lábtartásokkal. Fejállásból gurulóátfordulás előre, különböző testhelyzetekből, különböző testhelyzetekbe. Fellendülés kézállásba, bordásfalnál. Fellendülés kézállásba és gurulóátfordulás. Spárgakísérletek. Mérlegállás. Hanyattfekvésből emelés hídba. Kézen átfordulás oldalt, mindkét irányba. Fejenátfordulás. Összefüggő talajgyakorlat 3-5 elemből. Keresztbe állított ugrószekrényen (2-4 rész): felguggolás és homorított leugrás; zsugorkanyarlati átugrás, guggoló átugrás; huszárugrás. Hosszába állított ugrószekrényen (2-4 rész): felguggolás és homorított leugrás; felguggolás és gurulóátfordulás előre; gurulóátfordulás előre ugródeszkáról történő elrugaszkodással; felguggolás és leguggolás, felguggolás és leterpesztés. Alacsony gerendán: felguggolás és homorított leugrás; felguggolás és terpesztéssel leugrás. Gerendán: támaszhelyzetben át, fel- és leugrás.

Függéshelyzetek és függésgyakorlatok

Változatos feladatok függőszerken függőállásban, függésben, fekvő függésben. Bordásfalon függésben haladás oldalt, felfelé és lefelé. Függésben húzódkodások. Kötélmászás, mászókulcsolással. Érintő magas gyűrűn fiúknak: függésben térd- és sarokemelések; alaplendület függésben; zsugorlefüggés; lefüggés; fellendülés lebegő függésbe; ereszkedés hátsó függésbe; hátsó függésből emelés lebegőfüggésbe; függésben lendület hátra, homorított leugrás. Gyűrűn: hátsó függés; függésben lendület hátra, homorított leugrás, fellendülés lebegő függésbe. Lányoknak: lendületek előre-hátra; fellendülés lebegőfüggésbe; zsugorlefüggés.

Egyensúlyozó gyakorlatok

Egyensúlyozó járások és játékos feladatok gerendán, ferde padon, fordulatokkal, szerek hordásával. Alacsony gerendán (lányoknak): érintőjárás, hármaslépés, fordulatokkal és szökdelésekkel is. Mérlegállás. Függőleges repülés lábterpesztéssel.

Képességfejlesztés

Koordinációs képességek fejlesztése egyszerű talajgyakorlati elemek végrehajtásával, azok kombinálásával, valamint az ugrószekrény és a gyűrű alkalmazásával (téri tájékozódó-, mozgásátállítódás képesség, ritmusérzék). Egyensúlyérzékelés fejlesztése alacsony gerendán végrehajtott statikus és dinamikus gyakorlatokkal. A váll, a kar és a törzs erejének fokozott erősítése támaszhelyzetben, valamint függésben végzett gyakorlatokkal.

Játékok, versengések

Játékos és utánzó feladatokkal ügyesség- és erőfejlesztés. Akadály- és váltóversenyek a tornaszerek felhasználásával.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A szervrendszerek sokoldalú alkalmazkodásának elősegítése a torna jellegű feladatmegoldásokkal. A saját testtömeg mozgatásával, valamint a különböző támaszban és függésben végzett gyakorlatokkal a test izmainak arányos fejlesztése, a helyes testtartás kialakításának/megtartásának biztosítása. A cselekvésbiztonság növelésével a mindennapi életben történő biztonságos cselekvések elősegítése. A gyakorlás biztonságos körülményeinek megteremtése.

Ritmikus gimnasztika (lányoknak)

Előkészítő mozgások

RG-re jellemző tartásos és mozgásos gyakorlatelemek (kar- és törzsívek, kar- és törzshullámok stb.).

Fő mozgások

Testsúlyáthelyezések különböző irányokba, különböző kar- és törzsmozgásokkal kombinálva. Járások: alapforma, guggoló, lábujjon-, sarkon-, külső talpélenjárás, érintő-, hintajárás. Járások láblendítéssel, térdemeléssel, sarokemeléssel; hajlított járás, különböző kar- és törzsmozgásokkal kombinálva, különböző irányba, fordulatokkal is. Ritmizált lépések: keringő-, ridalépés, zárt és nyitott hármaslépés, váltólépés egyszerű formái különböző kar-, illetve törzsmozgásokkal, fordulatokkal kombinálva. Futások: alapforma, térdemeléssel, sarokemeléssel, ollózó-, harántterpesztéssel – különböző kar-, illetve törzsmozgásokkal, fordulatokkal kombinálva. Szökdelések: térdemeléssel, sarokemeléssel, harántterpesztéssel, oldalterpesztéssel, őztartással, lábkeresztezéssel, fordulattal, galoppszökdelés, szökdelés őztartással, szökdelő hármaslépés, koppantó szökdelés, indiánszökdelés – különböző kar-, illetve törzsmozgásokkal, fordulatokkal kombinálva. Ugrások: ugrássorozatok, hajlított olló, olló, őz, hajlított őz, terpeszugrás, bicskaugrás, összeugrások térd- és láblendítéssel. Egyensúlyozás: lábujjon térdemeléssel előre, oldalra; hajlított lábemeléssel hátra (attitude). Forgások: egyszerű fordulatok, forgások egy lábon.

Kötélgyakorlatok

Rövidkötél-gyakorlatok, lendítések, lengetések, körzések, nyolcas körzések, áthajtások, keresztáthajtások, dobások-elkapások, testre csavarások, talajra ütések, pörgetések, különböző irányokban és síkokban kötve egyszerű testtechnikai elemekkel.

Képességfejlesztés

Az ízületi mozgékonyság, a ritmus-, a reagáló-, az egyensúlyozó képességek fejlesztése. A törzs-, láb-, csípőízület-hajlító és -feszítők dinamikus-statikusan erejének növelése. Az improvizációs képesség, a kreativitás és az esztétikai érzék fejlesztése. Nyújtó, erősítő hatású, állóképességet, mozgáskoordinációt, ritmusérzékenységet fejlesztő célgyimnasztikai szabad-, bordásfal-, zsámoly-, rövidkötél-gyakorlatok.

Játékok, versengések

Átfutások, átugrások oszlopban kötél felhasználásával. Páros gyakorlatok kötéllel. Játékok-feladatok hárman egy kötéllel. Egyéni és páros versengések kötél áthajtásokkal, különböző feladatokkal.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Prevenációs funkciók betöltése aerob munkavégzéssel, valamint az egészséget szem előtt tartó gyakorlatok jártasság szintű elsajátításával, a testtartásért felelős izomcsoportok fejlesztésével.

Aerobik (lányoknak és fiúknak)

Alapállás;

2-4 ütemű alaplépések (Low-impact)

Járás (march), sarokérintés (heel dig), támadólépés (lounge), lábujjérintés (toe touch), kitörés (squat), térdlendítés (knee lift), saroklendítés (leg curl), lép-zár-lépés (step-touch), keresztlépés (grapevine), A-lépés (A step), V-lépés (V step), bokslépés (boks step), mambo, csa-csa-csa, sarkonfordulás (pivot-turn), oldallendítés (side kick), lábszárlendítés (flick kick), láblendítés (leg kick).

2-4 ütemű alaplépések (Hi-impact)

Futás (jog), térdlendítés szökkenéssel (jumping knee lift), saroklendítés szökkenéssel (jumping leg curls), oldallendítés szökkenéssel (side kick), lábszárlendítés szökkenéssel (flick kick), terpesz-zár (jumping jack), sasszé (chasse), harántszökdelés (ski-run).

Zenére történő mozgások aerobik alaplépésekkel

Egyszerű alaplépések magas ismétlésszámmal, karmunkával; alaplépések variálása-kombinálása (haladással, karmunkával); alaplépések összekapcsolása; 4x8 ütemű egyszerű koreográfia (basic); szimmetrikus koreográfia.

Képességfejlesztés

Ritmusképesség-fejlesztés: egyszerű közismert zene ütemének kitapsolása. Helyben járás közben tapsolás, duplázva stb.

Az egészséget szem előtt tartó mozgásanyag elsajátítása során a kondicionális és koordinációs képességfejlesztéssel hozzájárulunk a fittség szervi megalapozásához. Aerob munkavégzéssel az aerob állóképesség fejlesztése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Prevenációs funkciók betöltése aerob munkavégzéssel, valamint az egészséget szem előtt tartó gyakorlatok jártasság szintű elsajátításával, a testtartásért felelős izomcsoportok fejlesztésével.

D szint	Sportjátékok
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Anyanyelvi kommunikáció kompetencia Matematikai kompetencia Természettudományi és technológiai kompetencia Digitális kompetencia
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátítása, ezek magasabb szintű alkalmazása testnevelési játékokban, játékos feladatokban és a sportjátékban. Törekvés a játékelemek (technikai, taktikai elemek) pontos, eredményes végrehajtására és tudatos kontrollálására. A sportjátékok játékszabályainak ismerete és alkalmazása.
Témák / fejlesztési követelmények	
Kosárlabdázás <i>Labda nélküli technikai gyakorlatok</i> Megindulás, megállás. Futás közben iram- és irányváltoztatások. Felugrások egy és páros lábról. Alaphelyzet. Cselezés meginduláskor és futás közben. A védőtől való elszakadás legegyszerűbb módjai. <i>Labdás technikai gyakorlatok</i> Labdás ügyességi gyakorlatok. Labdavezetések: magas, középmagas, mély labdavezetés helyben és haladással, mindkét kézzel. Labdavezetési feladatok. Hosszú- és rövid indulás. Megállások 1, 2 leütés után, labdavezetésből, sarkazás. Megállás, sarkazás, önpasszból, illetve kapott labdával. Átadások-átvételek: kétkezes mellső-, felső-, egykezes felsőátadás helyben és mozgás közben pattintva is. Páros lefutás. Kosárra dobások: kosárra dobás helyből egy kézzel. Fektetett dobás 1, 2 leütésből. Fektetett dobás labdavezetésből, önpasszból mindkét oldalról. <i>Taktikai gyakorlatok</i> Emberfogásos védekezés: taposás alaphelyzetben. A védekezés kar- és lábmunkája. Védőmozgás, a védő helyezkedése.	
Röplabdázás	

Labda nélküli technikai gyakorlatok

Alaphelyzet. Igazodás a labdához.

Labdás technikai gyakorlatok

Alkarérintés (könnyű labdával, majd röplabdával): egyéni és páros gyakorlatok.

Alsó egyenes nyitás: a nyitás gyakorlása egyénileg és párokból.

Kosárérintés: egyéni és páros gyakorlatok. Kosár- és alkarérintés összekapcsolása, kísérletek a folyamatos és váltakozó érintésekre.

Felső ütőérintés: egyénileg és párokból.

Taktikai alapgyakorlatok

Nyitásfogadás csillag alakzatban. Nyitás, nyitásfogadás. Felállás és helyezkedés a nyitásfogadásánál.

Képességfejlesztés

Különböző egyensúlyi helyzetekben állás, testhelyzetek változtatása, a labda és a test különböző helyzeteinek összehangolása. Labdaütögetés, a kéz és a láb különböző felületeivel. Fejelés labdával.

Játék

Zsinórlabda, röptenisz, röplabda párokból, kisebb csoportban, csoportversenyek, röplabda 4:4, 6:6 ellen.

Kézilabdázás

Labda nélküli technikai gyakorlatok

Alaphelyzet; védekező és támadó lábmunka; megindulás-megállás; felugrás-leérkezés, ütközések; cselek. Irányváltoztatások; cseles, megtévesztő mozgások; fordulatok labda nélkül. A sáncolás, a laza és a szoros emberfogás technikája.

Labdás technikai gyakorlatok

A labda fogása; guruló labda felvétele állóhelyben és mozgás közben. Labdavezetés mindkét kézzel állásban és mozgás közben, önszöktetéssel, irány-, iramváltással, nehezített körülmények között is. Egy- és kétkézese átadások helyben és mozgás közben, nehezített feltételek között is (kétkézese felső, mellő, pattintott; egykézese felső átadás helyben – kilépéssel). Labdaátvételek és átadások: különböző irányból érkező labda

átvétele; átadások mozgás közben különböző irányba és távolságra; különleges labdaátadási formák. Célba dobási gyakorlatok. Kapura lövések: helyből; kilépéssel; 3 lépés után; felugrásból; különböző lendületszerzés után; passzív, félaktív és aktív védővel szemben. Bedobás. Szabaddobás. Büntetődobás. Ütközések oktatása. Indulócsel labda nélkül és labdával. Indulócsel, testcel, átadócsel, átadási csel és labdavezetés. Kapusmunka. Alaphelyzet; helyezkedés; védekezés kézzel, lábbal; kidobás; 7 méteres védeke.

Taktikai gyakorlatok

1:1; 2:1, 3:1 elleni játék. Védekezés emberfogással és 6:0-ás területvédekezéssel. A védő, a támadó helyezkedése. Egyéni védekezés: a védő helyezkedése a labda nélküli és a labdát birtokló támadóval szemben. Üres helyre helyezkedés, védőtől való elszakadás. Támadásból védekezésbe való visszarendeződés. Helycsere labdaátadással, labdavezetéssel. Lerohanások, rendezetlen védelem elleni játék.

Labdarúgás

Labdás technikai gyakorlatok

Játékos labdás feladatok 2-3-4 vagy több játékos együttműködésével, négyszög, téglalap vagy rombusz alakzatban, átadások irányának megváltoztatásával. Labdahúzogató, -görgetés; haladás közben, fordulatokkal is. Labdavezetések külső és belső csüddel, mindkét lábbal, különböző alakzatban. Rúgás: belső csüddel, teljes csüddel, külső csüddel, állított labdával, mozgásból, a futással megegyező irányból, oldalról és szemből érkező labdával. Átadások (passzolások), átvételek mindkét lábbal, átadások laposan mozgás közben, ívelt növekvő távolságra, irányváltoztatással. Labdalevétel: talppal, belsővel, csüddel, combbal, mellel. Levegőből érkező labda átvétele belsővel. Fejelés: előre, oldalra, különböző irányból érkező labdával. Alapszerelés, megelőző szerelés, labdaátvétel megakadályozása. Egyszerű cselek. Partdobás.

Taktikai gyakorlatok

Párharcok az 1:1 elleni játékban, labdaszerzés, szabályos szerelés a játékban. Szabadulás emberfogásból elfutással és testcsellel. Támadásból védekezésbe való visszarendeződés. 2:1 elleni játék. Kispályások: 2:1, 3:1, 4:2, 5:2 alkalmazása egy és két udvarra. Területvédekezés. Felállási formák a kispályás játékban.

Kapusmunka

Alaphelyzet, guruló, félmagas és magas ívelt labdák elfogása. Kigurítás, kidobás, kirúgás állított, lepattintott labdával. Cserefutball 3-4 fős csapatokkal. Játék 1 kapura 2 labdával. 2:1 elleni játék. Kispályás labdarúgás. Labdarúgó mérkőzések.

Mindegyik labdajátékra vonatkoztatva:

Képességfejlesztés

Az életkori sajátosságokhoz igazodó képességfejlesztés megvalósítása, különös tekintettel a koordinációs képességekre.

A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző gyakorlatokkal. A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladat-végrehajtásokkal.

Játékok, versengések

A labdás koordináció játékos fejlesztése a játékelemekből kiindulva.

A technikai és a taktikai feladatok megoldását előkészítő, valamint a begyakorlást segítő játékok és játékos feladatmegoldások. Labda nélküli és labdás testnevelés játékok, játékos feladatok, a sportjátékok egyszerűsített formái, szabálykönnyítéssel mérkőzésszerűen. Differenciált kiválasztással részvétel az iskolai bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Baleset-megelőzés a sportjátékok játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával.

A sportjátékok megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése.

A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárási viszonyok között a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához.

D szint	Küzdősportok
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Anyanyelvi kommunikáció kompetencia Kulturális kompetencia – művészetek Természettudományi és technológiai kompetencia
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alapvető önvédelmi fogások és eséstechnikák magasabb intenzitással, nagyobb ellenállás mellett történő bemutatása. A dzsúdó guruló- és esés gyakorlatainak bemutatása. A test-test elleni küzdelem vállalása. Az érzelmek és az esetleges agresszió szabályozása. A tanult önvédelmi és küzdő jellegű feladatok szabályainak ismerete és alkalmazása.
Témák / fejlesztési követelmények	
<i>Önvédelem</i> Önvédelmi fogások: szabadulások egykezes, kétkezes lefogásból, mellső, hátsó egykezes és kétkezes átkarolásból. <i>Grundbirkózás</i> Fogáskeresések állásban, megfogások és fogásmódok (kapocsfogás, tenyérbefogás, csuklófogás). Alapállások, alaphelyzetek gyakorlása. Fogáskeresés gyakorlása játékosan. <i>Esések, dzsúdógurulás</i> Különböző eséstechnikák tompító felületének elsajátítása alacsony, talaj közeli helyzetekben. Zuhanó esések előre, hátra, oldalra különböző kiinduló helyzetekből (térdelés, nyújtott ülés, guggolás, hajlított állás, állás). Csúsztatott esés jobbra és balra állásban, majd oldalazó szökdeléssel.	

Társas rávezető gyakorlatok (társ hátán történő ülésből, társ által kötéllel lábat meghúzva, térdelőtámaszból a társ általi kézkihúzással). Félvállas gurulás előre és hátra technikájának elsajátítása talaj közeli helyzetből indulva állásból történő végrehajtásig. Lépésből, futásból történő végrehajtás. Végrehajtás akadályok felett (hasonfekvésben, térdelőtámaszban elhelyezkedő társ(ak) felett, kifeszített kötél felett, karikán át).

Képességfejlesztés

Az elvárt képességek kialakításához szükséges speciális küzdősportokra jellemző bemelegítő gyakorlatok, a kúszások és mászások, valamint speciális egyéni és páros képességfejlesztő gyakorlatok.

Prevenció, egészségfejlesztés

A balesetek elkerülése szempontjából elengedhetetlenül fontos alapvető eséstechnikák és önvédelmi fogások elsajátítása. Viselkedésminták kialakítása veszélyes helyzetek és a fenyegetettség elkerülésére.

D szint	Alternatív környezetben űzhető sportmozgások
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Anyanyelvi kommunikáció kompetencia Matematikai kompetencia Kulturális kompetencia – művészetek Természettudományi és technológiai kompetencia Digitális kompetencia
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult alternatív környezetben űzhető sportágak technikai, taktikai gyakorlatainak jártasság szintű bemutatása. Újabb alternatív mozgástevékenységekkel való ismerkedés és a sportág alaptechnikáinak elsajátítása. A természeti környezetben történő sportolás egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályainak elfogadása és betartása. Tájékozódás térkép, digitális eszközök használatával.
Témák / fejlesztési követelmények	
Az évszaknak megfelelő és a helyi személyi és tárgyi körülményekhez, feltételekhez igazodó fizikai aktivitás választása. Hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal; falmászás; íjászat, lovaglás, karate, nordic-walking, vívás, petanque, floorball, korfball. Egyéb szabadidős mozgásos, táncos tevékenységek. Túrázás, tájékozódás térkép alapján. <i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</i> Szabadidőben, különböző évszakokban, egyénileg, csapatban, formális és informális kertek között űzhető új testedzési formák jártasság szintű elsajátítása. A sportági mozgásformák technikailag helyes elsajátítására törekvéssel a balesetek megelőzése.	

IV. szint	Úszás és úszó jellegű mozgásformák
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Természettudományi és technikai kompetencia Digitális kompetencia
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	25m gyorsúszás 3-as levegővétellel. 25m hátúszás. 15m mellúszás. A vízben mozgás prevenciók előnyeiről, a fizikai háttérrel ismeretek. A vízből mentés alapgyakorlatainak bemutatása.
Témák / fejlesztési követelmények	
Hátúszás <i>Hátúszás kar- és lábtempó:</i> hátúszás lábtempó, késleltetett kartempó; hátúszás kar- és lábtempó technikajavító gyakorlatai. Gyorsúszás <i>Gyorsúszás levegővétele:</i> gyorsúszás 3-as levegővétel gyakorlása; a gyorsúszás kartempó és a levegővétel összekapcsolása. <i>Úszások a mélyvízben:</i> gyorsúszás karral-lábbal; gyorsúszás karral, lábbal, levegővel, hátrafordulós levegővétellel; úszás szabadon. Mellúszás <i>Mellúszás kartempó:</i> gyakorlatok szárazföldön majd derékig érő vízben; karmunka siklás közben; folyamatos úszás karmunkával. <i>Mellúszás levegővétel:</i> karmunka levegővétellel, kifújás a víz alatt; belégzés minden második, majd minden kartempóra. <i>Mellúszás lábtempó:</i> gyakorlatok a parton/tornapadon; vízben segítségével, segítség nélkül; folyamatosan, levegővétellel. <i>Mellúszás kar- és lábtempó:</i> 2-4 ciklussal úszás; siklás a ciklusok között. <i>Mélyvízbe ugrások, taposások</i> Taposás gyakorlása az időtartam növelésével; különböző feladatokkal; vízbe ugrások; taposó ugrás; fejesugrás különböző testhelyzetből. <i>Merülések:</i> merülések feladatokkal; a víz alatti tartózkodás időtartamának növelésével; a medence alján elhelyezett tárgyak felhozatala.	

Képességfejlesztés

A koordinációs képességek fejlesztése a technikai gyakorlatok pontos végrehajtásával. Aerob állóképesség fejlesztése növekvő távolságra történő taposással, és úszással a tanult úszásnemekben.

Játékok, versengések

Fogójátékok. Játékos, kooperatív vízbe ugrások; feladatok labdával és különböző eszközökkel. Egyéni, sor- és váltóversenyek úszólappal, egyéb eszközökkel. Víz-alámerülési versenyek. Versenyek mély vízben víz alatti feladatokkal. Úszóversenyek talpas-, majd fejesugrással meghatározott távon, a tanult úszásnemekben.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A bemelegítés vizes gyakorlatai; tartásjavító, prevenciós vízi gyakorlatok.

D szint	Jóga és relaxáció
Kapcsolódó területek a tanterven belül	Kulturális kompetencia – művészetek Digitális kompetencia
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerűbb ászanasorok megismerése. Az ászanák jótékony hatásainak megismerése. „Napköszöntés”. Teljes jógalégzés. Hosszabb vezetett és nem vezetett meditáció – zenével és csendben. Egy jóga vagy mindfulness meditációt tanító alkalmazás megismerése.
Témák / fejlesztési követelmények	
<i>Jóga, ászanák</i> Tartásjavító gyakorlatok: gerincmobilizáló gyakorlatok, gerinccsavarások, Alapállás, Macskapóz, nyújtott ülés, Halpóz, jóga-híd, Gyertya-állás, Fejen-állás. Erősítő gyakorlatok: Hegytartás, „Felfelé néző kutya”, Hőspóz. Hátizom erősítő ászanák: Szfinx, Kobra, Sáska, Bölcső Egyensúlygyakorlatok: Fapóz, Hattyúpóz, Mérleg, Saspóz, Háromszög-tartás. Pihentető ászanák: Hullapóz, Babapóz. Komplex ászanasor: Napüdvözet. <i>Relaxáció</i> Légzőgyakorlatok: légzőgyakorlatok, légzés megnyújtása, hasi légzés, teljes légzés, teljes jógalégzés, váltott orrlyukas légzés. Lazítás: labdajátékokkal, párban. Nyújtások és feszítések. Vizualizáció és imagináció. <i>Meditáció</i> Fekvő helyzetben megélt, hosszabb ideig tartó vezetett és nem vezetett meditáció – csendben és zenével. Az ellazult állapot „megtalálása”, megélése, önálló kialakítása.	

III.6. Szociális kompetenciák

1-6. évfolyam

Programtervünk az iskola szocializációs funkciójának növelését kiemelt célként kezeli. Mindennapi tevékenységeinket annak tudatában alakítjuk ki, hogy folyamatosan hatást gyakorolunk - a kialakított terekkel, szokásokkal, megoldásmódjainkkal, kommunikációnkkal a gyerekek értékrendszerének, tudáshoz, társakhoz, közösséghez való viszonyának alakulására. Éppen ezért a szociális kompetenciák fejlesztése nem egy-egy kiragadott alkalomhoz vagy rendszeres órához köthető, hanem célként áthatja az alapkészségek fejlesztését éppen úgy, mint a közös játékokat, a szabad tevékenységeket, a projekteket, az iskolai létezés egészét. A szociális kompetenciák fejlesztésére folyamatosan fókuszálunk, az azt célzó tevékenységeknek időt és teret biztosítunk.

Tudatosan vállalt célunk, hogy a gyerekek minél több pozitív élményt élhessenek át, segítsük pozitív személyiségjegyeik erősítését, pozitív kapcsolataik kialakítását, mert tudjuk, hogy ezek olyan örömforrást jelenthetnek számukra, amelyek ösztönzőleg hatnak tanulásukra, az egyéni és közös erőfeszítésükre, hozzásegítik őket a sikerhez, életük teljesebbé tételéhez. Iskolánkban fontos módszertani elemként jelenik meg az elfogadó attitűd, az erőszakmentes kommunikáció, a fejlődésbe vetett hit, az erősségek és erények felfedezése és azokra való építkezés.

Az alábbi programelemek támogatják célunk elérését:

- A személyes kapcsolatokat leginkább erősítő, folyamatos együttműködést igénylő tevékenységformák kialakítása:
 - a napot kezdő nyitó körök,
 - a kooperatív munkaformák,
 - projektek,
 - a szabad játék lehetősége.
- A személyességet erősítő alapvető szervezeti megoldásaink:
 - kísérők,
 - vegyes életkorú osztálypárok,
 - kisiskolák,

- vegyes életkorú műhelyek, projektek.
- Célunk eléréséhez, hogy minden tanítványunk megtalálhassa egyéni útját, szükséges:
 - az egyéni út kísérő által folyamatosan támogatott tervezése,
 - folyamatos önreflexió az elvégzett tevékenységekhez,
 - önismeretük fejlődése, reális énképük kialakulása,
 - saját fejlődésükbe vetett hitük megerősödése.
- Az egész iskolára jellemző biztonságos, támogató légkör ösztönzi a szociális készségek, a szociálisan kompetens magatartás fejlődését.
- A valóságos, természetes kapcsolatok, tevékenységformák segítik az érzések átélését és kifejezhetőségét biztonságot nyújtó keretek között.
- A felnőttek tudatos mintát adnak a pozitív attitűdökre és értékekre, a gyerekeket is életkoruknak megfelelő személyes felelősségvállalásra és társas felelősségvállalásra ösztönző helyzeteket teremtenek.
- A gyerekek mindennapjaik során egyéni és csoportos döntési helyzeteket sorával találkoznak mind saját munkájuk megtervezése, mind a közös szabályalkotások során.
- A társas interakció a gyerekek között áthatja a tanulási és szabadidős tevékenységeket egyaránt.

Célok és kiemelt fejlesztési feladatok

A programunk stratégiai célja a személyes és társas kompetenciák fejlődésének sokoldalú támogatása a személyes, a társas és a kognitív dimenzióban.

A személyes dimenzióban:

- a reális önismeret, az önbizalom és az önfegyelm kialakulásának elősegítése,
- a kreativitás fejlesztése,
- a személyiség által meghatározott lehetőségek és korlátok közötti előigazodás képességének megalapozása,
- a személyes célok reális kitűzésének gyakorlása,
- az egyéni érzések felismerésének és megnevezésének gyakorlása.

A kognitív dimenzióban:

- a pozitív kritikai attitűd megalapozása,
- gyakorlat szerzése a különféle formában megjelenő információk kezelésében,

- a problémamegoldó gondolkodás technikáinak megalapozása.

A társas dimenzióban:

- a nyitottság és a mások iránti bizalom kialakítása,
- a véleményalkotási és cselekvési autonómia, valamint a felelősségérzet megalapozása,
- a konstruktív konfliktusmegoldáshoz szükséges attitűdök és képességek megalapozása, gyakorlat szerzése az életkornak megfelelő hiteles kommunikációban,
- a hatékony együttműködéshez szükséges attitűdök megalapozása, és az együttműködés alapvető eszköztárának kialakítása.

A szociális kompetenciák fejlesztésének kapcsolódása a NAT műveltségterületeihez

A szociális kompetenciák fejlesztési céljai az anyanyelvi kommunikáció fejlesztésével szoros átfedést mutatnak, mivel a fejlett kommunikációs készségek pozitívan hatnak a szociális készségekre is, illetve a szövegértés fejlesztésénél feldolgozott mesék, történetek gazdag forrást jelentenek az önismereti, a társas készségek és a szociális érzékenység fejlesztése területéhez.

Az ember és természet, valamint az ember és társadalom műveltségterületeket is átszövik a szociális kompetenciák fejlesztési lehetőségei.

A szociális kompetenciák programtervünkben jelennek meg a hagyományosan az etika tematikájához tartozó tartalmak és szempontok is. A nemzeti alaptanterv kiemelt fejlesztési területe az erkölcsi nevelés. Megvalósulását jelen tantervben kiemelten is szolgálja több kompetenciaterületre kidolgozott program. Ezek egyike a szociális kompetenciák fejlesztésére kidolgozott programunk, amely magában foglalja azokat, a nemzeti alaptantervben az 1-6. osztályban megjelenő fejlesztési követelményeket és közműveltségi tartalmakat, amelyek az életkori sajátosságoknak megfelelő beszélgetési témákat kínálnak

A szociális kompetenciák fejlesztésénél módszertani elemként eredményesen használható a drámajátékokon és a művészeti alkotó munkán keresztüli témafeldolgozások.

A digitális kompetenciáknak már ma is szoros a kapcsolódása a szociális kompetenciákhoz és várhatóan a jövőben egyre inkább összefonódik a két kompetenciaterület, egyik sem lesz értelmezhető a másik nélkül.

I. A szociális kompetenciák személyes dimenziói

Tematikai egység	1. ÖNISMERET	Órakeret folyamatos
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- Énkép - Önbecsülés - Önellfogadás - Önkifejezés - Önismeret - Saját környezet alakítása - Helytállás - Szokásrendszer kialakítása - Kapcsolat kialakítása - Optimizmus	
Előzetes tudás	Családban, kortársközösségben szerzett tapasztalatok	
Témák/ fejlesztési célok/ követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>Az énkép, az önellfogadás, az önkifejezés és az önismeret fejlesztése</i> Ilyen vagyok – külső és belső tulajdonságaim, határait, erősségeim és gyengeségeim Amikor még kicsi voltam Család – rokonság, hagyományok, terek Helyzetek Az én útjaim - választásaim Hogyan változtathatók a saját határait? Játszani jó – Játékaim -Játéktér Jelek Ami befolyásol Aminek örülök Sikereim és kudarcaim		<i>Anyanyelvi kommunikáció</i> - a témához kapcsolódó irodalomfeldolgozás - saját szövegalkotás - drámajáték <i>Művészetek</i> kreatív alkotások / önarckép, családkép, eseményábrázolás, digitális történetmesélés szimbólumok <i>Egészség- és mozgáskultúra</i>

Optimista vagy pesszimista vagyok? Miben hiszek? Amit fontosnak tartok Akikben bízom és akik bíznak bennem Bizalom a bizalomban Bizalom és bizalmatlanság Oknyomozás a félelem körül Szörnyek és hősök Kedvenceim <i>A szocializáció támogatása a saját környezethez való viszonyulás tudatosításával</i> Kedvenc helyek, tárgyak, tevékenységek, események Közösségeken – család, barátok, társak, sportkör, szakkör, osztály, kisiskola, iskola – belüli helyem, szerepeim Helytállás különböző helyzetekben – mi befolyásolja a helyzetek alakulását? Önmotiválás képessége külső megerősítés nélkül Alkalmazkodás a változásokhoz, nehézségekhez <i>Saját kapcsolati háló feltérképezése</i> Külső és belső tulajdonságok alapján személy/ek bemutatása A kapcsolatok feltérképezése – hogyan látom őket, ők hogyan látnak engem? Tükör - A tükör két oldalán Kapu másokhoz és hozzám Mit adok és mit kapok? Közös játékaink, tevékenységeink Kezdeményezéseim Titkaink <i>Szokásrendszer tudatos alakítása</i> Naponta-hetente-havonta-évente – visszatérő események, tevékenységek Időbeosztás Feladataim a családban Hogyan tanulok? Mi van legelől?	erőpróbák, ügyességi játékok, segítségadás <i>Személyközi, interkulturális és állampolgári kompetencia</i> környezeti hatások és hatásom a környezetre csoportszerepek <i>Tanulás tanulása</i> motiváció <i>Anyanyelvi kommunikáció</i> tulajdonságok, jellemzés <i>Tanulás tanulása</i> időterv készítés tevékenység priorizálása célmeghatározás <i>Anyanyelvi kommunikáció</i> - a témához kapcsolódó irodalomfeldolgozás - saját szövegalkotás - drámajáték <i>Matematikai kompetencia</i> logikus gondolkodás
---	---

Unatkozás-munkálkodás-szórakozás Amikor egyedül vagyok Amikor dühös vagyok Amikor..... vagyok Időszakos és rendszeres tevékenységeim Tervezés és sorrendbe állítás Célmeghatározás, részcélok Szándékos és nem szándékos következmények számbavétele		
Készségek, képességek, attitűdök	Identitás; Hitelesség; Önállóság, autonómia; Önszabályozás; Érzelmek tudatossága; Énelfogadás; Énerő; Kompetenciaérzet	

Tematikai egység	2. ÖNSZABÁLYOZÁS	Órakeret folyamatos
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- Érzelmek kezelése - Tolerancia - Bizalom - Eltérő nézőpontok, Értékek sokfélesége - Szabálytudat - Önfegyelem - Kudarctűrés	
Előzetes tudás	Családban és kortársközösségekben, óvodában/iskolában szerzett tapasztalatok	
Témák/ fejlesztési célok/követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>Érzelmek felismerése, kezelése</i> Ismerkedés az érzéseinkkel Ami nyugtalanít, amikor nyugtalan vagyok Úgy félek Zavarban vagyok Szégyellem magam Érzelmek és a viselkedésünk kapcsolata Értelem és érzelem Hogyan tudok bánni az érzéseimmel? Érzéseim kifejezése – Hogyan mondjam el neked? Megküzdés az érzéseinkkel és a hozzá kapcsolódó indulatokkal Belső hang-belső dialóg Önmagunk lecsendesítése Sikerkezelés – amikor a siker is nehéz Jó kedvem van – Rossz kedvem van Hangulataim Kudarctűrés Stresszkezelés Kitartás - Maradni a feladatnál még a nehézséggel szemben is Néha nehéz dönteni – mi befolyásolja döntéseinket?		<i>Anyanyelvi kommunikáció</i> - a témához kapcsolódó irodalomfeldolgozás - saját szövegalkotás - drámajáték <i>Művészetek</i> - érzések, hangulatok, amit a műalkotások közvetítenek - érzéseink, hangulataink kifejezése alkotásban <i>Egészség- és mozgáskultúra</i> lazítás, relaxáció <i>Matematikai kompetencia</i> logikus gondolkodás az esélylatolgatásban <i>Személyközi, interkulturális és állampolgári kompetencia</i>

Intuíció és/vagy kiszámíthatóság Most már megy Nyugalom és békesség megteremtése <i>Az önkontroll és a szociális magatartás kialakulásának támogatása</i> Tolerancia, nyitottság növelése/erősítése A sajátán kívüli szokások, értékek megismerése, tiszteletben tartása Szivárvány A sokféleség értékelése Előítéleteink tudatosítása Jé, egészen másnak gondoltam! Az eltérő nézőpontok megértése Először dicsérj, aztán kritizálj! A kritikai megnyilvánulás keretei Hogyan hat rám a kritika? Véleményfogadás, bizalom a másokban <i>Szabálytudat kialakítása, erősítése</i> Játékszabály Közlekedési szabály Szabályok a természetben Szabályok a virtuális világban Helyek és szabályok Közösségek és szabályok Miben segít és miben akadályoz a szabály? Sok vagy kevés a szabály? Én és a szabályok Rend és rendetlenség Közös szabályalkotás Kívülről jövő és/vagy belülről jövő szabályok Önszabályozás – önfegyelem	eltérő kultúrák <i>Anyanyelvi kommunikáció</i> értő hallgatás, átfogalmazás, pozitív megfogalmazás, visszakérdezés, énüzenet <i>Egészség- és mozgáskultúra</i> csapatjátékok szabályai <i>Személyközi, interkulturális és állampolgári kompetencia</i> szabálykönyvek, törvények, természeti és társadalmi törvények
Készségek, képességek, attitűdök	Érzelmek kezelése; Felelősségvállalás; Törődés, tekintet másokra; Tolerancia; Céltudatosság; Kitartás; Erőfeszítés

Tematikai egység	3. ÉNHATÉKONYSÁG	Órakeret folyamatos
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- Konstruktív önérzékelés - Tanulási énhatékonyság - Szabadidős énhatékonyság - Tájékozódás a személyes kapcsolatok világában - Alapvető kommunikációs formák tudatos használatának fejlesztése - Személyes érzések és gondolatok kifejezésének gyakorlása - Barátság kialakulása, megtartása - Hatékony kommunikáció	
Előzetes tudás	Mindennapi tapasztalatok célokról, eredményről, lehetőségről, erőfeszítésről, kapcsolatokról	
Témák/ fejlesztési célok/követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>Konstruktív önérzékelés: egészséges önbizalom, belső kontroll kialakítása</i> Tudok neked segíteni, mert... Erre képes vagyok Ezt szeretném elérni El tudom érni, mert... El tudom érni, ha.... Ha akkor szabály felismerése A cél elérésének belső és külső feltételei Amin változtathatok és amin nem Elvárásaim önmagammal szemben Mit várnak tőlem a felnőttek? Mit várnak tőlem a társaim? Milyen elvárásoknak felelek meg? <i>Tanulmányi előmenetelre vonatkozó énhatékonyság</i> Honnan hová jutottam a tanulásban? Kitől, hogyan kérek segítséget a tanulásban? A tanulásra való összpontosítás Hogyan tervezem meg a tanulási tevékenységemet? Hogyan jegyzek meg dolgokat?		<i>Egészség- és mozgáskultúra, Művészetek</i> elképzelés, terv, megvalósítás <i>Anyanyelvi kommunikáció</i> - a témához kapcsolódó irodalomfeldolgozás - saját szövegalkotás - drámajáték <i>Tanulás tanulása</i> tanulási technikák, időterv, lépésről- lépésre haladás <i>Művészetek, Egészség- és mozgáskultúra</i> <i>Anyanyelvi kommunikáció, Személyközi, interkulturális és állampolgári kompetencia</i>

Hogyan jegyzem le, ami fontos? Saját vélemény kifejtése A könnyűtől a „nekem nem megy” -ig Nemet mondok az „Ez nem megy” -re <i>Szabadidős tevékenységekre vonatkozó énhatékonyság</i> Tevékenységeim: délután az iskolában, otthon, barátokkal, egyedül Tevékenységeim tartalma – zene, sport, művészet, természet Rendezvények, programok, versenyek, amin részt veszek Amit szívesen játszom Időbeosztásom, időtervezésem Az unalomtól az „Ez szuper volt” -ig <i>Tájékozódás a személyes kapcsolatok, vonzódások világában – barátság kialakulása, megtartása, esetleges konfliktusok feloldása</i> Egymás között Hidak Út egymáshoz Fordulópontok Körön kívül, körön belül Ismerős és barát Barátság Titkos barát Mit ápolasz, barátságot?! Őszinteség, titok, hazugság Támogatni valakit és támogatást kapni valakitől Segítségkérés a kortársaktól Segítségadás a kortársaknak <i>Alapvető kommunikációs formák tudatos használatának fejlesztése</i> Személyes érzések és gondolatok kifejezésének gyakorlása Békesség vagy harag? -érzelmek megjelenítése, felismertetése szituációs játékokban Mit változtatnék a világban?	<i>Személyközi, interkulturális és állampolgári kompetencia</i> <i>Anyanyelvi kommunikáció</i> - a témához kapcsolódó irodalomfeldolgozás - saját szövegalkotás - drámajáték <i>Anyanyelvi kommunikáció</i> - a témához kapcsolódó irodalomfeldolgozás - saját szövegalkotás - drámajáték
--	--

Mitől lesz eredményes a személyes kommunikáció? Hogyan kommunikáljak a virtuális térben? Közösségek Szabályok Változás Párbeszédalkotása Vállalni a nyilvános kiállást Nyilvános kiállítás és hitelesség	
Készségek, képességek, attitűdök	Pozitív önértékelés; Konstruktív önértékelés; Önkifejezés képessége; Időgazdálkodás; Választás; Alkalmazkodás; Tervezés; Támogatás; Hitelesség

II. A SZOCIÁLIS KOMPETENCIÁKHOZ SZÜKSÉGES KOGNITÍV KÉSZSÉGEK

Tematikai egység	A SZOCIÁLIS KOMPETENCIÁK KOGNITÍV DIMENZIÓJA	Órakeret folyamatos
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése - Információkezelés - Kreatív jegyek erősítése - Szokások társadalmi, földrajzi, történelmi, kulturális beágyazottságának megértése	
Előzetes tudás	Saját tapasztalat problémamegoldásról, eltérő kultúrával való találkozásról, alkotó tevékenységről	
Témák/ fejlesztési célok/követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése</i> Problémamegoldó gondolkodási utak megismerése Lassítás és a forró fejű gondolatok lehűtése Nézőpontváltás Célkitűzés A lehetséges utak számbavétele Döntéshozatal – a megoldás kiválasztása	<i>Matematikai kompetencia</i> Problémamegoldás <i>A kompetenciaterületek többsége, kiemelten:</i> <i>Anyanyelvi kommunikáció</i> <i>Digitális kompetencia</i>	

Asszertivitás – a passzivitás és az agresszivitás közötti praktikus középút Értő figyelem, visszajelzés, a kommunikációt továbbblendítő metakommunikációs elemek <i>Információkezelés</i> Információgyűjtés Információk rendszerezése Információk értékelése Információfeldolgozás Történetalkotás Jelenségmagyarázat különböző nézőpontból Hírek igazságtartalma Mögöttes szándékok és kifejeződésük Kritikai gondolkodás A miniszter tanácsadói Arányosság <i>Kreatív jegyek erősítése</i> Keresd a problémát Mit oldnál meg? Mit változtatnál? Hirtelen jött ötletek Újszerű kérdések Ilyet még nem hallottam Az én szigetem Mennyi minden van ebben! Ne hagyd abba, tarts ki! Átalakítások Furcsa lények Találós kérdések, fejtörők Indulj ki a végéből Te mit tennél a helyében?	<i>Művészetek</i> <i>Anyanyelvi kommunikáció</i> <i>Személyközi, interkulturális és állampolgári kompetencia</i> a természet kreativitása <i>Személyközi, interkulturális és állampolgári kompetencia</i> eltérő kultúrák <i>Idegennyelvi kompetencia</i> az anyanyelvitől eltérő nyelvi megoldások
--	---

<i>Szokások társadalmi, földrajzi, történelmi, kulturális beágyazottságának megértése</i> Szimbólumok Eredetmondák Történetek A dolgok sem egyformák Ahol én jártam már Felfedezők A mi családunkban Szabályok különböző közösségekben	
Készségek, képességek, attitűdök	Asszertivitás; Fontossági sorrend felállítása; Kategorizálás; Információ értékelése; Bölcsesség- Megfontoltság; Ítézőképesség; Döntéshozás; Rugalmasság; Nyitottság

III. A SZOCIÁLIS KOMPETENCIÁK TÁRSAS DIMENZIÓI

Tematikai egység	1. EGYÜTTMŰKÖDÉS	Órakeret folyamatos
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- Empátia fejlesztése - Kérdések, kérések megfogalmazása - Visszajelzés adása - Részvételi szándék - Munkamegosztás - Pozitív odafordulás	
Előzetes tudás	Tapasztalatok közös játékról, tevékenységről, családi munkamegosztásról, együttműködésről	
Témák/ fejlesztési célok/követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>Empátia fejlesztése</i> Aktív, értő figyelem Nézőpontváltás Szerepcsere A megértés ellenőrzése Érzelmek vizsgálata Hogyan fejezek ki én érzéseket? Hogyan fejezi ki a másik az érzéseit? Ami a szavak mögött van Így beszélgetnek az indiánok Helyzetek, amikor a másikra figyelnem kell Amikor a szomorú Gondoskodás, jóság, együttműködés A másik érzéseinek elfogadása Barátság Ünnepek Lakóhely		<i>Anyanyelvi kommunikáció</i> - kommunikációs gyakorlatok - a metakommunikáció - szituációs játékok <i>Személyközi, interkulturális és állampolgári kompetencia</i>

Ismerősök és idegenek <i>Kérdések, kérések megfogalmazása</i> Kérdésfeltevés Hangnem és hangerő A megértést segítő kérdések Finoman félbeszakítani másokat A kérdés pontos megfogalmazása A kérés pontos megfogalmazása Félreértéseink Őszinteség, becsületesség, tisztesség <i>Visszajelzés adása</i> Értékelő visszajelzés: dicséret adása, mások hozzájárulásának elismerése Egyet nem értés megfelelő módon való kifejezése Elnézés kérése Mások elismerése Kritika megfogalmazása: személy helyett a tartalomra vonatkozóan Beszéd hangereje Válaszolás Indoklás Vélemény megfogalmazása Ki tehet róla – Ki tehet érte? <i>Részvételi szándék</i> Közös célok A csoporthoz tartozás érzése Mások ötleteinek elfogadása Szabálykövetés Utasítások követése Saját ötlet hozzájárulás Részvétel a döntéshozatalban Építeni mások ötletére Az én célom, az ő célja, a ... Együttműködési lehetőségek az osztályban	
--	--

Együttműködési lehetőségek a virtuális térben Amiben szívesen veszek részt <i>Munkamegosztás</i> Feladatmegosztás másokkal Felelősségvállalás Nemet mondani tudás Elfogadni, ha mások nemet mondanak A munkát előrevivő szerepek a csoportban Munkamegosztás a családban Munkamegosztás az iskolában <i>Pozitív odafordulás</i> Bátorítás Támogatás Segítségkérés és segítségadás Érdeklődés a másik tevékenysége iránt Humor Megértés, tisztelet, előzékenység Konszenzusra jutás Kompromisszum kötés A közös cselekvés öröme Próbáljuk meg együtt Ezt együtt csináltuk Munkánk gyümölcse	
Készségek, képességek, attitűdök	Empátia; Kommunikációs készség; Véleményalkotás; Vitakészség; Segítségadás; Segítségkérés; Visszautasítás; Odafigyelés; Türelem; Kíváncsiság; Becsületesség; A különbözőség tisztelete; Felelősségvállalás

Tematikai egység	2. KONFLIKTUSKEZELÉS	Órakeret folyamatos
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- Sokféleség értékelése - Asszertív kommunikáció - Konfliktuskezelési képesség - Nyertes-nyertes helyzetmegoldás	
Előzetes tudás	Saját tapasztalatok, megélt konfliktusok	
Témák/ fejlesztési célok/követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>Sokféleség értékelése</i> Első benyomás – Emlékszel még? Mit gondolsz róla? És most? Előítéletes megnyilvánulásaink Eltéréseink, eltéréseik Honnan tudjuk, hogy mi van legbelül? Hasonlóságok és azonosságaink Eltérő igények Eltérő szándékok, vágyak, törekvések, érdekek, értékek Sokszínű és sokféle Szeretem, ha változatos Megijeszt, nem ismerem Ismerem, szeretem? Ellenállás a társas nyomásnak <i>Asszertív kommunikáció elemei</i> Asszertív kérdés Aktív hallgatás Egyértelmű és konkrét közlés Empátia "Elakadt lemez taktika"- állásponthoz való ragaszkodás		<i>Személyközi, interkulturális és állampolgári kompetencia</i> <i>Idegennyelvi kommunikáció</i> <i>Művészetek</i> <i>Anyanyelvi kommunikáció</i>

Én-közlések Eredménytervezés Negatív rákérdezés Mások tisztelete Megvalósítható kompromisszum Önérvényesítő beismerés Önfeltárás Pozitív hozzáállás Változtatás felajánlása Viselkedés megváltoztatásának kérése <i>Konfliktuskezelési képesség</i> Összeütközéseim Konfliktuskezelési formák: megbeszélés, egyeztetés, vita Önérvényesítés és együttműködés összehangolása Konfliktusfeloldási lehetősége: versengés, alkalmazkodás, elkerülés, problémamegoldás, kompromisszum keresés Érthető üzenet-tiszta vétele a másik üzenetének Felelősségvállalás Sportszerűség Az őszinteség és a hazugság A bizalom, az önbizalom A félelem és hitelesség Erőszakmentes kommunikáció Nyertes-nyertes helyzetmegoldási lehetőségek megismerése Csoporton belüli konfliktusok és feloldási lehetőségek Csoportok közötti konfliktusok és feloldási lehetőségek Véletlen vagy szándékos károkozás, kárenyhítési módok, lehetőségek A közléssorompók elkerülése Mediációs vagy közvetített vitarendezés	<i>Anyanyelvi kommunikáció</i> - a témához kapcsolódó irodalomfeldolgozás - saját szövegalkotás - drámajáték <i>Személyközi, interkulturális és állampolgári kompetencia</i> <i>Digitális kompetencia</i>
---	---

Resztoratív technikák Konfliktusok a virtuális térben A tükör két oldalán Félreértések, félrehallások Eltérő vélemények Büntetni vagy orvosolni? Csak egy út van? Hallgass meg! – Meghallgatlak Nyertes-nyertes helyzetmegoldás Győzelem-vereség Nyereség-veszteség Ugyanazon az oldalon állunk Közös megoldást keresünk Vállaljuk a felelősséget		<i>Egészség- és mozgáskultúra</i> <i>Anyanyelvi kommunikáció</i>
Készségek, képességek, attitűdök	Empátia; Kommunikációs készség; Véleményalkotás; Vitakészség; Konfliktuskezelés; Őszinteség; Felelősségvállalás; Problémamegoldás; Önuralom; Asszertivitás; Megbocsátás	

[illegible]

<i>A helyi és a tágabb közösséget érintő problémák megoldása iránti szolidaritás és érdeklődés fejlesztése</i> Vagyoni eltérések okok és következmények Az igazságos társadalomról kialakított elképzelés Kedvezmény-előny lehetőségei, elfogadottsága Összetartozás, kirekesztettség Mit változtatnál meg a környezetedben? Mit tudsz megváltoztatni a környezetedben? Milyen hatással vagy másokra? Idős emberek a környezetedben Szegény emberek a környezetedben Segítségre szoruló társaid Neked ki segíts? A kölcsönösség <i>Résztevői magatartás kialakítása</i> Hétköznapi hősök Én is lehetek hős Miért tudunk felelősséget vállalni? Célzott segítségadás Alkalmi és rendszeres segítségadás lehetősége Önkéntesség Út egymáshoz Állatmenhely Karácsonyi csodavárók Együtt várjuk a tavaszt Ajándékozás Adakozás	<i>Művészetek</i>
Készségek, képességek, attitűdök	Empátia; Előítéletek felismerése; Bizalom; Másság elfogadása; Autonómia; Cselekvőképesség; Kezdeményezőkétség; Médiatudatosság; Társadalmi részvétel és szolidaritás

A fejlesztés várható eredmények a 6. évfolyam végén

Abban az esetben, ha a szociális kompetenciák fejlesztése kiemelt célként jelenik meg az iskola programjában, áthatja az iskola mindennapi életét és mindennapos kerete, lehetősége van a kiemelt kompetenciák fejlesztésének, a személyességnek a közösségben és a tevékenységek megtervezésében, értékelésében, akkor

- ✓ Életkoruknak megfelelő reális énképpel rendelkeznek.
- ✓ Átlátják társas viszonyaiknak alapvető szerkezetét.
- ✓ Önállóságuk, döntésképeségük és magatartásbeli tudatosságuk támogatja képességfejlesztő, ismeretszerző tevékenységüket.
- ✓ Kialakul bennük az önmagukkal, másokkal és környezetükkel kapcsolatos, életkorukhoz igazodó felelősségérzet.
- ✓ Kíváncsiak és nyitottak az őket körülvevő világ jelenségeire. Pontosan fogalmazzák meg kérdéseiket. Képesek megkeresni a válaszokhoz szükséges információkat, s azokat különböző szempontok szerint rendszerezni is tudják.
- ✓ Az életkoruknak megfelelő szövegeken belül el tudják különíteni egymástól a tényeket és a véleményeket.
- ✓ Gyakorlatuk van abban, hogy eligazodjanak a különböző szerepek és szabályok között. Képesek az általánosan elfogadott közösségi normák betartására.
- ✓ Képesek a belülről vezérelt cselekvésre.
- ✓ Véleményüket szabatosan fejezik ki, véleményük mellett képesek érvelni.
- ✓ Tapasztalatokkal rendelkeznek különféle problémák és konfliktusok azonosításában, illetve megoldásában.
- ✓ Rá tudnak hangolódni mások érzelmi állapotára, be tudják fogadni gondolataikat. Gyakorlatuk van abban, hogy kölcsönössé tegyék a kommunikációt.
- ✓ Képesek együttműködni másokkal. Ismerik a kooperatív tanulásban használt alapvető módszereket. Társaikkal együtt képesek közös célokat megvalósítására, közös feladatokat megoldására.
- ✓ Általában előnyben részesítik az egyenrangúságon alapuló emberi viszonyokat az alá-fölérendeltséget képviselő viszonyokkal szemben. Rendelkeznek néhány elmélyült kapcsolattal.

- ✓ Értékként tudják elfogadni az emberek sokféleségét, többé-kevésbé védettek a romboló társadalmi előítéletekkel szemben.
- ✓ Úrrá tudnak lenni indulatikon, érzelmeiken, illetve képesek azokat a helyzetnek megfelelő módon és kulturáltan kifejezni.
- ✓ Motiváltak segítségnyújtásra és a felajánlott segítség elfogadására.
- ✓ Motiváltak az alkotó munkára.
- ✓ Esélyük van arra, hogy örömeiket találják a tanulásban

III.7. Kulturális kompetencia

1-6. évfolyam

Komplex művészeti nevelésünk célja, feladata

A 6-12 éves korosztály *művészeti nevelésének célja*, hogy az iskolába kerüléssel megőrizze a gyermekek természetes kíváncsiságát a világ dolgai iránt, a gyerekek tapasztalataira építve segítse és motiválja az alkotni akarás vágyát, létrehozó kedvét inspirálja. Ezekre a tapasztalatokra építve megindítsa a gyerekek művészi tudatosodásának folyamatát, megalapozza, a későbbiekben kiteljesedő művészeteket értő és befogadó személyiség kialakulását.

A komplex művészeti nevelés támogatja a gyerekeket és a fiatalokat a sikeres tanulásban, a magabiztos személyiséggé és a felelősségteljes polgárrá válásban, a hatékony cselekvésben és kommunikációban, megszerezthessék azt a társadalmilag érvényes tudást, amivel képesek a világ dolgai között eligazodni. A művészeti kifejezési formák segítségével alapvető készségek, képességek fejlesztésén keresztül a teljes személyiségre hatunk, kiemelt területként kezelve az érzelmi intelligenciát, és a szociális kompetenciát. A nemzeti alaptanterv kiemelt fejlesztési területe az erkölcsi nevelés. Megvalósulását jelen tantervben több kompetenciaterületre kidolgozott program kiemelten is szolgálja. Ezek egyike a kulturális kompetencia fejlesztésére kidolgozott programunk, amely magában foglalja azokat, az 1-6. osztályban az Életvitel és gyakorlat valamint a Művészetek műveltségterületeken megjelenő fejlesztési követelményeket és közműveltségi tartalmakat, amelyek az életkori sajátosságoknak megfelelő beszélgetési témákat kínálnak és indirekt tanulási, fejlődési szituációkat teremtenek.

A sokféle tapasztalásban a gyerekek megélhetik az egyéni különbségeket, az egyéni elmélyüléseket, ugyanakkor a közösségben végzett alkotó munkafolyamatok felébresztik a társak iránti kíváncsiságot és támogatják az együttes tevékenységeket. Ehhez nyújtunk sokoldalú tevékenységi, megtapasztalási lehetőségeket, alkotó tereket.

Művészeti nevelésünk előterében a gyermekek harmonikus fejlesztése, rejtett képességeik és önkifejező képességük kibontása, sokoldalú, a természettel és társadalommal összhangban élő személyiségük kialakítása, a kreativitásuk és problémamegoldó gondolkodásuk fejlesztése, a tehetséggondozás, vagyis a lehetőségek megragadása áll.

Tudjuk, hogy a művészet az önkifejezés eszköze, a személyiségben rejlő „én” kifejezése, és a világ értelmezésének egy módja is a tudományok mellett. Művészet minden alkotó célú emberi megnyilvánulás. Úgy tekintjük, mint egyfajta alkotó képességet, mellyel beavatkozunk emberi környezetünkbe. Ez a beavatkozás mindig a „művész”, esetünkben a gyermek látásmódját tükrözi. Iskolánkban a művészet, mint módszer jelenik meg, vagyis átszövi hétköznapijainkat. Nem csak külön művészeti foglalkozásokat tartunk gyermekeinknek, hanem – amikor lehetőség adódik rá – beépítjük a hétköznapi tanulási tevékenységébe. A művészeti nevelésen belül megkülönböztetjük a *művészettel nevelést* és a *művészetre nevelést*. Mindkettőnek teret adunk az iskolán belül: a tanulási folyamat részeként, illetve alkotókörök, művészeti technikák mélyebb megismerése során.

A művészi tevékenység alkalmával a gyerekek erőfeszítései közvetlen, azonnali eredménnyel járnak. Így a művészeti alkotás – különösen az alsóbb évfolyamokban – közelebb áll a diákok életkori sajátosságaihoz, hosszabb távon is megőrzi motivációjukat.

A művészeti nevelés az érzelmi intelligencia fejlesztésének területe. Mivel az érzelmek kifejezése művészeti alkotásokon keresztül nyilvánul meg, a gyerekek sokféle személyiségét, belső érzelmi állapotát fejleszti, lehetőséget teremt a szorongások oldására. Tudjuk, hogy az emocionális intelligencia-tesztekben (EQ) elért eredmények nagyobb valószínűséggel képesek megjósolni, hogy valaki mennyire lehet sikeres, mint a kognitív képességeket mérő IQ. Fontosnak tartjuk, hogy a 21. századi kihívásoknak e tekintetben is megfeleljünk. Azért dolgozunk, hogy a gyermekek e tekintetben is sokat fejlődjenek.

A művészeti nevelés lehetőséget biztosít az élményalapú tanulásra. Teret adunk az iskolában minél több művészeti területnek azért, hogy bármelyik gyermek megtalálja a hozzá legközelebb álló művészeti területet, melyben leginkább kifejezheti önmagát: képzőművészeti, vizuális művészetek, tánc- és mozgásművészet, zene, szín- és drámajáték, irodalom.

Komplex művészeti nevelésünk során nagyon fontosnak tartjuk a rugalmas és átjárható tantárgyi struktúrákat, azt feltételezzük, hogy így marad meg a gyerekekben a világra való rácsodálkozás képessége, és így alakul ki világ komplexitásának alkotó-kritikus befogadása. A művészetek az egyes kompetenciaterületeket összekapcsolva egy tapasztalati alapú elgondolást valósít meg, melynek során az egyes kompetenciaterületek ismeretei összekapcsolódnak a gyakorlati megvalósulással, a folyamat során, a gyakorlás által alakul a gyerekek érzelmi élete, ami alapja az

alkotás, az önkifejezés motivációjának. Művészettel és művészetre nevelésünk alapgondolata, hogy a kereteket és a tartalmakat rugalmasan alakítjuk ki, ezeket igazítjuk a valósághoz, a gyerekeket körül ölelő világhoz, és ehhez kapcsolódva fogalmazzuk meg céljainkat, feladatainkat, fejlesztési területeinket.

Ez a pedagógiai szemléletmód a gyerekek aktuális fejlettségéhez és fejlődési jellemzőihez igazodik. Éppen ezért nem határoz meg tanév végén elérendő követelményeket, kötelezően teljesítendő ismeretanyagot. Az alkotás-befogadás folyamatos haladást tesz lehetővé a tanulók egyéni sajátosságai szerint. A művészetekben való elmélyedést *folyamatos visszajelzés* kíséri, ami jelentheti a kísérők, a társak értékelését is. A kompetenciaterületek részeként a művészeti kompetenciaterületet is szövegesen értékeljük. Ezzel nem minősítjük a különböző kifejezési formákat és azok megvalósulásait, hanem biztatjuk a további alkotásra. Értékelésünk célja az alkotási, önkifejezési motiváltság fenntartása, a kulturális kompetencia megalapozása. Pozitív megerősítéssel segítjük az önértékelésük kialakulását, fejlesztjük önismeretüket. Saját és társaik munkáiról való megnyilvánulásaikkal fejlődik kulturált kritikai képességük.

Éves időkeret - Óraszámok:

Évfolyam	1.évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam	5. évfolyam	6. évfolyam
Kulturális kompetencia	100	100	100	100	100	100

50%-ban más kompetenciába ágyazottan, 50%-ban önálló területként. A táblázatban csak a külön óraszámban megjelenő tartalom szerepel.

Fejlesztési terület	Művészeti kompetenciához kapcsolódó területek	
	NAT-hoz	Kompetenciaterületek
1. Vizuális kultúra	Magyar nyelv és irodalom Vizuális kultúra Technika és életvitel Természet- és társadalomismeret Matematika Informatika	Művészeti Természettudományos és technológiai Kulturális Digitális Anyanyelvi kommunikáció Személyközi, interkulturális és állampolgári Szociális kompetenciák
2. Zenei kultúra	Ének-zene Magyar nyelv és irodalom	Művészeti Természettudományi és technológiai

	Testnevelés és sport Technika és életvitel Matematika Informatika	Kulturális Digitális Anyanyelvi Személyközi, interkulturális és állampolgári Szociális kompetenciák
3. Dráma	Magyar nyelv és irodalom Testnevelés és sport Ember és természet Ember és társadalom Ének-zene Informatika	Művészeti Kulturális Digitális Anyanyelvi Személyközi, interkulturális és állampolgári Szociális kompetenciák

Tematikai egység / Fejlesztési terület	1. Vizuális kultúra		
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség. Alkotó műfajok, technikák megismerése, alkotni vágyás.		
A tematikai egység fejlesztési céljai	Hozzásegítse a tanulókat a látható világ jelenségeinek, a vizuális művészeti alkotásoknak mélyebb átéléséhez, értelmezéséhez, környezetünk értő alakításához. A fejlesztési terület célja az érzéki tapasztalás, a környezettel való közvetlen kapcsolat fenntartása, erősítése, ezáltal a közvetlen tapasztalatszerzés, az anyagokkal való érintkezés, az érzékelés érzékenységeinek fokozása. Tudatosítani az érzékelés különböző formáinak (például látás, hallás, kinezetikus érzékelés) kapcsolatát, amely a számítógépes környezet bevonásával képes egy újabb, „más minőségű” intermediális szemléletet is kialakítani. A fejlesztés átfogó célja segíteni a tanulókat abban, hogy képesek legyenek az őket érő hatalmas mennyiségű vizuális és térbeli információt, számtalan spontán vizuális hatást minél magasabb szinten, kritikusan feldolgozni, értelmezni, továbbá ezzel kapcsolatos önálló véleményt megfogalmazni. Segíteni a művészi és köznap vizuális közlések pontos értelmezését, továbbá fokozni az alkotómunka során a vizuális közlés és kifejezés árnyalt megjelenítését.		
Ismeretek: problémák, jelenségek	Fejlesztési követelmények: kéességek, készségek, attitűdök	Kapcsolódási pontok	
Tapasztalás útján szerzett élmények: látványok, formák, színek, felületek Térviszonyok: lent-fent, jobbra-balra, elől-hátul Mozdulatok, mozgások síkban, térben Testmozgások, gesztusok jellemzői Vonalak, foltok Formák, színek Természeti és mesterséges formák megfigyelése, összefüggések felfedezése Közlés és kifejezés képi formáinak megismerése Személyes alkotó utak bátorítása	Megismerő-és befogadóképesség Alkotóképesség Problémamegoldóképesség Kreativitás Önismeret, önértékelés, önszabályozás Kritikai gondolkodás Esztétikai érzék Térérzékelés, formaazonosság Motiváció Ábrázolástechnikai készségek Az alkotás örömeinek átélése, erős érzelmi azonosulás Képesség a szemlélődésre, befogadásra Érdeklődés, kíváncsiság a látható jelenségek iránt	<i>Matematika, anyanyelv:</i> irányok, tájékozódás térben, időben, kommunikáció, testek <i>Dráma, testnevelés és sport:</i> mozgások, játékok, improvizáció <i>Természet- és társadalomtudomány:</i> természetes és épített környezet anyagai, technikái	

Látható, tapintható tárgyi valóságban való eligazodás Síkbeli és térbeli konstruáló képesség fejlesztése A világ érzéki és tapasztalati birtokbavétele A látás és a kéz összehangolása Színdinamikai és szerkezeti érzék fejlesztése Kritikus befogadás Alkotói szabadság megőrzése A felfedezés örömének biztosítása Változatos anyagok és technikák alkalmazása A gyermeki ábrázolást elfogadó-befogadó, alkotó légkör kialakítása Fantázia fejlesztése Együttműködési képesség fejlesztés	Látási és láttatási képességek, vizuális kommunikáció Vizuális memória Figyelem Türelem Empátia, együttműködés Több nézőpontú megközelítés	
Fogalmak / kulcsfogalmak	színek, vonalak, formák, terek, alkotás, technika, nézőpont, konstrukció, befogadó-alkotó légkör, érzelmi intelligencia, érzéki tapasztalás, felfedezés öröme	
Ajánlott egyéb tevékenységek	Vizuális, kinezetikus percepciót és a figyelemkoncentrációt fejlesztő játékok önálló feladatként és komplex feladatokba ágyazottan. Mondókákkal, versekkel kísért nagy és finommozgást fejlesztő játékok. Grafomotoros, a kéz izomzatát mozgató mondókákkal, versekkel kísért játékok. Játékos artikulációs és légzőgyakorlatok végzése hangutánzó gyakorlatokkal és ritmusos mondókákkal, bővülő mondatok után mondásával. A kézügyességet fejlesztő változatos feladatok. Képzőművészeti alkotások (festmények, szobrok...) megfigyelése, szemlélődés, befogadás Élmények személyes hangú kifejezése különböző technikákkal Szépirodalmi téma megjelenítése Digitális művészetek Kortárs műalkotások Mintázás, formázás vegyes technikákkal	

	Anyagok alakításának megtapasztalása, alkotó folyamat megtapasztalása, tudatosítása Agyagmunkák Textilmunkák Rajzolás különböző eszközökkel (kréta, ceruza, toll stb.) Festés különböző technikákkal (vízfesték, tempera stb.) Papírmunkák Montázsok Anyagok, eszközök, jelek- ismerkedés Meseországba utazunk Mesehősök Meseváros Mesehősök lakhelye Évszakok Hogyan fessünk arcképet? Nevetésország Nevetés és sírás Ünnepek, jeles napok Állatok Színország utcái Színvarázs Titkos térképek Mese képekben Milyen is egy tárgy? Elvarázsolt világ Kiállítás
--	---

Tematikai egység / Fejlesztési terület	2. Zenei kultúra		
Előzetes tudás	Iskolaérettség. Kisgyermekkor zenei élményanyag. Népi mondókák, gyermekjátékok, gyermekversek. Ehhez kapcsolódó nagymozgások, hangutánzó dallam és ritmusmotívumok.		
A tematikai egység fejlesztési céljai	A zenei kultúra célja megismertetni a gyermekeket az éneklés és a zenélés örömeivel, sokféle tevékenységen keresztül lehetőséget adni számukra a zene élményt nyújtó megismeréséhez, megértéséhez és élvezetéhez. Ez a terület elsősorban nem ismeretszerzésre való, hanem a pozitív zenei élmények és gyakorlati tapasztalatok megszerzésére. A létrehozó, alkotó – készségek és képességek fejlesztésének célja, hogy a tanulók a megszerzett zenei tapasztalatokat alkalmazni tudják és azokkal képesek legyenek újat alkotni. Ezek a tevékenységek, amelyek a kreativitás fejlesztése szempontjából nélkülözhetetlenek, fejlesztik a tanulók zenei érzékét, zeneértését és összpontosító képességét. Segítik őket a zene elemeinek önálló és magabiztos használatában, fejlesztik a tanulók önkifejező képességét, ötletgazdagságát, kreativitását és zenei fantáziáját.		
Ismeretek: problémák, jelenségek	Fejlesztési követelmények: képességek, készségek, attitűdök	Kapcsolódási pontok	
Zenei alkotóképesség Megismerő-és befogadóképesség Félértékű hang, szünet Egyenletes mérő ütem. Ritmusnevek, ritmusmotívumok Gyermekek dalok, gyermekjátékdalok, népdalok, népszokások. Ritmuskánon, kétszólamú ritmusgyakorlatok Ritmusimprovizációk, ritmusosztinató, ritmuskánon.	Zenei alkotóképesség Megismerő-és befogadóképesség Ritmusérzék Zenei hallás Éneklés Önkifejezés Kreativitás Emlékezet Figyelem Észlelés Szerialitás	<i>Anyanyelv:</i> artikuláció, hangképzés, zeneművek tartalma, irodalmi kapcsolatok. <i>Dráma és tánc:</i> cselekményes programzenék, mese, meseszereplők, dramatizált megjelenítés, pl. bábozás, pantomim. <i>Vizuális kultúra:</i> zenével kapcsolatos élmények vizuális megjelenítése.	

Ritmusmotívumok Éneklés Hangkeltés, zenélés Zenehallgatás		<i>Testnevelés és sport:</i> mozgás, helyes légzés, testtartás.
Fogalmak / kulcsfogalmak	zenei befogadóképesség, zenei alkotóképesség, ritmus, dallam, kánon, improvizáció, befogadás-alkotás, zenehallgatás	
Ajánlott egyéb tevékenységek	Vizuális, kinezetikus percepciót és a figyelemkoncentrációt fejlesztő játékok önálló feladatként és komplex feladatokba ágyazottan. Mondókákkal, versekkel kísért nagy és finommozgást fejlesztő játékok. Grafomotoros, a kéz izomzatát mozgató mondókákkal, versekkel kísért játékok. Játékos artikulációs és légzőgyakorlatok végzése hangutánzó gyakorlatokkal és ritmusos mondókákkal, bővülő mondatok után mondásával. A levegő felhasználás gyorsítását és lassítását lehetővé tevő hangutánzások. Az artikulációs izomzat erősítése, akusztikomotoros képességek fejlesztése nyelvtörőkkkel, nehéz szavak után mondásával. A ritmus megfigyelése és utánzása versekben, mondókákban, gyermekdalokban Zenei intonáció megfigyelése és alkalmazása játékokban. Különböző zajforrások hangjának elkülönítése. Hangfelismerő játékok. Ritmusérzéket fejlesztő változatos feladatok. Ritmikai és a dallami elemek megismerésének, felismerésének csoportos megszólaltatásának gyakorlása. A már ismert ritmusok gyakorlása. Adott ütemek alkotása tanult ritmuselemekből. Ellenritmus alkotása. Ritmusvisszhang, ritmusdominó. Dallam alkotása adott ritmushoz. Ritmusosztinató szerkesztése, alkalmazása dalok előadásakor. Ismert dal hiányos betűkottájának kiegészítése. A pentatónia hangjainak, dallamfordulatainak gyakorlása Kodály olvasógyakorlatok alapján. Irányított improvizáció kérdés-felelt formára. Népzene és műzene összehasonlítása adott szempontok (szerkezet, motívum) alapján. Vokális és hangszeres zeneművek, műrészletek hallgatása, elemzése.	

	A zenei karakterek megfigyelése és a hangszínhallás fejlesztése. A vegyeskari hangzás megismerése. Kórustípusok hallás utáni megnevezése. Többször meghallgatott zeneművek azonosítása, egyszerűbb formák megnevezése. Magyar és más népek gyermekdalaiból, megzenésített versekből, mondókákból álló egyszólamú zenei anyag mozgásos feldolgozása. Közös és egyéni zenélés megjelenése. Egyszólamú, pentaton dallamok megismerése alsóbb évfolyamokon. Dúr, moll és modális hangsorokra épülő zenei anyagok, a többszólamúság megismerése magasabb évfolyamokon. Zenei írás-olvasás tanítása magasabb évfolyamokon. Ritmusfejlesztés (ritmusképleteket kopogással, valamint mozgás zenére). Dallam- és ütőhangszer használata (harangjáték, síp, xilofon, metalofon, furulya). Önálló zenei világ kifejezése a szabad improvizatív játékokon és gyakorlatokon keresztül. Szabad önkifejezés, ritmus, dallam, mozdulatsor spontán rögtönzése (rajzolás, festés, szobrászat, kézművesség, tánc). Közös és egyéni zenélés megjelenése. Szabad térhasználat, a feladatok során a szabad társválasztás, valamint a technika és az alkalmazott eszköz szabad megválasztása. Hangszín, hangmagasság, dinamika felismertetése.
--	---

Tematikai egység / Fejlesztési terület	3. Dráma		
Előzetes tudás	Egyszerű gyermekjátékok szabályainak ismerete és megtartása. Mesék ismerete, mese és valóság különbsége.		
A tematikai egység fejlesztési céljai	A drámával való nevelés célja az élményeken keresztül történő megértés, valamint a kommunikáció, a kooperáció, a kreativitás fejlesztése, az összetartozás érzésének erősítése. A dráma eszközeinek megismerése és kreatív alkalmazása segíti a tanulók személyes megnyilvánulását, az önbizalom megteremtését, kapcsolatteremtő képességének kibontakoztatását. Szolgálja a tanulók beszédfejlesztését, mozgásfejlesztését, önkifejezését, ön- és társismeretének gazdagodását. Szerepet játszik a koncentráció, a figyelemösszpontosítás, a térbeli tájékozódás, az érzékelés fejlesztésében, az együttműködési készség kialakításában. A hagyományok megismerése hatékonyan járulhat hozzá a közösségi tudat és az önazonosság erősítéséhez.		
Ismeretek: problémák, jelenségek	Fejlesztési követelmények: képeségek, készségek, attitűdök	Kapcsolódási pontok	
Drámai kifejezésformák: kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás, gesztus, mimika, hanglejtés, arckifejezés Jelenségek elemzése Önmaguk, társaik, környező világuk megismerése Szociális, esztétikai érzékenység kialakítása Empátiás készség fejlesztése játékos feladatokon keresztül	alkotóképesség rugalmas gondolkodás időérzék testi, térbeli biztonság tiszta és kifejező beszéd és mozgás ön és emberismeret önkifejezés kapcsolatteremtés, kapcsolódás a közösséghez viselkedési, kommunikációs bátorság ritmusérzék térérzékelés testtartás, testtudat, mozgáskoordináció együttműködés	<i>Anyanyelv:</i> Megfelelő beszédleghzés, hangképzés, hangoztatás, helyes ejtés. Figyelem, megfigyelés, logikai sémák, tempó, ritmus, emlékezet, érzelem, képzelet; szövegtanulási technikák; játékosság, zeneiség, ritmusélmény; tájékozódás térben. <i>Természet- és társadalomtudomány:</i> Életközösségek – testfelépítés, életmód és viselkedés kapcsolata. <i>Ének-zene:</i> Ritmusos énekes gyakorlatok, alapritmusok, ütemek.	

		Szociális kompetencia: kommunikáció, együttműködés
Fogalmak / kulcsfogalmak	kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás, kommunikáció, együttműködés, empátia, élmény, játék, mese	
Ajánlott egyéb tevékenységek	Érzékszervi finomítás (színek, illatok, formák, anyagok) Megőrzés és újrateremtés Emlék és fantáziajátékok Ritmusjátékok Ügyességi játékok Térhasználat Tájékozódás Utánzó játékok Önérzékelés és partnerészlelés Egyensúlygyakorlatok Lazító és feszítő gyakorlatok Légző-, hangadó és kiejtési gyakorlatok Koncentrációs gyakorlatok Kapcsolatteremtés és bizalom gyakorlatok Összetett kommunikációs gyakorlatok Rögtönzés Közös dramatizálás Mintha játékok Alkalmazott drámajátékok	

A fejlesztés várható eredményei a 6. évfolyam végén:

- ✓ Egyéni, gyermeki látásmód megőrzése
- ✓ Ösztönös ábrázolás tudatosulása
- ✓ Kitartó, elmélyült alkotótevékenység
- ✓ Komponálás (képző választás, méret, elrendezés, figyelemirányítás, ritmus, dallam)

- ✓ Formaismeret, formaalakítás
- ✓ Színhasználat
- ✓ Látványelemzés
- ✓ Többféle anyag- és eszközhasználat (technika alkalmazása)
- ✓ Fogalmak tudatosodása színekről, térről, szimbólumokról, mozgásról
- ✓ Portfólió
- ✓ Cselekvő részvétel az együtt játszásban
- ✓ Közösségi aktivitás
- ✓ Önismeret és emberismeret gazdagodása
- ✓ Összpontosított, elmélyült alkotó folyamatokban kitartás
- ✓ Testi, térbeli biztonság
- ✓ Időérzék fejlődése
- ✓ Mozgás -és beszédbiztonság
- ✓ Viselkedési bátorság
- ✓ Drámai kifejezési formák használata életkornak megfelelően
- ✓ Szociális érzék fejlődése
- ✓ Zenei érzék fejlődése
- ✓ Zenehallgatásban elmélyülés
- ✓ Zenei műfajokra nyitottság
- ✓ Bátran kísérletezzon, kreatív módon közelítsen a zenei kifejezési formákhoz
- ✓ A zenei gyakorlat és a zenehallgatás során a tanulók széles körű élményeket szereznek, amely segíti őket eligazodni a körülöttük lévő sokszínű zenei világban.

III.8. Tanulási kompetenciák

1-6. évfolyam

A tantestületünk tanulószervezetként, szoros együttműködésben, a programokat közösen meghatározva, fejlesztve működik. A tantestület tagjai között – éppúgy, mint a pedagógus-gyerek kapcsolatban – a partneri viszony és a dialógus a meghatározó.

A tanulószervezetre jellemző működésben találtuk meg azt a keretet, amiben megteremthetjük egy valóban tanulóközpontú iskola feltételeit, ahol a középpontban a gyerekek személyes tanulása áll. Ennek érdekében hangoljuk össze a változó tartalmakat az értékelési-visszajelzési megoldásainkkal és tanítási-tanulási stratégiáinkkal.

Mindennapi működésünket úgy alakítjuk ki, hogy munkatársaink motiváltak legyenek, és magas szinten együttműködjenek egymással. Olyan légkört teremtünk, amiben mindenki képes felelősséget vállalni, kutatóként is jelen lenni, folyamatokat, jelenségeket és tényeket elemezni, valamint a szükségletnek megfelelően befolyásolni az iskola működését.

Elsősorban ezt az attitűdöt és környezetet kell a gyerekeknek megismerniük, megszokniuk, és magukra nézve is követendőnek tekinteniük. Ennek a közös kultúrának az elfogadása után kerülhet csak sor azokra a technikai, módszertani ismeretekre, gyakorlatokra, amelyek a gyerekek számára a saját, hatékony tanulási útjuknak a megismerését és alkalmazását jelenti.

Fontosnak tartjuk a *kísérletezés* bátorítását. Arra törekszünk, hogy a múlt tapasztalatait konstruktívan építsük be a fejlődésbe, a kudarcokat, hibázásokat pedig pozitív erőforrásként használjuk fel. Valljuk, hogy útkereső emberek vagyunk, hogy hibázhatunk, hogy nem vagyunk tökéletesek, és nem tudjuk előre az üdvözítő megoldásokat. Ezzel az attitűddel fogadjuk el a hozzánk érkező gyerekeket is, akikre olyan emberekként gondolunk, akik bennünk is változásokat és fejlődést idéznek elő. A nálunk tanuló gyerekek útkeresése nekünk is örömet okoz. Az iskola egy közös utunk, ahová egymás társaivá szegődünk. Tanítók, gyerekek, szülők.

A tudás egyéni konstrukció, ezért végtelenül sokféle. Ez a sokféleség a ránk váró globális problémák megoldásának kulcsa is lehet. Alapvető fontosságú tehát, hogy minden ember lehetőséget és támogatást kapjon saját belső világának, tudáskonstrukciójának kiépítésére. Erre tudatos gyakorlatokat tervezünk és a gyerekek számára is tudatos figyelmet fordítunk.

Inkluzív szemléletünk lényege, hogy minden gyerek megtalálhatja azt a *környezetet*, amiben biztonságban érzi magát, azt a *közösséget*, ahol társakra, kapcsolatokra talál, azt a *közeget*, ahol meghallgatják, és választ kap kérdéseire. A rugalmas, nyitott, befogadó és pozitív légkör támogatja a harmonikus személyiségfejlődést és a *mobilizálható tudás* megszerzését.

Célunk, hogy minden gyerek számára a neki legmegfelelőbb módon legyenek adottak a tanulás lehetőségei és perspektívái. Iskolánk az inklúzió elveinek megfelelően a sokféleség alapelvein nyugszik. Tartalmi jellemzői között hangsúlyosan jelenik meg a kirekesztés elleni küzdelem, a közösség tagjai (tanár-tanár, tanár-diák, diák-diák, tanár-szülő, diák-szülő, szülő-szülő) közötti együttműködés valamennyi formája, mely során a gyermekek és a felnőttek közötti különbségeket a tanulás erőforrásainak tekintjük. Az irányelveket és gyakorlatokat oly módon strukturáljuk, hogy a sokszínűsége az egyenlőség elve szerint reagáljanak. Ezáltal megtanuljuk azt is, hogy az eltérő hátterek és tanulási utak megismerése, elfogadása és segítése hogyan válik egy egész közösség javára.

A tanulás tanulása az az egyéni út alapvető egysége, amely megteremti azt a lehetőséget, hogy a tanulási motiváció az iskolaidő egésze alatt fennmaradjon. A tanulás tanulásával a gyerekek megtapasztalhatják, hogy a tanulás az ő ügyük. Személyes és megismételhetetlen történet, ami rajtuk múlik, amit ők befolyásolnak, ami csak hozzájuk kapcsolódik. Nem egy elvont, elvárt célnak kell megfelelniük, igazodniuk, hanem a saját tudásvárukat kell felépíteni a saját módjukon, módszerükkel. Ez elsősorban önismeretük fejlesztésével, illetve az erre épülő technikák és módszerek kipróbálásával, gyakorlásával, saját képükre formálásával valósul meg.

A tanulási kompetencia legfontosabb elemei az egyéni és csoportos tanulás megtapasztalása, az időgazdálkodás tudatosítása, az idő felhasználásának próbálgatása. A memória tréningezése, kitapasztalása, ismerkedés az egyéni adottságainkkal, illetve határaink lépcsőről-lépcsőre kitágítása. Egyfajta kreativitás kialakítása, a nyitottság és problémamegoldó képesség fejlesztése, illetve a kitapasztalt ismeret felhasználás, előhívás technikáinak a kialakítása, rögzítése.

A tanulási kompetenciák fejlesztésének egyik kiemelt szempontja a többszörös intelligencia. Amely az ön- és társismeret egyik fontos momentuma, amellyel lehetőségünk adódik, hogy a számunkra legmegfelelőbb módszerekhez nyúljunk, a saját adottságainkat legjobban tudjuk fejleszteni. A többszörös intelligencia sokkal szélesebb és tágabb tudásokat mutat be, mint amit a hagyományos nyelvi és matematikai képességeket mérő intelligencia tesztek mérnek. Így mindazok, akik az élet más területein tudnak kiemelkedőek lenni, képesek lesznek saját és társaik elismerését is kivívni, és az iskola, a tanulás nem egy kudarc, hanem egy rendkívül sajátos előnyöket kiaknázó felületté tud válni.

A tanulás tanulása	
Fejlesztési terület	Kapcsolódás a NAT-hoz
Felkészülés és célok meghatározása	Anyanyelvi kommunikáció, Egészség- és mozgáskultúra, Természettudományi és technológiai
Információszerzés és -feldolgozás	Anyanyelvi kommunikáció, Digitális, Természettudományi és technológiai Vállalkozói kompetencia
Tanulási technikák	Anyanyelvi kommunikáció
Stressz kezelése	Anyanyelvi kommunikáció, Egészség- és mozgáskultúra, Természettudományi és technológiai

Tematikai egység		1. Felkészülés és célok meghatározása	
Előzetes tudás		Iskolaérettség. Az adott életkorban megfelelően kialakult feladattudat, feladattartás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai		Az előkészítő rész célja a figyelem, a koncentráció kialakítása a megfelelő körülmények megteremtésével. A célok megfogalmazása, valamint kitartással annak elérése, megvalósítása.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok	
Témák		Fejlesztési követelmények	
Rövid- és hosszútávú reális célok meghatározása Elért eredmények értékelése, önértékelés, pozitív gondolkodás A tanuláshoz egy nyugodt légkör kialakítása (fizikálisan, emocionálisan) Kérdések megfogalmazása az adott témában Csoportmunkában feladatok feldolgozása, feladatok meghatározása, elosztása egymás között Saját napirend, órarend készítése, időterv elkészítése Relaxációs technikák megismerése Közös mozgás Egészséges életmód kialakítása Különböző tanulási technikák megismerése, alkalmazása		Figyelemkoncentráció Feladattudat Feladattartás Türelem, kivárás fejlesztése Monotóniatűrés Időbeosztás kialakítása Reális célok megállapítása Optimista gondolkodás fejlesztése Önbizalom fejlesztése Felelősségvállalás Stresszkezelés	
		Természettudományi és technológiai kompetencia: órarend, napirend, hetirend, időbeosztás, egészséges életmódra nevelés Anyanyelvi kommunikáció: gondolatok, kérdések, tervek megfogalmazása Mozgáskultúra: Relaxációs torna, közös mozgás Fejlesztés: figyelemkoncentráció, feladattartás, feladattudat kialakítása	
Fogalmak, adatok	időterv, célok, önbizalom, napirend, órarend, tervezés		

Tematikai egység	2. Információszerzés és -feldolgozás	
Előzetes tudás	Betűk ismerete, olvasás, írás, könyvtárismeret.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az információk különböző területről való begyűjtése, azok rendszerezése. A különféle területek felfedezése, a digitális és nem digitális tartalmak használata.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Vázlatírás Vázlat szerkesztése számítógépen Előadás készítése adott témából Jegyzetelés technikájának elsajátítása Online kutatás Könyvtárhasználat Grafikonok, táblázatok készítése Prezentációk készítése Olvasástechnikák megismertetése, gyakorlása Anyagok gyűjtése adott témában Hiteles források keresése Vita, érvelés egy bizonyos témában Különböző műfajú írások jellemzőinek megismerése, készítése (SMS, hivatalos levél, e-mail, mese...) Egy probléma több szempontból való elemzése Tanulási napló készítése Memória fejlesztő gyakorlatok	Memória fejlesztése Kritikus gondolkodás fejlesztése Gondolkodás fejlesztése Memória gyakorlatok Reflektív gondolkodás fejlesztése Kreatív gondolkodás Íráskészség fejlesztése Feladatok értelmezése, megértése Érvelés Önellenőrzés Előadási készség fejlesztése Számítógép használata	Anyanyelvi kommunikáció: vázlatkészítés, jegyzetelés, könyvtárhasználat, olvasástechnika, fogalmazás, Matematika kompetencia: Grafikonok Fejlesztés: memória, íráskészség

Projektmunkák Csapatmunkák Vitakörök Tanulási stílusok megismerése (vezető, kreatív, spontán, elemző) Információ elemzés: tények, vélemények összehasonlítása		
Fogalmak, adatok	Vita, grafikon, projekt, érvelés, prezentáció, könyvtárhasználat, számítógép használat	

Tematikai egység		3. Tanulási technikák	
Előzetes tudás		Az adott korosztály képességfejlődés szempontjából érvényes tudások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai		A tanulási technikák megismerésével megtalálni az egyénre szabott módszereket, elsajátítási utakat.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok	
Témák	Fejlesztési követelmények		
Időterv készítése Olvasási stratégiák gyakorlása (következtetés, áttekintő olvasás, gyorsolvasás, szkennelés, szelektív olvasás) Gondolattérkép készítése Jegyzetelési technikák tanulása, gyakorlása Memória gyakorlatok: • memória fogások megismerése • folyamatábrák készítése • tanulás hanganyagokkal • vers írása a tananyagról • mnemonika gyakorlatok Digitális ismétlőkártyák készítése, okostelefonon, számítógépen A számítógépen tárolt anyagok rendszerezése, átláthatósága Digitális emlékeztetők készítése PowerPoint vagy Prezi előadással Tanulási technikák csoporton belüli felosztása egy tananyag kapcsán	Számítógép, okostelefon használata a tanuláshoz, ismeretszerzéshez Kulcsszavazás Lényegkiemelés Információ transzformálása Jegyzetek, vázlatok készítése Olvasási technikák gyakorlása Memória gyakorlatok Csoportos tanulás, tanulócsoportok Értékelés, önértékelés		Anyanyelvi kommunikáció: olvasás, írás, vers, rím Kulturális kompetencia: illusztrációk, gondolattérképek megjelenítése Digitális kompetencia: PowerPoint, Prezi, számítógép használata Fejlesztés: Vizuális és auditív memória fejlesztése
Fogalmak, adatok	PowerPoint, Prezi, gondolattérkép, memória fogás, mnemonika		

Tematikai egység	4. Stresszkezelés	
Előzetes tudás	Az adott korosztály életkorának megfelelő idegrendszeri érettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az esetleges feszültségek, szorongások oldására alkalmas technikák megismerése, elsajátítása, alkalmazása.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Légzőgyakorlatok Helyes időgazdálkodás kialakítása Relaxációs gyakorlatok (légzéstechnika, Érzelmi Felszabadítás Módszere) Vizualizáció (belső képi utazás) Az egészséges életmód elemeinek összegyűjtése, beszélgetés, megvalósítás Reális célok kitűzése Segítségkérés formái, módjai, segítő személyek összegyűjtése Közös zenehallgatás, zenélés, sportolás, kirándulás, tánc, játék Közös sütés, főzés	A tanulás technikájának helyes elsajátítása Gondolatok, érzések megfogalmazása Önismeret Családi kapcsolatok fontosságának kiemelése Relaxáció, kikapcsolódás Egészséges életmód megismerése Zenehallgatás Tánc Pozitív gondolkodás kialakítása Előadói készség fejlesztése Kommunikációfejlesztése Önismeret Önbizalom kialakítása Kritikai gondolkodás Együttműködés képessége Nyitottság	Természettudományi és technológiai kompetencia: egészséges életmód, idői tájékozódás, sütés, főzés Anyanyelvi kommunikáció: Célok, problémák, nehézségek, élmények megfogalmazása Kulturális kompetencia: zenehallgatás, éneklés Mozgáskultúra: tánc, sport, jóga, kirándulás
Fogalmak, adatok	stressz, relaxáció, légzőgyakorlat	

III.9. Személyközi, interkulturális és állampolgári kompetencia

1-6. évfolyam

Fő célok

A program kiemelt célja az aktív állampolgári szerepvállalás és a társadalomba való beilleszkedés elősegítése, valamint a társadalom életében való aktív részvételre való felkészítés az életkornak megfelelő cselekvő közösségi jelenléttel.

A kompetenciaterület vállalt célja a tanulók társadalmi, etikai, állampolgári szocializációjának segítése, a polgári lét értékrendjének közvetítése a globalizált világban. A nemzeti alaptanterv kiemelt fejlesztési területe az erkölcsi nevelés. Megvalósulását jelen tantervben kiemelten is szolgálja több kompetenciaterületre kidolgozott program. Ezek egyike a személyközi, interkulturális és állampolgári kompetencia fejlesztésére kidolgozott programunk, amely magában foglalja azokat, az 1-6. osztályban Ember és társadalom műveltségterületen megjelenő fejlesztési követelményeket és közműveltségi tartalmakat, amelyek az életkori sajátosságoknak megfelelő beszélgetési témákat kínálnak.

A tanulók szocializációjának alapvető, meghatározó színtere a család, másodlagos terepe pedig az iskola. Szükséges, hogy az iskola a családdal együtt, azt kiegészítve direkt és indirekt módon is közvetítse a szocializációhoz szükséges képességek, attitűdök, személyiségjegyek és ismeretek összességét. Fontos cél a tanulók társadalmi beilleszkedésének és érvényesülésének elősegítése, olyan viselkedésformák megtanulásának előkészítése révén, amelyeket az egyénnek el kell sajátítania ahhoz, hogy képes legyen hatékony és konstruktív módon részt venni mind az emberi kapcsolatokban, mind a közéletben, és hogy szükség esetén meg tudja oldani a felmerülő konfliktusokat.

Az állampolgári ismeretek, kompetenciák az egyén számára lehetővé teszik az állampolgári szerepvállalást, hogy aktívan és felelősségteljesen tudjon részt venni a közügyekben és a demokratikus döntéshozatalban. Ezeknek az ismereteknek, kompetenciáknak legfontosabb eleme az alapvető emberi jogok elfogadása, és a mellettük való kiállás, mert ez a modern demokratikus társadalmakban megjelenő szolidaritás és felelősség alapja. Az ehhez a területhez tartozó ismeretek, kompetenciák teszik lehetővé az egyenlőség és az igazságosság elveinek érvényesülését. Valamint azt is, hogy az egyén részt vállaljon a helyi és szélesebb közösséget érintő problémák megoldásában.

Elsősorban olyan képességeket kívánunk megalapozni és fejleszteni, amelyek segítik a diákokat abban, hogy – életük későbbi szakaszában – számukra ismeretlen szituációban is el tudjanak igazodni, és az általános emberi és polgári normáknak megfelelően tudjanak viselkedni. Fontos cél továbbá, hogy fejlessze a fiatalok társadalmi tájékozottságát és tájékozódási képességét, megalapozza a demokratikus közéletben való tudatos részvételét; felkészítse a tanulókat a gazdasági jelenségek értő szemléletére, a tudatos gazdasági szerepvállalásra, az emberi jogok feltétlen tiszteletére.

A kompetenciaterület helye az AKG alapiskolában

A kompetenciaterülethez kapcsolódó kompetenciák a Szociális kompetenciaterülettel kiegészítve szociális és állampolgári kulcskompetenciaterületnek feleltethető meg a Nat-ban. Elsajátítása az iskolai életbe folyamatosan beépülve zajlik, de az életkor előrehaladtával a délutáni Útkeresőben még hangsúlyosabb szerepet kap, témnapokba, témahetekbe, komplex projektekbe kapcsolódva.

Programunk a fejlesztés elemeinek felsorolására korlátozódik, ezzel is szabadságot biztosítva a pedagógus közösségeknek. Szabadságuk kiterjed mind a megvalósulásra, mind a választott tevékenységformákra, mind a sorrendre. Programunk támogatja a műveltségi területhez kapcsolódó tartalmak komplex projektekben való megjelenését, mivel fontos kíváncsi, hogy a diákok érdeklődéséhez, önálló kérdésfelvetéséhez, az aktuális társadalmi és etikai kérdésekhez illeszkedjen.

A kompetenciaterület megalapozása természetesen a holisztikus szemlélet révén már az első évfolyamon elindul, de az életkor előrehaladtával már hangsúlyos szerepet kap a problémák tudatosítása, az eltérő nézőpontok megértése és a konfliktusok, problémák megoldási lehetőségeinek feltérképezése. Egyén és csoport érdekeinek vizsgálata. Közösségek működése. A gyerekek a számukra izgalmas és motiváló témákhoz, projektekhez kapcsolódóan olyan kérdéseket vizsgálnak meg, mint például az önmagunkról és a másiktól alkotott kép, egymás ki nem mondott gondolatainak megértése, konfliktusaink forrása vagy a konfliktusok megoldási lehetőségei, az őszinteség, a hazugság, a bizalom, az önbizalom, a félelem és hitelesség, szabályalkotás és szabálykövetés valamint mindezek összefüggései.

Ezek az évfolyamokon kerül megalapozásra az önkéntes társadalmi részvétel és a szolidaritás. Az önkéntes társadalmi részvétel külső kényszer nélküli feladatvállalást jelent a közjó érdekében. Ebben az esetben fontos a csoporthoz tartozás, és az a gondolat, hogy a csoporttagoknak időt és energiát kell fordítaniuk közösségük jóllétének előmozdítására. Ennek

a megtapasztalásnak, első és legalapvetőbb színtere szintén a család, ezt kiegészítve, ezzel együttműködve pedig az iskolai mikroközösség.

A szolidaritás szociális felelősségvállalást jelent. Az ennek fejlett szintjével jellemezhető személy felelősséget érez azért, hogy – önmaga lehetőségeit figyelembe véve – jobbra tegye a világot, s hajlandó időt és energiát is szánni erre. Érzékeny a szociális és gazdasági egyenlőtlenségekre, fontos számára, hogy segítsen azokon, akik nehéz helyzetben vannak. Részvétet érez azok iránt, illetve együttérez azokkal, akik bajban vannak, és erkölcsi kötelességének érzi, hogy törődjön velük.

Elköteleződünk a demokratikus értékek mellett. Valljuk, hogy születésétől kezdve minden ember értékes, mindenkit egyformán megilletnek az alapvető emberi jogok, mindenkinek egyformán joga van az emberhez méltó bánásmódra.

Tudjuk, hogy a demokráciát tanulni kell ahhoz, hogy ne csupán békés egymás mellett élés, hanem kölcsönösségen, elfogadáson és együttműködésen alapuló együttélés valósulhasson meg a társadalmakban. Az iskolai élet része a közös szabályalkotás, az egyéni és csoportos döntéshozatal, felelősségvállalás. Célunk, hogy a gyermekek a közösségre, mint támogató közegre támaszkodjanak, ahol lehetőségük van a konfliktuskezelési technikák elsajátítására is.

A fejlesztés várható eredményei a 6. évfolyam végén:

- ✓ Életkoruknak megfelelő reális énképpel rendelkeznek.
- ✓ Önállóságuk, döntésképeségük és magatartásbeli tudatosságuk alkalmassá teszik őket arra, hogy az AKG gimnázium hetedik évfolyamában sikeresen folytassák tanulmányaikat.
- ✓ Kialakult bennük az önmagukkal, másokkal és környezetükkel kapcsolatos felelősségérzet.
- ✓ Kíváncsiak és nyitottak az őket körülvevő világ jelenségeire. Pontosan fogalmazzák meg kérdéseiket. Képesek megkeresni a válaszokhoz szükséges információkat, s azokat különböző szempontok szerint rendszerezni is tudják.
- ✓ Az életkoruknak megfelelő szövegeken belül el tudják különíteni egymástól a tényeket és a véleményeket. Felismerik a manipulációs szándékot, ki tudják vonni magukat annak hatása alól.
- ✓ Gyakorlatuk van abban, hogy eligazodjanak a különböző szerepek és szabályok között. Képesek az általánosan elfogadott közösségi normák betartására.
- ✓ Képesek a belülről vezérelt cselekvésre.

- ✓ Véleményüket szabatosan fejezik ki, véleményük mellett képesek érvelni.
- ✓ Tapasztalatokkal rendelkeznek különféle problémák és konfliktusok azonosításában, illetve megoldásában.
- ✓ Rá tudnak hangolódni mások érzelmi állapotára, be tudják fogadni gondolataikat. Gyakorlatuk van abban, hogy kölcsönössé tegyék a kommunikációt.
- ✓ Képesek együttműködni másokkal. Ismerik a kooperatív tanulásban használt alapvető módszereket. Társaikkal együtt képesek közös célokat megvalósítására, közös feladatokat megoldására, közös szabályok alkotására.
- ✓ Általában előnyben részesítik az egyenrangúságon alapuló emberi viszonyokat az alá-fölérendeltséget képviselő viszonyokkal szemben. Rendelkeznek néhány elmélyült kapcsolatokkal.
- ✓ Értékként tudják elfogadni az emberek és kultúrák sokféleségét, bizonyos mértékben védettek a romboló társadalmi előítéletekkel szemben.
- ✓ Úrrá tudnak lenni indulataikon, érzelmeiken, illetve képesek azokat a helyzetnek megfelelő módon és kulturáltan kifejezni.
- ✓ Motiváltak segítségnyújtásra és a felajánlott segítség elfogadására.
- ✓ Motiváltak az alkotó munkára.
- ✓ A közös munka során az osztályban, osztálypárban, iskolában gyakran jelenik meg az összetartozás érzése, ami hozzájárul azok igazi közösséggé kovácsolódásához.
- ✓ A projektekben az együtt dolgozók nagy intenzitással, felszabadult légkörben munkálkodnak a közös célok megvalósításáért, ami visszahat tagjaik személyes fejlődésére.
- ✓ Mivel a diákok egymás iránt nyitottabbakká, érdeklődőbbekké, elfogadóbbakká válnak a közös munka során, ez háttérbe szorítja az osztályon belüli versengést.

Éves időkeret - Óraszámok:

Évfolyam	1.évfolyam	2. évfolyam	3.évfolyam	4.évfolyam	5. évfolyam	6. évfolyam
Kulturális	folyamatos	folyamatos	folyamatos	folyamatos	65	65

Személyközi, interkulturális és állampolgári kompetencia		
1-6. évfolyam		
Fő fejlesztési területek:	kapcsolódás a NAT-hoz	kapcsolódó kompetenciaterületek
Tolerancia Szolidaritás Cselekvési autonómia Cselekvési hajlandóság és Felelősségvállalás Identitás Szabályalkotás, szabálykövetés Együttműködés Véleményalkotás és véleménynyilvánítás Választási, döntési stratégiák Konfliktuskezelés Problémamegoldás Kritikai gondolkodás Tájékozódás térben és időben	Magyar nyelv és irodalom Művészetek Technika és életvitel Ember és természet Ember és társadalom Informatika Matematika	Művészeti Természettudományi és technológiai Kulturális Digitális Anyanyelvi kommunikáció Személyközi, interkulturális és állampolgári Szociális kompetenciák

Képességek, készségek, attitűdök:	Ismeretek, tartalmak:	Feladatok, ajánlott tevékenységek:
A nyitottság és a mások iránti bizalom Felelősségérzet, felelősségvállalás A személyiség által meghatározott lehetőségek és korlátok közötti eligazodás képessége A személyes célok reális kitűzésének képessége Pozitív kritikai attitűd A lakóhelyhez, hazához, az Európai Unióhoz és általában véve Európához és a világhoz (a világ adott részéhez) való <i>tartozás érzése</i>. Hajlandóság a különböző szinteken folyó demokratikus döntéshozásban való <i>részvételre</i>. Érdeklődés az önkéntes <i>állampolgári szerepvállalás</i> iránt, a társadalmi sokszínűség és a társadalmi kohézió támogatása. Megismerő-és befogadóképeség Alkotóképeség Problémamegoldóképeség	Konstruktív konfliktusmegoldás A problémamegoldó gondolkodás technikáinak megalapozása Mások által vallott értékeknek és mások magánéletének, jogainak a tiszteletben tartása A sokféleségből adódó nézőpontbeli, értékrendbeli különbségek felismerése, tisztelete Az egyén, csoport fogalmak megértése, illetve e fogalmak fejlődésének a megfigyelése a történelem során A különböző társadalmakban általánosan elfogadott vagy támogatott viselkedési szabályok és viselkedésmódok megfigyelése A nemzeti kulturális identitás megalapozása és európai kontextusba helyezése A polgári jogok Az emberi jogok A demokrácia és az állampolgárság fogalmainak megalapozása A kivándorlás, bevándorlás és a kisebbség férfiak és a nők közötti egyenlőség	A tömegtájékoztatásból, internetről származó <i>információk szelekciójának és kritikus szemléletének gyakorlása</i> a hatékony együttműködéshez szükséges attitűdök megalapozása, és az együttműködés alapvető eszköztárának kialakítása véleményalkotási és cselekvési autonómia megtapasztalása Kritikus befogadás elsajátítása A szolidaritás kifejezése a helyi, illetve a tágabb közösséget érintő problémák kapcsán Helyi, illetve a tágabb közösséget érintő problémák megoldása iránti érdeklődés kinyilvánítása és a problémamegoldásban való részvétel. A multikulturális dimenziók szerepének megfigyelése Európa és a világ többi része közötti kölcsönhatások ismeretében, a társadalmi sokszínűség és a társadalmi kohézió támogatása. A diszkrimináció felismerése és adott esetben fellépés ellene konfliktuskezelési technikák gyakorlása gyakorlat szerzése a különféle formában megjelenő információk kezelésében

Kreativitás Képekben, látványban, színekben, ábrákban gondolkodás képessége. Önismeret, önértékelés, önszabályozás érzelmi tudatosság önállóság hitelesség Kritikai gondolkodás Képesség a szemlélődésre, befogadásra Érdeklődés, kíváncsiság a társadalmi jelenségek iránt Nyitottság rugalmasság Türelem Empátia, együttműködés Több nézőpontú megközelítés Visszautasítás, nemet mondás képessége Környezeti tudatosság Lokális és globális felelősségvállalás Érzékenység környezetünk állapota és megóvása iránt Kapcsolat menedzsment képessége (kapcsolatépítés, kapcsolatteremtés) Közös munkában a megosztott felelősség mellett is a magunkkal	A különböző vallási és etnikai csoportok <i>értékkrendjei</i> közötti különbségek tiszteletben tartása és megfigyelése. Tudatos fogyasztói magatartás, környezettudatosság Környezetünkben lejátszódó kedvező és kedvezőtlen folyamatok felismerése Etikus magatartás Alapvető együttélési, együttműködési normák interiorizálása Különböző szerepekkel és feladatokkal együtt járó felelősségnek és a feladatok megosztásának fontosságának felismerése proszociális gondolkodás Együttműködési képességfejlesztés őszinteség és hazugság bizalom és félelem egyén és a közösség Az egyéni és a kollektív felelősség Térérzékelés, téri forgatás, térkihasználás, tájékozódás Természet és a civilizáció hatása egymásra és függése egymástól Emberiség szerepe a földi ökoszisztémában A sokszínűség, mint erőforrás altruizmus	az egyéni érzések felismerése és megnevezése gyakorlat szerzése az életkornak megfelelő hiteles kommunikációban Törekvés a sztereotípiák és az előítéletek leküzdésére Képolvasás, látvány értelmezés, vizuális térképek olvasása Energiatakarékosság és az újrahasznosítás Saját mikrokörnyezetünkben, és olyan változtatási terv felállítása, amelyek annak minőségét javítják A természeti és ember alkotta környezet sajátosságainak megismerése, beazonosítása és megkülönböztetése A természeti és az ember alkotta környezet esztétikumának, harmonikus működésének megfigyelése, megtapasztalása. Vitákban való részvétel, disputa Az adott helyzeteknek megfelelő magatartási formák gyakorlása Konstruktív és kölcsönösen segítő, pozitív kapcsolatok kialakítása, fenntartása Ellentmondásos helyzetek és konfliktusok rugalmas kezelésének gyakorlása (egyezségre jutás, kompromisszumkötés, aszertivitás).
---	--	---

szembeni magas elvárások támasztásának igénye. Másoktól való tanulás, együtt dolgozás képessége, kooperáció		Különféle nézőpontok figyelembe vétele, egy-egy szituáció értelmezése más-más nézőpontból. Mások érzelmeinek, motivációinak, szükségleteinek, szándékainak és céljainak észlelése, azonosítása és elfogadása
Fogalmak, kulcsfogalmak:	közösség, egyén, család, rokonság, település, falu, város, személyiségi jogok, emberi jogok, demokrácia, haza, társadalom, társadalmi réteg, társadalmi egyenlőség, esélyegyenlőség, fenntarthatóság, időbeliség, történész, régész, nyelvész, őskor, ókor, középkor, változás, folyamatosság, történelmi források, tények, bizonyítékok, okok, következmények, állam, államforma, erkölcs, szokás, hagyomány, ünnep, vallás, középület, kivándorlás, bevándorlás, divat, reform, kompromisszum, béke, háború, polgárháború, forradalom, szabadságharc, függetlenség, alávetettség, felfedező, hódító, feltaláló, fanatizmus, lovag, lovagiasság, királyság, egyeduralkodó, polgárjog, választás, Európa, terrorizmus, klímaváltozás, globális felmelegedés, újrahasznosítás, nemzetiség, kisebbség, szólásszabadság, magánérdek, közjó, konfliktus, rasszizmus, kirekesztés, média, nyilvánosság, munkamegosztás,	

Témajavaslatok:

A témajavaslatok különböző szinteken valósulhatnak meg, a projektnek, életkori sajátosságoknak, egyéni érdeklődésnek megfelelően.

Témák:

szolidaritás	polgárjogok	szegények és gazdagok
kirekesztés	katasztrófák	fenntartható fejlődés
autonómia	életesélyek	globális problémák
tolerancia	segítségnyújtás	nemzetközi környezetvédő szervezetek
Sztereotípiák és előítéletek	civil szervezetek	ünnepek, ünnepi szokások
egyenlőtlenségek	szokások, szabályok, normák	helyünk a világegyetemben
összefogás	szubkultúrák	ember a tápláléklánc csúcsán
felelősségvállalás	önkormányzat	pletyka
világvallások	migráció	érdekellentétek konfliktusok
multikulturalizmus	terrorizmus	szabadság és meghatározottság
emberi jogok	háború	

Egy példa a különböző szinteken való feldolgozásra a Kisebbség és többség témában:

Személyes szint	Lokális szint	Nemzeti szint	Európai szint	Globális szint
Kisebbség és többség az osztályon és az iskolán belül Tanulási problémával küzdők az osztályban	A helyi társadalom (etnikai, életkori, vallási, foglalkozási) csoportjai Kisebbségekhez való tartozás a helyi társadalomban	Többségi és kisebbségi csoportok Magyarországon Magyar kisebbség az ország határain túl	Kisebbségi csoportok Európában. Autonóm közösségek és autonóm területek Európában	Az egyetemes emberi jogok érvényesülése és korlátozása a világban A tolerancia példái az Európán kívüli világban.

Projektjavaslatok:

Az alábbi javaslatok csak példaként szolgálnak. Értelmszerűen minél szélesebb tematikájú, minél komplexebb egy projekt, annál inkább szolgálja a széleskörű kompetenciafejlesztés érdekeit.

1., Család

Tartalmak

A család fogalmához kapcsolódó ismeretek: rokonság, családtípusok. Mesélő tárgyak. Életmódtörténet. Változások a tárgyi kultúrában. A történelem tudományához kapcsolódó ismeretek: kollektív emlékezet, hagyomány, forrás, forrástípusok, forráskritika, kronológia alapjai. Fordulatos élettörténetek, egyéni történetek, családtörténetek, dinasztia-történetek. A megélt családi történetek iskolai gondozása segíthetné a legifjabb generációt abban, hogy megtalálja saját cselekvő szerepét a jövőben. Családmodellek különböző korokban, különböző kultúrákban.

Ajánlott tevékenységek

Beszélgetés a család szerepéről, a családi életéről irodalmi szövegek, fényképek, gyermekrajzok alapján. Alkalmat teremteni a történetek együttes befogadására, jó történetek mesélésére. Az önkifejezés gyakorlása: fogalmazások, rajzok, ppt, kisfilm készítése a családról. Családfa készítése. Illusztrált családfa, családfatípusok.

Otthoni, családi gyűjtőmunka: emlékek a múltból. A használati tárgyak különböző jelentéstartalmait fürkésszük, elképzeljük kik, hol, mikor használhatták őket. Keressük a hasonlóságokat és a különbségeket a régi idők és a jelen tárgykultúrája között. A gyűjtött tárgyak, dokumentumok rendszerezése, időrendbe állítása, kiállítása. Időszalag, kronológiai táblázat készítése.

Tárgyak megszemélyesítése: történetek elbeszélése tárgyak szemszögéből.

Múzeumlátogatások. Néprajzi Múzeum, Történeti Múzeum, Matrica Múzeum stb.

Képek, videók értelmezése egyénileg és csoportosan. A múlt és a jelen összehasonlítása.

2., Kultúrák és lakóhelyek (Életmódtörténet)

Társadalomismereti ismeretek, tartalmak

Őskori lakhelyek. Az ókori világ csodái. Ókori lakások. Ahol a király lakott Várak. A középkori város. A jurta. Régi falusi házak. Közvetlen környezetünk, Budapest, Óbuda megismerése. Ha a tér mesélni tudna. Városi séta.

Ajánlott tevékenységek

A lakóhelyhez, iskolához kapcsolódó ismeretek: város, kerület, lakástípusok, terek, utcák, épületek megismerése. A Kiscelli Múzeum környékén lévő városi kerteket, zöld utcákat és épületeket fedezhetik fel. Ehhez sétálva végigjárható túrák, amelyek a város legszebb részein vezetnek. Kalandos, szórakoztató formában ismerhetik meg épített és természeti környezetüket. Elősegíti az adott földrajzi terület és a jellemző tevékenységek kultúrájának és örökségének megismerését. Az örökség körébe tartozhatnak anyagi javak (műtárgyak, épületek). A gyerekek séta közben a helyi szobrok körül, olyan szelfit készítsenek, amelynek a háttere a helyi környezet. Múzeumlátogatás (Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum-Skanzen, Óbudai Múzeum, Budapesti Történeti Múzeum) Nagyon fontos tevékenység a lakóhely történetében való önálló tájékozódás, mini kutatás. Érdemes kitérni a lakóhely nemzetiségi összetételére, a különböző nemzetiségek eltérő szokásaira, a nevezetes épületekre, helyszínekre és intézményekre, az egyház, a régi mesterségek és a kereskedelem szerepére. Hasonlítsuk össze az ókori, a középkori városi ember életmódját a modern városlakóéval!

3., Közlekedés (Leleményes feltalálók, halhatatlan találmányok, Életmódtörténet)

Ismeretek, tartalmak

Különböző történelmi korszakok közlekedési eszközei, nagy találmányai, híres feltalálói, az őskortól napjainkig. Közlekedés vízen és vasúton, hírközlési találmányok, amelyek átalakították életünket. Hajózás, Lóháton (lovagok), „Tüzes Ló”, Drótszamarak, Új csodák az utakon (benzines járművek), Repülés, Hírközlés (telefon, rádió, televízió, világháló).

Ajánlott tevékenységek

Látogatás a Közlekedési Múzeum ideiglenes kiállításán, Szentendre Tömegközlekedési Múzeum, valamint a Vasúttörténeti Parkban. Utazás a fővárosi közlekedési eszközökön. Kerékpártúra a Margitszigeten. Kirándulás a Hajógyári szigetre. Rendkívüli órák külső

helyszíneken. Tutajépítés. A gyerekek játékos, szórakoztató formában ismerik meg az emberiség történetének legjelentősebb találmányait. Ez a téma folyamatos alkotó munkára ad lehetőséget (rajz, modellezés, építés). Elképzelt földkörüli utazásuk vagy valós európai, hazai utazásuk útvonaláról készíthetnek terveket, minél változatosabb közlekedési eszköz felhasználásával.

4., Hős (A múlt és a jelen hősei. Mítoszok és hősök nyomában. Példakép vagy hős?)

Ismeretek, tartalmak

A mítosz, a legenda, a történelem nagyszabású és főlemelő pillanatai. A történelmi példákon keresztül keressük a választ arra, hogy ki a hős és hogyan válhatunk mi is hősökké a saját életünkben. Görög és római mitológiai alakok megismerése. Kalózkodók, betyárok, maffiózók, kalandorok, robinhoodok, igazságosan vagy igaztalanul törvényen kívülre vált hősök. Egyszemélyes hősök (királyok, fejedelmek, irodalom, zene, képzőművészet, sport, tudósok stb.). Hétköznapi hősök.

Ajánlott tevékenységek

A fikció megkülönböztetése az igaz történettől. Híres emberek, történelmi személyiségek jellemzése. Feltevések megfogalmazása a történelmi személyiségek cselekedeteinek, viselkedésének mozgatórugóiról. A cselekvés és annak következménye közötti kapcsolat felismerésének gyakorlása. Események, történetek, jelenségek mozgásos, dramatikus megjelenítése. Mitológiai, történelmi jelenetek eljátszása különböző szempontokból. Önálló vélemény megfogalmazása történelmi eseményekről, jelenségekről és személyekről. Fiktív interjú készítése egy mitológia személyével, történelmünk sorsfordító alakjával. Interjú készítése a tanuló életében meghatározó példaképpel.

5., Trendi (Ahány ház, annyi szokás)

Ismeretek, tartalmak

A téma feldolgozásának célja az emberiség etnikai és kulturális sokféleségének bemutatása, az egyes társadalmak rétegzettségének, az életmódbeli különbségeknek az érzékeltetése. Annak megértetése, hogy sok megismerésre érdemes értéket hordozunk magunkban, s ez a sokféleség valamennyiünket gazdagítja. A sokféleség bemutatásával a téma alkalmas arra, hogy a különbségek tiszteletére neveljen. Mindezt a téma úgy valósítja meg, hogy példákat elemez az

életmód, a szokások különbségeiről. Az életmód különbségei: ruházat, étkezés, szabadidő, szórakozás, illem. Különböző értékrendek: kinek mi a fontos?

Szegények és gazdagok. Mi az oka a társadalmi különbségeknek?

A gyerekek élete a világ különböző pontjain. Gyermeknevelési szokások. A gyermekek jogai.

Nők és férfiak. A nők helyzete és életformája különböző kultúrákban.

Kultúrák együttélése a modern társadalmakban. Konfliktusok és együttműködés.

A globalizáció és a kulturális sokféleség.

Ajánlott tevékenységek

Internetes kapcsolatfelvétel és kommunikáció más kultúrákhoz tartozó gyerekekkel.

Információk gyűjtése a személyes kapcsolatok felhasználásával.

Csoportvita, pódiumvita, plenáris vita vagy disputa az illemszabályokról.

Ismert és idegen szokások, érintkezési szabályok megjelenítése dramatikus eszközökkel.

Könyvtári és internetes kutatómunka a szokások sokféleségének tárgykörében. Az eredmények prezentálása szóban, írásban, elektronikus formában.

Más népek életkörülményeinek rekonstruálása kézműves eszközökkel: makettek, tárgymásolatok készítése. A tanulócsoporton belüli kulturális különbségek feltárása, a tanulók saját kultúrájának bemutatása.

5., Az írás (barlangrajzoktól az sms-ig)

Ismeretek, tartalmak

Egy történelmi jelenség alakulásának vizsgálata több kultúrán és korszakon át. Lehetőséget biztosít arra, hogy a tanulók röviden megismerkedjenek néhány nagy civilizációval, ugyanakkor azzal a szereppel is, amit az egyik legfontosabb civilizációs vívmány, az írás a történelemben játszott. A téma jellegéből kifolyólag nagy lehetőség nyílik a rajzos-kézműves megoldásokra. A régi írások megfejtéstörténete mintegy beavat a történészi mesterségbe, és így a tanulók jobban megérthetik a történelmi tények sajátosságait.

Az írás előtti jelek, Mezopotámia és az ékírás, Egyiptom és a hieroglifák. Csomóírás kipu.

A korai írások megfejtése, megfejtetlen írások. Kína és írása. Mássalhangzós és betűírások a Mediterráneumban. A rómaiak és a latin írás. Az írás oktatása különböző korokban.

A középkori kódexek, a kódexmásolás. A könyvnyomtatás történelmi szerepe. Az írás elektronikus forradalma.

Ajánlott tevékenységek

Kézművesség, tárgykészítés: írószerszámok készítése, ókori írástechnikák rekonstruálása.

Papírkészítés.

Írások másolása, magyar nyelvű szöveg létrehozása idegen írásrendszerekkel. Mások által készített írások elolvasása, megfejtése.

Titkosítás készítése, feladványok.

Könyvtári és internetes gyűjtőmunka a tanulmányozott népekről, országokról. Kiselőadás, házi dolgozat készítése.

Régi írások megjelenítése a számítógép képernyőjén (pl. weblap készítése).

6., Ütközések

Ismeretek, tartalmak

Az emberek közötti különböző természetű és szintű konfliktusokról szól. Konfliktushelyzetek a gyermekek és a felnőttek világában. Konfliktuskezelési stratégiák. Történetek az emberek közötti különbségekről, a sztereotípiákról és az előítéletekről. Történetek barátokról és ellenségekről. Történetek súlyos döntésekről. Történetek a lelkiismeretről és a felelősségről.

A feldolgozás során sor kerülhet olyan fogalmak értelmezésére, mint a lelkiismeret, a felelősség, az igazságosság, a versengés, a bátorság, az erőszak vagy a háború.

Megfogalmazható a háborúk néhány általános sajátossága, továbbá módok az elmúlt évszázadok háborúinak és a mai kor háborúinak összevetésére is.

Ajánlott tevékenységek

Beszélgetés és vita egy-egy emberismereti, társadalmi, történelmi témáról. A tárgyilagos érvelés és a személyeskedés megkülönböztetése. Saját vélemény érthető megfogalmazása.

Mások véleményének türelmes meghallgatása és figyelembevétele. Események, történetek elbeszélése emlékezetből élőszóban. Események, történetek, jelenségek mozgásos, dramatikus megjelenítése. Befejezetlen történetekhez különböző befejezések konstruálása. Előzmények kitalálása történetekhez. Történetek eljátszása különböző szemszögekben. Csoportos vita, pódiumvita, plenáris vita, disputa erkölcsi kérdésekről. Erkölcsi szempontból releváns történetek gyűjtése a bulvársajtóból, tévéműsorokból, szépirodalomból, filmekből.

III.10. Természettudományi és technológiai kompetencia

1-6. osztály

A természettudományos kompetencia fejlesztése során fő feladatunknak tekintjük, hogy a gyerekek számára fontos legyen a természettel való kapcsolat, és tisztában legyenek azzal, hogy az emberiségnek milyen szerepe van a földi ökoszisztéma alakulásában, alakításában. Az életkori sajátosságoknak megfelelően fedezzük fel, és magyarázzuk meg a természetben és az ember alkotta környezetben megfigyelt és megtapasztalt jelenségeket és folyamatokat. Mindezek megismerésének és megértésének segítségével a gyerekek egyre inkább képessé válnak cselekedeteik tudatos irányítására.

A technológiai kompetencia ennek a tudásnak az alkotó alkalmazása. A természettudományos és technológiai kompetencia magában foglalja a fenntarthatóság, azaz a természettel hosszú távon is összhangban álló társadalom feltételeinek ismeretét, és az annak formálásaért viselt egyéni és közösségi felelősség elfogadását. A természettudományos műveltségnek kiemelt jelentősége van a globális problémák lehetséges megoldásainak megtalálásában és az ehhez alapvetően fontos kritikai gondolkodás és konstruktív magatartás kialakításában.

A természettudományos és technológia felfedezések, modellek, elméletek és rendszerek a világ megismerését és leírását szolgáló eszközök, amelyek egyben alkalmasak az ember lehetőségeinek és a tudományos eredmények érvényességi határainak keresésére is. Mindez az emberiség közös kultúrkincsének része. A paradigmák és a kutatási programok állandóan változnak, miközben a fejlesztések folyamatosan bővítik a mostanáig felhalmozott komplex és univerzális tudást. Vagyis a természettudományok tanulása során a gyerekeknek fel kell ismerniük, hogy a tudományos eredmények évszázadok kollektív munkájával születtek meg, megfigyelések és kísérletek sorozatain keresztül nyertek bizonyítást, hosszú idő alatt kikristályosodott alapvető elméletekre, törvényekre épülnek. Azonban azt is világosan kell látniuk, hogy a tudományok folyamatosan alakulnak: az új felfedezések nem feltétlenül cáfolják, hanem sokszor kiegészítik, tovább építik a már meglévő elméleteket.

A természettudományos nevelés ehhez a tudáshoz biztosít hozzáférést. Ahhoz, hogy ez a tudás a 6-12 éves gyerekek számára elérhetővé és személyessé váljon, elsősorban saját élményekre van szükségük, a megtapasztalást és a megélést kell számukra lehetővé tenni a tudományok elvont, fogalmi tanítása helyett. Annak érdekében, hogy képessé váljanak a

rendszerben való gondolkodásra, kérdések megfogalmazására, összefüggések meglátására és megértésére, a világot a maga összetettségében kell felfedezniük. Éppen ezért a tudományterületek tudásrendszereit a gyerekek igényeihez, életkori sajátosságaihoz, érdeklődésük, érési-, fejlődési ütemük és gondolkodásmódjuk sokféleségéhez igazítjuk. Kellő időt és lehetőséget kell biztosítani számukra a részletekben való elmélyedésre, az önálló és csoportos tevékenykedésre, kísérletezésre, kirándulásokra, a természettel való közvetlen kapcsolódásra, vagyis a bőséges tapasztalatszerzésre.

A tudományos gondolkodás fejlesztésének alapelvei

Az alapiskolában természettudományos és technológiai műveltség alapjait fektetjük le. Nem elvárás a kompetenciaterülethez tartozó ismeretek definíció szerinti ismerete a 6. évfolyam végére. Az iskola első hat évében megteremtjük a megszerzett és megértett ismeretek későbbi fogalmi szintre emelésének, a tudás mobilizálhatóságának feltételeit. Célunk, hogy a természettudomány és technológia ismeretei és módszerei úgy épüljenek be a diákok tevékenységeibe, majd gondolkodásába, hogy előhívhatók legyenek a mindennapi problémák értelmezése és megoldása során.

Mindennek alapja az, hogy a gyermekek közvetlen, értő és pozitív viszonyban legyenek a szűkebb és tágabb környezetükkel; önmagukkal, a természettel és a mesterséges környezettel egyaránt. Olyan készségek, képességek fejlesztésére és magalapozására, valamint szokások kialakítására helyezzük a hangsúlyt, amelyek hozzájárulnak a környezettel való összhang megtalálásához és későbbi megtartásához egyaránt. Az egészségfejlesztés, a környezettudatosság és a fenntarthatóság alapja az egyén, a közösségek, a társadalom, az épített környezet és a természet harmóniája. Erre a stabil alapra épülhet a természettudományos és műszaki pályák iránti későbbi érdeklődés, elköteleződés is.

Ennek a kompetenciaterületnek a sajátossága, hogy bár fejlesztése jól körülhatárolható ismereteken, tartalmakon keresztül történik, az eredményes fejlesztés szempontjából lényeges, hogy az elsajátított ismeretek életkornak megfelelő tartalmú és mennyiségű, egymásra épülő, egymást erősítő, rendezett, de ne lezárt ismeretek legyenek. Több természettudományos és technológiai fogalom kialakítása megkezdődik, de az ismeretek többsége csupán adatok, tények és képzetek szintjén lesz. Az alapiskolai szakasz végén nem az egységes lexikális tudást várjuk el a gyerekektől, hanem hogy az ismeretek közötti összefüggések, kapcsolatok kiderüljenek és világosan értelmezhetők legyenek, továbbá a tudományos gondolkodásmód kialakulásához szükséges képességeik olyan szinten legyenek, amivel zökkenőmentesen kezdhetik meg tanulmányaikat az AKG hetedik osztályában.

Az elemi természettudományos megismerési képességek (megfigyelés, leírás összehasonlítás, rendszerezés, mérés, kísérletezés) és a természettudományos gondolkodás (problémaérzékenység, problémamegoldó képesség, kritikai gondolkodás, kreativitás, divergens gondolkodás, tudatosság, felelősségvállalás) differenciált fejlesztésének lehetőségeit tartjuk szem előtt a tartalmak, a témák és a feldolgozási módok megválasztásánál. Emellett azok a képességek, készségek, amelyekre a tudományos megismerés folyamat épül, minden más megismerési folyamatban is jelentősek. Fejlesztésük tehát a többi kompetenciaterület szempontjából is fontos, illetve az alapkészségek fejlesztése során is alakulnak.

Életkori sajátosságok

A 6-8 éves gyerekek elsősorban érzékszervi tapasztalatszerzés útján szereznek információt és tudást. Pszichológiai jóllétük és tanulásuk a meséhez és a játékhoz egyaránt szorosan kötődik. Ezek segítségével értékeket, szabályokat és viselkedési formákat mintakövetés útján sajátítanak el. Gondolkodásuk elsősorban képi gondolkodás. Megfigyeléseiket főként rajzban rögzítik, vagy szóban fogalmazzák meg. Szívesen hallgatják például a vízcsepp kalandjairól szóló mesét, amelyben az életkori sajátosságoknak megfelelő formában megjelenhet a víz körforgásának tudományos háttere is. „Csodaként” jelenhet meg előttük a csírázás jelensége, amelynek feltételei ekkor még kevésbé foglalkoztatják őket. Az iskoláskor első éveiben ezért nem a törvényszerűségek megállapítása, és az odavezető oknyomozó vizsgálódás a cél, hanem maga a tevékenység, amely számukra játék.

Az értékszocializációt, a környezet számára kedvező társas magatartást ebben az életszakaszban elsősorban tevékenységek révén – például közös szabályalkotással, szimulációs játékokkal –, modellnyújtással lehet elősegíteni.

9-12 éves korban a játék és tapasztalatszerzés fokozatosan kibővül a vizsgálatok tudatos megtervezésével és végrehajtásával. A tanulók egyszerű vizsgálati módszereket alkalmaznak, adatokat gyűjtenek, méréseket végeznek. Saját adataikat, vagy másfajta vizsgálatok eredményeit bemutató táblázatokat készítenek, grafikonok olvasását gyakorolják, feltételezéseket fogalmaznak meg, összefüggéseket ismernek fel.

Az életkornak megfelelő formában mind a 6-9 éves, mind a 9-12 éves korosztály tanulásában helyet kapnak az alábbi, szemléletformáló szempontok:

- Mindenekelőtt nem passzív tudást szereznek, hanem mintát kapnak és a cselekvő részvétel kerül szokásaink középpontjába.
- Olyan feladatokkal találkoznak, amelyek alkalmasak arra, hogy megerősítsék bennük a természet szeretetét.

- Mindig törekedni kell arra, hogy az ökológiai rendszert valamennyi érintett élőlény, illetve élőközösség nézőpontjából ismerjük meg.
- Világossá kell tenni, hogy mik azok a döntések, amiket saját életükben meghozhatnak annak érdekében, hogy maguk is hozzájáruljanak a környezet megóvásához (pl. szelektív hulladékgyűjtés, takarékos villany- és vízhasználat, tudatos fogyasztói magatartás, egészséges életmód stb.)

Aktuális és jelenlevő megközelítés

Ennek a kompetenciaterületnek a fejlesztése során az iskolában olyan aktuális kérdésekkel is foglalkozunk, amelyek adott helyen és időben, közvetlenül vagy közvetve befolyásolják a gyerekek és a közösség életét vagy hatással vannak a jövő alakulására és amelyek természettudományos módszerekkel is vizsgálhatók (pl. árvíz, földrengés, lavina, tengerbe ömlött olaj, cunami, katasztrófák, balesetek stb.). Fontos, hogy a gyerekek ne csak passzív befogadói legyenek azoknak a híreknek, történeteknek, amik eléri őket a „felnőttek világából”, hanem lehetőségük legyen életkoruknak megfelelő módon feldolgozni azokat, feltenni a kérdéseiket és válaszokat kapni rájuk.

Fejlesztési célok, feladatok

Az önmagában is összetett funkciójú természettudományi nevelés – a többi műveltségterülethez hasonlóan – beágyazódik az iskola komplex személyiségfejlesztési folyamatába. Ennek feltétele a kiterjesztett iskolafunkció megvalósulása, a tanulási környezet változatossága, amelynek egyformán része az iskolai és az azon kívüli környezet, az információforrások és az interakciós lehetőségek sokfélesége, az önálló, saját érdeklődésen alapuló tanulás lehetősége és a műszaki ismeretek hétköznapi életben is használható gyakorlatias elsajátítása.

Stratégiai fejlesztési célok:

- a természettel való pozitív kapcsolat megtartása, kiépítése, a látókör szélesítése,
- a tanulók érdeklődésének fenntartása és továbbfejlesztése az élő és élettelen természet, a szűkebb, majd tágabb környezetük iránt,
- a gyerekek érzelmi világának és esztétikai érzékenységének fejlesztése,
- lehetővé tesszük az aktív környezetvédő tevékenységek megtapasztalását, a jövőért való egyéni és kollektív felelősségvállalás megalapozása, alakítása,

- a természetes és épített környezet közötti különbségek felismerése, a természet és az ember építő és romboló munkájának tudatosítása,
- a természeti és az ember alkotta értékek felismerése, tudatos védelme a megóvás érdekében,
- az egészség fejlesztése és az egészséges életmód összetevői között az összefüggés felismerése, az egészséget károsító hatások, szokások tudatos kerülése,
- fokozatosan alakuljon ki bennük a magyarázatok, az összefüggések keresésének igénye; váljon természetessé számukra a jelenségek rendszerszemléletű, holisztikus megközelítése,
- a vizsgált témákhoz kapcsolódó tevékenységek közben kapjon teret és fejlődjön a kreativitásuk,
- váljanak képessé az önálló ismeretszerzésre és tanulásra.

A gondolkodás fejlődése, kognitív szintek

Az ismeret (emlékezés, felismerés, felidézés), a megértés (értelmezés, saját szavakkal való megfogalmazás, interpretálás), az alkalmazás (problémamegoldás ismert és új szituációban), az analízis (elemzés, részekre bontás), szintézis (egyéni produktumok létrehozása) és értékelés (vélemény és ítéletalkotás) egymásra épülve jelenik meg. A tények mozaikjaitól a magasabb rendű műveletek szintjéig az életkorhoz igazított tartalmakon és feladatokon keresztül, különféle kontextusokban, szituációkban, a mindennapi élet színtereihez és problémáihoz kapcsolatosan olyan tartalmakat dolgozunk fel, amik a gyerekek számára természetesebbek, amelyek érdeklik őket.

A fejlesztés tartalmi területei

A későbbi eredményes tanulás, a képességfejlesztés, a gondolkodás fejlődése szempontjából fontos, hogy a megjelenő ismeretek életkornak megfelelőek legyenek tartalom és mennyiség szempontjából. Az így megszerzett tudás koncentrikusan bővülő ismeretek összességét jelenti.

Programtervünk természettudományos és technológiai kompetenciát leíró fejezetét hét fejlesztési területre osztottuk. Ezek a területek szorosan összetartoznak, egymástól nem elválaszthatók, így a mindennapokban egy-egy téma körbejárása során egyszerre több fejlesztési területet is érinthetünk és több kompetenciaterülettel kapcsolódunk.

A fejlesztés tartalmi területei az alábbi, 21. században különösen fontos fókusszal kerülnek feldolgozásra.

- Egészség (egészségmegőrzés, életmód, elsősegélynyújtás, népegészség, orvostudomány)
- Természeti erőforrások (anyag- és energiahasználat, hatékonyság, a készletek kimerülése).
- Fenntarthatóság. Környezeti rendszerek állapota (modellek és előrejelzés, éghajlatváltozás, életközösségek sérülése, biodiverzitás csökkenése, szennyezés és hulladékok).
- A tudomány és technika összefüggései (a tudományos eredmények alkalmazása, technológiai rendszerek és hatásaik, a társadalmi kontroll szükségessége és mechanizmusai).

Ezen területek mindegyike öt dimenzióban értelmezhető:

- Egyén (egyéni élethelyzet, személyes környezet; egyéni feladat és felelősség)
- Család (az egyén legszűkebb társas környezete, a háztartás szintje; közös szabályok, szoros együttműködés és felelősség)
- Helyi közösség (a lakókörnyezet, a település és régió környezete; együttműködés és kollektív felelősség)
- Társadalom (az ország, a nemzet szintje; egységes szabályozás és felelősség)
- Globális (a Föld globális rendszerei, a nemzetek közössége; nemzetközi együttműködése, egyezmények, világszervezetek).

Az ehhez a kompetenciához kapcsolódó elengedhetetlen ismeret, készségek és attitűd:

- Az elemi természettudományi megismerő képességek: megfigyelő és leíró kép., azonosító-megkülönböztető képesség, mérési technika, kísérletezési képesség.
- A természeti világ, a technológia és a technológiai eszközök és folyamatok *alapelveinek* ismerete.
- A technológia, a tudományos fejlődés, a társadalom, a kultúra és a környezet közötti *összefüggések* megértése. Beleértve a biztonsággal kapcsolatos és az etikai kérdéseket is, különös tekintettel a környezetszennyezésre és fenntarthatóságra.
- A tudományos elméletek, alkalmazások és a technológia társadalmi *előnyeinek, korlátozásainak és kockázatainak* megértése.
- A tudományos adatok, technológiai eszközök és gépek *célszerű felhasználása*.
- A tudományos kutatás lényegi jellemzőinek felismerése.

- Érdeklődés a tudomány és a technológia iránt. Nyitottság a tudományos ismeretszerzésre, érdeklődés a tudományos és műszaki pályák iránt.
- A tényszerű adatok pozitív, de kritikai szemlélete, annak felismerése, hogy a következtetések levonása egy logikai folyamat eredménye.

Fejlesztési területek

Programunk tagolása teljes egészében lefedi NAT által meghatározott fejlesztési területek tartalmát. A kialakításnál az életkori sajátosságokat és az alapiskola speciális pedagógiai megközelítését figyelembe véve induktív szemléletű logikát követtünk. A kialakított területek (I-VII.) az 1-6. osztályban feldolgozásra kerülő témákat ölelik fel. Az alapiskola az első hat évet egységként kezeli, lehetővé teszi az egyéni utak követését, a cselekvő központú tanulást és a fogalmi gondolkodás késleltetett (nem sürgetett) fejlesztését.

Az első hat év egy folyamat, de nem követ egyetlen lehetséges útvonalat. Nem bontjuk évfolyamokra a tartalmakat, hanem az aktuális csoportokhoz igazodva dolgozzuk azokat fel. Nem tanórai és tantárgyi keretek között érzük el a kompetenciaterület céljait, hanem az alapkészségek fejlesztésébe integráltan és a projektek keretében.

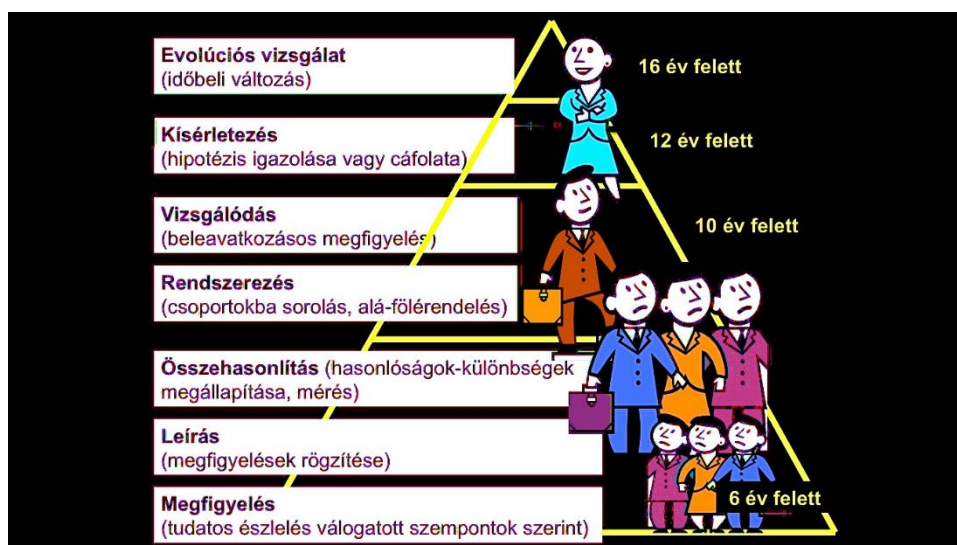
Fejlesztési területek az ismeretelsajátítás szempontjából

- I. Az ember és egészsége
- II. Élővilág
- III. Fizikai világ
- IV. Természetföldrajz
- V. Tudománytörténet
- VI. Fenntarthatóság

Fejlesztési területek a képességfejlesztés szempontjából - Az elemi természettudományos megfigyelési módszerek

Az iskolába érkező óvodás gyermeknek a természettel kapcsolatban különböző képzetek lehetnek (ilyen például, hogy a szelet a fák idézik elő, vagy hogy az eső a felhők könnye). A jelenségek természettudományos alapú megismeréséhez ezeket a képzeteket kell próbára tenni. Ahhoz, hogy a gyerekek a mindennapi észleléseikről, tapasztalásaikról pontos, mindenki által egyformán értelmezett állításokat fogalmazzanak meg, szükséges, hogy az elemi természettudományos megismerési módszerek birtokában legyenek. Ezek a módszerek

hierarchikus rendben épülnek egymásra, összhangban a gyermekek gondolkodási képességeinek fejlődésével.

1. ábra: Makádi Mariann: A megismerő módszerek életkori sajátosságokon alapuló hierarchikus rendje a természettudományos közoktatásban

Megfigyelőképesség. A megfigyelőképesség fejlesztése során a mindennapokban jellemző spontán megfigyelést fokozatosan felváltja a tudományos megfigyelés. Ennek kritériuma, hogy céltudatos, tervszerű, objektív, megbízható és érvényes, vagyis több, mint érzékelés és szóbeli reprodukálás. A tudományos megfigyelés során elkülönítjük a lényeges jellemzőket a lényegtelenektől, szelektálunk, csoportosítunk. A tevékenységeknek elő kell segítenie a gyerekek spontán megfigyeléseinek, előzetes tudásainak megfogalmazását és rendszerezését.

Leíró képesség. A megfigyelések, összehasonlítások, csoportosítások, mérések, kísérletek tapasztalatainak szóbeli megfogalmazása, rajzban, illetve írásban való rögzítése. Tovább fejlődik a lényeglátás és a szempontszelekció képessége. A leíró képesség fokozatosan válik a tudományos gondolkodás eszközévé.

Összehasonlító képesség. A megfigyelések tapasztalatainak összevetése magasabb szintet képvisel a megismerő tevékenységben. Ez a képesség magába foglalja azonosságok, hasonlóságok, eltérések, különbségek és össze nem hasonlítható tulajdonságok és ezen túlmenően egyszerű összefüggések felismerését is.

Mérés. Annak belátása, hogy a mérés valójában összehasonlítás egy általunk önkényesen választott mérőeszközzel. A mérőeszközök megválasztásánál az önkényesen választott

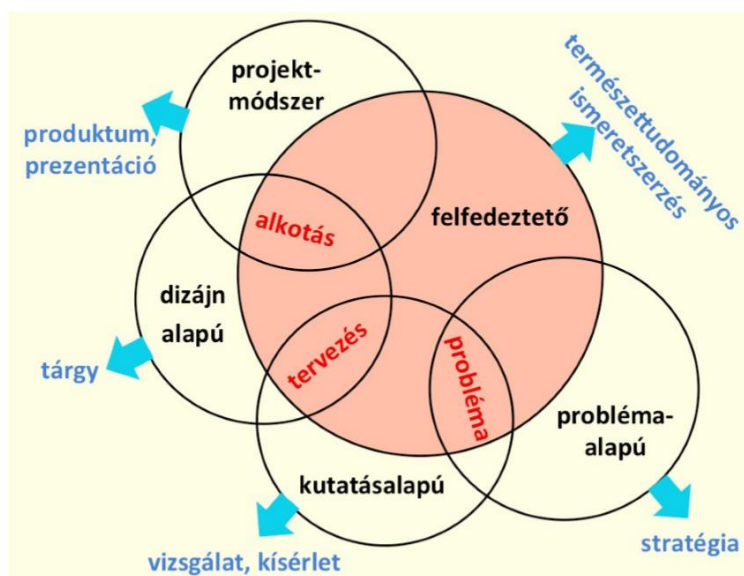
eszközöktől (radír, füzet, ceruza) a testmértékeken (ujj, arasz, könyök, rőf, láb, öl stb.) át fokozatosan kerül bevezetésre az SI mértékek megértése és használata.

Kísérletezés. A természettudományos megismerési tevékenységek legmagasabb szintje.

Tanulási, tanítási technikák - módszertanunk

Alapiskolánkban a 6-12 éves gyerekek életkori sajátosságaihoz igazodva, a valóságból kiinduló, a hétköznapiakban megjelenő problémákra választ kereső, felfedezettő, cselekvésközpontú ismeretszerzést részesítjük előnyben. Ugyanakkor fontosnak tartjuk azt is, hogy tanulóink fokozatosan képessé váljanak a szövegszerű ismeretszerzésre is, amelyhez az elemi természettudományos megismerési módszerek szolgáltatnak alapot.

Konstruktivista tanulás

2. ábra Makádi Mariann: A tevékenykedtető módszerek metodikai alapjai

A felfedezettő ismeretszerzés keretei között a kiinduló pontot nem az előre összegyűjtött tények, ismeretek vagy folyamatok (ilyenek lehetnek például a tankönyvek) jelentik. A fókusz pedagógiai munkánk során máshova helyezzük:

- Probléma alapú oktatás: a gyerekek ilyenkor a mindennapokban felmerülő problémákra keresnek (ideálisan kis létszámú csoportokban) válaszokat. A folyamat során a gyerekek kooperatív munkával, konstruktív vitával, közös álláspontot alakítanak ki. A közös munka fejleszti az együttműködési képességet és a kritikai gondolkodást. Ilyen

probléma alapú oktatás keretében tervezzük megvalósítani például az elsősegélynyújtás alapjainak elsajátítását, témanapok, vagy témahetek keretében.

- Projekt módszer: a módszer használatával az együttgondolkodás eredménye minden esetben valamilyen produktum, ami lehet valamilyen kézzel fogható tárgy (komposztáló, berendezett terrárium stb.), vagy mások előtt bemutatható drámajáték, kiállítás vagy bemutató.
 - Dizájn alapú oktatás esetén a felfedezés együtt jár az alkotással. A végeredmény kézzelfoghatóvá válik (például papír újrafelhasználásából készített papír)
- Kutatás: a hagyományos oktatás során a tényeket készen kapva a gyerekek "feladata" a befogadás. Ezzel szemben a kutatás módszerét akkor alkalmazzuk, amikor a tények nem, vagy csak hiányosan állnak a tanulók rendelkezésére. Ilyenkor a feladat a tudományos igazság, az információk és a tudás keresése, melynek alapja a megfelelő, a célhoz közelebb vinni tudó kérdések megfogalmazása, illetve az erre kapott válaszok szelektálása, következtetések levonása. A kutatás, mint módszer lehetőséget ad arra, hogy a tanulók akár önállóan, akár csoportban dolgozzanak. A munkájuk során a megfigyelést, a következtetést és a kísérletezést, mint eszközt használják.

Ezek a tevékenységek az önálló tanulás képességét fejlesztik. A diákok részismereteik általánosítása során modelleket alkotnak, mely során egyaránt fejlődik az absztrakciós képességük és az algoritmikus gondolkodásuk. A későbbi tanulmányok során a folyamattervezés alapja, hogy a modellalkotás lépéseinek összefüggéseit felismerjék és értelmezni tudják a gyerekek.

Tereptanulási technikák

A természettudományos megismerés során a "terepen" való tanulás a valóság színterét jelöli. Ez a terep egyaránt jelenthet helyet, folyamatot vagy a valóságban megtapasztalt működést. Az így megszerzett tudás során az ismeretek jobban rögzülnek, hiszen valós megtapasztaláson alapulnak. A terek, méretek, a folyamatok, és az egyes "szereplők" (melyek lehetnek emberek, de akár egy gyártási folyamat egy-egy állomása is) közötti kapcsolatrendszerek a maguk valóságában jelennek meg. Nevelési szempontból pedig egy-egy termék gyártásának, gyártási körülményeinek megismerése emelheti az adott tárgy értékét a gyerekek képzeletében.

- Erdei iskola, tanulmányi kirándulás, tanulmányi séta, tanösvény: a gyerekek valós környezetben ismerkednek a természet értékeivel, jellemzőivel (növényekkel,

állatokkal, egyszerű felszínformákkal, álló és folyóvizekkel, településtípusokkal, gazdasági tevékenységekkel - például állattenyésztéssel, növénytermeléssel)

- **Intézménylátogatás:** a valóság megismerése nem csupán helyre és térre korlátozódik, hanem bizonyos folyamatok és műveletek megértése is beletartozik. Ehhez célszerű intézménylátogatások szervezése is. Az ilyen külső tanulások alkalmával további hozzáadott értéket jelent, hogy a foglalkozásokat a legtöbb esetben nem pedagógusok, hanem az adott folyamatban, témában jártas előadók vezetik. Ilyen helyszínek lehetnek: Csodák Palotája, Fővárosi Állat- és Növénykert, Planetárium, Magyar Természettudományi Múzeum, Magyar Mezőgazdasági Múzeum, Fűvészkert, hulladékudvar, barlanglátogatások, gyárlátogatások stb.)

Szövegszerű tanulási technikák

A 6-12 éves korosztály számára elsősorban a tapasztalatokon, cselekvéseken keresztül szerzett tudás az, ami a leginkább rögzül és ami a későbbiek folyamán hasznosul. Emellett azonban fokozatosan el kell sajátítaniuk a szövegszerű ismeretszerzés, a szakszövegekkel való bábni tudás képességét is.

- **Szövegértelmezés:** a diákok eleinte több, majd egyre kevesebb külső segítséggel tanulják meg a szövegeket értelmezni, a lényegi információkat elkülöníteni. Ehhez elengedhetetlen a megfelelő szakkifejezések használata. Az iskolába kerülő gyerekeknek az életkori sajátosságoknak megfelelően fokozatosan kerülnek az aktív szókincsébe a természettudományos szakszavak (például: csapadék, táplálkozás stb.) Bizonyos szavak esetében pedig a köznyelvi jelentés más, mint a természettudományos jelentés (például: kukac-hernyó stb.), amit szintén tisztázni szükséges.
 - **Kulcsszavazás:** fejlődik a lényegkiemelés képessége.
 - **Elkülönítés:** a szövegek témák szerinti elkülönítése (pl. színezés, kiemelés) során fejlődik az összehasonlító és a rendszerező képesség.
 - **Rögzítés:** az információk, ismeretek, tények, jelenségek rögzítése során a gyerekek a logikai rendezést végzik el. A rögzítés történhet rajzban, táblázatos formában, de a felsőbb évfolyamokban készíthetnek a gyerekek vázlatokat, jegyzeteket.
- **Grafikus szervezők:** esetében a rögzítés vizuális eszközökkel történik, melyek megmutatják a fogalmak, jelenségek közötti kapcsolatokat is. Ilyen eszközök lehetnek: táblázatok, gondolattérképek, fogalmi térképek.

- Adatok felvétele, értelmezése során a diákok előbb értelmezik (vagyis felhasználják) azokat az információkat, melyeket grafikonokról, diagramokról olvasnak le. Az alapiskolai szakaszt követően képessé válnak ilyen eszközök előállítására is.
-

Éves időkeret - Óraszámok:

Évfolyam	1.évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam	5. évfolyam	6. évfolyam
Éves óraszám	2228	22-28	22-28	22-28	43-49	43-49

70%-ban más kompetenciába ágyazottan, 30%-ban önálló területként. A táblázatban csak a külön óraszámban megjelenő tartalom szerepe

A fejlesztés várható eredmények a 6. évfolyam végén:

✓ Szemléletmód

A természettudományi kompetenciák birtokában a gyerekek képessé válnak az aktív szerepvállalásra, a fenntarthatóságot támogató viselkedésre és gondolkodásra, önmagukért és a közösségért való felelősségvállalásra saját életkoruknak megfelelő szinten, saját környezetükben. Ez az alapja annak, hogy felnőtt életükben is ugyanezeket az értékeket képviseljék. A megalapozott természettudományos műveltség teszi lehetővé a félrevezetésen, manipuláción alapuló, illetve áltudományos megnyilvánulások felismerését és hátrítását is.

Az alapiskolát elvégző gyerekek

- ✓ A kritikai gondolkodásmód alapjainak birtokában képesek kérdések, feltételezések megfogalmazására, több szempontú elemzésekre.
- ✓ Embertársaikkal empátikusak és segítőkészek, képesek az önálló tanulásra és az együttműködő problémamegoldásra egyaránt.
- ✓ Felismernek anyagokat, kölcsönhatásokat, fizikai, kémiai változásokat és tudják azokat jellemezni. Képesek értelmezni a jelenségeket az energiaváltozás szempontjából.
- ✓ Ismerik az emberi szervezet felépítését, működését, serdülőkori változásait és ennek okait. Tudatosak azzal kapcsolatban, hogy mik az egészséget veszélyeztető hatások, és életkoruknak megfelelően ismerik az egészséges életmód elemeit, az egészséges életvitel szokásait, feltételeit.

- ✓ Tisztában vannak az alapvető elsősegélynyújtás eljárásaival, szabályaival. Kialakult bennük a segélynyújtói attitűd, képesek a segélyhívásra, a kisebb sérülések, rosszullétek mellett súlyos, életveszélyes állapotok felismerésére és ellátására is.
- ✓ Énképük pozitív, értik a családi és a társas kapcsolatok jelentőségét, életük irányításában szerepe van a demokratikus értékeknek, a felelős gondolkodásnak.
- ✓ Ismerik a Föld helyét a Világegyetemben, Magyarország helyét Európában.
- ✓ Átfogó képük van hazai tájaink természetföldrajzi jellemzőiről, természeti-társadalmi erőforrásairól, gazdasági folyamatairól, környezeti állapotukról. Képük van a közöttük levő kölcsönhatásokról.
- ✓ Ismerik hazánk legjellemzőbb életközösségeit, termesztett növényeit, a házban és ház körül élő állatait.
- ✓ Értik az élő és élettelen környezeti tényezők kölcsönhatását. Találkoztak a környezet-szervezet-életmód, valamint a szervek felépítése és működése közötti összefüggésekkel.
- ✓ Biztonságosan tudnak tájékozódni és eligazodni az őket körülvevő világban. Képesek tájékozódni a térképeken, helyesen tudják értelmezni a különböző tartalmú térképek jelrendszerét.
- ✓ Tudatosul bennük, hogy szoros kölcsönhatás áll fenn az emberi tevékenység és a természetben zajló folyamatok között. Törekcszenek a természeti és társadalmi értékek védelmére.
- ✓ Szűkebb és tágabb környezetükben felismerik az emberi tevékenység környezeti hatásait. Anyag- és energiatakarékos életvitelükkel, tudatos vásárlási szokásaikkal önmaguk is képesek hozzájárulni a fenntartható fejlődéshez.
- ✓ Képesek egyszerű kísérleteket, megfigyeléseket, méréseket önállóan, illetve csoportban biztonságosan elvégezni, a tapasztalatokat rögzíteni, következtetéseket levonni.
- ✓ Nyitottak és érdeklődők a világ megismerése iránt. Az internet és a könyvtár segítségével képesek tudásuk bővítésére. Kialakultak/ vannak saját ismeretszerzési, ismeretfeldolgozási módszereik.
- ✓ Gyakorlatot szereztek különféle forrásokból származó információk gyűjtésében és rendszerezésében, képesek természeti jelenségekről szóló szövegek értelmezésére, természeti jelenségek rajzos rögzítésére, rövid leírására szóban vagy írásban, tapasztalataik megfogalmazására és másokkal való megosztására.
- ✓ Gazdag és aktív szókinccsel bírnak az élővilághoz, az élő és élettelen környezet jelenségeihez köthetően.

AZ EMBER MEGISMERÉSE ÉS EGÉSZSÉGE 1-6. AKG Alapiskola Természettudományi és technológiai kompetencia

Fejlesztési terület	Kiemelt kapcsolódási pontok a kompetenciaterületekhez (tanterven belül)	
I. Az ember megismerése és egészsége Kapcsolódás a NAT-hoz: → Anyag, energia, információ → Állandóság és változás → Az ember megismerése és egészsége	Személyközi, interkulturális, szociális és állampolgári kompetenciák Anyanyelvi kompetencia Matematikai kompetencia Idegennyelvi kompetencia Digitális kompetencia Kulturális kompetencia Mozgáskultúra Tanulási kompetenciák	
(Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások) ismeretek, tartalmak	Feladatok és ajánlott tevékenységek	A területhez kapcsolódó képességek, készségek, attitűdök
Az ember. Külső és belső tulajdonságaink. Sokféleség. Testrészeink. Testünk arányai, méretviszonyai. Testalkat, szimmetria, testtájak.	Tájékozódás a saját testen <u>Ajánlott tevékenységek:</u> Saját testünk megfigyelése: - testséma gyakorlását elősegítő mozgással kísért mondókák mondása - mozgás, tánc, dráma - ujjak neveinek tanulása mondókákkal - testrészek neveinek tanulása, önálló megnevezés, megmutató játékok/gyakorlás csukott szemmel, tükörijáték - ritmus gyakorlatok különböző testrészek használatával: lábdobogás, „taps” a fejtetőn, combon stb.	önismeret, énkép tolerancia testkép, testséma testtudat ritmusérzék téri tájékozódás megfigyelés, leírás mérés összehasonlítás lényegkiemelés tanulási képesség együttműködés szem-kéz koordináció

	- mérések: magasság, talphossz, fejkörfogat, derékbőség, stb... - mérések saját testtel: ujj, arasz, láb, öl, lépés stb. - saját test kontúrrajza - öltöztető babák, marionett báb készítése - „test és szervrendszer puzzle” - játékok, dramatikus helyzetgyakorlatok - képelemzés - gyűjtőmunka - saját külső tulajdonságok megfigyelése; felismerés külső és belső tulajdonságok alapján. -	
Egészség és betegség. Egészségünket védő és károsító szokások. • <i>Egészségfejlesztés.</i> Az egészséges életmód - a betegség megelőzése Az egészséges és biztonságos táplálkozás Aktív és passzív pihenés (mozgás, relaxáció). Öltözködés, tisztálkodás, tisztaság és higiénia. Testsúly – normál testsúly, túlsúly, elhízás, alultápláltság. • <i>A betegség ismérvei.</i> A betegség hétköznapi jeleinek ismerete Fertőző és járványos betegségek terjedése, tünetei és megelőzése.	Az egészség összetevői. Az egészség fenntartásának módjainak ismerete. Az <i>életvitel</i>, amely elősegíti a jó egészséget: kiegyensúlyozott étkezés, rendszeres testmozgás, kézmosás, fogmosás, tisztálkodás, elegendő alvás. Fog- és testápolási technikák gyakorlása. Dramatikus játékokkal helyes egészségszokások gyakorlása. Dramatikus játék: az orvosnál.	egészségtudatosság tudatos fogyasztói magatartás önkontroll gondolkodási képességek: megfigyelő, leíró, összehasonlító képesség kritikai gondolkodás önismeret

A személyi higiénia jelentősége, fenntartása. A gyógyítás alapvető eljárásai • <i>Lelki egészség.</i> Az önismeret és önfejlesztés fontossága. Társas szükségletek, a családi és személyes kapcsolatok jelentősége. A viselkedési normák és szabályok szerepe saját magunk és mások jóllétében. Rekreáció.	Betegség tünetei: fejfájás, rossz közérzet, hőemelkedés, láz, szédülés, hányinger, köhögés, nátha. Testhőmérséklet, láz mérése. Fertőző betegségek terjedésének összekapcsolása az emberek érintkezésével. Betegség terjedését megelőző módszerek ismerete (kézmosás, beteg emberek elkerülése stb.). Védőoltások, eltűnt betegségek. Gyógyszerek, vitaminok szerepének ismerete. Gyógyszer használat szabályai. <u>Ajánlott tevékenységek:</u> - játék: önmagunkról és társainkról szerezhető tudás forrása - saját érzések megfigyeltetése, felismertetése, megnevezése érzéskártyák segítségével - erőforrások, szükségletek megfogalmazása - életkerekítő játékok játszása	énkép testkép önreflexió EQ érzelmi intelligencia én-üzenet értő figyelem nézőpont váltás
Az emberi test működése. Az emberi test létfenntartó szervrendszerei, szervei, azok helye és funkciói: <i>táplálkozás, mozgás, légzés, vérkeringés, érzékelés.</i>	Az ember főbb testrészeinek, létfenntartó szerveinek, szervrendszereinek megnevezése, szerepük ismerete. Kísérletek - meddig bírjuk levegő nélkül - szívverés és légzés megfigyelése a saját testen, nyugalomban és mozgás után.	rendszerező képesség lényeglátás ok-okozat rendszer szemlélet absztrakció
Önfenntartás • <i>Táplálkozás</i>	<i>A kiegyensúlyozott táplálkozás összetevői:</i> szénhidrátok, rost, fehérje, zsír.	tudatos fogyasztói magatartás egészségtudatosság

Étrend, táplálékpíramis. Tápanyag, élelmiszer, étel, ital. Az egészséges táplálkozás alapelvei, módjai. Minőségi és mennyiségi szempontok a táplálkozásban. Az élelmiszerek/tápanyagok energiatartalma. Az emberi szervezet energiafelhasználása, energiaigénye. • <i>Emésztés</i> Az emésztés szervrendszere: alapismeretek.	<i>A kiegyensúlyozott étkezés</i> napi ritmusa, elosztása, hétköznapi tápanyagforrásai. <u>Ajánlott tevékenységek:</u> Gyűjtés, csoportosítás az ételekkel kapcsolatban. Ételkészítés. Napi, heti étrend összeállítása. Néhány alapvető élelmiszer elkészítése. Gyümölcsök aszalása, szárítása. Tejtermékek feldolgozása. Egy kenyér közös elkészítése, sütése. A munka közös megtervezése és a folyamat megfigyelése. Információ gyűjtés más népek étkezési szokásaival kapcsolatban. Más népek konyhája. Terítés, az étkezés kulturált formájának megteremtése. Élelmiszerek, ételek eredetének, a hozzá kapcsolódó tevékenységeknek és szokásoknak összegyűjtése. Egyszerű ételek alapanyagainak beszerzése, vásárlás. Ételek készítése, részvétel főzésben-sütésben. Közös étkezés.	éntudat testkép, testséma együttműködés nyitottság tolerancia interkulturális kompetenciák tervezés, szervezés együttműködés
---	---	---

Mozgás. Az emberi test mozgása Mozgásszervek, csontok, izmok. Az ember mozgásképesége (mindennapi és sportmozgások, munka), a vázrendszer és az izomzat alapelemei, működésük (csontok, izmok, ízületek). Hajlékonyság, erő, gyorsaság, ügyesség, edzés. mozgás.	Mozgás szervrendszere: alapismeretek. <u>Ajánlott tevékenységek:</u> Annak megfigyelése és tudatosítása, hogy mikor melyik izomköteg feszül meg illetve lazul el. Annak megfigyelése és tudatosítása, hogy melyik csont melyikhez képest mozdult el. A csontváz. (Skelfie). Csont puzzle. Saját röntgen képem. Hogyan reagál az emberi szervezet a testmozgásra, az alacsony és magas hőmérsékletre?	figyelem koncentráció motoros kontroll rendszerben gondolkodás megfigyelés, leírás
Érzékelés. Érzékszerveink. Az érzékszervek és védelmük higiéniai alapjai.	Látás, hallás, szaglás, ízlelés, tapintás <u>Ajánlott tevékenységek:</u> - az öt érzékszerv megismerése: szem, fül, orr, nyelv, bőr - illatok és ízek vakon felismerése - természetes és mesterséges környezet hangjainak felismerése - különféle anyagok tapintása - tárgyak tapintás útján való felismerése - optikai játékok - tükörfjátékok	látás, hallás, tapintás, ízlelés, szaglás emlékezet összehasonlítás analízis
Fogyatékossgal élő emberek Beszéd/ beszéd fogyatékos személy Hallás / siket vagy nagyothalló személy Látás / vak vagy gyengénlátó személy	Érzékenyítés A társadalmi integráció és az esélyegyenlőség elősegítése életkornak megfelelő információ nyújtásával, tájékoztatással, saját élményekkel. A megfelelő kifejezések ismerete.	empátia elfogadás érzékenység mások

Mozgás /mozgáskorlátozott vagy mozgássérült személy Értelem / értelmi fogyatékos, tanulásban akadályozott, értelmileg akadályozott <i>Megváltozott munkaképesség</i>	Annak tudatosítása, hogy a másság valójában sokféleség. Egyenlő esélyek, alapvető emberi jogok: alapismeretek. <u>Ajánlott tevékenységek:</u> - Láthatatlan kiállítás - Ability park - csörgőlabda - szembekötős játékok - csináld meg a kezed, lábad használata nélkül... - festés szájjal, lábbal - együttműködés speciális iskolákkal, intézményekkel	élethelyzetére, problémáira érzelmi intelligencia proszociális viselkedés, kritikai gondolkodás
Prevenció Egészségvédelem. Egészségfejlesztés. Mozgásszervi betegségek, megelőzésük. Sérülések megelőzése. Balesetmegelőzés. Elsősegélynyújtás⁵ Az orvosi ellátással kapcsolatos alapismeretek. Segélykérés. A mentők értesítése.	<u>Ajánlott tevékenységek:</u> Mit csinál az iskolaorvos, a védőnő? Meghívott vendégekkel (gyermekorvos, fogorvos, ortopéd orvos, szemész) közös tevékenységek. Káros szenvedélyek bemutatása példákon. Bódító anyagok megnevezése, rendszeres fogyasztásuk veszélyeinek a felismerése Dramatikus játékok a károsító anyagok elutasítására.	egészségtudatosság testkép önismeret

⁵ Az elsősegélynyújtást témnapok és témahetek keretében valósítjuk meg. Alapszintű elsősegélynyújtás program
A helyi tantervben felhasznált tankönyv: **Marsi Zoltán, 2016: Elsősegélynyújtási ismeretek, Műszaki tankönyvkiadó**

Az életkornak megfelelő segítségnyújtás. Alapfokú elsősegélynyújtás		A sérülések ellátásának megbeszélése, gyakoroltatása. Dramatikus játék: a segítségnyújtás eljátszása. Az elsősegély témanap, témahét, projekt keretében	
Emberi életszakaszok, öröklődés Születés és halál. Az emberi egyedfejlődés fő szakaszai. Öröklődés. Öröklött és szerzett tulajdonságok. Szaporodás, egyedfejlődés, szexualitás Nemek különbözősége, másodlagos nemi jellegek.		<u>Ajánlott tevékenységek:</u> - a téma életkornak megfelelő feldolgozása - kérdések szorgalmazása és megválaszolása - képek alapján a különböző életkorok felismerése, időrendi sorba állítása - különböző életkorú családtagok bemutatása szerepjátékkal - mérési gyakorlatok a növekedés bizonyítására - saját életkori szakasz legfontosabb jellemzőinek összegyűjtése - változások megbeszélése a kisgyermekkorhoz képest	önismeret énkép testkép
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testrész, mozgásszerv, mozgásforma, mozgás, csontváz, gerincoszlop, csont, izom, ízület, érzékszerv, emésztés, tápcsatorna, tápanyag, testalkat, normál testsúly, alultápláltság, túlsúly, légzés, tüdő, vér, szív, vese, nőies és férfias jelleg, érzékszerv, egészség, egészségtudatos magatartás, egészségvédelem, étkezési szabályok, betegség, baleset, fertőzés, járvány, személyes higiéné, elsősegély, gyógyítás, egészségmegtartás, segélyhívás, mentők, fogyatékkal élő személy, öröklődés		

ÉLŐVILÁG 1-6. AKG Alapiskola Természettudományi és technológiai kompetencia

Fejlesztési terület: II. Élővilág Kapcsolódás a NAT-hoz → Anyag, energia, információ → Rendszerek → A felépítés és működés kapcsolata → Állandóság és változás → Az ember megismerése és egészsége	Kapcsolódás a kompetenciaterületekhez (tanterven belül) Anyanyelvi kompetencia Matematikai kompetencia Digitális kompetencia Idegennyelvi kompetencia – angol kommunikáció Tanulási kompetenciák	
(Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások) ismeretek, tartalmak	Feladatok és ajánlott tevékenységek	Fejlesztési követelmények képességek, készségek, attitűdök
Élő, élettelen és kölcsönhatásuk Az élő és élettelen dolgok közötti különbség és annak ismerete, hogy mi szükséges az élőlények létezéséhez: - Minden élőlény szaporodik, növekedik, fejlődik, válaszol az őt érő ingerekre és elpusztul. - Szükségük van levegőre, táplálékra és vízre, valamint környezetre, ahol élhetnek.	<u>Ajánlott tevékenységek:</u> Kísérletek, megfigyelések: A víz és a napfény hiánya hogyan hat a növényekre.	megfigyelés leírás összehasonlítás kísérletezés önálló tanulás információgyűjtés, szelektálás

Életjelenségek ismerete képzet szinten - Önfenntartás: táplálkozás, emésztés, mozgás Mozgásjelenségek a mindennapi környezetben (élőlények mozgása). - Fajfenntartás: növekedés, egyedfejlődés, szaporodás/öröklődés. - Önszabályozás: ingerlékenység Az élőlények válaszreakciói környezetük körülményeire. Az élőlényekre ható élettelen környezeti tényezők, az alkalmazkodás módjai (a növények alkalmazkodása a talaj-, csapadék és fényviszonyokhoz, az állatok hőmérsékleti alkalmazkodása). Élő és élettelen környezeti tényezők. Példák a növények fényviszonyokhoz, az állatok változó hőmérsékleti viszonyokhoz való alkalmazkodására.	Cserépben az élet! - különböző életfeltételek hatása a növényekre (víz, fény, hőmérséklet). Kutatómunka: A különböző állatok szervezete hogyan reagál a hőmérsékletre, valamint a veszélyekre. Játékok, dráma, mozgás.	rendszerezés együtműködés belehelyezkedés
Élőlények felépítése és működése A növények testfelépítése és működése (konkrét példán keresztül).	<u>Ajánlott tevékenységek:</u> Az élőlények főbb csoportjainak felismerése, példák megnevezése.	analizálás szintetizálás rész-egész viszony összefüggések rendszerben gondolkodás

Az állatok testfelépítése és működése. Az állatok általános testfelépítése: egy gerinctelen és gerinces testfelépítés összehasonlítása. Testfelépítés, a testalkat és az életmód kapcsolata (ragadozók, patások, halak, madarak). A testalkat változatossága (a fajok sokfélesége). Élőlények messzi vidékeken.	Gerinces és nem gerinces állatok csoportjának megkülönböztetése. Az állatok főbb részeinek összekapcsolása a működésükkel. Végtagok sokfélesége: úszóláb, szárny, ugróláb, ásóláb. Fogak és a táplálkozás összefüggése: növényevő, húsevő, mindenevő. A növények főbb részeinek összekapcsolása a működésükkel: pl. gyökerek vizet kötnek meg, és rögzítik a növényt. Külső váz, belső váz. Csontvázak és koponyák. Csontkirakó. Gerincoszlop. „Kinek van több csigolyája?” az egértől a zsiráfig.	megfigyelés nyitottság kreativitás absztrakció
Életmód Az élőlények főbb csoportjainak megjelenés- és viselkedésbeli jellemzői és ezek összehasonlítása. Növények és állatok megjelenésbeli tulajdonságainak és viselkedésének kapcsolatba hozása a környezettel.	Melyek az élőlények olyan megjelenésbeli tulajdonságai, amelyek segítenek túlélni a környezetükben: <u>Ajánlott tevékenységek:</u> Kutatások, megfigyelések.	leíró megfigyelőképesség összehasonlítás lényeglátás ok-okozat rendszerezés

Bizonyos megjelenés- vagy viselkedésbeli tulajdonságok, hogyan segítik a túlélést az adott környezetben. Összefüggés az élőlények energiaszükséglete és életmódja között. → Az állatok életmódjának főbb jellemzői (aktív mozgás, táplálékszerzési módok, szaporodás és ivadék gondozás, viselkedés.) → Növények életmódjának főbb jellemzői (helyzetváltoztató mozgás, anyagcsere, szaporodásmódok). A természet jelzései Kommunikáció az állatvilágban (tájékozódás fény, hang, illatok alapján). A környezeti minőséget jelző növények.	Az álcázás nagymesterei. Testméretek, testrészek és élőhely kapcsolata, pl. fülméret és éghajlat, vagy madarak csőre és táplálkozásuk. Gerald Durrell és David Attenborough munkáinak feldolgozása. Filmek, könyvek. Magmegfigyelés. Magok gyűjtése és összehasonlítása, pl. pitypang, juhar, zanót, szeder. Hogy terjednek a magok? Zuzmók. Városban, kertekben, erdőben. Megfigyelések, rajzok.	
Életfeltételek – élettelen környezeti tényezők Minden növénynek és állatnak táplálékra van szüksége a mozgásukhoz, a növekedéshez, a szaporodáshoz és a regenerálódáshoz.	<u>Ajánlott tevékenységek:</u> Megfigyelések, kísérletek Hogyan nyerik a növények és az állatok az energiát?	információgyűjtés összefüggések felismerése

→ A növények életfeltételei (víz, levegő, talaj, napfény, hőmérséklet) A növényeknek napfényre van szükségük. → Az állatok életfeltételei (táplálék, élőhelyi feltételek). Az állatok növények és más állatok elfogyasztása révén jutnak tápanyaghoz. A napsugárzás káros hatásai az élővilágra.	Mit esznek a háziállataink? Terrárium az osztályteremben. Mit kell csinálni a veteményessel és a szobanövényekkel, hogy jól érezzék magukat? Növények az ablakban, dísnövények, fűszernövények, zöldségek. Veteményeskert. Fűvészkert, arborétumok, állatkertek, vadasparkok, Tropicarium. Erdei iskola, kirándulások, tangazdaság. A növények eltérő fényigényűek. Az élőlények testének víztartalma, párologtatás, kiszáradás.	lényeglátás, szempontszelekció felelősségvállalás
Életszakaszok Csírázás, növekedés, fejlődés, öregedés. A növények és az állatok megjelenési formája változik a különböző életciklusokban.	A növényi életciklusok szakaszainak felismerése. Ismert növények és állatok életciklusainak felismerése és összehasonlítása. <u>Ajánlott tevékenységek:</u>	analízis szintézis

Megfordítható (pl. betegség, tápanyaghiány, téli álm), és nem megfordítható (pl. lebomlás) változások az élővilágban. Lebomlás, rothadás. Biológiai változások (szaporodás, fejlődés, táplálkozás, légzés). Öröklődési és szaporodási stratégiák: A növények és az állatok csak saját fajukon belül képesek szaporodni, az így létrejövő utódok tulajdonságai hasonlóak a szülőkéhez. Olyan stratégiák, amelyek megnövelik a túlélő utódok számát.	Komposztálás. Hétköznapi növények és állatok életciklusának fázisai, életciklusok közötti különbségek megfigyelése, feljegyzések készítése. Kiskert, növények fejlődésének megismerése csíráztatás, palántázás (étkezési célra), növények felépítésének megismerése. Hernyóból pillangó.	
Életközösségek. Élőhelyek, életközösségek, védett természeti értékek. Városi életközösségek. Lakóhelyi környezet alakítása, a környezeti állapot hatása, környezet- és természetvédelem fogalmának pontosítása.	<u>Ajánlott tevékenységek:</u> Életközösségek a lakókörnyezetben (vagy egy közeli természetes élőhelyen). Felfedezőút a városban. Belváros, külváros, elhagyott városi telkek.	megfigyelő, leíró képesség tájékozódás összefüggések látása pozitív attitűd

Az élő természet-, a hazai növény- és állatvilág néhány jellegzetes életközössége. Az erdő, mező, tó életközösségei. Távoli vidékek élőhelyei és életközösségei A talaj. Élet a talajban, a talaj kialakulása, összetevői. Egyed (élőlény), csoport (társulás), életközösség megkülönböztetése konkrét esetekben.	Egy adott életközösségen belüli kölcsönhatások. Ragadozó-zsákmány viszony. Városi ragadozó madarak. Egy életközösségen belüli versengés a táplálékért vagy az élettérért. Formikárium készítése. Gubacsok vizsgálata.	
Rendszerek. Ökoszisztémák, táplálékláncok. Természeti és technikai rendszerek a környezetünkben. Rendszer és környezet kapcsolata (élőlény és élőhelye, lakóház és közmű, város és vidéke) Rendszer és környezete. Példák a rész és egész, összetettség, funkció fogalmakra (szerszámok, élőlények, lakóház, kerékpár, ház, növények részei).	<u>Ajánlott tevékenységek:</u> Egyszerű táplálékláncon belüli összefüggések: Egyszerű tápláléklánc kiegészítése. Az élőlények szerepe egy egyszerű tápláléklánc különböző szintjein. A harlekin katicabogár esete a hétpettyessel. A hazai fecskék.	rész-egész ok-okozat összefüggések látása rendszerben gondolkodás nézőpont váltás kritikai gondolkodás probléma érzékenység

Rendszerek egymásba ágyazódása, hierarchiája. Szerveződési szintek, hálózatok. Hálózatok a természetben és a mesterséges környezetben (táplálkozási hálózatok, energiaellátó- és úthálózatok).	Példák további behurcolt fajok okozta problémákra (pl. mocsári teknős – ékszerteknős, akác, ecetfa). szoba-ház- város-ország, szerv-szervezet	
Az élővilág rendszerezése. Gombák, növények, állatok. Jellegzetesebb élőlénycsoportok nevei, néhány érdekes példa. Gombák. Ehető és mérgező gombák. Növények Zöldségek, gyümölcsök, virágos növények, fás és lágyszárú növények. A szobanövények és/vagy kerti növények gondozása. Mezőgazdasági kultúrák: főbb kultúrnövényeink. Gyógynövények megismerése - feldolgozási folyamatok: tea, szirup, krémek... Festőnövények megismerése - növényi színanyagok kinyerése, festés Állatok. Élőlények a ház körül. Háziállatok, haszonállatok, tenyésztett állataink.	Gyíkelikán és sasbika. Kitalált állatok, alkotások. Versek. Az élőlények csoportosítása élőhely, táplálkozási mód, egyéb tulajdonság szerint. Egy választott élőlény leírása: testfelépítése, kirándulás növények begyűjtése. Gombászás és gombaszakértő. Gombából készülő ételek. Búza, bab csíráztatás. Különbség megfigyelése. Tülevelek gyűjtése, meghatározása. Gyógynövények: a gyógyhatású növények megismerés, kirándulás növények begyűjtése, feldolgozási folyamatok: tea, szirup, krémek. Festőnövények megismerése, növényi színanyagok kinyerése és festés. Lábnymok, tollak és más nyomok.	a természet iránti pozitív attitűd rendszerező gondolkodás

Hazai vadon élő állatok (ízeltlábúak, halak, madarak, emlősök).	Madáretető készítése, madarak tanulmányozása, madártablók készítése, azonosítása. Erdei iskola, madármegfigyelés, vízbiológia. Tanya projekt: háziállatok megismerése.	
Folyamatok. A gazdálkodó ember természeti és épített környezetének kölcsönhatása - passzív ház - bio gazdálkodás	Biokertészet látogatás. Dombházak.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Élő, élettelen, növény, állat, életjelenség, életfeltétel, életmód, életciklus testfelépítés, életközösség, környezeti igény, lombhullató, örökzöld, megporzás, növényi szerv, virág részei, gomba, spóra, tűlevél, tobozvirágzat, makktermés, cserje, zöltség, gyümölcs, mag termés, gyökérzet, főeres és mellékeres levél, csonthéjas termés, gumó, fás szár, lágy szár, gyűrűsféreg, puhatestű, kagyló, átalakulások fejlődés, átváltozás, tápláléklánc, ízeltlábú, rovar, ták, bogár, pete, lárva, gerinctelen, gerinces, emlős, madár, úszóláb, csőr, hal, kopoltyú, patás, növényevő, ragadozó, háziállat, haszonállat, gyógynövények, festő növények, sokféleség, táplálkozási kapcsolat	

FIZIKAI VILÁG 1-6. AKG Alapiskola Természettudományi és technológiai kompetencia

Fejlesztési terület	Kapcsolódás a kompetenciaterületekhez (tanterven belül)	
III. Fizikai világ Kapcsolódás a NAT-hoz → Anyag, energia, információ → A felépítés és működés kapcsolata → Állandóság és változás	Matematikai kompetencia Anyanyelvi kompetencia Idegennyelvi kompetencia– Angol Kulturális kompetenciák Digitális kompetencia Tanulási kompetencia	
(Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások) ismeretek, tartalmak	Feladatok és ajánlott tevékenységek	A területhez kapcsolódó képességek, készségek, attitűdök
Anyagok - A forma és az anyag kapcsolatának megismerése Anyagfajták a mindennapi környezetben (fém, fa, kő, bőr, szövet, műanyag, üveg, kerámia, papír). Anyagfajta és megmunkálás, használat összefüggése. - Minőségi és mennyiségi tulajdonságok. <i>Minőségi tulajdonságok:</i> átlátszóság, keménység, rugalmasság, felület: érdesség /simaság, hőmérséklet, forma, szín, íz, szag.	<u><i>Ajánlott tevékenységek:</i></u> Sok taktilis tapasztalat. A tárgyak alakja és funkciójának megfigyelése. Tárgyak rajzolása és tervezése. Talaj, víz, levegő tulajdonságai. <u><i>Ajánlott tevékenységek:</i></u> Spontán és irányított megfigyelések. Pl. Milyen színű? Milyen az alakja? Milyen tapintású?	érzékelés és észlelés leíró, megfigyelőképesség becslés mérési technika kísérletezés

<i>Mennyiségi tulajdonságok:</i> egyszerű, a mindennapi életben használható mérőeszközök, mérési eljárások. <u>Fizikai tulajdonságok, mint az anyagok osztályozásának alapja:</u> Anyagok összehasonlítása súly/tömeg, hő- és elektromos vezetőképesség stb. alapján. Fémek tulajdonságainak azonosítása. Keverékek és szétválasztásuk (szitálás, szűrés, elpárologtatás vagy mágnesezhetőség). Tér, idő, nagyságrendek. Becslés és mérés alkalmazása. • Viszonyítás, becslés és mérés, a mérési eredmények lejegyzése Mérlegek megfigyelése, használata. Tömeg, hosszúság, űrtartalom és mértékegységeik. Celsius skála, szobahőmérséklet, az emberi test hőmérséklete Írányok, távolságok, hosszúság meghatározása	Pl. a gázoknak, így a levegőnek is van súlya/léggömb-vállfa kísérlettel, a jég nagyobb térfogata. Kézi nagyító használata. Tapasztalatok a mikroszkóppal. Talajminta, rázás, ülepítés. Alapvető mértékegységek (cm, m, km, óra, perc, sec, l, dl, dkg, kg) belső képe kezdjen kialakulni. Megfigyelések, becslés, mérés: szilárd testek és folyadékok térfoglalása, edények űrtartalma Testhőmérséklet becslése és mérése, láz mérése. Folyadékok, talaj, levegő hőmérsékletének becslése és mérése. Folyamatos megfigyelések: testhőmérséklet, levegő hőmérsékletének adott időszakon keresztüli mérése, feljegyzése.	taktilis, vizuális, auditív percepció szelektív figyelmi szűrés kategorizáció kreativitás innováció divergens gondolkodás
Állapot és változás • Halmazállapotok.	Az anyag három halmazállapotának azonosítása. <u>Ajánlott tevékenységek:</u>	megfigyelés, leírás kísérletezés

Az anyagok halmazállapotai és az halmazállapotokra jellemző különbségek. A szilárd anyagok alakja meghatározott, a folyadékoknak adott térfogatuk van, de alakjuk nem meghatározott, a gázoknak sem az alakja, sem a térfogata nem meghatározott. Az anyagok melegítés vagy hűtés hatására egyik halmazállapotból a másikba alakulnak át.	Háztartási, konyhai anyagok csoportosítása halmazállapotuk szerint. Talaj, víz, levegő. Saját élmények bevonása és tulajdonságaik megtapasztalása egyszerű kísérletekkel. Játék a hóval, jéggel. Főzés, forralás.	együttműködés
Állapot és változás • <i>Változások.</i> <u>A víz halmazállapot-változásai.</u> Olvadás, fagyás, párolgás. Mindennapokban megfigyelhető fizikai változások a környezetünkben, természeti és technikai példák. <u>Fizikai változások.</u> A víz párolgása, fagyása / szárítás, fagyasztás; kőzetek mállása / anyagok aprítása, darabolása, darálása. <u>Kémiai változások:</u> Maró anyagok, bomlás és egyesülés / anyagmegmaradás képzet szintjén (tapasztalatot szerzett). Mindennapokban megfigyelhető kémiai változások.	<u>Ajánlott tevékenységek:</u> A víz halmazállapot-változásai és összekapcsolásuk a hőmérséklet megváltozásával. Fagyasztás, forralás, szárítás, párologtatás a háztartásban. Az anyag olyan megfigyelhető változásai, amelyek eltérő tulajdonságú új anyagokat	érzékelés, érzékeszrevek összefüggések ok-okozat lényeglátás kísérletezés

Égés (égési feltételek, égéstermékek, éghető és éghetetlen anyagok). Tűzvédelem, a tűzoltás alapelvei, eszközei. A változások energiaigénye vagy változások energiát termelő jellege (forralás, égés). Mozgásjelenségek, mozgásváltozások a mindennapi környezetben, pl. közlekedés, sport.	eredményeznek (lebomlás, égés, rozsdásodás és főzés, sütés). Kísérletek a tűzzel.	
A víz • A víz szerepe, előfordulása és állapotai a természetben. A víz a természetben (édesvíz és tengervíz, ivóvíz). • A víz körforgása. párolgás, lecsapódás. • A víz, mint oldószer. Vízben oldódó és nem oldódó anyagok. Oldatok, keverékek (ételek, italok, gyógyszerek, festékek). -hőmérséklettől függ az oldódás sebessége -hőmérséklettől függ az oldható anyag mennyisége.	Hogyan lehet növelni az anyagok oldódási sebességét adott mennyiségű vízben- melegítés, keverés hatása. <u>Ajánlott tevékenységek:</u> példák kísérletekre: cukor, leveskocka stb. oldódása hideg és meleg vízben: Cukorkristály növesztés. Kísérletek: Különböző anyagok oldhatóságának vizsgálata, pl. cukor, só, olaj, mák, liszt, homok, talaj. A víz körforgalmának modellezése.	kísérletezés leírás megfigyelés információk rögzítése

Kölcsönhatások, erők A kölcsönhatások a mindennapi környezetben: • Mechanikai kölcsönhatások • Melegítés, hűtés • Mágnesesség. A mágnesek azonos pólusai taszítják, az ellentétesek vonzzák egymást. Az iránytű szerepe. A mágnes használható más anyagok tárgyak vonzására. • Sztatikus elektromosság. • Hang- és fényforrások	<u>Ajánlott tevékenységek:</u> Kísérletek. Mágnesesség: kísérletek. Fény és hang a mindennapi életben: - Árnyékok, tükröződések, szivárvány összekapcsolása a fény viselkedésével. - A rezgő tárgy hangot adhat ki. (Érdekesség: mi a lézer?) – logikai játék pl.: Laser Maze CSOPA, külsős programok.	kísérletezés logika
Az energia hétköznapi formái és felhasználása Energia. Energiaforrások azonosítása. Melegítés, hűtés szerepe a mindennapokban. Fűtőberendezések, háztartási gépek, eszközök és készülékek energiatakarékossága. Az elektromos energia felhasználása, szerepe a mindennapi életben. Tűzvédelem, tűzoltás.	A tárgyak mozgatásához, a melegítéshez és a világításhoz energiára van szükség. <u>Ajánlott tevékenységek:</u> Energiaforrások otthon, az iskolában és a tágabb környezetben. Mit kell tudni egy korszerű mosógépnek? Egy tárgy melegítése hőmérsékletet növel, a forró tárgy felmelegítheti a hideg tárgyat.	tudatos vásárlói magatartás

Hőátvitel, hőenergia Energiahordozók (tápanyagok, üzemanyagok, fűtőanyagok). Energiagazdálkodás, hatékonyság, takarékoság alapjai (fogyasztáscsökkentés, a hatékonyság növelése). Nem megújuló és megújuló energiaforrások.	Hétköznapi anyagok, amelyek jól vezetnek a hőt. Egyszerű elektromos rendszerek előállítás. Tárgyak és anyagok azonosítása, amelyek vezetnek az elektromosságot. Megtapasztalás: egy egyszerű elektromos eszköz működéséhez megszakítatlan áramkörre van szükség. Kísérletek az elektromossággal. Az elektromos energia, egy áramkörben átalakulhat az energia más formáivá. Kísérletek a hőenergiával, hőtágulással.	
Erő és mozgás Ismert erők és a tárgyak mozgása A gravitációs erő, képzet szintjén. A mozgásfajták megkülönböztetése, helyzet- és helyváltoztatás	<u>Ajánlott tevékenységek:</u> kísérletek A gravitáció azonosítása azon erőként, amely a Föld felé vonzza a tárgyakat. Kísérletek különböző és azonos tömegű tárgyakkal. Az erők a tárgyak mozgásának megváltozását okozhatják.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak:	Anyagi tulajdonság, hőmérséklet, anyag energia, energiaforrás, erő, halmazállapot, halmazállapot-változás, szilárd, folyékony, gáz, párolgás, olvadás, oldódás, fagyás, égés, mágnes, vonzás, taszítás, elektromosság, hang, fény, hő, kölcsönhatás, tűzvédelem, tűzoltás, rész-egész viszony.	

TERMÉSZETFÖLDRAJZ 1-6. AKG Alapiskola Természettudományi és technológiai kompetencia

Fejlesztési terület IV. Természetföldrajz Kapcsolódás a NAT-hoz: → Rendszerek → A felépítés és működés kapcsolata → Környezet és fenntarthatóság	Kapcsolódási pontok a kompetenciaterületekhez (tanterven belül)	
	Anyanyelvi kompetencia Idegennyelvi kompetencia Kulturális kompetencia – művészetek Személyközi, interkulturális, szociális és állampolgári kompetencia Digitális kompetencia Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia Tanulási kompetencia	
(Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások) ismeretek, tartalmak	Feladatok és ajánlott tevékenységek	képességek, készségek, attitűdök
A Föld. A Föld alakjára vonatkozó elgondolások, mítoszok. A Föld alakja, mozgásainak megismerése. A tengelyforgás és a keringés következményei: napszakok, évszakok, éghajlati övezetek és övek jellemzői, elemek.	<u>Ajánlott tevékenységek:</u> Modellek készítése, alkotások. A Föld, a Naprendszer, a Nap. Föld - térbeli puzzle. A Hold változásai. A Nap mozgása. Forgás és keringés modellálása, lejárása.	ok-okozat összefüggések együttműködés kreativitás modell alkotás

Ciklusok a természetben A napszakok, évszakok váltakozása. Az idő mérése, az időmérés alkalmi és szabvány egységei. Az idő kifejezése a mindennapi kommunikációban. Az időmérés lehetőségei, eszközei. Jeles napok, ünnepek.	A Föld forgása, éjszakák nappalok váltakozása: földgömb + zseblámpa Egyszerű megfigyelések végzése a nappali és az éjszakai égbolton. A vizek és a szárazföldek arányának megfigyelése, összehasonlítása. Információ keresés lexikonokban és a neten. Hogyan múlik az idő? Szeretem / nem szeretem tevékenységek. Amikor kicsi voltam. Fényképek készítés ugyanarról a helyszínről: különböző napszakokban, havonta, évszakonként. Napóra? Homok óra? Atomóra? Éjszakák és nappalok. Napirendünk, ritmusaink az időben. Fények és árnyékok. Jeles napokhoz, ünnepekhez szokások, népszokások gyűjtése, megelevenítése.	absztrakció nézőpont váltás rendszerben gondolkodás időérzék mérés kísérletezés
---	---	---

Világegyetem. Naprendszerünk. A Nap, a Föld és a Hold egymáshoz viszonyított helyzete, mozgásai. (holdfázisok, fogyatkozások). → <i>Nap</i> (részleges, gyűrűs, teljes napfogyatkozás) → <i>Hold</i>, holdfázisok képének megismerése → <i>Naprendszerünk bolygói</i>. Merkúr, Vénusz, Föld, Mars, Jupiter, Szaturnusz, Uránusz, Neptunusz → <i>Világegyetem</i>. A csillagok és a Nap hasonlósága. A távolságok viszonyítása. Csillagképek (néhány jellegzetes példa). Mi van a Földön túl?	<u>Ajánlott tevékenységek:</u> - Mítoszok és kultuszok. Könyvtári és online kutatás. - Nyomozás a Hold után. Adatgyűjtés, egy hónapos megfigyelések. Hold-napló vezetése, rajzok. Ember a Holdon - Modellek készítése. Naprendszer: A kosárlabdától a mustármagig- modellálás (mérés, becslés, arányok). - A planetológus nem földönkívüli. Mit csinálnak a csillagászok? Gyermek csillagászok. - CSOPA programok: Naprendszer, érzékelés, tájékozódás - “Fusd le a Naprendszert!” Gyermeki elképzelések a világúrról. Fantasy – élmények, saját világok. Dráma, játék, képzőművészet. Stop motion Legoval.	folyamatos megfigyelés információk gyűjtése, rendszerezés megfigyelő, leíró, összehasonlító képességek kreativitás kritikai gondolkodás problémamegoldás rendszerben gondolkodás
---	--	--

Az űrkutatás.	Űrverseny. Lajka, Ham és Gagarin. Helyszíni tudósítók a világűrből -high-tech nagyköveteink. Mars kutatás. Képzeletbeli űrutazás. Űrhajónk a Föld. Készítsünk űrhajót! Mesék, versek, játékok. Csillagnézőben. Távcsövek és teleszkópok. Látogatások: csillagvizsgálók, planetárium. Kirándulás és éjszakai túra „lakatlan” területeken. Óbudai Polaris Csillagvizsgáló meglátogatása. Kirándulás a Zselici Csillagparkba. Kirándulás a bakonybéli Pannon Csillagdába. Az asztronómia nem asztrológia.	
Az időjárás tényezői. napsugárzás, szél, csapadék. Időjárási jelenségek, folyamatok. Az időjárás és az éghajlat hatása az épített környezetre (hőszigetelés, vízszigetelés).	<u>Ajánlott tevékenységek:</u> Időjárási megfigyelések/rajzos napló. Időjárást megfigyelő eszközök készítése (pl. csapadékmérő).	megfigyelő, leíró, összehasonlító képesség rendszerzés modell alkotás

Csapadékfajták. Felhők. szelek. Az időjárás tényezői, jelenségei (csapadékfajták, szél, felhőzet).	Időjárási jelenségek előállítása kísérletekben: párolgás, lecsapódás. Mi a szél? Játékok, kísérletek a levegővel. Felhőmegfigyelések, gyűjtések. A víz, a szél környezetalakító hatása: makettek, terepasztalok, kísérletek. Időjárásjelentés értelmezése.	absztrakció
Globális környezeti rendszerek. A víz körforgása. A nagy földi légkörzés: érdekességek. Tengeri áramlatok: érdekességek.	<u>Ajánlott tevékenységek:</u> Könyvtári és online kutatások. Környezeti katasztrófák régen és ma. Vízkörforgalom modellezése.	információgyűjtés kutatás összehasonlítás. ok-okozati összefüggések modell alkotás absztrakció
Táj és ember kapcsolata. <i>Magyarország településformái</i>, települések infrastruktúra rendszere. A lakóhely története és természeti környezete.	<u>Ajánlott tevékenységek:</u> Online kutatás a környezetet alakító ember és az embert alakító táj. A mi falunk, városunk felépítése. „Ha én felnőtt volnék...” - foglalkozások, munkák.	információgyűjtés szelektálás rendszerezés analízis-szintézis absztrakció

	A mi iskolánk: "a pincétől a padlásig"- ki, mit csinál.	
Tér, idő, nagyságrendek. Tájékozódás A térkép és a földgömb. Alaprajz, nagyítás, kicsinyítés; térképmásolás. Térképek, térképvázlatok. Irányok a térképen. Színek a térképen. Jelek a térképen. A hosszúság mértékegységei. Iránymérés, helyzet-meghatározás lehetőségei, eszközei (iránytű, GPS).	<u>Ajánlott tevékenységek:</u> Térkép rajzolás. Kincskeresés sajátkészítésű térkép alapján. Kincskeresők az épületben és azon túl. Az iskola környékének megismerése. Mérések, viszonyítás, becslés. Tájékozódás, irányok gyakorlása. Rajzok készítése irányokkal/ Hova megy a kis robot? LEGO- oldalról, felülről. A szobám-alulról, felülről. Térképek képzelt és valós helyeken. A különböző céllal készült térképek megfigyelése majd összehasonlítása. Színek, jelek, jelzések a térképeken. Az iránytű, a tájoló. GPS a suliba. Műholdakkal tájékozodom. Tájfutás, geocaching.	szerialitás lateralitás téri tájékozódás térlátás téri forgatás kreativitás koordinációs képesség mérés nézőpont váltás

	Alaprajzok, kicsinyítés. Útvonalrajzok, saját térképek készítése képzelt/ valós helyeken. Madártávlatból a város.	
A földfelszín formakincsének elemei (domborzat, vízrajz). Magyarország Domborzati térképén az alapvető térképjelek megnevezése (államhatárok, felszínformák, vizek, főváros, települések, útvonalak). fő világtájak megnevezése, elhelyezése. Hazánk nagy tájainak elhelyezkedése, domborzata, éghajlata, kultúrája, emberi tevékenységek. A nemzeti parkok, a tájvédelmi körzetek megismerése. A Kárpát-medence Nagy tájai, vizei és felszínformái, éghajlati sajátosságai, példák a legjellegzetesebb növényekre, állatokra.	<u>Ajánlott tevékenységek:</u> Felszíni formák alakítása homokból, gyurmából. 3D térkép készítése. Térkép-puzzle: domborzat, felszín, élővilág. Színek a térképen. Magassági számok leolvasása az atlaszból. Vizek jelölésének, nevének, mellékfolyóinak leolvasása a térképről. Vizek csoportosítása. Folyásirány, jobb és bal part megértetése, alkalmazása. Vizek jelentőségére példák, képek összegyűjtése. Képekből tabló készítése. Nevezetességeinek, természeti értékeinek összegyűjtése.	nézőpontváltás belehelyezkedés absztrakció térlátás téri forgatás pozitív attitűd kreativitás együttműködés

	Utazás. Kirándulások, táborok, erdei iskolák „Túra szakkör” Elemi összefüggések az éghajlat és a tevékenységek között (pl.: hogyan kerül a gyümölcs az asztalunkra...?) Idegenvezetés egy-egy tájon. Reklám készítése tájegységeknek, nemzeti parkoknak, vidékeknek, városoknak. „Önéletrajz” írása: én a Zemplén (pl.) Én már jártam ott... élménybeszámolók, bemutatók.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Éghajlat, domborzat, hegy, domb, vízrajz, torkolat, főváros, település, Kárpát-medence, térkép, GPS, biodiverzitás, naprendszer, Nap, Hold, csillag, bolygó, égitest, nemzeti park, világtájak, tájékozódás, idő, időmérés, naptás, alaprajz, lépték, távolságbecslés, időjárás, évszakos változás,	

TUDOMÁNYTÖRTÉNET 1-6. AKG Alapiskola Természettudományi és technológiai kompetencia

Fejlesztési terület V. Tudománytörténet Kapcsolódás a NAT-hoz → Tudomány, technika, kultúra	Kiemelt kapcsolódási pontok a kompetenciaterületekhez (tanterven belül)	
	Anyanyelvi kommunikáció Angol kommunikáció Matematikai kompetencia Digitális kompetencia Kulturális kompetencia Személyközi, interkulturális, szociális és állampolgári kompetenciák Tanulási kompetencia	
(Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások) ismeretek, tartalmak	Feladatok és ajánlott tevékenységek	A területhez kapcsolódó képességek, készségek, attitűdök
Tudománytörténet <i>Felfedezések, találmányok, felismerések és eljárások megismerése.</i> <i>Tudósok és feltalálók</i> Ki lehet tudós?	A kiemelkedő alkotásokat, eredményeket a feltaláló, tudós, felfedező élettörténetével, az oda vezető úttal együtt ismerjük meg. <u>Ajánlott tevékenység:</u> Egyéni kutatások. Tudósok, feltalálók, felfedezők gyermekkorának megismerése.	kitartás, erőfeszítés történeti szemléletmód kritikai gondolkodás nézőpontváltás

Régen és ma Űrkutatás	Tudós, feltaláló, felfedező találkozók: - adott tudósok életéről, munkáiról rajzokat készíteni - találmányaikat elkészíteni, kiállítást rendezni - beöltözni adott tudósnak és eljátszani apró jelenteket felfedezésükről, életükből Csodák Palotája Óbudai Polaris Csillagvizsgáló meglátogatása Kirándulás a Zselici Csillagparkba Kirándulás a bakonybéli Pannon Csillagdába	együttműködés kreativitás pozitív attitűd a tudomány iránt
A tudomány- és technika fejlődése Tudomány Mire való a tudomány? Az emberiség történetét meghatározza a tudomány fejlődése. A Föld alakjára vonatkozó elméletek régen és ma. Durranások és robbanások. Az idő mérése. A számok története. Az evolúció. Az evolúció, mint fejlődési folyamat. Orvoslás, gyógyítás régen és ma, keleten és nyugaton.	<u>Ajánlott tevékenységek:</u> Időutazás. Időutazó. Alkímia vagy kémia? kísérletek, könyvtári és online kutatások. Tervezzünk időmérőt! Készítsünk időmérő eszközöket! A bükki füvesember és lánya mesél a természet gyógyító erejéről. Gyógyító növények, teák.	kreativitás problémaérzékenység nyitottság pozitív attitűd a természet iránt

Írásbeliség, könyvnyomtatás. A Gutenberg-galaxistól a Neumann-galaxisig. További rejtélyek. Szemelvények: mai kérdések, kutatási területek.	Látogatás egy modern nyomdában. Látogatás egy gyógyszergyárban. Látogatás egy órásmesternél. Kísérleti régészet.	
Technológia Technológiai fejlődés. Tudományos kutatási eredmények a gyakorlatban, jelentőségük a mindennapi életben. Digitális forradalom. IKT eszközök szerepe a mindennapi életünkben. Előnyök és hátrányok. Lehetőségek és veszélyek. A jövő.	<u>Ajánlott tevékenységek:</u> Robotok. Robotika. Programozási alapok. Digitális világ. Fantasy. Saját elképzelések, világtervek. Mivel fogunk közlekedni 2040-ben? Chip a fejben. Mesterséges intelligencia. Sakkzó gépek, programok. Látogatás a Paksi Atomerőmű Tájékoztató és Látogatóközpontba.	nyitottság divergens gondolkodás kreativitás

Kultúra. Kommunikáció. Az információ áramlása régen és ma (ideje, módja, terepe).	<u>Ajánlott tevékenységek:</u> Milyen lesz a kommunikáció? Mi váltja le a telefont? Mit kellene tudnia a telefonodnak 2030-ban? Egymással kommunikáló okoseszközök, okosautók a jövő közlekedése.	kreativitás divergens gondolkodás probléma érzékenység pozitív attitűd a fejlődés iránt
Társadalom. Az emberek folyamatosan olyan döntéseket hoznak meg saját életükkel kapcsolatosan, amik befolyásolják a fejlesztések irányát is. Példák a természeti erőforrások, a közlekedési eszközök, számítástechnikai és hírközlési és háztartási eszközök fejlesztésére és felhasználására, természeti és épített környezetünk értékeire.	Példák arra, hogy a kutatások, felfedezések milyen módon alakították az emberiség történelmét. <u>Ajánlott tevékenység:</u> Csoportban végzett kutatás. Gyűjteni, összehasonlítani és kipróbálni: - a régi és a mai kommunikációs eszközöket. - a régi és a mai közlekedési eszközöket. - vagy modellezni a régi és a mai építészeti eljárásokat. Mechanikus gépek és a mai gépek összehasonlítása és kipróbálása	látókör szélesedés nézőpont váltás analízis megfigyelés összehasonlítás együttműködés kreativitás nézőpontváltás történeti szemlélet

	Rajzokat készíteni, tervezni, kitalálni, elképzelni újakat. Élet az elektromos áram előtt. Élet a kőolajszármazékok előtt. Kőolaj felhasználása régen és ma. Mi lenne másképp a gyerekek életében, ha nem lenne áram? Miért jó az elektromos autó? Miről tudnának lemondani és miről nem? Múzeumlátogatás. Múzeumi foglalkozás.	absztarkció
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tudós, felfedező, feltaláló, hírközlés, természeti erőforrások, robot, mesterséges intelligencia, programozás, evolúció, nyomtatás, idő, jelen, múlt, jövő, elektromosság, energia, világűr, csillag, bolygó, műhold	

FENNTARTHATÓSÁG 1-6. AKG Alapiskola Természettudományi és technológiai kompetencia

Fejlesztési terület VI. Fenntarthatóság, környezettudatosság Kapcsolódás a NAT-hoz → Anyag, energia, információ → A felépítés és a működés kapcsolata → Környezet és fenntarthatóság	Kapcsolódási pontok a kompetenciaterületekhez (tanterven belül)	
	Anyanyelvi kommunikáció Idegennyelvi kompetencia – angol kommunikáció Személyközi, interkulturális, szociális és állampolgári kompetencia Kulturális kompetencia Kezdeményezőkészség és vállalkozói kompetencia Digitális kompetencia Tanulási kompetencia	
(Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások) ismeretek, tartalmak	Feladatok és ajánlott tevékenységek	A területhez kapcsolódó képességek, készségek, attitűdök
A Föld szépsége, egyedisége. Lakókörnyezetünk és hazánk főbb természeti nevezetességei. Magyarország természetvédelmi, környezeti oltalom alatt álló értékei. A természeti értékek megőrzése, a természetvédelem lehetőségei.	<u>Ajánlott tevékenységek:</u> A Föld szépsége a művészetekben, zene, film, fotó. Saját kisfilm, photo voice. Cellux csoport. Te mit hagynál örökölni?	környezettudatosság pozitív attitűd a természet iránt problémamegoldás probléma érzékenység

Természetvédelmi területek. Magyarországi nemzeti parkok, a tájvédelmi körzetek megismerése. A világörökség.	Kék túra túramozgalom megismerése. Közeli természetvédelmi terület, tájvédelmi körzet megismerése. Kirándulás valamelyik nemzeti parkba.	felelősségvállalás aktív megismerés/ részvétel a környezet alakításában pozitív jövőkép
Globális környezeti rendszerek. A víz körforgása, időjárási jelenségek, folyamatok.	<u>Ajánlott tevékenységek:</u> A vízkörforgalom modellezése. Meteorológiai kutatóállomás meglátogatása. Kutatómunka: veszélyes időjárási jelenségek napjainkban. Gellérthegyi víztározó.	cselekvő részvétel összefüggések, kapcsolatok felismerése absztrakció
Hagyomány és fenntarthatóság. A Föld lakossága A környezeti állapot és az ember egészsége közötti összefüggés. Környezetszennyezés A levegő-, talaj-, vízszennyezés és következményei. Természetvédelmi és környezetvédelmi világszervezetek említése (greenpeace, WWF).	<u>Ajánlott tevékenységek:</u> Föld Hotel***** Megtelt? Wanted: körözési plakát szennyező anyagokról. Természetes élővizek vízminta vizsgálata. Az ivóvíz, víztisztítás, vízkészletek.	környezettudatosság egyéni és a közösségi felelősségvállalás kísérletezés megfigyelés leírás

Ökológiai lábnyom. Klímaváltozás. Az élőhelyek pusztulásának okai, következményei, a megtartás lehetőségei (veszélyeztetett fajok). Veszélyeztetett fajok. Az állatok, növények iránti felelősség.	A tiéd mekkora? Saját ökológiai lábnyom számítása. Üvegházhatás modellezése. Savaseső hatásainak modellezése kísérletekkel. Egy nejlonszatyor életének nyomon követése a kőolajtól az óceáni szemétszigetig. A Vörös Lista	absztrakció
Környezet és fenntarthatóság Globális környezeti rendszerek. Az egészséges, gondozott környezet jellemzői. A környezeti rendszerek állapota, védelme. Természetvédelem, a biológiai sokféleség védelme. A vizek védelme. Természeti és technikai rendszerek a környezetünkben.	<u>Ajánlott tevékenységek:</u> "terepgyakorlat"-iskolán belül és kívül. ÖKO nyomozás. Mit tehetünk a tiszta levegőért? Mit tehetünk az ivóvíz tisztaságáért? Társasjátékok készítése.	környezettudatosság személyes, lokális és globális felelősségvállalás aktív állampolgárság kreativitás

Rendszer és környezet kapcsolata (élőlény és élőhelye, lakóház és közmű, város és vidéke). Lakóhelyi környezet alakítása, a környezeti állapot hatása az emberekre. Környezet- és természetvédelem fogalmának pontosítása.	Zöld sarok kialakítása. Kertészkedés.	
A változások folyamattá szerveződése. Folyamatok természeti és technikai példái. Energiahatékonyság, anyagok újrahasznosítása. Egyszerű termékkészítési folyamat (papírhajtogatás, téstasütés). Körfolyamat (papír, műanyag újrahasznosítása, hulladékból termék – hulladékgazdálkodás). Mit tehetek én? Energiatakarékosság. Szelektív hulladékgyűjtés. Fair trade, tudatosság és takarékoság. Növények védelme	<u>Ajánlott tevékenységek:</u> Hulladékok típusai, hulladékgyűjtés módjainak megismerése. Szemétgyűjtés az iskola környékén, szelektív hulladékgyűjtés az iskolában, megszervezése. Tudatos energiahasználat (villanykapcsolás, csöpögő csapok, ablakok és ajtók, eldobható vagy mosogatható? stb) Társasjáték készítés. Kirándulás (hulladékgyűjtő udvarba, lerakóba, égetőbe). Hulladékfeldolgozó üzemben. Újrahasznosítás hulladékból készített tárgyak készítése, kiállítás.	környezettudatosság tudatos fogyasztói magatartás pozitív attitűd és jövőkép aktív állampolgárság kreativitás önmeghaladás globális felelősségvállalás problémaérzékenység probléma megoldás

Állatok védelme	Faültetés.	
Nem megújuló és megújuló energiaforrások Megkülönböztetése konkrét példák alapján. Fogyasztáscsökkentés, a hatékonyság növelése. Az elektromos energia felhasználása, szerepe a mindennapi életben. Fűtés és hűtés. Napenergia (látható fény és hősugárzás). Szélenergia. Vízenergia. Biomassza. Geotermikus energia.	<u>Ajánlott tevékenységek:</u> Megújuló energiaforrások régen és ma. Mi az a pazarlás? Régen hová lett a szemét? Napelemek és napkollektorok. Mi micsoda? Szélkerekek készítése. Vízimalom, gátak. A ráckevei hajómalom meglátogatása.	környezettudatosság rendszerben gondolkodás probléma érzékenység
Információ. Jelek, jelzések (közlekedési jelzőtáblák, piktogramok, katasztrófavédelmi jelrendszer). Az információ, mint a változásokat irányító hatás (házépítés / tervrajz, utazás / útiterv). A természet jelzései (környezeti minőséget jelző növények, állatok kommunikációs jelzései).	<u>Ajánlott tevékenységek:</u> Közlekedjünk! Vízen, földön, levegőben? Makettek, modellek készítése. Utazási iroda, útvonaltervek, útvonaltervezők. A jövő közlekedési eszközei-makettek.	kreativitás együttműködés absztrakció algoritmikus gondolkodás
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Megújuló és nem megújuló energiaforrás, ökológiai lábnyom, szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás, fair trade, élőhely, klíma, klímaváltozás, globális felmelegedés, üvegházhatás, közmű, környezetvédelem, természetvédelem, környezetszennyezés, fenntarthatóság, energiatakarékosság, papírgyártás, közlekedési eszköz, tömegközlekedés	

III.11. Vállalkozói kompetencia

1-6. évfolyam

A sikeres boldogulás elengedhetetlen része, hogy a diákok hasznosítható ismeretekkel rendelkezzenek a világ gazdaság, a nemzet gazdaság, a vállalkozások és a háztartások életét meghatározó gazdasági-pénzügyi folyamatokról. Ezeket az ismereteket, képességeket más kompetenciaterületekhez illeszkedve, közvetve tanítjuk, fejlesztjük.

Az ismeretátadás és fejlesztés során a vállalkozói kompetenciához kapcsolódó alapvető képességeket, attitűdöket fejlesztjük. Kompetenciafejlesztésünk célja, hogy az első hat évben megalapozzuk annak a lehetőségét, hogy a diák megismerje tágabb környezetét a gazdasági világban is. Ismeretei birtokában képes legyen a kínálgató lehetőségek megragadására. Ez tudást, kreativitást, újításra való törekvést és kockázatvállalást jelenthet, valamint azt, hogy az egyén céljai érdekében terveket készít és valósít meg. Továbbá alapját képezi azoknak a speciális ismereteknek, készségeknek és magatartásformáknak, amelyekre a mindennapi életben, a társadalomban és a munkahelyen szükség van.

Megismertetjük a diákokat a gazdaság legalapvetőbb fogalmaival, szereplőivel. Megalapozzuk a közgazdasági gondolkodást, segítjük őket abban, hogy alkalmazkodni tudjanak a modern, felgyorsult világ változásaihoz. Kiemelt hangsúlyt kap a kreativitás, a kritikus gondolkodás, a problémamegoldó, kezdeményező, együttműködési, kockázattértelelési, döntéshozatali és toleranciaképesség fejlesztése. Mindezekkel szoros összefüggésben az etikus magatartás és az erkölcsi értékekkel kapcsolatos tudatosság is része ennek a kompetenciaterületnek.

Célunk a gazdasági-pénzügyi gondolkodásmód tudatosítása, az életkornak megfelelő szinten. Fontos, hogy a gyerekek megértsék az öngondoskodás szerepét és fontosságát, felismerjék a hosszú távú pénzügyi tervezés szükségességét, megismerjék annak módszereit, lehetőségeit. A kompetenciafejlesztés során elősegítjük, hogy a diákok - életkori sajátosságaiknak megfelelően - képessé váljanak a rendelkezésükre álló erőforrásokkal való gazdálkodásra, beleértve a pénzzel való bánni tudást is.

A személyiségfejlesztés fontos részének tekintjük az okos gazdálkodás képességének, valamint a tudatos fogyasztói magatartás kialakítását, továbbá azt, hogy ismereteket és tapasztalatokat szerezzenek a fogyasztási javak, szolgáltatások, marketinghatások, és viselkedésmódok témaköreiben.

A vállalkozói kompetencia részeként fejlesztjük a változáshoz való pozitív viszonyulásukat, az egyén saját (pozitív és negatív) cselekedetei iránti felelősség vállalását, a célok kitűzését és megvalósítását, valamint a sikerorientáltsághoz történő egészséges hozzáállást.

A 6-12 éves korosztály számára kézzelfoghatóvá és hétköznapivá tesszük számos olyan gazdasági alapfogalmat, amelyekkel a mindennapi életük során találkozhatnak. Nem bonyolult és elvont gazdasági ismereteket adunk át, nem szaladunk előre az időben olyan elméletekkel, amelyekkel a későbbiekben kell majd találkozniuk, hanem az őket érintő kérdések és problémák mentén iránytűt adunk a kezükbe az önálló gondolkodás és felelős véleményformálás lehetőségével. Azonnal használhatóvá válik a megszerzett tudásuk, összekapcsolódnak a kompetenciaterületek. Fontos, a mindennapjaikat érintő folyamatokra látnak rá, amelyek a saját világukat érintik.

Különösen fontos, hogy ebben az életkorban játékokkal, játékos elemek széles körű alkalmazásával fejlesztjük ezt a kompetenciaterületet. Felfedeztetve tesszük felfoghatóvá a gazdaság működését. Ismerjék meg az összefüggéseket, tudják, hogyan kerül étel az asztalra, mitől lesz a szüleiknek pénz a pénztárcájában, miből veszünk lakást, autót, hogyan gazdálkodhatunk a zsebpénzünkkel és számos ehhez hasonló fontos, hétköznapi témával találkoznak a játékaik során.

Az ehhez a kompetenciához kapcsolódó elengedhetetlen ismeretek, készségek és attitűdök:

- A rendelkezésre álló lehetőségek ismerete és az egyén tevékenységeihez illeszthető lehetőségek felismerése.
- A személyes erősségek és gyengeségek felismerése.
- A tervezés, szervezés, irányítás, a vezetés és delegálás, az elemzés, értékelés, rögzítés, a kommunikálás és beszámolás képessége
- Proaktív cselekvés és a változásokra való pozitív reagálás.
- Az együttműködés képessége és rugalmasság abban, hogy egyénileg és csapatban együttműködve is képes legyen valaki dolgozni.
- A kockázatok felmérése és ésszerű vállalása.
- A célkitűzések elérését szolgáló motiváció és eltökéltség a személyes vagy másokkal közös célokkal, törekvésekkel kapcsolatosan egyaránt.

Éves időkeret

	1. osztály	2. osztály	3. osztály	4. osztály	5. osztály	6. osztály
Éves óraszám	1-6	1-6	1-6	1-6	1-6	1-6

Vállalkozói kompetencia	
Kapcsolódás a NAT-hoz	Kapcsolódás a Kompetenciaterülethez
Magyar nyelv és irodalom	Anyanyelvi kommunikáció
Ember és társadalom	Matematika
Földünk–környezetünk	Digitális kompetencia
Ember és természet	Természettudományi és technológiai kompetenciák
Életvitel és gyakorlat	Tanulási kompetenciák
Informatika	Személyközi, interkulturális és állampolgári kompetenciák
Matematika	Szociális kompetencia
Etika	Kulturális kompetencia

Fejlesztési terület	Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia	Órakeret: évfolyamonként 1-6 óra
Fejlesztési célok	A társas viselkedés normáinak ismerete, betartása, udvarias kommunikáció. A reális önértékelés, a pozitív „én” erősítése, az egészséges önbizalom kialakításának segítése. Problémamegoldás, együttműködés, megértés, rugalmasság fejlesztése. Legyenek nyitottak a gazdaság, gazdálkodás, a pénz világa felé. Változások és újítások iránti pozitív viszonyulás. Saját szintjüknek megfelelően tudják a pénz értékét, tudjanak ésszerűen bánni a pénzzel, különbséget tudjanak tenni igény, szükséglet között. Fejlődjenek a pénzügyekkel kapcsolatos ismereteik. Ismerjék meg a bank funkcióit. Lássák a reklámok jelentőségét, célcsoportjait, helyeit. El kell érni, hogy majd a tanulók tudatos fogyasztókká váljanak. Mérlegelni tudják döntéseiket. ismerkedjenek meg a médiainformatikai eszközök felhasználhatósági lehetőségeivel. Használjanak néhány gazdasági alapfogalmat.	
Ismeretek, tartalmak, feladatok:	Képességek, készségek, attitűdök:	Ajánlott tevékenységek:
A pénz világában való tájékozódás. Ismerkedés a vállalkozások pénzügyi és jogi feltételeivel. Vállalkozás indításának lehetőségeinek, kockázatainak, veszélyeinek megismerése. Ismerkedjenek meg több vállalkozóval, vállalkozással. Fedezzék fel saját kockázatvállalási hajlandóságukat. Ismerkedjenek meg a proaktív viselkedés előnyeivel.	Értelmi képességek, készségek, attitűdök: Önálló, logikus gondolkodás Egyéni ítéletalkotás Vitatkozás Érvelés Következtetések levonása Árnyalt, több látószögű vizsgálódás Lényeglátás <i>Kreativitás</i> <i>Adaptációs készség</i> Problémamegoldó gondolkodás	Kooperatív játékok Vállalkozások, üzemek látogatása Gazdasági társasjátékok Modellértékű projektek Költségtervezés Állattartás Jeles napokon vásár, büfé Bolhapiac, játékvásár Kézműves vásár Piaci séta: kereslet- kínálat-ár Kuponos játék

Tapasztalják meg, hogy az együttműködés örömet. Figyeljenek egymásra, hallgassák meg egymás ötletét. Gondolják végig, próbálják ki egymás ötletét. Tanulják meg, fontos meghallani a másik igényét. Az énkép, az önkifejezés és az önismeret fejlesztése. Szerezzenek tapasztalatot a projektben való munkában, tervezésben, vezetésben, benne való részvételben. A fogyasztói és médiatudatosság fejlesztése. A reklámok hatásmechanizmusának felismerése.	Döntéshozó készség Információk megszerzése és rendszerezése Kritikai gondolkodás Digitális kompetenciák Vállalkozási képességek, készségek, attitűdök: Tapasztalatok, feladatok megosztása és értékelése Kockázatfelmérés Kockázatvállalás Jó ítélőképesség Mérlegelés Probléma felismerése és értelmezése Szervezés Irányítás Elemzés Vezetés Innováció Tervezés Kezdeményező képesség Vállalkozói attitűd <i>A kockázat, a bizonytalanság tolerálása</i> Kiválóságra törekvés Projektszemlélet Szociális képességek, készségek, attitűdök: Beilleszkedés Önállóság Konfliktuskezelés	Bevásárló lista Komparatív vásárlás Kereskedős játékok Más országok pénzei Játékok számítógépen Interaktív feladatok Szituációs helyzetgyakorlatok Egyszerű rejtvények Pénzügyi tervezés, megtakarítás „Utazási iroda” kirándulás megtervezése A pénz és formái Projektmunka
---	--	--

	Fegyelem együttműködés. Pozitív viszonyulás a változashoz és az újításhoz Rugalmasság Csapatmunkában történő munkavégzés Transzverzális kompetenciák Kommunikációs képességek, készségek, attitűdök: Olvasás Írás Előadás Asszertív és empatikus kommunikáció Értő figyelem Önmagára vonatkozó képességek, készségek, attitűdök: Önismeret: személyes erősségek és gyengeségek felismerése Kitartás Megváltozás képessége Önreflexió	
Fogalmak / kulcsfogalmak	piac, érme, bankjegy, biztonsági jel, bankkártya, biztonság, kamat, törlesztő részlet, hitel, valuta, árfolyam, költség, nyereség, kereslet-kínálat, ár-érték arány, termelési költség, szállítási költség, szezonális, kereskedelmi ár, kockázat, adó, vám, árrés, alapanyag, költségvetés, tervezés, kezdőtőke, rövid távú célok, hosszú távú célok, haszon, foglalkozás, hivatás, reklám, logó, munkabér, fizetés	

A fejlesztés várható eredmények a 6. évfolyam végén:

- ✓ Egyéni fejlődési ütemüknek megfelelően foglalkoznak a „ki vagyok én, és mi lehet belőlem?” identitás-keresés kérdéskörével.
- ✓ Vonzó és elérhető példákat kapnak, hogy rátekinthessenek saját lehetőségeikre, kipróbálhassák magukat különböző szerepekben, és arra visszajelzést kapjanak.
- ✓ A diákok saját korosztályuknak, gondolkodásuknak, a csoportbéli intimitásnak, egymás elfogadásának, ismeretének és saját maguk felvállalásának megfelelően töltik meg az adott projektet tartalommal.
- ✓ A diákok képesek lesznek arra, hogy meghallják a másik /mások igényeit.
- ✓ Képesek lesznek projektben, csapatban dolgozni.
- ✓ Tudatosabban és határozottabban vállalnak szerepet projektekben.
- ✓ Bátrabban vállalkoznak projektek megtervezésére.
- ✓ A diákok mindennapi életük során elkezdnek a proaktívan viselkedni.
- ✓ Megismernek a környezetükben vállalkozókat, vállalkozásokat.
- ✓ Képet kapnak arról, hogy mivel jár egy vállalkozás, milyen egy vállalkozó élete, hogyan lehet eljutni az ötlettől a megvalósításig.
- ✓ Meg tudják határozni egy egyszerű termék előállításánál felmerülő költségeket.
- ✓ Elkezdik felfedezni a vállalkozás világát, barátkoznak annak kifejezéseivel, nyelvhasználatával.

IV. Összesített éves időkeret – Óraszámok az 1-6. évfolyamokon

Megnevezés	Kapcsolódás a NAT-hoz		1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.	5. évf.	6. évf.	Összesen
	Kulcskompetenciák	Műveltségi területek							
Anyanyelvi kommunikáció	Anyanyelvi kommunikáció	Magyar nyelv- és irodalom	288	288	252	252	216	216	1512
Idegennyelvi kommunikáció*	Idegennyelvi kommunikáció	Idegen nyelvek	40-50	40-50	75-85	75-85	75-85	75-85	380-441
Matematikai kompetencia	Matematikai kompetencia	Matematika	144	144	144	144	144	144	864
Digitális* kompetencia	Digitális kompetencia	Informatika	36	36	36	36	36	36	216
Egészség és mozgáskultúra		Testnevelés és sport	min. 180	min. 180	min.180	min. 180	min. 180	min. 180	min. 1080
Szociális kompetenciák	Szociális és állampolgári kompetencia	Ember és társadalom	folyamatos integrált	folyamatos integrált	folyamatos integrált	folyamatos integrált	folyamatos integrált	folyamatos integrált	folyamatos integrált
Kulturális* kompetencia	Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség	Művészetek	100	100	100	100	100	100	600
Tanulási kompetenciák	A hatékony, önálló tanulás		folyamatos integrált	folyamatos integrált	folyamatos integrált	folyamatos integrált	folyamatos integrált	folyamatos integrált	folyamatos integrált
Személyközi, interkulturális és állampolgársági kompetenciák	Szociális és állampolgári kompetencia	Ember és társadalom	folyamatos integrált	folyamatos integrált	folyamatos integrált	folyamatos integrált	65	65	130

Természet- tudományos és technológiai kompetenciák**	Természettudományos és technikai kompetencia	Ember és természet Földünk – környezetünk Életvitel és gyakorlat	22-28	22-28	22-28	22-28	43-49	43-49	175-210
Vállalkozói kompetencia	Kezdeményező- készség és vállalkozói kompetencia		1-6	1-6	1-6	1-6	1-6	1-6	6-36
Fejlesztés			folyamatos integrált	folyamatos integrált	folyamatos integrált	folyamatos integrált	folyamatos integrált	folyamatos integrált	folyamatos integrált

*50%-ban más kompetenciaterületekbe ágyazottan, 50%-ban önálló területként. A táblázatban csak a külön óraszámban megjelenő tartalom szerepel.

**70%-ban más kompetenciaterületekbe ágyazottan, 30%-ban önálló területként. A táblázatban csak a külön óraszámban megjelenő tartalom szerepel.

